

iOTA

UVÁDÍ

PŘÍBĚHY SHERLOCKA HOLMESE
KTERÉ JEŠTĚ NEZNÁTE

Robert Lee Hall

Sherlock Holmes
odchází

Robert Lee Hall

Sherlock Holmes odchází

BRNO / 2001

Mému otci

© Robert Lee Hall, 1977

Translation © Jaromír Klubíčko, 2001

Layout © Boris Mysliveček, 2001

©Jota, 2001

ISBN 80-7217-081-3

Na obálce výřez z obrazu Edvarda Muncha
Vlastní portrét s cigaretou, 1894/1895,
na vazbě *H. nebo M.? pro J. K.* (B. M. 2001),
detail kresby z *Anatomie člověka*
a na předsádkách xylografie Louise Poyeta
Hlava vynálezce, publikováno 1890

Předmluva

V únoru roku 1975 jsem dostal doporučený dopis z advokátní kanceláře Murray, Murray & Murray, sídlem New Court, Londýn, E.C. 4, který mi oznamoval, že v nemocnici Middlesex Hospital zemřela pokojně ve spánku moje babička Emily Percy Hallová ve věku sedmdesáti šesti let. Neviděl jsem ji od dětství, kdy jsme se s rodiči přestěhovali do Spojených států, a tak už pro mě byla jen povědomou, mírně se usmívající paní ze starých fotografií. Murray nejstarší mi v dopise sděloval, že jako jediný vnuk jsem se stal univerzálním dědicem babiččiny pozůstalosti. Ta neměla valnou hodnotu peněžní, obsahovala však jednu velmi zajímavou položku: nízký plechový kufr, na jehož víku stálo proslulé jméno: *dr. John H. Watson*.

Kufr obsahoval rukopisy četných dosud nepublikovaných případů Sherlocka Holmese.

Emily Hallová byla kmotřenkou druhé ženy Johna Watsona a patrně díky tomuto vztahu se stala majitelkou onoho kufru. Nezdálo se, že by ho kdy Violeta Watsonová nebo moje babička otevřely, a nebylo divu – byla to schránka nevzhledná, šedivá a nevypadala, že by mohla skrývat něco zajímavého. S dalšími zaprášenými, dávno nepoužívanými věcmi byl objeven vysoko na polici v babiččině bytě v londýnské čtvrti Belgravia. Dávno, ještě za Watsonova života, byl nicméně považován za natolik důležitý, že byl uschován v trezoru u Coxe & spol. na Charing Cross. Nyní však i se svým obsahem patřil mně.

Rukopis, který čtenářům předkládám, je nejdelší z dvaatřiceti písemných záznamů Holmesových případů, jež byly v kufru nalezeny. Také ostatní příběhy budou ve vhodné době publikovány k užítku všech badatelů a ctitelů velkého detektiva. Tento rukopis, zalepený v nažloutlé obálce, ležel nahoře na ostatních papírech a bezpochyby byl do kufru vložen jako poslední. Skládal se z 346 listů

obyčejného nelinkovaného psacího papíru. Listy byly očíslovány a z jedné strany popsány pevným, dobře čitelným Watsonovým rukopisem. Zdálo se to všechno tak neuvěřitelné, že jsem se zpočátku domníval, že musí jít o čísi nejapný vtip nebo podvod.

Od té doby jsem však změnil názor. Dr. Watson tento příběh bezesporu napsal v dobré víře sám, přesvědčen o pravdivosti každického slova. Šlo tedy o pouhý výplod jeho stařeckého mozku? Jistěže ne. Je to vyprávění jasné a srozumitelné, třebaže autorovi bylo už sedmdesát osm let. Watson si nemohl vymyslet něco, co přesahovalo jeho schopnosti a vymykalo se jeho naturelu, ať už byl v jakémkoli zdravotním stavu.

Zbývá zvážit ještě dvě možnosti. Za první, že tajemství tohoto příběhu je jen další mystifikací Holmesova vynalézavého mozku. Je-li tomu skutečně tak, otázka zní, co tím Holmes sledoval. Druhá možnost je, že příběh je pravdivý. Odpověď je zřejmě nutno hledat v minulosti – nebo možná v budoucnosti.

Laskavý čtenář ať si svůj názor utvoří sám.

R. L. Hall

Sherlock Holmes odchází

Poslední dny velkého detektiva

Prolog

Londýn se změnil, protože se změnil svět. Dvoukolové drožky se již nekodrcají v dešti a plamen nepraská nad řehavým uhlím v krbu obývacího pokoje na Baker Street, kde jsem měl kdysi to potěšení oddávat se zaslouženému odpočinku s nejlepším a nejmoudřejším mužem, jakého jsem kdy poznal.

Tyto myšlenky se mi rojí v hlavě, zatímco sedím na posteli, podepřen dvěma velkými polštáři, v pokoji ve třetím poschodí nemocnice u svatého Bartoloměje a dívám se dolů na dopravní zácpu, kde ulice Little Britain zahýbá a pokračuje jako King Edward Street. Červené poschod'ové autobusy chrlí do ovzduší výfukové plyny, stejně jako černé hranaté taxíky a jiná motorová vozidla, které z londýnských ulic vytlačily povozy tažené koňmi. Jak můj starý přítel předvídal, svět se opravdu změnil.

Píšeme rok 1930.

Nemocnice svatého Bartoloměje má dlouhou historii, spjatou s církevními dějinami. Podle tradice ji v roce 1123 založil Rahere, šašek krále Jindřicha I. Během pouti do Říma onemocněl malárií a přísahal, že postaví v Londýně kostel, bude-li mu dopřáno se uzdravit. Bůh ho ušetřil a on z vděčnosti založil kostel svatého Bartoloměje, k němuž byl přistavěn špitál – první dobročinná instituce v Londýně. Tato nemocnice má pro mne zvláštní význam; nikoli pro svou starobylou historii nebo proto, že jsem zde jako medik praktikoval, a také nikoli proto, že v ní teď ležím; avšak proto, že to bylo právě zde, kde mne roku 1881, v chemické laboratoři plné lahviček, křivulí a Bunsenových hořáků s plápolajícím namodralým ohněm, představil mladý Stamford detektivu Sherlocku Holmesovi.

„Jak vidím, byl jste v Afganistanu,“ řekl mi tehdy, a poprvé mě tak ohromil svými deduktivními schopnostmi. Rychle a pevně, jak bylo pro něj typické, mi potřásl rukou. Tak začalo naše přátelství.

Sestra Milbanková, žena s plným poprsím a zdravě červenými

tvářemi, která kolem sebe šíří vůni dezinfekce a fialek, mi přináší pero a papír, o něž jsem ji požádal. Když se nakloní, aby mi zastrčila pokrývku, která se svezla na stranu, její naškrobená uniforma zašustí. Upravuje mi otočný stolek nad postelí, aby se mi lépe psalo.

„Další dobrodružství Sherlocka Holmese, doktore Watsoně?“ zeptá se a přívětivě se usměje.

„Ano,“ odpovídám.

Neví, co na to říci, protože Sherlock Holmes patří přes všechnu svou slávu do jiného století, tolik vzdáleného jejím dnešním starostem. Vyšle ke mně profesionální úsměv plný porozumění, hbitě se otočí na gumových podpatcích, vyklouzne z pokoje a zavře za sebou dveře.

Trhám pásku na balíku s papírem a otvírám jej. Paprsky časného podzimního slunce dopadají oknem na čisté bílé listy. Chápu se pera.

Konečně odhalím světu tajemství, které Sherlock Holmes skrýval až do rozuzlení svého posledního dobrodružství.

J. H. Watson, M. D.

Kapitola 1

Vzpomínám si, že jednoho večera, když jsme s Holmesem seděli u krbu v našem bytě na Baker Street, můj přítel řekl: „Milý doktore, život je nekonečně zvláštnější než cokoli, co si člověk dokáže vymyslet.“ Při těch slovech mu přes rty přelétl úsměv, jehož význam mi byl neznámý. Teprve v závěru posledního dobrodružství, které nás oba čekalo, se mi vyjevil pravý obsah jeho slov. Až tento případ, nejpodivnější a nejpřekvapivější ze všech pozoruhodných dobrodružství, která jsme spolu prožili, odhalil tajemství, jež Sherlock Holmes léta skrýval za svou zdrženlivostí. Domníval jsem se, že Holmesova mlčenlivost ohledně jeho původu a příbuzenstva pramení z vrozeného taktu. Ukázalo se však, že jde jen o další z jeho proslulých triků, dokonalých mimikry vynucených okolnostmi. Sherlock Holmes byl něčím více i něčím méně, než se zdálo, a přece – děkuji bohu, zůstal až do konce mým drahým, věrným přítelem.

Začínám vyprávět a pociťuji rozpaky, neboť kdo uvěří tomu, co se zde chystám vypsát? Věřu jsou chvíle, kdy i já podléhám pochybám. A tehdy se v mé mysli vynoří vysoká, hubená, vzpřímená postava starého přítele, ztělesňující nejlepší lidské vlastnosti, a pochyby mizí. Sherlock Holmes mě v mnohém oklamal, ale nakonec mi řekl pravdu.

Pro Holmese ten případ začal ještě před naším šťastným setkáním v nemocnici svatého Bartoloměje v roce 1881, ale já jsem byl do něj vtažen až o čtvrt století později, jednoho deštivého večera roku 1903. Po celá ta léta jsem byl svědkem úžasných dobrodružství velkého detektiva, z nichž mnohá jsem pro potěšení a údiv jejich vděčných čtenářů zaznamenal.

V úterý 11. října roku 1903 jsem obdržel od Holmese vzkaz, napsaný jeho zřetelným, jakkoli výstředním rukopisem, že se mnou musí ještě téhož večera v osm hodin naléhavě mluvit. To jsem ovšem nemohl odmítnout, a tak poté, co jsem se vrátil ze své ordinace na

Gloucester Road, převlékl se a povečeřel se svou ženou Violetou, poprosil jsem ji o svolení k odchodu. I na tu krátkou vzdálenost z Queen Anne Street do známého bytu v domě paní Hudsonové jsem si najal drožku. Přiznám se, že jsem byl navýsost zvědav, protože díky podobnému vzkazu jsem se sotva před měsícem účastnil vyšetřování zvláštního případu šplhajícího muže, který nás s Holmesem na několik dní zavedl do univerzitního města Camfordu.* Od té doby jsem se nadále věnoval své lékařské praxi a příjemnému, poklidnému rodinnému životu; s Holmesem jsem se nesetkal a neobdržel jsem od něj jedinou zprávu. Měl jsem za to, že se můj přítel věnuje svým přírodovědeckým a kriminologickým zálibám. Teď jsem byl ale rád, že si mě v novém případě přejde mít po boku.

Na tomto místě je potřeba krátce se zmínit o našich tehdejších vztazích. Já jsem se podruhé oženil; za ženu jsem pojal slečnu Violetu Hunterovou, guvernantku s kaštanovými vlasy, které jsme s Holmesem pomohli, když jsme v roce 1889 vyřešili záhadu v domě U měděných buků.** Holmes mi tehdy potměšile řekl, že jsem ho opustil kvůli ženě, ale já jsem mu zůstal věrný a byl jsem vždy ochoten všemožně mu pomáhat. Po tolika letech přátelství mi přivykl tak jako hře na housle, řezanému tabáku a svým objemným sešitům, v nichž shromažďoval novinové výstřižky o kriminálních případech. Jednoho návyku se naštěstí zbavil, totiž požívání kokainu, když konečně ukončil řádění profesora Jamese Moriartyho; můj záznam onoho dobrodružství vyšel před deseti lety v časopise *The Strand Magazine*.*** A tak jsem jako vždy, když mě o to požádal, spěchal za svým přítelem, připraven jej vyslechnout nebo přinést svůj starý vojenský revolver, pokud by nás čekalo nebezpečné stíhání zločince.

Drožka zastavila na Baker Street před číslem 221B. Vystoupil jsem a zaplatil. Utáhl jsem si šálu těsněji kolem krku; večerní vzduch byl nepříjemně chladný a od vlhkých dlažebních kamenů stoupala nažloutlá mlha, která téměř pohlcovala okolní domy a pouliční lampy proměňovala v mihotavé, strašidelné siluety. Pohlédl jsem

---

* Viz *Z archivu Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1999.

** Viz *Dobrodružství Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1997.

*** Viz *Poslední případ*, in: *Vzpomínky na Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

nahoru k Holmesovým pokojům. V arkýřovém okně prosvítalo tlumené světlo, ale žaluzie byly staženy a uvnitř nebyl patrný žádný pohyb. Vstoupil jsem do domu. Hned u dveří mě uvítala paní Hudsonová, naše dlouholetá bytná. K mému překvapení zoufale lomila rukama.

„Ach, pane Watsoně,“ zaúpěla, „stalo se něco strašného!“

Velmi mě to znepokojilo. „Co se děje?“ otázal jsem se.

Paní Hudsonová se však zdráhala odpovědět. „Pan Holmes vám to musí říct sám,“ vyhrkla a slzy měla na krajíčku.

Bez meškání jsem vyrazil nahoru.

Vešel jsem do důvěrně známého obývacího pokoje a Holmes mi na pozdrav pouze pokynul rukou. Seděl u krbu ve svém velikém křesle s koleny přitaženými k bradě a potahoval ze zčernalé hliněné lulky, obvyklé společnice jeho přemítání. Bylo zřejmé, že právě tomu se nyní Holmes věnuje, a já jsem jeho mlčení napodobil. Posadil jsem se proti němu a čekal. V takových situacích, jejichž příčinou býval nedostatek zajímavých případů a které mnohdy přerušoval výkřiky zoufalství nad pramizernou fantazií zločinců, si většinou oblékal starý nachový župan a nahrben tiše sedával u krbu nebo truchlivě hrál na housle. Toho večera jsem však župan ani housle neviděl. S překvapením jsem zaznamenal, že Holmes si oblekl teplý tvídový oblek a kotníkové vycházkové boty jako nějaký venkovský šlechtic, který se chystá na celodenní výšlap po vřesovištích, pod paží s brokovničkou na ptáky, kdyby se naskytla příležitost. Přemýšlel jsem, jaký náročný úkol donutil Holmes takto se připravit, proč jsou žaluzie staženy a také proč jediné osvětlení pokoje, nepočítám-li oheň v krbu, pochází z tlumeného světla petrolejové lampy, která stála na stolku vedle křesla.

Jinak byl pokoj jako vždy neuklizen. Police přetékały dlouhými řadami knih a sešitů s výstřižky, v chemickém koutě se na stole s drsnou horní deskou z jedlového dřeva, potřísněnou kyselinami, válely různé pomůcky k pokusům. V jiném koutě jsem zahlédl skříňku s lihovinami a na dosah stál stojánek na dýmky, uhlák s doutníky a perský pantoflíček, do jehož špičky si Holmes ukládal tabák.

Po chvíli se můj přítel zamyšleně podíval na hodinky, pak vzhledl ke mně a začal, jak bývalo jeho častým zvykem, zprostřed svých úvah: „Už dlouho jsem přesvědčen, Watsone, že nikdo není veskrze zlý, stejně jako nikdo není veskrze dobrý. Lidská bytost je politováníhodná směsice protichůdných sil, které vzájemně soupeří, dokud člověk nedosáhne zralosti a vyváženosti. Spojení těchto soupeřících sil, jakkoli nestálé, tvoří podstatu člověka. V každém z nás převažuje něco jiného. V někom podlost, v jiném ušlechtilost, ale v nikom žádná z protikladných tendencí úplně nezastíní tu druhou – tedy, abych byl přesný, téměř v nikom.“

Když vyslovil svůj názor, zabořil se hlouběji do křesla, jako by se snažil utlumit nějaký vnitřní žár. Oči za přivřenými víčky mu neklidně planuly. Dychtil jsem se dozvědět onu novinu, kterou mi paní Hudsonová odmítla sdělit, a zároveň jsem se obával, že se Holmes opět pohrouží v mlčení. Napůl žertem jsem pravil: „Chcete tím říci, že i vy, Sherlock Holmes, který vkládá všechnu svou energii do boje se zločinem, že i vy v sobě skrýváte zlo?“

Holmes znovu přivřel oči. „Já stejně jako všichni ostatní; a to navzdory dnešním poněkud naivním představám, že člověka je možno zdokonalit. Dokonce i ti nejlepší z nás jsou schopni věcí, které by zkazily skvělé mínění, které o sobě máme.“

„Vy že byste v sobě skrýval zločinného dvojníka? Nesmysl!“

K mému překvapení sebou Holmes trhl. Narovnal se v křesle, pronikavé šedé oči náhle zbystřily a pátravě se zahleděly do mého obličeje. Nakonec se ironicky pousmál: „Vaše závěry, Watsone, jsou leckdy opravdu pozoruhodné a díky nim si uvědomuji, že dar neomylné intuice nebyl svěřen jen mně.“

Tato nečekaná lichotka mě velmi potěšila.

Holmes se naklonil dopředu a svým charakteristickým způsobem přitiskl konečky prstů k sobě. „*Zločinný dvojník*,“ opakoval. „Vyjádřil jste se velice trefně. Skutečně je to právě on, kdo mě pronásleduje, i když nesídlí přímo ve mně. Ano, ten šílenec je stále na svobodě. Potuluje se po světě a osnuje zkázu. To on mě donutil přemýšlet o nejisté rovnováze protichůdných sil v lidské duši.“

„Kdo je to?“

Holmes s odpovědí váhal a celou tu dobu si mě zpytavě prohlížel, jako by odhadoval, zda tajemství, které se mi chystá povědět, unesu. „Není to nikdo jiný než sám Napoleon zločinu,“ pronesl konečně.

Zdělil jsem se, když jsem znovu uslyšel ono neblahé, mně tolik povědomé jméno. To je tedy ta novina, kterou zmiňovala paní Hudsonová?

„Moriarty?“ vykřikl jsem nevěřicně.

„Nemluvím o nikom jiném.“

„Ale Holmesi, vždyť jste ho sám zabil! Velice živě jste mi vyprávěl, jak jste ho srazil do propasti u Reichenbašských vodopádů a pak jste viděl, jak padá do těch strašlivých vod.“

Při tom pomyšlení se mi vybavila stále živá vzpomínka na onu nesmírnou alpskou hlubinu, lemovanou skalami černými jako uhlí, do níž se vrhá mohutný, dlouhý proud zelené vody, aby se dole proměnil v syčící kotel. Právě tady se před čtrnácti lety odehrálo konečné Holmesovo zúčtování s jeho úhlavním nepřítelem, profesorem Moriartym, v strašlivém zápase muže proti muži, z něhož jen jeden vyšel vítězně.

Holmes vypadal zachmuřeněji, než jak jsem ho kdy viděl. „Skutečnost je taková, Watsoně, že Moriarty je naživu, ať se mu to podařilo jakkoli. Možná budu muset obětovat i svůj život, abych před ním provždycky lidstvo uchránil. Jsem zřejmě jediný, kdo se mu může postavit. Jeho vzkříšením mi osud dává znamení, že se osidlům toho zlosyna nemohu vyhnout.“ Vstal a začal přecházet po pokoji jako levhart v kleci. Všiml jsem si, že lampa stála mezi ním a oknem tak, aby na stažené žaluzie nedopadal žádný stín. „Měl jsem si to uvědomit dřív, Watsoně. Tenkrát, když jsme Moriarty a já tváří v tvář, zaklesnutí do sebe, zápasili na okraji vodopádu, tenkrát jsem cítil, že existuje jen jedno východisko: že ani jeden z nás nepovolí, dokud se oba nezřítíme dolů. Nemohu ani popsat, jaký vítězoslavný pocit se mě zmocnil, když jsem vyklouzl z jeho sevření, uslyšel jeho výkřik a pak ho viděl kopat nohama a bezmocně chňapat rukama do vzduchu. Když dopadl dolů a já uviděl, jak mizí ve zvířených vodách, pocítil jsem velkou úlevu – z více důvodů, milý příteli, než jsem vám dosud řekl nebo než byste se měl kdy dovědět...“

Sevřela mě lítost. „Doufám, že mi věříte, Holmesi.“

Přestal přecházet po pokoji a usmál se na mě, laskavě, s nádechem smutku. „Nejde o důvěru, Watson, ale o bezpečí. Snažím se vás uchránit pravdy, která je mnohem těžší, než abyste ji vy nebo kdokoli z našich současníků unesl.“ Položil mi konejšivě ruku na rameno. „Můj úkol je nyní jasný: Moriarty. Slibuji vám však jedno: ukáže-li se, že je to můj poslední případ, vynasnažím se ze všech sil všechno vám vysvětlit, než nadejde můj konec. Doufám, že důvěru, kterou jste ve mě po celá léta vkládal, mi budete věnovat i nadále.“

„Jistěže budu!“ ujistil jsem ho nadšeně, aniž jsem v té chvíli tušil, kolik sebezapření budu potřebovat, abych svému slibu dostál. „Ale jak jste se o Moriartym dozvěděl? Co teď chystá? Kde celé ty roky vůbec byl?“

„Všechno po pořádku.“

Holmes se podíval na hodinky, posadil se a naklonil se kupředu. Z jeho orlí tváře vyzařovala starost, nikoli však strach. Viděl jsem, že blížící se dobrodružství ho vyburcovalo a že se nemůže dočkat, až souboj konečně začne a on změní svůj důvtip s nepřítelem, který jediný mu byl roven.

„Můj nepřítel, Watson, posledních čtrnáct let v skrytu vyčkával, kul pikle, léčil se ze svých ztrát, znovu promýšlel d'ábelské plány. O jeho návratu jsem se nedověděl přímo, nýbrž na základě nezvratitelných indicií. Znáte přece mé metody. Buďte ujištěn, že Moriarty se vrátil. A jeho nejnovější pikle? Jsou namířeny proti mně. Všechny jeho kroky tak či onak směřují ke mně. Proto se musím připravit k útoku. Znam Moriartyho mnoho let, vlastně už od dětství. Z vaší tváře vidím, že jste překvapen. Ano, je to skutečně pravda. Jeden čas jsme měli k sobě tak blízko, jak si jen lze představit, ale pak jsem ho v jisté vypjaté situaci zapudil. Od té doby je mi stále v patách. Nejdřív jsem se mu snažil vyhýbat, pak jsem odrážel jeho výpady jeden za druhým. Mnohé z oněch zdánlivě nesouvisejících případů, které jste tak výstižně – byť příliš romanticky – zaznamenal, spojoval jeho temný stín. Jen já jsem ho poznal za právě přibouchnutými dveřmi nebo v povzdálí za rohem ulice, zahaleného v husté londýnské mlze. A teď znovu. Je to nevyhnutelné.“

Jeho oči dostaly nepřítomný výraz, jako by se díval kamsi daleko za zdi domu číslo 221B na Baker Street, daleko za Anglii, do nějaké vzdálené země, kde se skrývá hluboké tajemství.

„Vidím Moriartyho všude. Je blízko, jako můj stín. Sleduje každý můj krok. Konečné rozuzlení na sebe nenechá dlouho čekat.“

„Jak bych si přál, aby tenkrát zahynul v Reichenbašských vodopádech!“ vyrazil jsem ze sebe.

„Škoda, že se tak nestalo,“ odpověděl Holmes s podivně smutným úsměvem.

„Co uděláte?“

Holmesovo zadumání bylo rázem totam. Opět přede mnou stál Holmes, jak jsem ho vždycky znal, plný odhodlání a síly.

„Zmizím! Už jsem to kdysi udělal a udělám to znovu. Docela přijatelným vysvětlením bude včelaření na pahorkatině v Sussexu. Mám tam ostatně domek. Koupil jsem ho před několika měsíci. Je to krásné místo, jaké jsem usilovně hledal už hodně dlouho. Dům stojí na jižním svahu u pláže dlouhé několik kilometrů a otvírá se z něj nádherný výhled na průliv La Manche. V poslední době jsem přece několikrát varoval, že se stáhnou do ústraní, jenom kvůli těm břídlům ze Scotland Yardu mi to dosud nevyšlo. Teď se mi moje dávné přání konečně splní. Chtěl bych, Watsone, abyste o tom informoval veřejnost, tak, jak to umíte jenom vy.“

„Jistě,“ odpověděl jsem.

„Ale nebud'te příliš konkrétní, Watsone, vyjadřujte se neurčitě.“

„Jak si přejete. Stále se mi nechce věřit, že se Moriarty vrátil. Paní Hudsonová opravdu měla důvod lomit rukama.“

Holmes údivem rozevřel oči. „Chcete snad říci, že se o něm zmínila?“

„Ne. Jenom mi naznačila, že se stalo něco hrozného a že mi to musíte říct vy sám.“

„Všechno je tedy, jak má být. Neví nic o Moriartyho návratu a ani se to nesmí dozvědět. Neví o tom nikdo kromě mě a vás. Věrná paní Hudsonová se domnívá, že konečně odcházím na odpočinek a že odjíždím dnes večer. Dojímá mě, že ji můj odjezd tolik rozlítostnil.“

„Vy odjíždíte už dnes večer?“ Taková rychlost mi vzala dech.

Naklonil se a vyklepal dýmku o krb.

„Bohužel, musí to tak být. Nesmím ztrácet čas. Jistě jste si všiml stažených žaluzií a chabého osvětlení. Musela by to být velice šťastná kulka, která by našla svůj cíl skrz staženou žaluzii, avšak Moriarty neponechává nic náhodě. Pozval jsem vás dnes k sobě vlastně jen proto, abych se s vámi rozloučil. Netvařte se tak sklíčeně, milý příteli. Doufám, že se nevidíme naposled, třebaže mne čeká osudový zápas. Bohužel jej budu muset vybojovat sám, nicméně vy mi můžete, budete-li chtít, být v některých maličkostech nápomocen. Paní Hudsonovou jsem již instruoval. Tak tedy na shledanou...“ Vstali jsme a Holmes mi mocně stiskl ruku. Na jeho úzkých rtech se objevil úsměv a pronikavé oči se nakrátko zahleděly do mých. Když uvolnil sevření mé ruky, tiše řekl: „Dávejte na sebe pozor, buďte ve střehu!“

Pak si nasadil soukennou čepici, přehodil přes ramena cestovní plášť a zmizel, zanechav mě ohromeného mým úvahám.

Kapitola 2

Následující týden jsem strávil plněním menších úkolů, kterými mě Holmes pověřil. Paní Hudsonovou sice uvědomil o svých úmyslech, nikoli však o jejich skutečném účelu. Ta dobrá žena uvěřila, že Holmes odchází na odpočinek, o němž tak dlouho mluvil, a že tedy bude včelařit, věnovat se zemědělským pracím a psát studie o svých oblíbených tématech.

Kdykoli Holmes chystal past, aby lapil nějakého zločince, postupoval vždy velmi důkladně. Byl mistrem v utajování a nyní, když chtěl zatajit místo svého pobytu, provedl veškerá možná opatření. Náš starý podnájem měl být pronajat; paní Hudsonová a já jsme měli sbalit všechny jeho věci a poslat je vlakem do Eastbourne, kde měly být vyzvednuty. Nepochyboval jsem, že až úkol splníme a věci dorazí do Eastbourne, slehne se po nich zem. Dosud mám v paměti to deštivé podzimní odpoledne, kdy jsem se naposled rozhlížel po Holmesově bytě, jak jsem ho znal celých dvaadvacet let, během nichž jsem měl tu čest sdílet s ním mnohá dobrodružství a stát po jeho boku jako oddaný životopisec. Paní Hudsonová v koutě pokoje polykala slzy, láskyplně držíc jeho housle. Já sám, když jsem balil Holmesovy obsáhlé vědecké zápisky, jsem přemáhal dojetí.

V průběhu následujících dnů jsem poslal do novin a také svému nakladateli několik stručných oznámení, v nichž jsem veřejnost uvědomil o Holmesově odchodu na odpočinek. Napsal jsem, že si přál uchýlit se stranou zájmu veřejnosti a že místo jeho pobytu má zůstat utajeno. Musel jsem přirozeně promluvit rovněž se svým literárním agentem, Dr. A. C. Doylem. A proto jsem se jednoho odpoledne vydal na Devonshire Place (nedaleko Harley Street) do domu číslo 2, v němž měl svou kancelář.

Doylův fešný mroží knír se nad zprávou, že Holmes se na vrcholu svých sil rozhodl odejít na odpočinek, zachvěl lítostí. Jeho majitel na mě naléhal, abych pokračoval v psaní svých příběhů, protože čtenáři

si na postavu velkého detektiva již zvykli a nebudou ochotni obejít se bez jeho nových dobrodružství, s kterými se vždy po několika měsících seznamovali. „Byla by škoda, pane doktore Watsone, připravit je o jejich hrdinu. Je to pro ně velký vzor!“

Holmes nežádal, abych o něm přestal psát; měl jsem od něj dokonce svolení podrobně zaznamenat mnoho případů, jichž jsem se po jeho boku účastnil. (Celá řada příběhů, sebraných později pod názvem *Návrat Sherlocka Holmese*, začala nedávno vycházet v časopise *The Strand Magazine*.) A tak jsem se tedy podvolil. Do dnešního dne jsem svůj slib nepřestal plnit.

Novináři nebyli o nic méně neodbytní než doktor Doyle. Jejich žádosti o informace jsem ovšem musel odmítnout. Jeden hubený neodbytný reportér se zrzavými vlasy na mě neustále dotíral, nabízeje mi značnou sumu peněz, když mu zařídím výhradní rozhovor s Holmesem. Na jeho naléhání jsem odpověděl po pravdě, totiž že nevím, kde se Holmes nachází, a že i kdybych to věděl, jakkoli vysoká částka by mě nepřiměla příkazy mého přítele porušit. A tak se i tento nepříjemný chlapík, vida mou neoblomnost, konečně vzdal, a nastal klid. Až příliš velký klid.

Upřímně řečeno, byl jsem bezradný, co mám bez dalších instrukcí od Holmese dál dělat, a mám-li vůbec něco dělat. Těch „několik maličkostí“ obnášelo zabalení a odeslání jeho věcí a tento úkol jsem již splnil. Přesně řečeno, den po přítelově odjezdu jsem od něj dostal vzkaz, jehož písmo neslo patrné známky spěchu. Když jsem jej však v soukromí své pracovny otevřel, neobsahoval žádné nové informace či žádost, abych něco důležitého udělal; Holmes mě pouze naléhavě žádal, abych byl trpělivý a dobré mysli, a znovu mi připomínal, abych se o Moriartym nikomu nezmiňoval. Za zmínku stojí pouze Holmesův příkaz, abych se vždy přesvědčil, jsou-li pokyny skutečně od něho, nejde-li o úskok jeho nepřítele („Musíte mě slyšet a vidět, Watsone.“). Na konci vzkazu stál Holmesův podpis; a to bylo všechno.

Nezbývalo mi tedy než čekat.

Za oněch dlouhých dnů, během nichž se podzim změnil v pochmurnou zimu, která přiměla Londýňany halit se pečlivě do šál a

teplých kabátů, jsem často přemýšlel nad neočekávaným návratem profesora Moriartyho a nad onou překvapivou informací, že v mládí byli s Holmesem v úzkém styku. Kdy to bylo, přemítal jsem, a za jakých okolností? Byli spolužáci? Soupeři v lásce? Holmes o ženy neprojevoval sebemenší milostný zájem; jeho okouzlení Irenou Adlerovou se mi zdálo být čistě intelektuální. Je však přece možné, že by on a Moriarty spolu soupeřili o lásku nějaké ženy? Tak daleko jsem ve svých úvahách zašel, bohužel však zůstalo jen u nich. Neměl jsem Holmesovo nadání vytvořit úplný obraz z mlhavých obrysů, a mlhavé obrysy byly to jediné, co jsem se z Holmesova mládí a rodinných vztahů kdy dozvěděl. Často jsem se, s nepatrným úspěchem, pokoušel proniknout stěnou Holmesovy mlčenlivosti, kterou zachovával ve všem, co se týkalo jeho osobního života. Vzhledem k našemu poslednímu rozhovoru na mne teď Holmesova prodlužující se nepřítomnost působila zlověstně a já litoval, že jsem se na jeho minulost neptal naléhavěji. Uvědomoval jsem si totiž, že pokud bych pro něj potřeboval pomoc, nevěděl bych, na koho se obrátit.

Další potíž, s níž jsem se musel potýkat, byl slib mlčenlivosti, kterým mě Holmes zavázal. Věděl jsem nyní, že Moriarty přežil souboj u Reichenbašských vodopádů; věděl jsem také, že Holmes neodešel na odpočinek, nýbrž v skrytu chystá odvetné kroky proti svému nepříteli. Toto tajemství na mě doléhalo den ode dne tíživěji a já jsem si velice přál s někým se o ně podělit, mít důvěrníka, který by kriticky posoudil mé bujné dohady. Nesměl jsem však o tom s nikým mluvit, dokonce ani se svou ženou. Stalo se nejednou, že jsem ji vzbudil, zmítaje se v sevření horečných snů. Ve středu mých úzkostných vidin, jako odporný pavouk uprostřed sítě, byl profesor Moriarty.

Moriarty... jak málo jsem o něm skutečně věděl, přece však dost, abych se strachoval o Holmesovu bezpečnost. V počátcích našeho přátelství Holmes jeho jméno několikrát zmínil, nicméně – až od Porlockova dopisu z počátku roku 1888, kterým začalo dobrodružství, jež jsem zaznamenal pod názvem *Údolí strachu** se o

---

* Viz *Údolí strachu*, Jota, Brno 1998.

tomto děsivém člověku rozhovořil obšírněji: „Moriarty je největší intrikán všech dob, organizátor kdejakého ďábelského kousku, mozek, který řídí podsvětí – mozek, který je s to vážně ovlivnit osudy celých národů.“ Holmes ovšem dodal, že tentýž muž je mimo veškeré podezření – je totiž uznávaným profesorem matematiky a věhlasným autorem skvělého pojednání o binomické větě a rovněž autorem *Dynamiky asteroidů*, knihy vysoké vědecké hodnoty, která daleko předstihla svou dobu.

A pak – bylo to v dubnu roku 1891 – se Holmes znenadání objevil v mé ordinaci. Mezitím jsem s ním ztratil kontakt; na základě novinových zpráv a dvou dopisů od něj jsem se domníval, že je stále ve Francii, zaměstnán jistou záležitostí, velmi důležitou pro francouzskou vládu. Vypadal vyzáblé a vyčerpaně. Když jsem se ho zeptal na zdraví, odpověděl mi, že už téměř uzavřel případ profesora Moriartyho.

„Chytil jsem ho do léčky ne nepodobné těm, do nichž sám lákal své ubohé oběti,“ řekl mi. „Je to můj zatím nejobratnější tah. Zbývá už jen zařídit několik věcí a ďábel bude lapen. A třebaže se teď prochází ulicemi, a dokonce měl tu drzost vyhrožovat mi dnes ráno v mém bytě, nenechám-li ho na pokoji, není pro něj úniku. Síť, kterou jsem na něj nastražil, se kolem něj zatáhne, i když nebudu v Anglii. Považuji tedy za rozumné odcestovat na několik dní na kontinent, dokud ten netvor svůj zápas nedobojuje. Pojedete se mnou?“

Protože také má žena byla v té době na cestách, souhlasil jsem.

Ale Moriarty opět unikl, třebaže mnoho jeho pomahačů bylo zatčeno a jeho organizace byla rozbita. Právě na této osudové cestě, která mého přítele a mě, s rozzuřeným Moriartym v patách, zavedla do Canterbury, pak do Newhavenu, přes průliv La Manche do Dieppe, odtud do Bruselu, Štrasburku a Ženevy a konečně přes Interlaken do Meiringenu, se Holmes a jeho nepřítel setkali, zápasili spolu a utonuli v Reichenbašských vodopádech. O tři roky později se Holmes, k mému ohromení a radosti, vrátil. A teď se znovu záhadně objevil i Moriarty, pokračuje ve svém ohavném díle, a boj začal nanovo.

Ten zloduch mě nyní pronásledoval v mých snech. Zjevoval se mi

však jen mlhavý obrys jeho postavy. Ve skutečnosti jsem ho totiž spatřil jen dvakrát, a ani jednou dostatečně zřetelně. Poprvé jsem nakrátko zahlédl jeho vysokou, vyzáblou postavu, jak zuřivě mává rukou směrem k rychlíku Continental Express, který Holmesa a mě bezpečně odvážel z nádraží Victoria Station. Podruhé jsem z dálky spatřil jeho štíhlou postavu, jak rázuje po klikaté stezce, vinoucí se po zeleném horském úbočí k Reichenbachu, aby se utkal s jediným člověkem, který byl schopen učinit přítrž jeho zločinům. Pokud se týkalo jeho zjevu, musel jsem se spokojit s Holmesovým popisem: byl to vysoký, bledý, asketicky vyhlížející muž s nahrbenými zády a jeho hlava, s bílým, vyklenutým čelem a hluboko zapadlými, úzkýma očima, se pomalu kývala ze strany na stranu. Sám tento popis stačil, aby člověka vyděsil. Toto a také vědomí, že Moriarty znovu zformoval svou organizaci, jejímž cílem byly loupeže, vraždy a politická vydírání, mě naplňovaly hrůzou při pomýšlení, že já jako Holmesův nejbližší přítel jsem byl, logicky vzato, příhodným zdrojem informací o momentálních aktivitách slavného detektiva. Nemohl jsem samozřejmě doufat, že Moriarty uvěřil tomu, že jeho protivník odešel do ústraní. Příštím předmětem zločincovy nekalé pozornosti tedy nejspíš budu já.

Avšak týdny ubíhaly a já nic neslyšel, ba ani žádný zloduch se nezhmotnil z kročejů, které mne, jak jsem si často představoval, v noci sledovaly mlhavými londýnskými ulicemi. Nevěděl jsem nic – jen to, že nejnebezpečnější zločinec a nejpřednější zastánce práva své generace se znovu utkají. Nemohl jsem nepřemítat o tom, jak se ve všech směrech podobali – oba byli cílevědomí géniové, které odlišovalo jediné: jeden zasvětil svůj život ničení všeho dobrého, druhý jeho zachování a ochraně. Nakonec jsem se začal dohadovat, zda se Holmes s Moriartym, skryti před zraky světa, někde nestřetli a nesvedli spolu zápas, v němž opět měl Holmes rovnocenného protivníka. Při tom pomýšlení mě naplnila lítost, zloba i zklamání.

Během oněch týdnů čekání jsem se zaměstnával pročítáním novin, zda v nich nenajdu známky Moriartyho rejdu. Holmes byl schopen spojit zdánlivě nepodstatné detaily zločinů, k nimž v londýnské metropoli kypící životem každodenně docházelo – drobné krádeže,

bezohledná přepadení, kruté násilností – do uceleného obrazu Moriartyho dalekosáhlých aktivit. Nalézal jsem v denících zprávy o četných zločinech, z nichž mnohé se mi zdály nelogické. Když však přišlo na to, vystopovat za nimi práci jednoho zlovorného řídicího mozku, byl jsem na rozpacích. Nebývale pozorná četba tisku mé nicméně dovedla k poznání, kolik mravní zkaženosti se skrývá za civilizovaným pozlátkem našeho města, a dozvěděl jsem se o mnoha zločinech, s kterými si policie nevěděla rady a které by docela dobře mohly být dílem zločince, jakým byl Moriarty.

Celých šest týdnů jsem od Holmese nedostal jedinou zprávu, až tu se u mne nečekaně zjevili dva návštěvníci, staří známí, kteří mne ubezpečili v tom, že detektivova nepřítomnost je závažná. Byli to inspektoři Gregson a Lestrade ze Scotland Yardu, kteří se jednoho mrazivého odpoledne objevili v mé ordinaci. Znal jsem je oba téměř tak dlouho jako Holmese. Když jsem se s nimi setkal poprvé, bylo to v průběhu vyšetřování případu záhady na Lauriston Gardens, z něhož se pak stala proslulá *Studie v šarlatové** chovali se domýšlivě a dělali předčasné závěry. O Holmesových názorech se často vyjadřovali pohrdavě, třebaže se o ně zajímali. Postupem let ale zmoudřeli a pravidelně se s Holmesem radili, projevující patřičné uznání jeho schopnostem.

„Hned přejdu k věci,“ řekl mi po stručném pozdravu Tobias Gregson. Jeho kdysi plavé vlasy byly teď téměř úplně bílé, obličej zestárlý a unavený. „Potřebujeme velmi nutně, aby nám pan Sherlock Holmes pomohl,“ pokračoval. Zdál se mi velmi ustaraný a napjatý, jak jsem ho dosud neviděl, a soustředěný výraz tváře jeho společníka nepůsobil o nic méně vážně. Oči obou mužů prozrazovaly nedostatek spánku a vrásky kolem úst vyjadřovaly starost.

Věděl jsem, že nakonec budu muset přiznat svou bezmoc, a proto mi jich bylo velmi líto. Nepromeškal jsem však příležitost získat od nich nejprve nějaké informace. „Jakou pomoc máte na mysli?“ zeptal jsem se tak nevinně, jak jsem se jen odvážil.

„Jako vždycky, doktore Watsone. V poslední době se nám nakupila spousta nevyřešených případů, které se jednotlivě nezdají

---

* Viz *Studie v šarlatové / Podpis čtyř*, Jota, Brno 1997.

sledovat určitý cíl. Tušíme mezi nimi jistou spojitost, avšak nevyznáme se v nich a doufáme, že nám s nimi pan Holmes pomůže.“

„Můžete mi ty zločiny popsat?“ navrhl jsem. Cítil jsem se poněkud na rozpacích, že tak zjevně využívám svého výhodnějšího postavení.

Gregson se podíval na kolegu a pak na mě.

„Samozřejmě proti tomu nic nenamítáme, doktore Watsone,“ promluvil Lestrade, „protože víme, že jste důvěrný přítel pana Holmes. Raději bychom však počkali, až ho budeme moci seznámit se všemi podrobnostmi osobně. Můžeme vám pouze říci, že jde o velmi *závažné* zločiny, s možnými mezinárodními komplikacemi. Ztratily se jisté dokumenty, diplomatická a vojenská tajemství se stala předmětem čachrování a dochází k podplácení a vydírání úředníků. Tedy nic takového, co se normálně dostane do novin – jde o věci příliš vážné. Vláda na nás tlačí, abychom s tím co nejdřív něco udělali, jenže strůjce toho všeho je příliš chytrý. Pokaždé se dostaneme do slepé uličky. Přirozeně jsme tedy doufali, že nám pan Holmes laskavě pomůže. Tyhle případy jsou pro něj jako stvořené.“

Poznal jsem, že moje otázka vzbudila v těch nešťastných mužích naději, a tak jsem přiznal, že o Holmesově místě pobytu nic nevím.

„Tak je to tedy pravda,“ vzdychl Gregson a tvář se mu protáhla.

„Ano,“ pokračoval jsem. „V každém případě se Sherlock Holmes pevně rozhodl odejít na odpočinek. Bohužel, od nynějška se budete muset bez jeho služeb úplně obejít.“

To byla pro oba detektivy zdrcující rána. Rozloučili se se mnou a odešli, schlíplí jako zmoklé slepice.

Rozhovor dopadl pro mne uspokojivěji než pro ně. Dozvěděl jsem se, že od chvíle, kdy se Holmes odebral na údajný odpočinek, zločinnost vzrostla. Moriarty, povzbuzen odchodem muže, který jediný byl schopen dát mu mat, zjevně vystupňoval svou aktivitu. Byl jsem zvědav, jaký cíl sleduje.

Následující dva týdny čekání už nepřerušila žádná podobná příhoda, ať zlá, nebo dobrá. Zvyk a stesk současně zavedly mé kroky k Baker Street. Světlo lampy jasně hořící v horním bytě v čísle 221B

mi připomnělo staré časy, život leckdy nebezpečný, zato nesrovnatelně inspirativnější, než jaký jsem vedl nyní, a já si uvědomil, jaké výsady se mi dostalo, že jsem byl Holmesovým přítelem. Světlo nahoře teď nebylo předzvěstí nadcházejícího dobrodružství, neohlašovalo výzvu „Pojďte, Watsone, hra začíná!“, nýbrž bylo docela všedním znamením, že tam nahoře někdo pracuje – paní Hudsonová totiž brzy poté, co se Holmes odstěhoval, pronajala byt jistému mladému herci.

„Je to příjemný mladík,“ svěřila se mi jednou odpoledne, když jsem se u ní zastavil. „Ale,“ dodala po chvilce, „chybí mi ti podivní návštěvníci, kteří k nám chodili v nezvyklou dobu.“ Pochopil jsem to jako poctu Holmesovi.

Ve čtvrtek 11. prosince odjela manželka na týdenní dovolenou do Kentu. Neměla, stejně jako já, žádné žijící příbuzné, zato měla hodně přítelkyň. Jedna z nich, mladá žena, která byla její svěřenkyní, když má žena v roce 1885 začala pracovat jako guvernantka, ji pozvala k sobě. Jmenovala se teď paní Percyová, měla dvě děti a moje žena byla jejich kmotrou. Violeta měla děti nesmírně ráda (vždycky jsem si myslel, jaká je škoda, že jsme bezdětní) a těšila se, až ty dva čilé, kudrnaté caparty uvidí. A tak mi energicky, jak měla ve zvyku, oznámila, že jeden týden se budu muset obejít bez její společnosti. Byli jsme svoji necelý rok a tohle mělo být naše dosud nejdelší odloučení, nicméně jsem s jejím záměrem souhlasil.

Ráno jsem ji s objemným zavazadlem dopravil na londýnské nádraží Bridge Station. Píšťaly houkaly, dveře vagonů se zavíraly. Violeta vyklonila z okna svůj rozzářený obličej posetý pihami jako čejčí vejce a lehce mne políbila na tvář. „Budeš se mít dobře, vid’, miláčku? Co kdybys sedl na vlak a zajel se o víkendu podívat na statek svého přítele do Sussexu? Jsem si jista, že tě pan Holmes rád uvidí. Ano, přejí si, abys za ním jel. Od té doby, co odjel z Londýna, se pořád mračíš.“ Zavřela okno a vlak se rozjel.

Kéž by to bylo tak jednoduché, pomyslel jsem si.

Její odjezd byl přede hrou k velkému dobrodružství, které mě čekalo. Stál jsem na hlučném nádraží, díval se, jak se vlak vzdaluje, a netušil jsem, že brzy dostanu od Holmesa zprávu, a to velmi

tajemným způsobem.

Nazítří byl pátek a já jsem se pozdě odpoledne, když jsem ošetřil svého posledního pacienta v tomto týdnu, chystal odejít z ordinace. Vtom se ozvalo energické zaklepání na dveře a známý mladistvý hlas zavolal: „Doktore Watsone, doktore Watsone!“

Vyskočil jsem ze židle, ale než jsem stačil otevřít, dveře se rozlétly a do ordinace se vrátil Billy, někdejší Holmesův poslíček. Sotva dechu popadal, tváře od chladu červené, celý bez sebe vzrušením, které bezpochyby pocházelo z něčeho důležitějšího, než byly nadcházející Vánoce.

Holmes Billyho zaměstnával, aby pro něj vyřizoval pochůzky a vykonával různé běžné úkoly, na které detektiv, plně pohroužený do objasňování zločinů, neměl čas. Ten rozumný, mladistvě vypadající chlapík také pomohl vyplnit samotu, v níž se Holmes ocitl poté, co jsem ho po svatbě opustil. Od paní Hudsonové jsem věděl, že Holmes se, stejně jako se mnou, rozloučil rovněž s Billym. Proto jsem se vylekal, když se u mě objevil tak náhle a velmi rozrušen.

„Sherlock Holmes!“ byla další slova, která ze sebe vypravil. Zamával mi před obličejem zmačkaným listem papíru a zalapal po dechu.

„Holmes?“ opakoval jsem po něm a srdce se mi divoce rozbušilo. „Uklidněte se, Billy. Co je s Holmesem?“

Donutil jsem mladíka, aby si sedl. Oči mu lezly z důlků, když mi vrazil do ruky list papíru.

„Čtěte!“ vyrazil ze sebe.

List byl zmačkán do tvaru kuličky. Počkal jsem, až se chlapec uklidní, a papír jsem rozložil. Vzkaz byl jako vždy velmi stručný a nepřiliš srozumitelný: *Watsone, okamžitě přijďte*. Pod tím stál podpis *Sherlock Holmes*.

Přečetl jsem si zprávu několikrát. Po tolika letech našeho přátelství jsem Holmesovo písmo znal dostatečně dobře, abych si byl jist, že nejde o podvrh – ale co to znamenalo? Kam mám přijít?

Obrátil jsem se k Billymu. „Kde jste to dostal?“ zeptal jsem se.

„Dal mi to pan Holmes.“

„Cože – Holmes sám? Vy jste ho viděl?“

„Je to jasné jako den. Vlastně – jasné jako noc, protože se to stalo před necelou čtvrthodinou. Byla velká tma a hustá mlha, ale on se postavil do světla pouliční lampy. Jsem si jistý, že to byl on. Měl na sobě svůj dlouhý plášť, který tak dobře znám, a svou soukennou čepici. Bylo to na King's Road. Chodím tudy zhruba v tuhle dobu každý den. Určitě tam na mě čekal. Měl strašně naspěch. Neřekl ani slovo, prostě se vynořil z mlhy – vyděsil mě málem k smrti, to vám řeknu – upřeně se na mě podíval, strčil mi tohle do ruky, rozhlédl se, jako by se bál, že ho někdo sleduje, a zmizel tak rychle, že jsem se nezmohl ani na slovo, tak mě to vyvedlo z míry.“ Billy se na mě pln zmatku podíval. „Panu Holmesovi něco hrozí?“

„Na to vám nemohu odpovědět, Billy.“ Vyloudil jsem na tváři povzbudivý výraz. „My ale víme, že nikdo se o sebe nedokáže postarat lépe, co říkáte?“

Chlapec se zazubil. „To bych tedy řekl. Ale stejně mi to přijde dost divné. Když jsem pana Holmese viděl naposled, říkal mi, že si odchází odpočinout na svůj statek. Myslíte, že se vrátil a tajně vyšetřuje nějaký případ?“

„Možná,“ odpověděl jsem. „Nevzpomněl byste si ještě na něco, na nějaký detail?“

„Ne. Seběhlo se to přesně tak, jak jsem vám to popsal. Hned jak jsem si vzkaz přečetl, utíkal jsem rovnou sem. Bylo to tak správně, nebo ne? Vy přece víte, co máte dělat, vidíte?“

„Samozřejmě,“ řekl jsem, doufaje, že má odpověď zní přesvědčivě. „Teď už ale musíte domů.“

„Ano.“ Billy si natáhl čepici na rozsuchanou kšticí. „Řekněte panu Holmesovi, jak moc se mi stýská po tom, když jsem pro něj pracoval. On ví, že když mě bude potřebovat, všeho nechám a půjdu za ním.“

Chlapcova bezvýhradná oddanost mě dojala. „Řeknu mu to, Billy. Dobrou noc.“

„Dobrou noc.“ Zamával mi na rozloučenou a pak už jsem ho slyšel scházet dolů po schodech.

Vrátil jsem se ke stolu, posadil se a díval se na ten zvláštní list papíru před sebou. Podle všeho mě Holmes žádal o pomoc a já jsem

byl rád, že Billy odešel, protože by z mého obličeje vyčetl, že nemám ponětí, jak na toto volání odpovědět.

Kapitola 3

Seděl jsem tak déle než hodinu. Jindy umírněný kuřák, teď jsem nervózně vykouřil dvě dýmky a cigaretu, ale nijak mi to nepomohlo. Ten kus papíru zavile odpíral sdělit mi cokoli významnějšího, než že ho neumím rozluštit. Byl jsem si jist, že obsahuje nějakou další zprávu, jenže já jsem četl jen *Watsoně, okamžitě přijďte*, a nemohl jsem udělat nic, protože jsem nevěděl, kam bych měl jít. Holmes měl bezpochyby na mysli víc a musí existovat náznak, jak to zjistit, ale já jsem na něj nemohl přijít. Třebaže byl Holmes na té temné ulici zřejmě v tísní – snad jen na krok od sevření Moriartyho či některého z jeho mnoha pochopů, a jestliže měl přitom čas toto mi napsat, jeho bleskově pracující mozek mi určitě sdělil víc ve víře, že mu budu rozumět. Já jsem však stále viděl jen několik čtverečních palců papíru a na něm pouhých pět slov.

Konečně jsem se postavil, abych si protáhl nohy. Bylo sedm hodin. Podíval jsem se z okna; byla už úplná tma. Do mých úvah se večerem nesly typické zvuky tlumeně pulsujícího Londýna: drkotání drožek a kočárů, vyvolávání pozdního kamelota, monotónní zpěv hráče na harmonium v nedalekém hostinci a vzdálené kvílení vlakové píšťaly.

Obrátil jsem se a s pocitem marného hněvu se podíval na list papíru ležící teď pod rozsvícenou lampou. V této beznadějně situaci jsem nemohl než srovnávat své bezmocné rozpaky s pronikavým deduktivním myšlením Sherlocka Holmese. Z náznaků, které mátlý Scotland Yard, byl téměř vždy schopen rekonstruovat jakýkoli zločin a obraz jeho pachatele. Já, policie, celý svět jsme byli vedle tohoto velkého detektiva pouhými nemluvnaty. Nikdy jsem se nepřestal podívat jeho výjimečným vědomostem. „Genialita, Watsoně,“ řekl mi kdysi, „je schopnost vynaložit nezměrné úsilí.“ Jako lékař jsem se nejednou domýšlel, co by byl schopen vykonat pro lidstvo v jiném oboru – v medicíně či v biologii. Mohl z něj být druhý Pasteur, Lister

či Erlich nebo mohl odhalit vnitřní řád přírody se stejnou jasnozřivostí jako Darwin. Také jsem přemýšlel, co jej přimělo nasměrovat své kroky s takovou urputností na stopu zločinu. Teď jsem si mohl jen přát, abych dovedl stejně jako on rozluštit záhadu toho prokletého kusu papíru.

Zvedl jsem ho ze stolu a snad podesáté jsem ho zkoumal proti světlu a hledal vodotisk. Nenašel jsem nic. Čichl jsem k němu a snažil se rozpoznat vůni parfému nebo tabáku či jakýkoli jiný pach, který by mě přivedl na nějakou stopu, ale ucítil jsem jen slabou vůni své kolínské vody a Arkádie, své tabákové směsi. Dokonce jsem zapálil svíčku a opatrně přejel papírem nad jejím plamenem, jak jsem to vídával dělat Holmese, když se snažil objevit tajné písmo. Podařilo se mi jen zkroutit okraje toho cenného listu. V zoufalství jsem ho zmačkal a mrštil jím na zem, kde se zakutálel pod židli.

Najednou jsem dostal nápad. Byl prostý, ale přesvědčivý: možná, že odpověď není skryta na papíře!

Ačkoliv Holmes po několik let vlastnil telefon, nikterak si ten přístroj neoblíbil; mnohem raději měl psané vzkazy a telegramy. Dřív jsem často takové vzkazy dostával, nosil mi je Billy. Kdykoli mě Holmes požádal o schůzku, ale neurčil místo setkání, vždycky jsem věděl, kam jít; celých dvaadvacet let ono *kam* bylo na Baker Street.

Bylo to jasné. S vítězoslavným výkřikem jsem udeřil pěstí do dlaně, shýbl jsem se a zašmátral pod židlí, hledaje ten záhadný vzkaz. Dychtivě jsem ho položil na stůl a rozbalil. Žádné vodítko jsem nenašel; Holmesova lakoničnost nemůže znamenat nic jiného, než že staré místo našich schůzek, kde se zrodilo tolik nebezpečí a vítězství, znovu ožije naším setkáním! To pomyšlení ve mně vzbudilo vlnu radosti a chřípí se mi zachvělo vůní nadcházejícího dobrodružství.

Spěšně jsem se připravoval k odchodu. Přehodil jsem přes sebe plášť, zhasl světla a již jsem sahal na kliku, abych vykročil ven, když jsem se zarazil – vzpomněl jsem si totiž na Holmesův poslední příkaz a zaváhal jsem. Ve své nedočkavosti jsem zapomněl na jeho varování: nemám dělat nic, dokud si nebudu absolutně jist, že

příkazy pocházejí skutečně od něho. Stál jsem v ztemnělém pokoji, světlo z chodby dopadalo skrz skleněnou výplň dveří na můj zmatený obličej. Zaplavil mě nával podezření. Není to lest? A přesto, Billy, s kterým se Holmes znal téměř tak důvěrně jako se mnou, potvrdil, že muž, který ho zastavil, byl skutečně můj přítel. Holmes se kolem sebe rozhlédl, jako kdyby ho někdo pronásledoval, a pak zmizel. Báł se, že dokonce i šepot by prozradil jeho přítomnost? Důkladně jsem vše zvažoval.

Pak mě ale napadlo, že Holmes se v onom kritickém okamžiku nemohl setkat se mnou osobně a že tedy zvolil nejvhodnějšího posla. A tak jsem rozhodl: Mohu věřit Billymu, který Holmesa viděl. Písmo na vzkazu, který mi doručil, bylo jistě Holmesovo. Pravost jsem měl tedy potvrzenou dvakrát, přesně podle Holmesova posledního pokynu, že ho musím vidět a slyšet.

Vykročil jsem do nepříjemné, nažloutlé mlhy, která v zimě zahluje Londýn a v níž se domy, vozy i lidé mění v bizarní, nezřetelné přízraky. Naštěstí nemám v povaze oddávat se fantazírování, byl jsem cele zaujat cílem své cesty – nadcházejícím setkáním s přítelem, a také jsem rychle sehnal drožku. Příjížděla k domu právě ve chvíli, kdy jsem vycházel ze dveří, kočí byl v mrazu zachumlaný do šály, která mu sahala až k očím. Nastoupil jsem a udělil mu příslušné pokyny. „Jak račte, vašnosti,“ zaskřehotal drožkář a popohnal koně do klusu.

Ulice byly přecpány obezřetně projíždějícími drožkami, kočáry, tramvajemi a povozy. Lampy se nořily z mlhy jako žluté kočičí oči a mezi nimi se na křižovatkách míhaly temně se rýsující postavy. Toho podivného večera mi trvalo dobré tři čtvrtě hodiny, než jsem se dostal na Baker Street.

Vystoupil jsem a zaplatil drožkáři. Ze zvyku jsem pohlédl vzhůru. Z bytu, v němž teď bydlel onen herec, nevycházelo žádné světlo; mladý muž bezpochyby stál dosud někde na jevišti. Přistoupil jsem ke dveřím a zazvonil.

Paní Hudsonová byla potěšena, že mě opět vidí, třebaže ji to překvapilo. „Pojďte dál, pane doktore. To mám radost! Za takového večera jste se ale vůbec neměl pouštět ven.“

Z mrazivého vzduchu jsem vstoupil do tepla důvěrné mi známé haly; z jejích slov však na mě dolehla tíseň. „Pan Holmes zde tedy není?“ zeptal jsem se.

To ji polekalo ještě víc než můj příchod. „Pan Holmes? Ale kdeže, pane. Ode dne, kdy tenkrát odešel, jsem ho neviděla. Vy ho tady čekáte?“

Nevěděl jsem, co odpovědět. V té chvíli jsem si uvědomil, že jsem udělal velkou chybu, že jsem Holmesovu vzkazu vůbec neporozuměl, a co horšího, že jsem svého přítele nechal na holičkách.

„Obdržel jsem jistý vzkaz,“ přiznal jsem, neschopen skrýt zmatek a rozpaky. „Patrně jsem si ho špatně vyložil.“

Paní Hudsonová přešla mé rozčarování téměř bez povšimnutí. „Pana Holmesa bych sama také ráda viděla. Vůbec se mi neozval.“ Zdálo se, že se jí to dotklo. „Ale řekla bych, že teď, co načisto změnil život, má spoustu jiné práce. Dáte si se mnou šálek čaje?“

Zavedla mě do útulného salóнку. Kuchyňku neměla v suterénu, ale ve svém přízemním bytě; ta naprosto vyhovovala potřebám nejenom jejím, ale i Holmesovým a mým, když jsme zde bydleli. Pokud zaměstnávala služebnou a kuchařku, bydlely v pokoji přes chodbu naproti jejímu bytu. Vzápětí paní Hudsonová zmizela v kuchyni a po chvílce se objevila s podnosem, na němž byl přichystán čaj a sušenky. Nalila nám oběma šálek horkého čaje a pak se usadila naproti mně.

„Tak, a teď mi prosím řekněte, co vám pan Holmes vzkázal.“ Váhal jsem. „Abych řekl pravdu, vlastně nevím,“ přiznal jsem. To ji zaujalo. „Řeší snad nějakou novou záhadu?“

Paní Hudsonová byla důvěryhodná a skromná žena a Sherlocku Holmesovi byla naprosto oddána. Překročila už šedesátku. Ocelově šedé vlasy si na temeni upravovala do drdolu; měla postavu matrány, ale stále příjemnou; dnes večer měla na sobě jednoduché zelené domácí šaty, přepásané sněhobílou zástěrou. Seděla přede mnou, šálek čaje v ruce, a hleděla na mě starostlivě, přece však chápavě. Litoval jsem, že během své dlouhé kariéry Holmesova životopisce jsem nikdy nevykreslil její podrobnější portrét, ani neoceníl její

zásluhy tak, jak by si zasloužila. Často tvořila jakýsi nárazník mezi Holmesem a jeho návštěvníky; byla jeho hospodyní a bytnou a téměř i matkou. Sloužila mu svědomitě. Kdyby mi Holmes dovolil zveřejnit fakta z někdejšího mimořádného případu biskupových mosazných svícňů, v němž její prozíravý zásah pomohl odvrátit velký církevní skandál, byli by si jí čtenáři více povšimli a zahrnuli ji chválou. Onoho večera na mě její duchapřítomnost a klid, s jakým ji vyjadřovala, zapůsobily jako dokonalá vzpruha.

„Jestli řeší novou záhadu, uhodila jste hřebík na hlavičku, paní Hudsonová,“ zvolal jsem patrně s menší zdrženlivostí, než by na mém místě prokázala ona.

„Je to tajemství, pane doktore?“

Na tuto otázku jsem odpověděl s ještě menším zaváháním než prve. Často jsem totiž sloužil Holmesovi při jeho hlasitém přemýšlení jako rezonanční deska a během uplynulých dvou měsíců jsem poznal, jak důležité to pro něho muselo být. Teď jsem zase já potřeboval jako sůl nějakého posluchače a paní Hudsonová byla pro tento úkol jako stvořená. Naprosto jsem jí důvěřoval.

„Dostal jsem vzkaz,“ začal jsem. Vypověděl jsem podrobnosti, ale o Moriartym jsem se ani slovem nezmínil. Vysvětlil jsem jí, že podle mého jde o záležitost nanejvýš naléhavou a že můj příchod do jejího domu byl výsledkem mé spekulace, bohužel zjevně chybné.

Zareagovala velmi podivně. Tvářila se zachmuřeně, zároveň však jako by nad něčím usilovně přemýšlela. Postavila šálek na stůl, hodnou chvíli mlčky seděla a mnula si ruce v klíně, aniž se na mě jedenkrát podívala.

„Myslíte, že je to vážné?“ zeptala se konečně.

„Ano.“

„Já nevím, já nevím,“ mumlala a odvrátila hlavu, bojujíc s nějakým rozhodnutím.

Její překvapivé chování mě naprosto vyvedlo z míry. Připadalo mi téměř, jako by se cítila něčím vinna. „Nechcete mi něco říci, paní Hudsonová?“ naléhal jsem na ni.

„Víte, pan Holmes mi v té věci nedal žádné instrukce, a pokud jde o jeho zákaz, je to už tak dávno...“

„Zákaz?“

„Ano. Nesměla jsem to říct živé duši – dokonce ani vám ne.“

Ohromilo mě to. „O co šlo?“

Znovu se zamyslela a pak se rozhodla. „Zdá se mi, že se teď děje něco mimořádného. Už na odjezdu pana Holmese mi přišlo cosi velice podivného, on vlastně neodjížděl nadobro, ale nechtěla jsem strkat nos do jeho věcí. Prostě jsem přijala jeho vysvětlení tak jako vždycky. Jeho vzkaz si určitě vykládáte správně, pane doktore. Hrozí mu nebezpečí a je velmi pravděpodobné, že chtěl, abyste přišel sem. Nemůžeme to vědět jistě, ale myslím, že musíme mít za to, že ačkoliv tu není, počítá s tím, že tu jste vy. Snad budete muset jednat sám. Jeho asi něco zdrželo,“ dodala s obavou v hlase. „Tak či onak, pan Holmes nepřišel a vy musíte jednat. Musím vám tedy říci, že pan Holmes si při odchodu nevzal všechno. Vlastně tu toho dost nechal. To by vám mohlo poskytnout vodítko.“

„On si nevzal všechno?“ opakoval jsem ohromeně. „Ale jeho pokoje byly přece prázdné. Všechno do posledního špendlíku bylo sbaleno a odesláno, sám jsem při tom byl.“

„To nebyly jeho jediné pokoje.“

Tato prostá věta mě ohromila víc než její dřívější přiznání onoho tajného zákazu.

„V domě už přece žádné další pokoje nejsou!“ zaprotestoval jsem.

„Je tu suterén,“ řekla tiše.

Maně jsem pohlédl ke dveřím, které vedly ze salónu do spodního podlaží. V té chvíli jsem si uvědomil, že jsem je nikdy neviděl otevřené.

Historii toho domu jsem znal dobře. Paní Hudsonová se sem nastěhovala po smrti svého manžela. Bylo to dědictví po jeho bohaté tetě, která tu bydlela v prvních letech manželství. Teta si držela služebnictvo a jak bylo tenkrát zvykem, jeho pokoje a pracovní zóna – ložnice, kuchyně, spíž a prádelna – byly v suterénu. Dvě hořejší podlaží příslušela rodině. Když se pak do domu nastěhovala ovdovělá paní Hudsonová, nechala si pro sebe přízemí a první patro po jistých úpravách pronajala. Tak jsme se nájemníky stali Holmes a já, kteří jsme v té době neměli peněz nazbyt a nemohli si dovolit

bydlet každý sám. Za celou dobu, kdy jsem v domě bydlel, jsem se o suterénní místnosti nikterak nezajímal, domnívaje se, že je paní Hudsonová jako nepotřebné má zavřené nebo je používá jako skladiště.

„Doktore Watsoně,“ pokračovala paní Hudsonová a kousla se do rtu, „pan Holmes pokoje používal po celé ty dlouhé roky, aniž jste o tom věděl.“

Chtěl jsem mít naprosto jasno. „Od samého začátku?“

„Ano. Poté co jste si spolu prohlédli první patro, za mnou přišel a zajímal se o pokoje, kde dřív bydlelo služebnictvo. Ptal se, zda je mám v úmyslu používat. Odpověděla jsem mu, že jsem o tom dosud nepřemýšlela. Požádal mě, abych mu je rovněž pronajala. Nabídl mi velmi rozumnou částku, a tak jsem souhlasila. ‚Počkejte ale,‘ řekl mi, ‚mám podmínku.‘ Vysvětlil mi, že vyžaduje naprosté soukromí, protože se zabývá vědou, a že si tam bude nosit chemikálie a elektrické přístroje a tak podobně a že chce prostory v suterénu používat jako jakousi laboratoř pro svou práci. Slíbil mi, že nebude provádět nic nebezpečného, já jsem mu věřila, a proto jsem souhlasila. ‚Je tu ještě jedna věc,‘ dodal. ‚Byl bych rád, kdyby se o naši dohodu nikdo nedozvěděl, ani doktor Watson.‘ Zdůvodnil to tím, že chce ochránit své drahocenné přístroje, a když jsem pak pochopila, že je detektiv, porozuměla jsem jeho požadavku ještě lépe.

Umím držet slovo, nikomu jsem nic neřekla. A jen vážnost situace mě nyní nutí slib porušit. Svěřila jsem se ovšem pouze vám, který ho znáte tak dlouho. Budete mi, doufám, věřit, řeknu-li vám, že od té doby, kdy začal dolní místnosti používat, jsem se do nich neodvážila vstoupit, protože tak si to přál. Nevím, co tam dělal. Vídala jsem ho, jak vedlejším vchodem nosí dovnitř nějaká podivně vyhlížející zařízení; byl to tajnůstkář, nikdy mi nic nepověděl. Při práci se choval velice tiše, nikdy jsem neměla důvod si stěžovat. Když se pak z něj stal slavný člověk – zvláště poté, co vyšly tiskem případy, které jste zaznamenal – pochopila jsem, že dělá důležitou detektivní práci, ve které ho nesmí nikdo rušit. Postupem doby jsem si na jeho práci v suterénu zvykla tak, že jsem ji nepovažovala za nic mimořádného.

Když pak odcházel na odpočinek, požádal mě, zda by věci dole směl nechat, jak jsou. Přirozeně jsem souhlasila, i když mě tím trochu překvapil. Byla jsem šťastná, že můj dům mu i nadále poslouží. Od té doby mi z Lloydovy banky pravidelně chodí šek za nájem.

Tedy tedy všechno víte, doktore Watsone. Nebylo mi po chuti ukrývat před vámi tajemství, které jste měl takřka pod nosem, musela jsem ale respektovat přání pana Holmese.“

„Samozřejmě,“ ujistil jsem ji. „Rozumím vám.“

Ve skutečnosti se mi notně ulevilo. Zpočátku mě zpráva o oněch tajných místnostech vylekala, ale vysvětlení paní Hudsonové mi přišlo naprosto logické, dokonce do té míry, že jsem se nikterak necítil být obětí podvodu, jak se snad paní Hudsonová obávala. Byl jsem přesvědčen, že Holmesova tajná laboratoř byla pro jeho práci nezbytná a to, že její existenci přede mnou tajil, bylo podmíněno nutností ji chránit, nikoli nedůvěrou ke mně. Uzavřenost byla vždy jeho charakteristickým rysem, a tak mě nepřekvapilo, že se setkávám s dalším z jejích projevů. Holmes byl velmi zdrženlivý v informacích o své minulosti i o tom, co se bezprostředně netýkalo jeho práce. Chtěl si ponechat své soukromí. Chápal jsem ho a to mi ho důvěrně přibližovalo.

Odložil jsem šálek na stůl; nechtěl jsem už ztratit ani minutu. „Mohl bych se do těch místností podívat?“ zeptal jsem se.

„Myslím, že je nejvyšší čas, pane doktore.“

Paní Hudsonová se ihned zvedla a z kapsy zástěry vyndala svazek klíčů. Přistoupila ke dveřím, které vedly do suterénu, a zasunula klíč do zámku. Zpočátku se klíč nechtěl ani hnout, ale pak zámek se skřípotou povolil. „Už jsem je neotvírala mnoho let,“ vysvětlovala mi, zatímco otevírala vrzající dveře. „Zrezavělé jsou pořádně, to vám tedy řeknu.“

Pohlédl jsem na tmavé schodiště. Do nosu mě udeřil závan chladného, zatuchlého vzduchu. Dole nebylo vidět vůbec nic.

„Přinesla byste prosím světlo?“ požádal jsem ji.

Paní Hudsonová odešla a vrátila se s petrolejovou lampou. „Dole je elektrické osvětlení. Instaloval ho sám pan Holmes. Musíte nahmatat vypínač.“ Když jsem si od ní vzal lampu a vkročil na první

schod, ustoupila. „Nebudu vás ve vašem průzkumu rušit,“ řekla mi, diskrétní jako vždy. „Pokud mě budete potřebovat, zavolejte prosím.“

„Děkuji vám, paní Hudsonová.“

Drže lampu vysoko nad hlavou, jal jsem se sestupovat do tajné laboratoře Sherlocka Holmesese.

Kapitola 4

Při každém kroku jsem se přidržoval zábradlí. Již jsem rozpoznával štiplavý zápach chemikálií, pronikající zatuchlým vzduchem. Uprostřed schodiště jsem se zastavil a přiblížil ruku k lampě; prsty jsem měl důkladně ušpiněné. Pokračoval jsem dál, a když jsem pohlédl dolů, všiml jsem si, že pod nohama se mi z dlouho nepoužívaného koberce zvedají obláčky prachu. Holmes si na pořádek ve svých pokojích nikdy nepotrpěl. Když jsme spolu začali bydlet, smířoval jsem se s jeho nedbalostí jen s velkým sebezapřením – obzvlášť s krabicemi listin, týkajících se jeho případů a obecné historie zločinu, kterou tak pilně studoval. Různé papíry se často vršily v rozích našeho obývacího pokoje do výšky tří stop, a jen s největší trpělivostí a úsilím se mi čas od času podařilo Holmese přesvědčit, aby je uložil někam jinam, a tak mě teď nikterak nepřekvapilo, že toto schodiště, po kterém nikdo nešel nejméně dvacet let, za tu dobu zřejmě nikdo ani jednou neuklidil.

Sešel jsem až dolů a zdvihl lampu co nejvýše. Byl jsem svědkem výjevu poněkud přízračného. Stál jsem na začátku krátké chodby, na jejímž konci byly dveře; z levé strany chodby vedly dvojce dveře, z pravé jedny. Všechny byly otevřeny a vypadalo to, že tomu tak je už delší dobu. Poněvadž Holmes byl jediným uživatelem těchto prostor, neměl důvod kteroukoli z těchto místností zavírat. V chodbě nestál žádný nábytek. Také vypínač jsem hledal marně.

Když jsem kráčet chodbou ke dveřím na jejím konci, cítil jsem se jako průzkumník v právě objevené hrobce. Jak jsem předpokládal, dveře vpravo vedly do prádelny. Bylo zřejmé, že Holmes si zde z kohoutku nabíral vodu, kterou potřeboval pro téměř všechny své chemické pokusy. Na podlaze a na vratkých policích stálo několik prázdných reagenčních lahví. Neviděl jsem důvod, proč bych zde měl setrvávat déle, a tak jsem se vrátil na chodbu ke dvěma protějším dveřím.

Ty vedly do místností, v nichž podle všeho kdysi bydlelo služebnictvo.* Prošel jsem bližšími otevřenými dveřmi a ocitl se ve středně velké místnosti, v níž stál stůl s lampou a vedle něj křeslo, jehož čalounění bylo dlouhým užíváním již notně ošoupané. Na stole ležely různé zbytky nedokouřeného řezaného tabáku, doklad Holmesových zvláštních zvyků. Lampa byla postavena tak, aby člověku sedícímu v křesle, poskytovala dobré světlo na čtení – což byla nepochybně hlavní funkce této části úkrytu. Nejnapadnější na celé místnosti byly police, pokrývající až ke stropu celé tři stěny pokoje a prohýbající se pod tíhou knih všech tvarů a velikostí, až se zdálo, že se každým okamžikem zřítí. Na podlaze ležel prošlapaný perský koberec, na němž se vršily další hromady knih, mezi kterými jsem si jen obtížně hledal cestu na druhý konec pokoje. Nechtěl jsem jakkoli porušit tento zdánlivý nepořádek – byl jsem si jist, že Holmes má v hlavě dokonalý přehled o všem, co se v místnosti nachází, a kteroukoli knihu by v mžiku našel. A tak jsem se opatrně, přeskakuje a obcházíje překážky, dostal až ke stolu na konci místnosti. Svítílnu jsem postavil na podlahu vedle něj, rozsvítil elektrické světlo a jal se systematicky prohlížet Holmesovy knihy v naději, že v nich najdu odpověď na otázku, jaký měla tato jeho skryš účel.

Našel jsem pozoruhodnou sbírku vědeckých knih – třebaže ne toho druhu, jaký bych čekal. Police v našem bytě v poschodí obsahovaly povětšinou knihy s kriminální tematikou, tady nic takového nebylo. Místo toho tu byla díla klasiků světové vědy – spisy Isaaca Newtona, Antoina Laurenta Lavoisiera, Jamese Watta a dalších, stejně jako nové vědecké knihy a časopisy. Nejpočetněji byla zastoupena fyzika, jak knihami teoretickými, tak díly o jejím praktickém využití. V tomto oboru Holmes pravděpodobně shromáždil jednu z nejlepších soukromých sbírek v Londýně. Pozorně jsem pročítal tituly a autory a zvláště jsem se zaměřil na

---

* Běžné řadové domy té doby měly pod zvýšeným přízemím, ke kterému obvykle stoupalo několik schodů, suterén, se zvláštním vchodem i okny do sníženého prostoru mezi domem a chodníkem. Služebnictvo tedy rozhodně nebydlelo ve sklepech v našem slova smyslu, jak by se to z popisu v textu mohlo zdát.

publikace vydané v poslední době, které ho podle mého mínění mohly zajímat nejvíc. Obzvlášť mne zaujaly publikace Ernesta Rutherforda a Josepha Johna Thomsona.* Byl jsem velmi zvědav, jaký je obsah těchto děl – některá se pyšnila dlouhými názvy, jako například Thomsonovy *Základy matematické teorie elektřiny a magnetismu*. Nemohl jsem si vzít knihy s sebou a v klidu je prostudovat, proto jsem si na kartičku v rychlosti zaznamenal několik nejzajímavějších titulů, k nimž jsem se chtěl později vrátit. Zdálo se mi, že tak by postupoval na mém místě i Holmes.

Chemie byla zastoupena méně, ačkoliv ani ona nebyla popelkou. Spisů z biologie a zeměpisu zde bylo překvapivě málo, uvážíme-li, do jaké míry Holmesovi jeho široké, třebaže nesoustavné znalosti těchto věd pomáhaly v jeho detektivní práci. Napadlo mě, že úsilí, které v tomto úkrytu vyvíjel, sledovalo jiný cíl než přivést zločince před soud; jaký cíl to byl, bylo mi však zatím záhadou.

Konečně tu byly knihy, které se z této přísně vědecké společnosti naprosto vymykaly. Byla to literatura, řekněme, senzační, o níž Holmes věděl nesmírně mnoho: vždyť znal do podrobností veškeré hrůzostrašné zločiny spáchané v minulém století. Toto však byly knihy, zdálo se mi, pro jeho práci nepoužitelné – byly totiž triviálně mystické. Prolistoval jsem jich několik – povětšinou veskrze dryáckých a sentimentálních, přitažlivých pro důvěřivé, naivní duše – a nalezl příběhy s duchy, strašidly, jasnovidci a záhadnými zmizeními. Na rozdíl ode mne byl Holmes obdařen bohatou obrazotvorností; záhadné události ho vždy přitahovaly, byť většinou jen jako materiál pro to, aby v jejich tajuplném tkanivu mohl odhalit docela obyčejnou příčinu. Představovaly pro něj tyto knihy pouhé rozptýlení, hru, aby si jeho mysl odpočinula mezi obdobími

---

* Ernest Rutherford (1871-1937), britský fyzik, od roku 1903 člen a v letech 1925-1930 prezident Královské společnosti v Londýně. Zformuloval zákon radioaktivního rozpadu. Nositel Nobelovy ceny (1908).

Sir Joseph John Thomson (1856-1940), britský fyzik, člen Královské společnosti v Londýně, objevitel elektronu, objasnil povahu iontů. Nositel Nobelovy ceny (1906). [Poznámky k osobnostem jsou pouze výběrové, pomíjejí oblast politiky i dnes již zapomenuté postavy ze světa divadla.]

intenzivního studia, nebo byly něčím víc? Na to jsem ani v nejmenším neuměl odpovědět.

Rozhodl jsem se, že se vrátím nahoru. Když jsem se shýbl pro svou petrolejku, uviděl jsem na podlaze u Holmesova křesla rozevřenou knížku osmerkového formátu, možná poslední, kterou před svým odchodem studoval. Pln zvědavosti jsem ji zvedl. Její název, vymykající se z kategorie všech ostatních knih, mě překvapil: *Příručka jevištní techniky*. Vzrušeně jsem v ní začal listovat. Konečně snad objevím stopu.

Ukázalo se, že jde o pomůcku pro tvůrce divadelních scén a zvláštních efektů. Po zběžném prohlédnutí jsem zjistil, že kniha je rozdělena do dvou částí. První část obsahovala návody, jak budovat kulisy různých typů a jak vytvářet zvláštní jevištní efekty – povodně, bouře, blesky a podobně. Druhý díl obsahoval přehledné informace o jevištích většiny londýnských divadel, od kabaretů a varieté až po velká divadla ve West Endu, jako například Wyndham's na Charing Cross Road nebo Her Majesty's na Haymarket ve West Endu. Každému divadlu byl věnován popis jeho vybavení a zařízení, které umožňovalo připravit inscenace se scénami a efekty popisovanými v prvním dílu knihy. V knize tedy bylo možné nalézt informace o tom, jaké možnosti jednotlivá divadla nabízela z hlediska prostoru, osvětlení a celkového vybavení. Pozorně jsem si přečetl stránku, na které byla kniha otevřena. Jak se dalo čekat, netýkala se žádného z velkých kulturních stánků, nýbrž obyčejného, třebaže dobře známého varieté Pavilion v Surreyside. Dovedl jsem si Holmesa představit, jak se nenuceně prochází v ošuntělém převleku mezi pravidelnými návštěvníky onoho divadla a bedlivě je pozoruje, zaznamenáváje si zvyky nižších společenských tříd do paměti, aby jich pak mohl využít v některém ze svých budoucích případů.

Tato kniha byla svým obsahem mezi ostatními bezpochyby výjimečná; byl jsem si jist, že pokud ji Holmes studoval, musela pro něj mít nějaký zvláštní význam. Strčil jsem ji do kapsy kabátu, abych si ji později doma přečetl, zhasl elektrické světlo, vzal lampu a odebral se do vedlejšího pokoje.

Nebylo v něm nic mimořádného. Byl o něco menší než sousední

knihovna; osvětlen byl nekrytou žárovkou na stropě, kterou jsem rozžal zatažením za šňůrku. Na podlaze se válely kusy lepenky a dřeva; bezpochyby to byly pozůstatky beden, v nichž byly zabaleny chemikálie, zkumavky a elektrické přístroje. Kousek stranou bylo u zdi postaveno několik nízkých cestovních kufrů a vysoké zrcadlo, popraskané a potřísněné. Kufry nebyly zamčeny, a tak jsem je otevřel. Byly napěchovány oblečením nejrozličnějšího druhu, včetně ženských šatů, a já jsem si okamžitě domyslel, že mám před sebou tajné skladiště Holmesových pozoruhodných převleků, kterými mátl zločinecký svět. Dokonce jsem našel i pomačkané kalhoty a sako starého knihkupce, v nichž se Holmes před devíti lety vrátil do Londýna přes Lhasu, Mekku, Chartúm a Montpellier. V té chvíli jsem znovu pocítil radost, jakou jsem zažíval tenkrát, když jsem se dozvěděl, že můj přítel nezahynul spolu s Moriartym v Reichenbašských vodopádech.* Uvědomil jsem si ale také naléhavost úkolu, který přede mnou stál nyní.

Uložil jsem šaty tak, jak byly původně, zhasl jsem světlo a přes chodbu jsem přešel do poslední, neprozkoumané místnosti. Světlo mé petrolejky mi ihned pomohlo zjistit, kde jsem se ocitl: stál jsem v přeplněné místnosti nejméně čtyřikrát tak velké jako nejrozlehlejší z ostatních tří. Nalevo od dveří jsem si všiml elektrického vypínače. Stiskl jsem ho a místnost zaplavilo jasné světlo.

Stál jsem v laboratoři, a ne ledajaké! Místnost kdysi jistě sloužila jako kuchyň; všechno, co z ní zůstalo, byl sporák s troubou v jednom koutě – bezpochyby zdroj tepla pro Holmesovy chemické reakce. Pak už bylo v místnosti nepřehledné bludiště tvořené z několika stolů, na nichž se kupily pozůstatky po jeho starých i nejnovějších pokusech – nekonečně dlouhé skleněné potrubí, baňky, zkumavky, křivule, gumové zátky, elektrické vodiče, Bunsenovy hořáky a kovové trubky, které se tou změtí proplétaly a místy mi vyčnívaly nad hlavou jako groteskní chrliče, a to všechno bylo připojeno k měřidlům a různým přístrojům, jejichž účel jsem nemohl uhodnout. U zdi stály láhve se stlačeným plynem a potřeby pro letování a sváření. Holmes jich jistě použil při konstrukci některých z přístrojů,

---

* Viz *Prázdný dům*, in: *Návrat Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

kteřé rozhodně nevypadaly, že byly vyrobeny v továrně. V laboratoři byly rovněž nejméně tři vypalovací pece různých velikostí a různého určení – pro smaltování a výrobu žáruvzdorných keramických předmětů, možná speciálních izolátorů. Napravo ode mě stál velký pracovní stůl s hromadou papírů, složitých technických schémat, z nichž jsem nebyl nijak moudrý; na podlaze kolem se válely zmačkané papíry a polámané tužky, svědectví duševní trýzně provázející nějaký velkolepý experiment – avšak jaký? Ve srovnání s ním byly pokusy, které Holmes prováděl v chemickém koutě v našem bytě, sice jistě užitečné, avšak přece jen skromné.

Uvědomil jsem si, rozhlížeje se kolem sebe, nakolik jsem podcenil činnost svého přítele. Věnovat se takové práci a současně bojovat se zločinem, to byl výjimečný výkon. Možná jsem také nerozpoznal skutečný cíl jeho práce. Byla důležitější ta práce, kterou vykonával zde? Anebo to měla být součást jeho životního díla, které chtěl sepsat, jak se často zmiňoval, kompendia *Dokonalé umění detektivní*? Možná že chtěl toto velkolepé dílo završit vynálezem nějaké nové, převratné metody, sestrojením jakéhosi přístroje k detekování zločinců, jehož předběžný model jsem měl před sebou.

Byla to neobvyklá úvaha, ale já jsem si okamžitě uvědomil, co mě k ní přivedlo. Byť se zdála výstřední jako seskupení všech těch přístrojů kolem, měla svou logiku. Přímo přede mnou, na konci úzké uličky plné nejrůznějších přístrojů, se totiž mimo veškerou pochybnost nacházelo jádro rébusu: klec ve tvaru krychle, připomínající klec pro cirkusová zvířata, vyrobená ze stříbřitého drátěného pletiva. Zabírala plochu asi šesti čtverečních stop a mohla pojmout jedno nebo dvě středně velká zvířata nebo – nevím, jak mě to mohlo napadnout – jednu nebo dvě osoby. Klec byla propojena s ostatním zařízením laboratoře pomocí drátů a měřidel, které z ní trčely jako paprsky zkrouceného kola a které budily dojem, že všechna ta změt' v laboratoři je ve skutečnosti jeden stroj, jehož úkolem je sloužit kleci. Bylo to něco, co se vymykalo mému chápání, něco skutečně fantastického, na co by snad mohl přijít H. G. Wells

nebo Jules Verne,^{*} něco na způsob přístroje, pomocí něhož doktor Frankenstein vlil život do své nestvůry.^{**} Byl jsem dokonale zmaten. Přišel jsem sem, abych našel vysvětlení jedné záhady, a výsledkem mého úsilí byly jen záhady další.

Ta tajemná klec mě přitahovala a já jsem se rozhodl se k ní přeplněnou uličkou dostat. Když se mi to konečně podařilo, poznal jsem ihned, že není míněna jako vězení; několik úderů by tenké třpytivé dráty, z nichž byla spletena, jistě zničilo. Zjistil jsem rovněž, že klec tvoří úplnou krychli – pletivo s mezerami o velikosti čtverečního palce tvořilo také její základnu. Zároveň bylo ale zřejmé, že není určena jen pro pohled zvenčí. Byla sestavena tak, aby bylo možné do ní vstoupit, protože strana, u níž jsem právě stál, byla opatřena závěsy a zástrčkou. Zkusil jsem ji. Nebyla zamčena a stěna klece se otevřela, snadno a tiše, jako by mě vybízela ke vstupu. Nedalo mi to, abych do ní nezkusil vstoupit. Již jsem byl jednou nohou uvnitř, když mé experimentování přerušil jakýsi hluk. Uslyšel jsem, jak kdosi tlumeně, ale naléhavě klepe na dveře.

Přiznám se, že jsem sebou trhl. Kdo to je? Zvuk se opakoval znovu, tentokrát hlasitěji. Vytáhl jsem nohu z klece a rozhlédl se po místnosti. Na stěně, od níž se ozývalo klepání, byla na třech místech přibita silná prkna a já si uvědomil, že zakrývají okna obrácená do ulice. Tam venku někdo je a chce se dostat dovnitř.

Byl můj výklad Holmesova vzkazu nakonec přece jen správný? Je to on, kdo tak naléhavě klepe na dveře?

Projela mnou vlna radosti a zároveň strachu. Cítil jsem radost, že po tak dlouhém odloučení svého přítele opět uvidím, a strach, že... Nevěděl jsem z čeho vlastně. Opatrně obcházaje trubky a dráty jsem

---

^{*} *Herbert George Wells* (1866-1946), anglický prozaik, esejista a publicista. Autor vědeckofantastických příběhů (*Stroj času*, *Válka světů*, *Neviditelný*), sociálních próz (*Kipps*) a popularizačních prací (*Stručné dějiny světa*).

Jules Verne (1828-1905), francouzský prozaik a dramatik, tvůrce žánru moderního vědeckofantastického románu (*Pět neděl v balóně*, *Dvacet tisíc mil pod mořem*, *Ocelové město*, *Vynález zkázy* aj.).

^{**} Ve filmové verzi z roku 1931 (režie James Whale), kterou ovšem Watson v době příběhu ani při jeho sepisování nemohl vidět. V románu Mary Shelleyové *Frankenstein* z roku 1818 nic takového není.

se dostal ke zdi pobité prkny. Našel jsem dveře. Jejich skleněná výplň byla natřena na černo a chráněna silnou železnou mříží. Dveře byly bezpečně zavřeny dvěma řadami zástrček a velkou ocelovou závorou, které bylo možné zvenčí otevřít jen s použitím správných klíčů. Laboratoř byla jako nedobytná pevnost a já si uvědomil, jak velmi silně cítil Holmes potřebu své pokusy utajit.

Klepání se ozvalo znovu. Tak velká byla má touha opět spatřit Holmesa, vyslechnout si jeho vyprávění, co všechno se s ním po dva měsíce jeho nepřítomnosti dalo, dozvědět se, zda byl Moriarty poražen, a získat vysvětlení, k čemu sloužila tahle záhadná laboratoř, že jsem jižjiž sahal po závoře, abych otevřel dveře dokořán a přivítal starého přítele. Ale neudělal jsem to. Hlas se mi třásl, když jsem zavolal: „Kdo je tam?“

Nastalo ticho, a pak jsem uslyšel: „Watson!“ Byl to hlas Sherlocka Holmesa.

„Otevřete dveře, Watson!“ ozvalo se znovu, teď již naléhavě.

Spěšně jsem odemkl zámky, zvedl závoru a otevřel dveře. Upřeně jsem zíral do tmy. Spatřil jsem mužskou postavu, ale do obličeje jsem neviděl, protože na něj světlo ze dveří nedopadalo. Srdce mi divoce bušilo.

Proč si neotevřel svými klíči?, uvažoval jsem v duchu.

Stál aniž udělal jediný pohyb. Pátravě jsem se díval do tváře nejasně se rýsující ve tmě. Zdálo se mi, že se nedívá na mě, ale do místnosti za mnou.

„Jsem sám, Holmesi,“ ujistil jsem ho.

Postoupil o krok kupředu. S ulehčením jsem viděl, jak světlo ozářilo známou tvář, ačkoli se na mě dosud nepodíval. Protáhl se kolem mě do laboratoře, nechávaje za sebou chuchvalce mlhy.

„Zavřete dveře,“ řekl.

Nezvyklá panovačnost jeho hlasu mě zarazila, ale udělal jsem, co mi přikázal, zamkl jsem zámky a závoru dal pevně na místo. Když jsem se otočil, stál ke mně zády. Obhlížel celou místnost, pomalu pohybuje hlavou ze strany na stranu, jako by se chtěl ujistit, že všechno je na svém místě.

„Jsem velice rád, že vás opět vidím,“ přivítal jsem ho dychtivě.

„Vašemu vzkazu jsem nejprve neporozuměl, ale pak jsem se snažil vyložit si ho, jak nejlépe jsem dovedl. Doufám, že jsem jednal správně.“

„Že jste mu nerozuměl?“ opáčil Holmes a konečně se ke mně obrátil. „Zdá se, že jste si konec konců vedl velmi dobře.“

Jeho pohled byl nyní upřen přímo na mě a světlo jedné ze žárovek ve stropě jasně osvětlovalo jeho obličej. Pocit úlevy, jaký jsem zažíval ještě před chvílí, teď zviklala pochybnost. Holmesovy rty se usmívaly, byl to však úsměv, jaký jsem u něj dosud neviděl. Vypadalo to, jako by se mi vysmíval, a já jsem se cítil nesvůj.

„Doufám, že vám budu i nadále užitečný,“ řekl jsem nejistě.

„Já také, doktore,“ odpověděl.

Během řeči se jeho hlas změnil. Nejprve měl důvěrně známou intonaci a zabarvení, ale nyní už zněl měkce, afektovaně a vemlouvavě.

Holmes si svlékl dlouhý šedý cestovní kabát. Držení jeho těla bylo velice podivné. Abych byl přesný, jeho vzpřímený postoj se zdál měnit před mýma očima; nahrbl se, jako by jeho záda byla náhle postižena nějakým zákeřným ztuhnutím. Hlava mu viditelně poklesla a nachýlila se na stranu – snad aby na mě lépe viděl, pomyslel jsem si, ale okamžitě se přesunula na druhou stranu a pak zase zpátky a tak pořád dokola, v jakési pomalé, podivné křeči. Oči mu jiskřily a na rtech měl stále ten posměvačný úsměv.

„Děje se něco, Holmesi?“ zeptal jsem se pln obav. „Proč se na mě tak díváte?“

„Copak to neuhádnete, doktore?“

Usmál se teď ještě víc zešíroka. Byl to nejošklivější úsměv, jaký jsem kdy viděl, krutý, schopný radovat se pouze z lidského neštěstí. Vycenil žluté zuby a z hrdla se mu vydral výbuch šíleného smíchu, který se rozlehl po celé laboratoři.

Ucouvl jsem hrůzou. V té chvíli jsem již s jistotou věděl, že ten člověk není Holmes. Ten se v mé přítomnosti takto nikdy nechoval. To, co se zde odehrávalo, byla odporná fraška, d'ábelská šaráda, jejíž jsem se stal obětí.

V tom okamžiku mnou projelo poznání – shrbená ramena,

kývající se hlava, odpudivé chování!

Smích přestal, jako když utne. „Vidím ve vašich očích záblesk poznání, doktore. Ano, máte úplnou pravdu. Dovolte, abych se představil: jsem profesor James Moriarty.“

Kapitola 5

Byl jsem ohromen. Začal jsem couvat, dokud jsem za zády neucítil dveře, které jsem před chvilkou tak pečlivě zamkl. Kdyby byly otevřené, mohl bych uniknout z dosahu toho šílence.

Ihned jsem uvěřil, že je to Moriarty, přestože jsem si nedovedl vysvětlit, jak se mohl tolik podobat mému příteli. Nepřesvědčil mě jen slovy, ačkoliv mluvil přesně tak, jak to Holmes popsal; jeho klidný, téměř šeptavý hlas byl ve své hrůznosti přesvědčivý, čehož by průměrný ničema nemohl dosáhnout. Celé jeho chování dávalo Holmesovi za pravdu. Jeho přítomnost děsila; zakoušel jsem tak silný pocit zla, s jakým jsem se dosud nesetkal ani u plukovníka Sebastianu Morana,^{*} ani u doktora Grimesbyho Roylotta,^{**} ani u Charlese Augusta Milvertona^{***} či jiného netvora, s nímž jsem byl nucen se během svých dobrodružství s Sherlockem Holmesem setkat. Moriarty byl pravým opakem mého přítele. Oba představovali neobyčejnou sílu, avšak Moriarty byl ztělesněním zla. Chápal jsem, proč jej Holmes nazýval „Napoleonem zločinu“. Cítil jsem, že tento muž je schopen podmanit si celý svět nebo, v případě neúspěchu, ho zničit. Člověk takto zkázonosný nemohl být nikdo jiný než Moriarty.

Obrátil se a začal si prohlížet laboratoř, jako bych tam ani nebyl. Vyzařovalo z něj pohrdavé přesvědčení, že neupláchnu. Měl pro to dobrý důvod – byl jsem úžasem zcela ochromen. A přece jsem chtěl jednat, nějak se mu postavit. V duchu jsem lál sám sobě, že jsem s sebou nevzal svůj starý služební revolver, který mě doprovázel při mnoha dobrodružstvích, kdy jsme s Holmesem o vlásek unikli zkáze nebo dopadli nebezpečné zločince. Napadlo mě, že bych mohl bleskurychle odemknout dveře a utéci nebo vyrazit na chodbu a pak nahoru do bytu paní Hudsonové. Chtěl jsem všechny varovat, že tuto

---

^{*} Viz *Prázdný dům*, in: *Návrat Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

^{**} Viz *Strakatý pás*, in: *Dobrodružství Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1997.

^{***} Viz *Charles A. Milverton*, in: *Návrat Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

londýnskou čtvrť napadlo ztělesněné zlo. Avšak jakkoli silné bylo moje nutkání, vzápětí jsem je potlačil. Moriarty se ve svém předpokladu nemýlil: vědomí, že kterýkoli můj čin je předem odsouzen k nezdaru, mě odradilo. Uvědomil jsem si, že mi nezbývá než čekat na jeho příkazy.

Moriarty se rychle prosmýkal všemi uličkami; pohyboval se jako slizký had, vlnící se kolem každé překážky. Dával pozor, aby se ničeho nedotkl, často se zastavoval a občas jsem zaslechl jeho chechtot.

„Výborně,“ řekl, „tohle předčilo mé očekávání.“

Hluboko zapadlé oči mu svítily, když jimi těkal z místa na místo.

Poznal jsem, že během této letmé prohlídky se seznamoval s mnohým, co dosud neznal. Nicméně způsob, jakým blíže zkoumal některé věci, naznačoval, že mu nejsou neznámé nebo že jim rozumí natolik, že pro něj nejsou úplnou hádankou. Holmes schopnosti svého nepřítele vysoce cenil: „Je to génius, filozof, člověk abstraktního myšlení. Má prvotřídní mozek a intelektem se mi vyrovná.“ Ve změti drátů, reostatů a lahví s chemikáliemi, které mně neřikaly nic, našel Moriarty souvislosti a účel.

Konečně skončil. Když jsem ho viděl, jak se ke mně blíží úzkou uličkou, byl jsem znovu ohromen. Jeho podobnost s Sherlockem Holmesem byla neskutečná! Vysoká, hubená postava – až na ohnutá záda – a tvář jako by skutečně patřily mému příteli. A přesto to nebyl on; v rysech tohoto člověka se zračila jeho hrůzná osobnost. Holmesova vysoká, štíhlá postava a tvář s tenkým orlím nosem a vyčnívající čtverhrannou bradou vyjadřovaly vážnost a rozhodnost. Naproti tomu z Moriartyho číselo cosi nízkého a odporného. Jako by Holmesův výraz zdegeneroval a jeho hrdý postoj poklesl v cosi záludného a chladně vypočítavého. Vybavil se mi Holmesův popis Moriartyho: bledá pleť, kulatá ramena, hluboko zapadlé oči, kymácející se hlava vystrčená dopředu. Teď, když jsem se s ním setkal osobně, oč víc jsem byl zděšen!

Holmes dobře věděl, koho popisuje, a přece se ani slovem nezmnínil, jak jsou si podobní. Jak tomu mám rozumět? A co si mám myslet o Moriartyho neuvěřitelné schopnosti připodobnit se

Holmesovi do té míry, že mě dovedl oklamat a stejně tak – blesklo mi hlavou – přesvědčit Billyho?

„To vy jste poslal ten vzkaz!“ vyhrkl jsem.

Moriarty se opět škodolibě usmál. Přiblížil se ke mně na pět stop a nevzrušeně si mě měřil poťouchlými očima.

„Zase vám svitlo. Výtečně! Nicméně trochu pozdě, doktore. Jak vidím, od Sherlocka Holmesa jste se toho moc nenaučil.“

Jméno mého přítele vyslovil s kousavou ironií.

„Ale co písmo?“ opáčil jsem, zaskočen důsledkem svého objevu.

„Vy jste ale opravdu velice naivní. Jednoduše to byl podvrh. Podívejte se,“ napřímil se, otočil se na podpatku a já jsem se opět díval do Holmesova obličej, lépe řečeno do jeho neskutečně věrné napodobeniny, „ani tento pohled vás nepřesvědčí, že jsem schopen padělat také Holmesův rukopis? Existuje mnoho způsobů falzifikace; já dokonale ovládám všechny.“ A jeho obličej znovu poklesl v Moriartyho škleb.

„Musím uznat, že klamete dokonale,“ řekl jsem odevzdaně.

„Vzpomínáte si na toho zrzavého reportéra?“ Napodobil jeho vmlouvavý tón.

Trhl jsem sebou.

„Cha! Vaše překvapení to potvrzuje. Byl to jeden z převleků, v nichž jsem si obstarával informace. Nemyslete si, že jste mě tehdy přelstil. Oba víme, že jste si počínal neobratně a neinformovaně. A co ten drožkář, který vás sem dnes večer přivezl – ten se mi také povedl, co říkáte? Z výrazu vaší tváře usuzuji, že k mým odhalením začínáte být netečný. Ale uznejte přece, že žádný londýnský drožkář by vás sem v téhle mlze nedopravil rychleji než já. Když něco dělám, doktore, dělám to důkladně. Nemyslete si, že váš milovaný Sherlock Holmes je jediný, kdo umí mystifikovat.“

„To jistě ne. Mohl byste mi říci, co právě teď hrajete vy?“

Znovu se zasmál, chraplavě a pronikavě.

„Konečně projevujete trochu důvtipu! Výtečně! Především jste mě pobavil. A to mi věru nedělá problémy, doktore. A proč jsem tady? Myslím, že jsem pro vás mnohem užitečnější než váš přítel, který vás nechal tápat v nevědomosti, když dovolíte. Vím to, protože jsem

slyšel každé slovo vašeho rozhovoru s paní Hudsonovou – bystré ucho, výhodně umístěné okno a temná noc snadno proniknou každým tajemstvím. Holmes vás oba dokonale zmátl. Rozhodl se tak, a já mu rozumím. Ano, chápu ho velmi dobře, lépe než kdokoli jiný na světě. Ale nesmím s ním sympatizovat. Nesmím důvěřovat jeho nejbližším přátelům! Bylo by to nemorální. Nemělo by to styl.“

Mezitím jsem se vzpamatoval z počátečního překvapení natolik, abych byl schopen Moriartyho objektivně pozorovat i analyzovat své reakce. Mluvil stále tichým, klidným hlasem, který kontrastoval s výsměchem a skrytými hrozbami, jež mi adresoval. Holmes měl ohledně jeho hlasu pravdu: vyzařovala z něj síla – nikoli však brutální, hřmotná, nýbrž síla pronikavého intelektu a svrchovaného sebeovládání. Pohrdavý tón prozrazoval, že jsem pro něj pouhý nevýznamný hmyz. Jeho úzké oči se zabodávaly až na dno mé duše a usoudily, že je mělká; jeho útrpně soucitný výraz měl být odrazem mé hlouposti. Bylo pro mne doslova hrdinstvím udržet pohled na Moriartyho tváři, ať už vyjevující, nebo zakrývající tolik odporného.

„Ten vzkaz vás měl přimět,“ pokračoval, „abyste mě dovedl k Sherlocku Holmesovi. Jsem pozorným čtenářem vašich příběhů, doktora Watsona. S dychtivým očekáváním vítám každé nové dobrodružství. Vaše sebrané spisy jsou předmětem mého studia; v minulosti jsem do nich přispěl nemalou měrou. (Figuroval jsem v nich častěji, než byste byl čekal. Kupříkladu jsem to byl já, kdo stál v pozadí vražd příběhu *Pět pomerančových jadérek*.^{*} Provedla je má organizace.) Možná vás překvapí, že jsem vcelku polichocen portrétem své osoby, jak jste ho vykreslil Holmesovými ústy ve velice zajímavém, leč chybně nazvaném *Posledním případě*.^{**} Nezbyvá mi než složit Holmesovi poklonu: přiznávám, že v tomto případě – který bude skutečně jeho posledním, pokud se mi podaří dovést své plány do konce – pro mne byly až do této chvíle jeho záměry hádankou. Předpokládal jsem, že vy, jeho nejbližší přítel a životopisec, jistě víte, kde je, a že mě, s mou patřičnou pomocí, k němu dovedete, abych mohl ukojit svou zvědavost. Zjišťuji ovšem,

---

^{*} Viz *Dobrodružství Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1997.

^{**} Viz *Vzpomínky na Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

že stejně jako já nevíte o místě jeho pobytu nic. Ale tohle,“ rozhodil ruce a rozhlédl se po laboratoři, „tohle je lepší, doktore, nesrovnatelně lepší. Tady jsem se dozvěděl, co má v úmyslu. Víím, jaký konec mi Holmes chystá, a podle toho budu jednat. Tak tak, doktůrku, ve své zbrkllosti jste svému pánovi zle posloužil.“

Musel jsem tuto hořkou pilulku spolknout, ale nevzdal jsem se.

„A co jste tady zjistil?“ zeptal jsem se vyzývavě.

„Ohó, stal byste se velice nebezpečným, kdybyste se to dozvěděl. Ohrozil byste Holmesa i mne. Kdybyste jen tušil, na co jsem přišel, doktore!“

Zvrátil hlavu v divoké radosti, až mu na bledém krku vyskočily žíly.

„Jenže vy jste těžkopádný člověk, slepý obdivovatel bez špetky fantazie. Celé roky jste se klaněl Sherlocku Holmesovi, tomu bláznů a slabochovi! Avšak mnohem spíš si účtu a obdiv zasloužím já. To já dovedu potěšit i pobavit.“

Prohnaně se zasmál. Na stole vedle něj stála řada prázdných zkumavek.

„Dívejte se!“ poručil mi.

Vzal tři zkumavky do levé ruky. Vymrštil ruku do výšky a zkumavky jedna po druhé vylétly nad jeho hlavu. Lekl jsem se. Čekal jsem, že uslyším řinkot rozbitého skla, avšak Moriarty zkumavky postupně chytil do pravé ruky a po řadě je házel k levé ruce a nazpátek. Žongloval se zkumavkami, jako by nikdy nedělal nic jiného.

Fascinován jsem ho pozoroval a bezpochyby jsem se tvářil velmi směšně. Moriarty zpozoroval můj výraz a trásl se sípavým smíchem; bledý obličej mu div nezčervenal, takovou měl ze svého představení radost.

Třebaže jsem byl vyděšen, nemohl jsem se ubránit, abych jeho výkon neobdivoval. Lehkost a obratnost, s níž žongloval, byla dokonalá. Najednou se Moriartyho ruka vymanila z oblouku vířícího skla a sáhla po další zkumavce ze stolu. A vzápětí nad jeho hlavou vířily čtyři zkumavky, pak ještě pátá a šestá. Moriarty žongloval stále stejně lehce. Nejprve zkumavku roztočil a záhy všechny kroužily

vzduchem jako křišťáloví dervišové, jeho tenké prsty je bezpečně chytaly a znovu posílaly do vzduchu. Byl jsem téměř hypnotizován tím pableskujícím vírem, který postupně stoupal výš a výš ke stropu.

Najednou bylo po všem tak rychle, jak to začalo. Moriarty chytil všech šest zkumavek do jedné ruky a s okázalým gestem je vrátil na místo.

„Jakže, žádný potlesk? Jste velice nevděčný divák, doktore. Ale ovšem, zapomněl jsem, že jste uvykl vyšším sférám detektivní práce. Jednoduché triky vás nijak neoslňují. Možná kdybyste o Holmesovi znal pravdu, nebyl byste jím tak uchvácen. Před mým extempore jsme ovšem mluvili o něčem jiném.“ S velkým gestem ukázal do místnosti za sebou. „Neměl jsem potuchy, že tahle laboratoř existuje! Je výborná, řekl bych téměř dokonalá, prvotřídní. Ale budiž. Viděl jsem ji díky vám alespoň teď a hodně jsem se z ní dozvěděl. Ještě jednou díky.“

Lehce se přede mnou uklonil a podíval se na hodinky.

„Mám teď něco na práci, nicméně vám, který jste mi tolik odhalil, přece chvilku dlužím. Chtěl byste se ještě na něco zeptat, doktore?“

Jeho urážlivé způsoby mě rozlítily.

„Vždycky jsem si myslel, že si na každou práci najímáte společníky, abyste chránil svou kůži. Překvapuje mě, že jste v tomto případě udělal výjimku.“

Ihned jsem svých slov litoval, avšak Moriarty se jen zasmál.

„Znáte přece Poloniův výrok o starých, kteří přestřelují, a mladých, kteří jsou nerozvážní. Připouštím, že už je otřepaný. V této záležitosti však vskutku důvěřuji jenom sám sobě. Teď je to boj mezi Holmesem a mnou. Musíme se spolu vypořádat muž proti muži, jiné řešení není. V tom se oba shodujeme, vím to.“

„Měl jste zemřít v Reichenbašských vodopádech!“ vykřikl jsem.

„Jakmile odklidím Sherlocka Holmesa z cesty a dovedu své plány do úspěšného konce, svět s vámi bude jistě vřele souhlasit. Váš přítel udělal velkou chybu, když se domníval, poté co jsem spadl přes okraj srázu do těch strašných rozvířených vod, že jsem mrtev. Bylo to od něj nezvykle neopatrné. Věděl přece, že ovládám stejně dobře jako on asijské bojové umění baritsu, které učí nejen jak bojovat, ale také

jak padat. Zlomil jsem si tenkrát levou nohu na třech místech, levou ruku na dvou místech a také několik žeber, nemluvě o četných odřeninách. Ale nejdůležitější bylo, že jsem zůstal naživu: zachráněn na skalnaté vyvýšenině, kam mě z jeho dohledu zanesl proud. Kdyby se byl vydal dolů po proudu, našel by mě bezmocného a mohl své dílo dokončit. Ale neudělal to. Často jsem se ptal sám sebe proč. Možná nechtěl nic vědět. Možná nechtěl dál bojovat. Podívejte se mi do tváře, doktore. Její zvláštní podoba s jeho vám nemohla uniknout.

Představte si, co to musí znamenat pro Sherlocka Holmesa, postavit se mi tváří v tvář, vědět, že mě musí zničit, nebo přijde o život sám.“

Prsty, které byly věrným obrazem Holmesových, si přejel obličej a zadíval se někam do dálky. „Je to jako zabít sám sebe,“ řekl.

Ruce mu sklesly podél těla a opět jako by se přede mnou zavlnil zákeřný had.

„Dost, takové pocity u mě nemají místo! Jsou dobré tak pro Holmesa, ne pro mne. Stojíme nesmiřitelně proti sobě; jeden z nás musí zemřít!“

Jeho řeč ve mně vzbudila ošklivost, avšak podařilo se mi ji ovládnout. Nechtěl jsem přijít o příležitost položit mu tentokrát přímou otázku. „Jak to, že jste Holmesovi tolik podobný?“ Napadla mě jen jedna možnost. „Jste bratři?“

Moriarty se na mě s uznáním podíval.

„Výborně, doktore, konečně myslíte. Moje mínění o vás se začíná zlepšovat. Jestli jsme bratři? Jsme si blíží než bratři – a mnohem dál, než dva lidé mohou být. Jste věřící? Rozdíl mezi námi je morální, chcete-li; podobně by se vyjádřil i Sherlock Holmes. Je nesnesitelně domýšlivý! A to trapné jméno! Prosím, když si tak chce říkat... je vlastně jen o trochu směšnější než jméno James Moriarty. Obě jména jsou příhodná a pěkně by se vyjímal na divadelním plakátě, nemyslíte? Na plakátě oznamující velké drama!“

Zdálo se, že ho vlastní slova naplnila pýchou, jako by přišel na něco obzvlášť pozoruhodného.

Jeho odpověď mě neuspokojila. Zneužil mých otázek, aby mě zmátl. Přestože jsem si byl vědom, že se mi nemusí podařit z jeho

spárů vůbec uniknout, pokusil jsem se vyzvědět ještě více o laboratoři, doufaje, že se tak dozvím něco, co by mohlo pomoci mému příteli.

„Je mi upřímně líto, že jsem vás sem přivedl. To, co jste se zde dozvěděl, můžete použít proti mému příteli,“ řekl jsem.

„Proti vašemu příteli! Vašemu příteli, říkáte? Začínáte mě unavovat, doktore. Ale jistě, máte pravdu.“ Otočil se a začal přecházet uličkami mezi stoly sem a tam. „Udělal jste velkou chybu. Dovedl jste mě do doupěte mého nepřítele. Unikl mi, nicméně jeho skvělá práce mi spadla do klína. Nikdy bych si nebyl pomyslel, že je něčeho takového schopen. Nepochopil jsem, co má v plánu. Kolik odvahy musel vynaložit, aby se do něčeho takového vůbec pustil! Když si pomyslím, že by se mu jeho záměr zdařil! Bože, je to velice nebezpečný protivník. Až se ho zbavím, život bude jednodušší, i když méně zajímavý.“

Přešel doprostřed místnosti, kde stála krychle ze stříbřitého drátu, která mi tolik připomínala cirkusovou klec. Přejel rukou po jedné straně drátěné spleti a celou si ji znovu odshora dolů prohlížel; výraz jeho tváře svědčil o narůstající nenávisti.

„Tohle znám! To jsem už kdysi viděl. Tenkrát jsem si myslel, že je to naposled,“ řekl téměř neslyšně, jako by mě nevnímal. „Ostatní je nové; je to Holmesova pozoruhodná rekonstrukce, jeho skvělý úspěch. Je to můj dávný druh, a přece nyní můj nepřítel...“

Nechal jsem při své prohlídce vstup do klece otevřen a Moriarty jím teď znenadání vklouzl dovnitř. Prostrčil prsty drátovím, začal jím lomcovat a v obličeji měl výraz, nad nímž bych se byl ustrnul, kdyby byl na jeho místě vězeň; přikrčil se a pohupoval se ze strany na stranu, kýval hlavou a trhaně sebou házel jako rozzlobená opice. Obličej měl plný stěží ovládaného vzteku. Klec už byla jeho přičiněním celá zkřivená.

Vykřikl na mě: „Uprostřed těchhle drátů jsem už jednou stál, doktore! Je to tak dávno. Ztracený Holmes! Ten mě sem znovu nedostane!“

To, co jsem právě slyšel, byl vřískot a já jsem poznal, že jeho obvyklý tlumený hlas je stejně jako řeč jeho těla výsledkem

dokonalého sebeovládání. Teď však bylo sebeovládání pryč a Moriarty kvílel jako rozmrzelé dítě – nebo šílenec. To se tedy skrývalo pod vychytralou maskou!

Zdálo se, že Moriartyho popadl amok. Vyrázil z klece a začal divoce mlátit kolem sebe, ničil a rozbíjel všechno, co mu přišlo pod ruku. Běhal mezi stoly, převracel láhve, třískal zkumavkami a elektrickým zařízením o zem; ze zraněných rukou mu tekla krev, ale on nedbal. Se zděšením jsem pozoroval, jak řve a nadává, obličej znetvořen do zsinálé masky, v níž z Sherlocka Holmesa nezůstalo dočista nic, ba dokonce ani náznak něčeho civilizovaného, jen zběsilá touha všechno zničit. Věděl jsem, že kdybych se mu teď postavil do cesty, zlomil by mi vaz.

Jeho ničivé běsnění nebralo konce. Když už se zdálo, že holýma rukama nemá co rozbít, popadl železnou tyč a začal řídit nanovo. Zuřivě bušil do všeho, co už předtím rozbil, jako by to chtěl zatlouct do země.

V záchvatu největší zuřivosti se nakonec vrhl na klec a proměnil ji v hromádku železných drátů.

Když skončil, postavil se uprostřed zkázy, aby obhlédl své dílo. Byl nahrben ještě víc než předtím, dlouhé ruce mu visely podél těla, až se téměř dotýkaly země. Bylo ticho, až na jeho sípavý, přerývaný dech, který mě děsil tak, že jsem málem vykřikl hrůzou v obavách, k čemu se chystá dál.

Pohnul se, ale ne směrem ke mně. Tu a tam se ze sutin ozývaly syčivé zvuky, jak se roztékaly žiraviny, které postupně rozleptávaly dřevo a železo. Moriarty chtěl toto dílo zkázy uspišit. U dveří stála plechová nádoba s terpentýnem. Rozběhl se k ní, odšrouboval uzávěr a začal její obsah rozlévat kolem sebe.

„Nezůstane tady nic!“ ječel chraplavým hlasem.

Když byla nádoba prázdná, třískl s ní o zem a popadl mou petrolejku, která stále hořela.

Chtěl jsem vykřiknout, ale hrdlo mi sevřela bolest, tělo mi ztuhlo v kámen; stál jsem naprosto ochromen a díval se, jak Moriarty mrštil lampou doprostřed hromady rozbitého zařízení. Její skleněný cylindr se roztříštil na kusy a laboratoř se rázem ocitla v plamenech.

Kapitola 6

Cítil jsem žár, viděl jsem, jak po celé místnosti šlehají plameny, a slyšel jsem dunění a praskot, ale to nebylo nic v porovnání s vědomím, že Moriartyho oči, jež se zdály žhnout jasněji a hrůzněji než sám oheň, teď byly upřeny na mne. Viděl jsem, jak se v nich žlutavými pablesky odráží okolní dílo zkázy; pod tímto povrchem jsem však v hlubinách jeho duše spatřil temný, děsivý plamen, hrozbu naprosté zkázy lidstva. Avšak Moriartyho zlovolnost, s jakou se zachoval k majetku mého přítele, mě přiměla zapomenout na strach.

„Jste d'ábel!“ překřičel jsem hukot plamenů. Přikrčil se a v dýmu a plamenech, které ho obklopovaly, se jevil jako dokonalé ztělesnění Belzebuba z hlubin pekla. Kníže d'áblů se zašklebil.

Bez přemýšlení jsem se na něj vrhl. Sotva jsem stačil sevřít prsty kolem jeho hrdla, odrazil můj útok bez sebemenší námahy jedinou ranou, která mě poslala k zemi. Lapal jsem po dechu, ale vyškřábal jsem se znovu na nohy a nenávisťně si ho měřil.

„Dábel?“ opakoval po mně sípavě. Založil ruce v bok a propukl v jízlivý smích. „To se vám povedlo, doktore. Velice přiléhavé. Holmes by s vámi jistě souhlasil, vždyť on je hotový anděl. Ale válka mezi nebem a peklém pokračuje. A její výsledek není zdaleka jistý.“

Máchl rukou k ohnivě spoušti za sebou.

„Řekl bych, že tuhle bitvu jsem vyhrál.“

Do očí mi vnikl kouř a začal jsem kašlat. Moriarty na sebe hodil svůj plášť a límec si přetáhl přes ústa až k nosu. Ještě jsem uslyšel jeho slova:

„Jen klid, doktore, jen klid. Dnes večer jsem už skončil. Koneckonců vy nejste můj nepřítel. Řekněte to Sherlocku Holmesovi, až ho uvidíte. Řekněte mu, že jsem zmařil jeho plány. Nikdy mě nedostane tam, kam chce!“

S těmito slovy se vrhl ke dveřím. V mžiku odemkl zámky, uvolnil

železnou tyč a zmizel. Vzápětí jsem uslyšel rachot drožky, v níž mě sem přivezl, spěšně se vzdalující po Baker Street.

V tu chvíli jsem zaslechl volání: „Doktore Watson! Ach, doktore!“

Byl to zoufalý křik paní Hudsonové, rozléhající se schodištěm uvnitř domu. Kouř se už jistě dostal do horního podlaží a ona bezpochyby poznala, co znamenají praskavé zvuky pod podlahou jejího bytu. Dozajista ji vyděsil také hluk Moriartyho ničivého řádění.

„Můj bože, co se stalo? Pane doktore Watson!“ vykřikla znovu.

Uslyšel jsem i jiný hlas, který patřil muži. „Doktore Watson, slyšíte nás?“ Byl mi velice povědomý, ale nedokázal jsem určit, komu patří.

Také onen hlas přicházel seshora.

Z kouře se mi točila hlava, bylo mi mdlo a téměř jsem neviděl. „Jsem v pořádku!“ zakřičel jsem. „Přivolejte hasiče! Utečte z domu, zachraňte se!“

Teď už jsem neviděl ani na dveře, které ode mě byly jen na pár kroků. Potácel jsem se k nim, ale o něco jsem zakopl a upadl. Ze všech sil jsem se pokoušel vstát, přemohl mě však záchvat kašle. Štiplavý dým se mi dostal do nosu, hrdla a plic, pátil mě v očích a snad už mi zatemňoval mozek. Věděl jsem, že ztrácím vědomí a že pokud se mám zachránit, musí to být ihned. Ale mé tělo, zmožené návaly kašle a zbrocené potem z téměř nesnesitelného žáru, sebou jen bezmocně trhlo. Přestával jsem se orientovat, a kdybych byl odkázán jen sám na sebe, mohl jsem se převalit do plamenů stejně tak dobře jako se doplazít ke spásným dveřím.

Již jsem upadal do bezvědomí, když mě zvedly čísi silné paže a unášely mě směrem, kde bylo chladněji.

„Tudy, doktore Watson,“ uslyšel jsem znovu ten známý hlas, který jsem prve zaslechl shora.

Cítil jsem, že jsem ramenem zavadil o dvevní zárubeň, a pak mě obklopil vlhký noční vzduch. Dosud nikdy mi nepřipadal tak lahodný; rozpráhl jsem ruce vdechuje ho trhaně a lačně celým svým vyprahlým hrdlem. Opřel jsem se o cihlovou zeď domu a těžce

oddychoval. Oči se mi začaly vyjasňovat. Bylo však zřejmé, že čerstvý vzduch proudící do laboratoře oheň jenom víc živí. Pak jsem před sebou uviděl štíhlou atletickou postavu; bezpochyby to byl můj zachránce. Rázně dveře přibouchl.

„To plameny trochu zduší,“ řekl energicky a obrátil se ke mně. „Zavřel jsem také dveře nahore v poschodí. Paní Hudsonová je již v bezpečí. Možná že už přivolala hasiče, alespoň doufejme. Sám mám zájem na tom, aby požár byl co nejdříve uhašen, než stačí nadělat další škodu.“

Byla příliš velká tma a oči se mi nestačily zotavit natolik, abych svého zachránce poznal, byl jsem si však jist, že ho znám. Nemohl jsem ze sebe vypravit slova. Chytil mě za paži a po schodech vedl nahoru na chodník. Tam se již shromáždil hlouček lidí a bylo slyšet, jak ulicí přibíhají další. Volání „Hoří!“ a výkřiky hrůzy se ozývaly stále hlasitěji. Doprava na ulici se zastavila. Lidé v okolních domech otevírali okna a dveře, a scéna neštěstí tak byla zalévána pruhy světla. Lidé úzkostlivě sledovali rostoucí dav a mraky dýmu, které stoupaly ze suterénu domu 221B na Baker Street.

Všude vládl zmatek a bylo slyšet vyzvánění zvonů. Zpoza rohu Marylebone Road se vynořil tryskem jedoucí hasičský vůz a za ním další; oba vozy táhli mohutní bílí koně, s divokým pohledem a namáhavě se zvedajícími a klesajícími hlavami v postraňcích. Děkoval jsem bohu, že pomoc dorazila tak brzy. Včasný příjezd hasičských vozů mě naplňoval nadějí, že dům, s nímž mě pojilo tolik vzpomínek, bude zachráněn.

Začal jsem se cítit opět ve své kůži a kupodivu jsem nebyl ani zvlášť unaven. Zrak se mi dokonale vyjasnil. Všiml jsem si, že můj zachránce stojící vedle mě je mladý muž; byl mi velmi povědomý, ale stále jsem si nebyl jist, kdo to je. Ukázalo se, že je stejně schopný organizátor jako zachránce. Jakmile uviděl rychle se blížící hasičské vozy, vběhl do shromážděného davu a několika ráznými povely jej rozdělil. S rukou zvednutou nahoru držel lidi v bezpečné vzdálenosti, zatímco vozy zastavily před domem. Také já jsem ustoupil stranou a připojil se k divákům. Hasiči rozvinuli hadice a zakrátko se proudy vody valily přes železné zábradlí do suterénu.

Po chvíli jsem uviděl paní Hudsonovou. Stála v davu na protější straně ulice; zdála se nezraněna, ale její slzami umáčený obličej, osvětlený probleskujícími plameny, byl pln obav nad osudem domu; žalostně lomila rukama a napjatě sledovala každý pohyb hasičů.

Onen mladý muž k ní přistoupil. Třebaže nás od sebe dělil pobíhající sbor hasičů, zahlédl jsem, že se k ní naklonil a snažil se ji utěšit. Dav silně hlučel a všude se rozléhaly výkřiky hasičů – proto jsem obsah jejich hovoru neslyšel; výraz její tváře však jasně svědčil o tom, že mladého muže zná, ráda ho vidí a s úlevou naslouchá jeho vlídným, povzbudivým slovům. Nakonec mladý muž ukázal rukou směrem ke mně. Pocítil jsem dojetí, když jsem v jejích očích spatřil záblesk radosti.

Zamávala mi a já jsem zamával jí, snaže se ji svým pohledem povzbudit. Když jsem se pak obrátil k domu, viděl jsem, že mé naděje nebyly plané. Z jeho útrob se doposud valila obrovská mračna těžkého dýmu, avšak po plamenech nebylo téměř památky. Zdálo se, že dům může být zachráněn.

Když se pak tato naděje stala jistotou a horečná aktivita hasičů polevila, mladý muž zamířil ke mně. Dav se pomalu rozcházel a do ulice se opět začaly snášet tma a mlha, které na chvíli vypudila zář požáru. Brzy se ulice vyprázdnila a zůstal jen štiplavý zápach spáleného dřeva, svědčící o dramatu, jež se této noci v Baker Street odehrálo.

Paní Hudsonová stála opodál s dvěma policisty. Slyšel jsem, co jí říkají: snažili se spojit laskavost s povinností; ohleduplně ji utěšovali a zároveň jí položili nezbytnou otázku: Jak k požáru došlo? Paní Hudsonová si získala moji neskonalou vděčnost za to, co udělala. Nenápadně se na mě podívala a využila svého postavení ženy rozrušené na nejvyšší míru, až k hysteričnosti. Vytáhla kapesník a kvílela do něj, jako by to vůbec nebyla ona. To předváděla žena, která v arkýřovém okně domu číslo 221B v Baker Street chladnokrevně manipulovala voskovou figurínou Sherlocka Holmese, výtvořem Oscara Meuniera z Grenoblu, když do ní měl ze své smrtící vzduchovky pálit plukovník Sebastian Moran.* Vzlykala,

---

* Viz *Prázdný dům*, in: *Návrat Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

že neví; neměla o ničem ponětí a nedokázala se vyjádřit. Jako šílená šermovala rukama a trhala sebou ze strany na stranu. Předvedla pozoruhodný herecký výkon, přesvědčivý svou opravdovostí.

Co všechno ženy neumějí, pomyslel jsem si. Škoda, že Holmes dovedl náležitě ocenit přednosti jen jediné z nich.*

Policisté byli na hlavu poraženi a rozpačitě odešli. Paní Hudsonovou zanechali péči sousedů, z nichž nejbližší ji chlácholivě vzali za ramena a odvedli, ovšem ne dříve, než jsem jí nenápadným kývnutím hlavy vyjádřil své díky. Samozřejmě jsem počítal s tím, že můj pocit úlevy může být předčasný, že někdo mohl zahlédnout, jak mě onen mladý muž odvádí z laboratoře. Policie nahrazuje vytrvalostí to, čeho se jí nedostává na důvtipu, a bezpochyby se vrátí. Nicméně povinnosti podat vysvětlení své přítomnosti v suterénu domu 221B v Baker Street jsem byl alespoň prozatím zbaven.

Ten mladý muž stojící vedle se ke mně naklonil a důvěrně mi sdělil: „Je to neobyčejná žena – ačkoliv si vzpomínám, že jsme se spolu onehdy nepohodli. Ano, velice jsem ji rozhněval.“

„Jak to?“ zeptal jsem se.

Zahleděl jsem se do jeho usmívajícího se obličeje. Mladík nevypadal na více než pětadvacet let; byl to pohledný muž ušlechtilých rysů, s nápadně rozšířenými nozdrami. Světlé vlasy, po způsobu mladých elegantů dost dlouhé, jen zvýrazňovaly nenucenost, již na mě hned napoprvé zapůsobil. Z jeho chování vyzařovala sebejistota člověka, jenž bravurně, s lehkostí D'Artagnana, zvládne jakoukoli situaci.

„Vy mě nepoznáváte, doktore Watsone?“ Napráhl ke mně ruku a sebevědomě, jako by se rozumělo samo sebou, že ho musím znát, mi oznámil: „Jmenuji se Frederick Wigmore.“

Nikdy jsem to jméno neslyšel, ale podal jsem mu ruku na pozdrav. Srdečně jí potřásl, jako bychom byli dávní přátelé, kteří se po letech setkali. V tváři mu pohrával nezáludný úsměv a v očích se mu mihl záblesk šibalství.

„Frederick Wigmore?“ opakoval jsem rozpačitě. „Nemyslím,

---

* Totiž Ireny Adlerové z povídky *Skandál v Čechách*, in: *Dobrodružství Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1997.

že...”

„Jsem nový podnájemník paní Hudsonové.“

„Ten herec?“

„Ano, je to díky panu Holmesovi. To on mi navrhl, abych se o prázdný byt zajímal. Bydlím v pokojích, které jste obýval s Holmesem, ale znal jsem je dobře ještě před tím, než jsem se nastěhoval. V minulosti jsem zde byl mnohokrát a ani ve snu by mě nenapadlo, že někdy budou moje.“

„Věděl jsem, že nový podnájemník paní Hudsonové je herec,“ připustil jsem, „ale pamatuji si bezpečně, že nás neseznámila. Tak vy teď dobře znáte někdejší Holmesovy pokoje, říkáte? Skutečně mám pocit, že vás odněkud znám.“

„To bych prosil, doktore. Jsem Wiggins, jeden z těch bývalých příležitostných malých detektivů z Baker Street!“

Pozorně jsem se na něj zadíval. Uplynulo už více než deset let od doby, kdy jsem malého Wigginse s vlasy jako koudel viděl naposled. Bylo mu tehdy asi dvanáct let a byl velitelem tlupy dětí z ulice, které si Holmes občas najímal, aby mu zjišťovaly, co nemohla zjistit policie. Seznámil jsem se s nimi v průběhu vyšetřování našeho prvního společného případu.* Mé rozjitřené vědomí se mělo smířit s další z Holmesových znepokojivě výstředních metod. Těch šest umouněných rošťáků, Wigginse nevyjímaje, se vždy s velkým ráumusem přihnalo po schodech nahoru do našeho bytu. Paní Hudsonová si na ně, navzdory své shovívavosti, nikdy nezvykla. Dobře si vzpomínám na její hlasité projevy nevole.

„Jeden z těch malých uličníků odvede větší kus práce než deset policistů,“ vysvětloval jí Holmes. „Pouhý pohled na úřední osobu může mnoha lidem zamknout ústa. Tihle chlapci se ale dostanou všude a všechno se dozví. Jsou velmi chytří; jediné, co jim chybí, je organizace.“

Ten mladý muž přede mnou, oblečený jako dandy, mi byl tenkrát představen jako „můj umouněný malý poručík Wiggins“. Byl vůdcem a mluvčím oddílu příležitostných malých detektivů z Baker Street, a třebaže jsem s ním sám neměl co do činění, jeho důvtipné

---

* Studie v šarlatové, in: Studie v šarlatové / Podpis čtyř, Jota, Brno 1997.

jednání mi utkvělo v paměti. Že se z něj stal sebevědomý mladý herec, mě nyní v nejmenším nepřekvapilo. Překvapilo mě však, jak se po letech objevil, aby mě vytáhl z ohnivého pekla, a že právě on bydlí v někdejší bytě Sherlocka Holmese.

„Wiggins!“ vykřikl jsem konečně, když mi všechny tyto vzpomínky prolétly hlavou a rozvázal se mi jazyk. „Jsem opravdu rád, že vás zase vidím,“ a znovu jsem mu srdečně potřásl rukou. „Nebudu se omlouvat, že jsem vás nepoznal. Hodně jste se změnil, k lepšímu.“

Vesele se zasmál a uchopil mě za paži. Přešli jsme na chodník před domem paní Hudsonové. Téměř všichni přihlížející už odešli. Z původně zabeđených oken a dveří suterénu nyní zůstaly zející černé díry, kudy si hasiči prorazili cestu dovnitř. Průčelí domu bylo šedě očištěné, všude kolem louže plné špinavé vody a vzduchem se dosud nesl slábnoucí sykot.

„Ano, od doby, kdy jsem jako malý darebáček pracoval za šilink pro Sherlocka Holmese, jsem ušel hodně dlouhou cestu,“ řekl mi můj mladý zachránce, když jsme tam tak stáli a obhlíželi škody, které oheň napáchal. „Teď vystupuji za slušný plat. Mám docela úspěch, je ze mě vycházející hvězda – už nejsem nějaký Wiggins, ale proslulý Frederick Wigmore. Je s podivem, co dokáže změna jména. Neprozradte prosím paní Hudsonové, kdo opravdu jsem, neuměla by se s tím vyrovnat. Ale věřil byste, že mi někdy ty staré časy chybí? Naše pátrání bylo ohromné vzrušující a pak, pan Holmes se o nás skvěle staral. Věděl jste to vůbec?“

„Dovídám se teď o něm věci, o nichž jsem neměl tušení,“ odpověděl jsem poněkud posmutněle.

Zdálo se, jako by si toho Wiggins nevšiml. „To, že nám pan Holmes tolik pomáhal, považoval zřejmě za svou povinnost,“ pokračoval ve svých vzpomínkách. „Ani kající, který chce odčinit své hříchy dobrými skutky, nemohl být v péči o nás důslednější a pohotovější. Podařilo se mu mnohým z nás najít domov. Naše neštěstí ho velice dojímalo.“

„Nikdy bych si nepomyslel, že je sentimentální,“ pronesl jsem.

Wiggins se ke mně překvapeně obrátil a v jeho pohledu se mihl

náznak výčitky.

„Udivuje mě, že to říkáte právě vy! To nebyl sentiment, to bylo jeho dobré srdce.“

Zrudl jsem rozpaky. „Promiňte, Wigginsi. Dnešní večer byl pro mě velmi namáhavý.“

„Chápu.“

Wiggins sám se nezdál ani trochu unavený; naopak, předešla námaha jako by jen posílila jeho činorodost. Ani jeho oděv, jako zázrakem, nebyl ohněm poškozen. Bílá náprsenka nenesla ani stopy sazí a rovněž jeho elegantní redingot se sametovými klopami byl bez poskvrny. Vykročili jsme ke vstupním dveřím. Jeho krok byl ve srovnání s mým lehký, jako by se Wiggins právě vracel ze společenské zábavy někde ve středu města.

„O paní Hudsonovou se, jak vidno, dobře postarali lidé ze sousedství,“ poznamenal. „Řekl bych, že nás co nevidět navštíví městští úředníci, aby zjistili, za jakých okolností k požáru došlo. Zatím se, myslím, podívám, jak to vypadá v mém bytě. Doufám, že v něm dnes budu moci spát. Mimochodem, až se zítra opět dostaví policie, nezmíním se ani slovem, že jsem vás našel v suterénu – samozřejmě pokud nebudete chtít opak. Byl jsem tam dole dost dlouho na to, abych si všiml jistých podivných věcí, jimž jsem nerozuměl, a také si nedovedu vysvětlit, proč právě v okamžiku, kdy jsem zahlédl první obláčky kouře a vyhlédl z okna, uviděl jsem tryskem odjíždět drožku, jejíž kočí nelítostně poháněl koně.“

Můj respekt k Wiginsovi rostl, třebaže jsem si dosud nezvykl, že je z něj teď Frederick Wigmore. Za jeho přímočarými způsoby byla pozorná, přesná mysl a obratné jednání. Mně teď šla hlava kolem, trápilo mne pomyšlení na to, až mě bude vyslýchat policie, a tak jsem velmi uvítal jeho ohleduplnost, která mi však, jak se později ukázalo, příliš nepomohla. Žádné vysvětlení toho, co viděl v laboratoři, jsem mu nepodal, a ani se nezdálo, že by je ode mě čekal. Jistě si vytvořil svou vlastní teorii.

„Zapomněl jsem vám poděkovat, že jste mi zachránil život,“ řekl jsem.

„To nestojí za řeč. Jsem strašně rád, že jsem se dnes vrátil domů

hned po představení a že jsem vám a paní Hudsonové mohl pomoci. Vy ale vypadáte vyčerpaně! Nemám vám zavolat drožku?“

„Ne, děkuji. To zvládnu sám.“ A pořádně si prohlédnu drožkáře, pomyslel jsem si v duchu.

Wiggins si stoupl pod stříšku před vchodem.

„Nezapomeňte, že jsem připraven vám pomoci, doktore Watsoně, ať už mě budete potřebovat v čemkoliv, zejména pokud se to bude týkat Sherlocka Holmesě, a ať to bude jakkoli náročné. Ozvěte se.“

Potrásli jsme si rukou na rozloučenou.

„V každém případě doufám, že se brzy uvidíme,“ dodal vřele.

„Já také, Wigginsi. Vlastně byste mi mohl, než se rozejdeme, odpovědět na jednu otázku. Řekl jste, že jste se stal hercem díky Sherlocku Holmesovi, a to mě trochu zmátlo. Jak k tomu došlo?“

„To vám snadno vysvětlím.“ Nenuceně se opřel o zábradlí. „Už jsem vám řekl, že nám pomáhal – našel pro nás nocleh, abychom nemuseli spát venku, nutil nás chodit do školy, i když nás to táhlo na ulici a ve třídě jsme sebou jen šili. Znal hodnotu vzdělání, ale zároveň dovedl vystihnout, kdy nám má dopřát svobodu a nechat nás dělat, co jsme chtěli. Jeden z nás, Harry Best, začal jako kapesní zlodějíček – uměl obrát dokonce i Holmesě – a teď je z něj politik.“ Wiggins se rozesmál. „A poctivý, aby bylo jasno. Druhý se zanedlouho stane koncipientem u jednoho advokáta, další má zelinářství na Brompton Road, a to všechno díky panu Holmesovi. Co se týče ‚Wigginse‘, ten vždycky chtěl být hercem. Myslím, že to byl důvod, proč se pan Holmes začal o mě více zajímat. Divadlo bylo jeho srdci nejbližší, samozřejmě až po detektivní práci. Miloval divadlo. Stalo se nejednou, že mě nachytal za školou na odpoledním představení ve varieté. Víte, neměl jsem tenkrát zrovna vytříbený vkus pro hodnoty divadla, ačkoliv musím říct, že akrobaty, zpěváky a klauny mám dodnes velice rád. Pokaždé jsem se dovnitř vkradl pomocí triků, které jsem se od něj naučil, ačkoliv on nikdy nechtěl, abychom je používali takhle. Světla ramp, hudba a kouzlo oněch míst mi učarovaly a jsem si jist, že mě pan Holmes pokaždé objevil především díky mému šťastně rozzářenému obličejí, který mě prozradil. Zpočátku jsem si myslel, že chodí do divadla v převleku v

honbě za nějakým zločincem. Nyní si však myslím, že často přišel jen jako divák. Nejednou si vedle mě přisedl starý mrzák, neomalený opilec nebo hubený bankovní úředník, a on to byl pan Holmes.

„Wigginsi“, řekl vždycky potichu svým skutečným hlasem a já jsem zahanbeně poskočil. „Wigginsi, na tohle máš dost času. Budeš hercem, pokud si to přeješ. Slibuji ti to. Teď ale musíš do školy!“

Rychle jsem pelášil pryč, šťasten, že jsem vyvázl s pouhým varováním. Věděl jsem, že své slovo splní, a tak se také stalo. Dostalo se mi nejlepšího hereckého vzdělání, částečně i od něho samotného.“

„Opravdu vás učil Holmes?“

„Jen pár věcí. Sám jste ho přece mnohokrát viděl v převleku. Nemyslíte, že svět přišel o skvělého herce, když se rozhodl pro dráhu detektiva? Na jevišti by zářil!“

„Myslím, že máte pravdu.“

„Ano, je to tak. Dostal jsem teď pěknou úlohu v nejnovějším kusu George Edwardese. Vypadá to, že představení bude mít velký úspěch, proto jsem si mohl dovolit tento byt na čas pronajmout.“

Zůstali jsme venku sami. Hasičské vozy před chvílí odjely a ulici jen občas projela drožka. Podíval jsem se na hodinky. Byla půlnoc. Drama uplynulé hodiny skončilo a do opuštěné ulice se snášel chlad.

„Chtěl jste se podívat, jestli vám požár nepoškodil byt,“ připomněl jsem Wigginsovi.

„Ano. Musíme se rozloučit. Ale počkejte, doktore, tváříte se trochu zasmušile. Dovolte, abych vás rozveselil, než půjdete – představení bude bezplatné a sedět budete v první řadě, pozornost od Fredericka Wigmorea!“

Hbitě jako rarášek vyskočil ze zábradlí, pusu od ucha k uchu při představě, že pro mě uspořádá divadelní produkci. Jeho radost mě okouzila.

„Uvidíte kousek z repertoáru velkého Sherlocka Holmese!“ oznámil a hluboce se uklonil.

Přiskočil k obrubníku, shýbl se a sebral z vozovky několik oblázků. S rozpustilým úsměvem jeden po druhém vyhodil do vzduchu, a zatímco jeho nohy prováděly na chodníku jakýsi tanec,

před mýma užaslýma očima s nimi obratně žongloval.

Kapitola 7

Nazítří jsem se probudil kolem deváté, když ke mně oknem ložnice proniklo chabé prosincové sluneční světlo. Poté co jsem se rozloučil s Wigginsem, jsem v bezpečí dorazil drožkou domů a ihned, jen co jsem vyšel po schodech do svého pokoje, jsem zmatený a vyčerpaný klesl do postele a upadl do hlubokého nerušeného spánku, z něhož jsem procitl až ráno. Rychle jsem vstal. Vzrušující události včerejšího večera byly za mnou a já jsem se těšil do práce. Zatímco jindy v sobotu jsem byl nucen rozvažovat, čím den vyplnit, program pro dnešní den byl předem dán. Čeká mne mnoho práce a povinností, uvědomoval jsem si, zatímco jsem se rychle umyl, oblékl a sešel do kuchyně.

Připravil jsem si jednoduchou snídani, sestávající z čaje a topinek, a posadil se do jídelny mezi množství ozdob a drobnůstek. Sám nepotřebuji k živobytí mnoho a své staromládenecké období jsem prožil jen s tím nejnutnějším. Avšak Violeta, stejně jako má první žena, si ve věcech libovala. Jídlna byla přeplněna úhledným roztomilým chaosem nejrůznějších předmětů na poličkách, koberců a koberečků a spoustou pokojových květín, které mě lechtaly na uších, kamkoli jsem se posadil. Byly to doklady mého tehdejšího klidného manželství, a tak jsem je snášel bez reptání tím spíš, že Violeta je oprašovala a věnovala jim veškerou další péči, takže pro mne byly jen tichými společníky chvil, které jsem trávil doma. Díky mé obnovené lékařské praxi v Kensingtonu bychom si byli mohli dovolit služebnou, ale důsledná šetrnost a smysl pro povinnost, které si Violeta již dříve osvojila jako guvernanka, ji vedly k rozhodnutí, že o mě a o náš domov bude pečovat sama. V době její nepřítomnosti jsem se tudíž o sebe, byť s obtížemi, staral sám.

Přiznávám, že toho rána mi její čínorodá přítomnost v kuchyni chyběla. Violeta byla laskavá žena a trpělivě snášela mé přátelství s Sherlockem Holmesem, byť to od ní podle mého soudu vyžadovalo

značnou dávku shovívavosti. Když jsme ji s velkým detektivem před více než deseti lety zachránili z temné hry, kterou v domě U měděných buků* provozoval Jephro Rucastle, napadlo mě, že by se svou obdivuhodnou samostatností mohla být pro Holmesa dobrou partií. On však o ni neprojevil sebemenší zájem a pohlížel na ni pouze jako na aktéra v jednom ze svých případů. Když po několika letech, které strávila coby ředitelka soukromé školy ve Walsallu, přijela před půldruhým rokem pracovat opět jako guvernantka do Londýna, znovu jsme se setkali a já jsem se o ni brzy začal ucházet. Půl roku nato jsme se vzali.

Violeta měla k mým stykům s Holmesem výhrady jen ze strachu, že by mě mohly přivést do nebezpečí – jinak ovšem mého přítele obdivovala, a tak byla pravděpodobně ráda, když odešel do ústraní. (Její návrh, abych Holmesa navštívil, který vyslovila při našem loučení, byl první svého druhu.) Ono sobotní ráno bych však rozptýlení, jaké by představoval rozhovor s ní, skutečně uvítal; došel jsem nicméně k závěru, že je nakonec lépe, že odjela. Vzhledem k Holmesovu příkazu, abych se o Moriartym nikomu nezmiňoval, a také vzhledem k tomu, že jsem ji nechtěl nijak rozrušit, bych jí stěží mohl vyprávět dobrodružství předešlého večera, jakkoli těžké by pro mě bylo o něm pomlčet. Nezbyvalo mi tedy než o něm nad šálkem čaje přemýšlet o samotě.

Jaké množství různorodých dojmů a faktů bylo třeba srovnat si v hlavě! Nevěděl jsem, odkud mám začít. Jedna věc však svým významem zastiňovala ostatní – konečně jsem se setkal s Moriartym! A jaké setkání to bylo! S narůstajícími obavami jsem si uvědomoval, jaké nebezpečí pro Holmesa, a vpravdě pro celý svět, tento necitelný tvor představuje. „Neexistuje veskrze zlý člověk, až na jednoho,“ řekl mi kdysi můj přítel. Nyní jsem význam jeho slov pochopil. Moriarty zosobňoval naprostou mravní zkázu, jako by z něj byly vysáty všechny lepší podněty a zbyla jen schrána zla. Opravdový

---

* Jak již víme. Zde i na jiných místech autor zdůrazňuje návaznost svého příběhu na *klasické* holmesiády. [Proto i my na různých místech citujeme z překladů knih A. C. Doylea, vydaných v této edici nakladatelstvím Jota. (pozn. překl.)]

zplozenec pekla!

Byly tu však i jiné věci, nad nimiž jsem se musel zamyslet. Věděl jsem již dříve, že Moriarty je zločinecký mozek, jemuž není na světě rovno, avšak nyní jsem přišel na to, že je něčím víc: svým zjevem byl, a to bylo nepochopitelné, Sherlock Holmes. Tělo, ruce, rysy obličeje, hlas, rukopis mého přítele – to všechno měl i ten d'ábel! Jak je to možné?

V tom bludišti hádanek jsem se cítil ztracen.

Pokusil jsem se aplikovat Holmesovy zásady logické dedukce. Dospěl jsem k závěru, že podoba mezi oběma muži svědčí o pokrevním příbuzenském svazku, totiž že jsou jednovaječná dvojčata. Holmesovo přiznání, že se v mládí s Moriartym stýkal, se zdálo mou domněnku potvrzovat. Odvrátil se pak Holmes od Moriartyho, když se přesvědčil o jeho zkaženosti? Připadalo mi, že to tak mohlo být. Kladl jsem si otázku, jaká byla přesná povaha krize, která rozchod způsobila. Zvažoval jsem rovněž, zda pozůstatky bratrských citů nejsou dostatečným vysvětlením toho, že se detektiv opomněl přesvědčit, zda Moriarty v Reichenbašských vodopádech skutečně zemřel.

Možnost, že Holmes a Moriarty jsou sourozenci, dodávala jejich souboji větší dramatičnost. Oba protagonisty jsem vnímal jako ztělesnění dobra a zla, zápasící o osud lidstva. V Moriartym našel Holmes sobě rovného, jak mi jednou řekl. Když jsme před desítkou let prchali před Moriartyho pronásledováním, mylně jsem se, díky detektivovým promyšleným opatřením, domníval, že jsme unikli ze sítě, kterou kolem nás nepřítel zatahoval. A také jsem to Holmesovi řekl.

„Milý Watsoně,“ opravil mě Holmes vážným hlasem, „je velmi nepravděpodobné, že jsme se ho zbavili nadobro. Zřejmé jste si neuvědomil, co tím míním, když jsem vám říkal, že ten člověk se mi intelektem naprosto vyrovná.“

Jindy mi Holmes vysvětlil, jakým způsobem Moriarty pracuje. „On sám toho dělá málo. Jenom plánuje. Sedí nehybně jako pavouk uprostřed své sítě. Má však výtečně organizovaný systém špehů. Má-li být spáchán nějaký zločin, ukraden dokument nebo vykraden

nějaký dům, má-li zmizet nějaký člověk – stačí slůvko profesorovi a celá věc je zorganizována a provedena. Někdy je muž chycen. V tom případě se najdou peníze na kauci nebo na obhájce. Centrum, pro které špěh pracuje, není však odhaleno nikdy – dokonce na ně ani nepadne podezření.“

Nyní jsem byl přesvědčen, že nepolapitelný vůdce té organizace, obdařený zvrácenou inteligencí, je Holmesův bratr.

Věděl jsem to však jistě? Ke své teorii jsem dospěl poměrně snadno, a Holmes mě před spěchem vždy varoval. „Největší pochybnosti vyvolávají skutečnosti zjevné, milý Watsoně, a zvláště to platí ve věcech zločinu.“

Je ještě jiná možnost vysvětlení, proč se Moriarty mému příteli tolik podobá? Ano, je to – vzpomněl jsem si, že jsem v Holmesově tajné skrýši našel zásobu převleků – je to herectví. Aniž vzbudil mé podezření, vydával se Moriarty za ryšavého novináře a drožkáře. Jeho umění převleků a herecké schopnosti se vyrovnaly Holmesovým (což byl jen další doklad toho, jak rovnocenní soupeři to byli). Možná že Moriartyho překvapivý zjev byl výsledkem ďábelsky chytrého nalíčení a mistrovsky zvládnuté gestikulace – ale za jakým účelem? Byla-li jeho podoba s Holmesem jen předstíraná, bylo jejím cílem mě zmást, svést mě na nesprávnou cestu? Ale proč? Chtěl podkopat mou důvěru v Holmesa?

Uvědomil jsem si, že se v bludišti otázek a odpovědí ztrácím stále více.

Hledal jsem jinotaje ve všem, co mi Moriarty řekl. Zvláště jedna jeho věta upoutala mou pozornost. Ptal jsem se ho, zda on a Holmes jsou bratři. „Jsme si blíží než bratři,“ dostalo se mi odpovědi. Jestliže byla má první teorie mylná, naznačovala snad tato věta cestu k pravdě? Nebo si Moriarty se mnou jen pohrával?

Pomyšlení, že jsem se stal objektem takové manipulace, nebylo příjemné, ale zároveň mě svým způsobem fascinovalo. Během své služby v Orientu jsem několikrát viděl, jak hadi pomalými pohyby zhyponotizovali svou kořist, aby na ni pak znenadání zaútočili a pozřeli ji. Nyní jsem nemohl než souhlasit s Holmesem, že Moriarty připomíná plazu. Byl groteskní a děsivý; tak si zahrával s pravdou.

Také Holmes měl smysl pro hru, byl lišácky důvtipný; býval jsem svědkem, jak si hrál se zločinci i se svými klienty. (Uvedu zde jeden příklad: v případě Mazarinova drahokamu* si ztropil legraci z hulvátského lorda Cantlemerea, když mu kámen, který lord tak zoufale hledal, strčil do kapsy jeho vlastního kabátu.) Moriartyho hra však byla jiného charakteru – byla způsobena jeho krutostí. Moriarty si zahrával s každým, kdo se mu postavil do cesty, jako kočka s myší, než ho s konečnou platností zničil.

Když jsem si vzpomněl na oslepující dým a plameny šlehající kolem mě, byl jsem rád, že mě Moriarty nepovažoval za natolik nebezpečného, aby se mě zbavil, jakkoli krutě si se mnou zahrál. Možná že si můj konec naplánoval pro pozdější povyražení.

Právě jsem se pustil do úvah o oné podivné náhodě, na kterou jsem zatím nepomyslel, totiž že Wiggins, který mě zachránil z Moriartyho ničivého běsnění, mě stejně jako on bavil žonglováním, když tu jsem uslyšel, jak někdo hlasitě klepe na domovní dveře. Trhl jsem sebou a podíval se na hodiny na příborníku. Bylo skoro jedenáct. Do té chvíle jsem uspokojivě nevyřešil jediný problém, který nastolilo mé dobrodružství z včerejšího večera, a tak jsem kráčet ke dveřím téměř s pocitem úlevy. Příchozím jsem však potěšen nebyl: byl to inspektor Athelney Jones a již již zvedal pěst k další netrpělivé ráně na mé dveře.

Byl to vpád do soukromí, jakých jsem se děsil.

„Doktore Watstone!“ usmíval se Jones zářivě a podal mi svou silnou ruku. „Mohl bych jít dál? Děkuji, děkuji mnohokrát.“

Proklouzl kolem mě do chodby, než jsem stačil cokoli říci. Nikdy v mém domě nebyl, ale choval se v něm s naprostou nenuceností, nechávaje za sebou nápadně těžkou levandulovou vůni.

„Krásný, překrásný dům,“ žvatlal a natahoval svou býčí šíji. „Je to tu moc pěkné a útulné, řekl bych, že vám i vaší paní se tady bydlí velice příjemně. Je doma? Není? Taky dobře – alespoň si můžeme v klidu pohovořit. Od dnešního rána nevím, kde mi hlava stojí, doktore; řeknu vám, že je mi z té spousty práce pěkně horko.“

Vytáhl veliký kapesník a utřel si čelo. Když jsem zavíral dveře,

---

* Viz *Z archivu Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1999.

všiml jsem si, že u chodníku stojí policejní vůz. Jones těžce oddychoval, jako by cesta z vozu k mému prahu představovala horskou túru. Vzal mě za loket.

„Je to už dlouho, hodně dlouho, doktore.“

Od té doby, co jsem ho viděl naposled, se inspektor Jones příliš nezměnil; snad jen byl teď o něco zavalitější. V šedivém obleku působil důstojně, měl brunátný, naducaný obličej s malýma, jiskřivýma očima, které čile vykukovaly z polštářkovitých tváří. Tento policista měl ve Scotland Yardu velmi dobrou pověst z velké části díky géniu Sherlocka Holmese, což však jen velmi nerad a neochotně přiznával. S mým přítelem a se mnou se podílel na vyšetřování nejružnějších případů, velmi často takových, které poutaly všeobecnou pozornost a v nichž volání veřejnosti po spravedlnosti bylo obzvlášť hlasité. Do vyšetřování se vždy pouštěl s vervou stavěnou na odiv. Pózoval před novináři, vydával prohlášení a nešetřil v nich sliby, a když jej fotografovali, důležitě bafal z doutníku; se svým okatě předváděným sebevědomím jako by stál modelem pro svůj vlastní pomník. Mnohomluvně rozvíjel své teorie, a když se mu ta stavba z písku rozpadla pod rukama, běžel za Sherlockem Holmesem. K jeho štěstí se Holmes vždy spokojil s tím, že jakožto *spiritus agens* zůstal skryt v pozadí. Jones, Gregson a Lestrade se zpočátku o Holmesových metodách vyjadřovali uštěpačně; oba posledně jmenovaní muži, poměrně slušní a se skromným nadáním pro detektivní práci, se po letech dopracovali ke zdravému respektu k Holmesově práci, avšak Jones se svého posměvačství nezbavil, třebaže spěchal pro pomoc do Baker Street pokaždé, kdykoli se dostal do úzkých. Jeho faleš mě vždy poněkud vyváděla z míry, třebaže Holmes k ní byl shovívavý; mylné představy veřejnosti jsem se snažil korigovat ve svých příbězích, kde jsem pravdivě popsal, jak byly vyřešeny případy jako *Podpis čtyř*,^{*} které původně přinesly uznání Jonesovi.

Uvedl jsem inspektora do obývacího pokoje. Způsob, jakým vedl rozhovor, prozrazoval jeho přesvědčení politika, že při dostatečném opakování jedné a téže hlouposti jí lidé uvěří.

---

^{*} Viz *Podpis čtyř*, in *Studie v šarlatové / Podpis čtyř*, Jota, Brno 1997.

„Máte to tu krásné, opravdu krásné!“ opakoval s přepjatou srdečností a očima neustále bloudil pokojem, který nádherou zdaleka neoplýval. Zabořil se do největšího a nejměkčího křesla v místnosti a pravidelně oklepával doutník do vedle stojícího popelníku.

„Půjdeme tedy k věci,“ ozval se opatrně.

„Ano?“ opáčil jsem a v tomto jednostranném rozhovoru to bylo takřka mé první slovo.

Zamračil se a netrpělivě máchl doutníkem. Jeho krevnaté, zdravím kypící tváře jako by se scvrkly. „Ale no tak, doktore. Vy přece víte, o čem s vámi chci mluvit – přece o tom požáru v Baker Street.“

„Je mi známo, že tam hořelo.“

„Je vám známo! Byl to požár jako hrom, doktore, a vy jste tam byl!“

„Vaše informace jsou přesné. Samozřejmě že jsem tam byl. Byl to strašný požár, ale naštěstí byl včas uhašen. Myslím, že paní Hudsonová ani její nájemník nebyli zraněni.“

„Díky Bohu! Byla to pěkná lapálie, to vám řeknu. Jak říkáte, informace mám přesné. Jenže my potřebujeme nějakou teorii, doktore, teorii! Jenom teorie vedou k vyřešení případu.“

„Sherlock Holmes by s vámi zajisté souhlasil, kdyby tu teď byl – třebaže vždycky oceňoval především fakta.“

„Co Sherlock Holmes oceňoval nebo neoceňoval, nemá s tímhle případem nic společného. Příliš mnoho fakt, doktore Watsone, může s detektivem zatočit! Podle mého názoru jim pan Holmes přikládal příliš velkou váhu. Čichat ke kobercům, nabírat cigaretový popel, nakukovat pod kloboukové stuhy – vždyť je to tak úmorné a zabírá to spoustu času. A ten my nemáme, doktore. Tuhle hádanku vyřeší odvážná intuice!“

Snažil jsem se nenechat se vyvést z míry Jonesovým nejpapným chováním. „Rozumím-li vám dobře, domníváte se, že byl spáchán zločin. Není mi však jasné, jak bych vám mohl pomoci.“

„Jako svědek, jak jinak – a také jako přítel Sherlocka Holmese. Máme důvodné podezření, že ten požár byl založen úmyslně a že nějak souvisí s vaším přítelem.“

Na tento přesný odhad situace jsem nereagoval ani slovem.

„Co vás včera večer přivedlo na Baker Street, doktore Watsoně?“

Srdce se mi divoce rozbušilo. „Byl jsem na návštěvě u paní Hudsonové. Je to nejen moje bývalá bytná, ale také dávná přítelkyně.“

„Přesně tak. Dnes ráno během našeho rozhovoru se v tom smyslu také vyjádřila. Mluvili jste jen tak všeobecně?“

Zaváhal jsem. „Ano.“ Znovu jsem ocenil její pohotovost a rozvahu.

„O Sherlocku Holmesovi jste nemluvili?“

„Ale jistěže. Chvíli jsme trávili, jako ostatně vždy, ve vzpomínkách na to, co jsme zažili s mým přítelem. Byly to vzrušující časy.“

Athelney Jones rozčileně utrousil trochu popela na koberec. „O tom nepochybuji. A teď k tomu požáru. Přirozeně, když jste seděli nad šálkem čaje, vás zápach kouře nejprve vyděsil a pak...“

Byl jsem nesmírně rád, že mi Jones ve svých otázkách zároveň načrtává i odpovědi. Ušetřil mi tím spoustu starostí.

„...a pak jsme jednali tak, jak by na našem místě jednal každý,“ dodal jsem.

Toto všeobecné vyjádření mu poskytlo nit. „Samozřejmě. Muselo to být něco strašného. Paní Hudsonová běžela přivolat pomoc, zatímco vy jste čekal před domem s jistým... jakže se jmenuje?... s jistým Frederickem Wigmorem. Mimochodem, je to trochu zvláštní osoba. Drožkáře, který tryskem odjížděl ve své vozidle, jste si, předpokládám, nevšiml.“

„Ale ano. Vzpomínám si, jak se ulicí zničehonic rozlehl rychlý klapot koňských kopyt. Byla ale taková tma a mlha, tedy než oheň stačil dostatečně osvětlit ulici, že jsem jen zezadu zahlédl, jak drožka uhání pryč.“

„Zatracená práce! Pár lidí z ulice tu drožku slyšelo, ale nikdo ji neviděl pořádně. Ten drožkář – nebo jeho pasažér – je pachatel, kterého hledáme, na to dám krk! V tomhle případě je ale ještě jedna velmi podivná věc, doktore. Vy jste o tom neměl samozřejmě ani potuchy, jak nám paní Hudsonová vysvětlila, ale Sherlock Holmes pod jejím bytem v domě na Baker Street užíval tajné místnosti.“

Toto odhalení učinil triumfálně, jako měl ve zvyku oznamovat novinářům nejnovější vývoj událostí v tom kterém případě. Nechtěl jsem ho zklamat, a tak jsem nanejšť snaživě, jak jen jsem byl schopen, předstíral, že mě tato zpráva překvapila. Nervozita z toho, kolik toho ještě zjistil, mému výkonu bezesporu dodala na přesvědčivosti.

„V suterénu se nachází několik místností,“ pokračoval. „Dnes ráno jsme si je prohlédli – byla to špinavá práce, ale s takovými věcmi se státní zaměstnanec musí smířit. Jedna z místností sloužila jako jakási knihovna; obsahovala vědecké svazky a práce o magii – vyhořela jen částečně. Ostatní místnosti neměly, jak jsme usoudili, valný význam, ovšem až na tu největší, která byla zařízena jako laboratoř. Prázdná nádoba po terpentýnu dokazovala, že požár byl založen úmyslně. Všechno v laboratoři bylo zničené natolik, že se zdá nemožné zjistit, jakému účelu sloužila. Nevíte náhodou, které vědecké problémy Sherlocka Holmese zajímaly?“

„Ne.“

„Rozumím. V tom případě nám vysvětlení může podat jen Holmes – nebo snad pachatel. Nanešťtí pro naše vyšetřování Holmes, jak se zdá, nadobro zmizel. Vrtají mi hlavou dvě věci: proč by si ony místnosti nechával, když odešel do ústraní, a proč je někdo zničil poté, co Holmes odešel?“

„Pro mě je to záhada, inspektore Jonesi,“ řekl jsem. „Teorii musíte zkonstruovat vy.“

„Jistě, máte pravdu,“ opáčil zamyšleně. „Určitě na něco přijdu!“ Znovu si kapesníkem otřel obličej. Jeho jindy jiskrné oči ztratily svůj lesk.

„Zločinci jsou v poslední době čím dál zlovolnější,“ pokračoval. „A nerekrutují se jako dřív pouze z nižších společenských vrstev, jak by člověk očekával. Víte, že vážení státní úředníci brali úplatky? Takovéhle skandály nepřidávají našim vztahům s Německem či s kterýmkoli jiným evropským státem. Říkám vám, je to velice překerní záležitost. A situace se vyvíjí proti nám. Vláda na mě silně tlačí a to věci nepomůže. Váš Sherlock Holmes měl sice pochybené metody, ale přiznám se, že bych si s ním o tomhle rád promluvil.“

Podíval se na mne s nadějí. „Opravdu nevíte, kde je?“

„Nikdo by se s ním nesetkal raději než já, inspektore. Ale jak jste řekl, jedná vždy po svém. Rozhodl se zmizet a udělal to dokonale.“

„A to je další záhada. Ten člověk je podle mého někdy až moc schopný! Tak tedy, pokud od něj dostanete zprávu, budu rád, když mě o tom zpravíte. A můžete se spolehnout, že budete první, kdo se dozví, až tuhle záležitost s požárem a oním drožkářem vyřeším, dávám vám své slovo.“

S tímto projevem důvěry se zvedl a těžce oddychuje vyšel ze dveří; z mohutné pěsti mu visel kapesník jako schlíplý chvost.

Musel jsem se posadit, abych se vzpamatoval. Vrátil jsem se do obývacího pokoje a klesl do křesla, které Athelney Jones před chvílí uvolnil. Směsice vůní tabáku a levandule, jíž byl pokoj prosycen, a popel z doutníku na podlaze mi připomínaly, že i když jsem policii tak úplně nelhal, přinejmenším jsem zkreslil rozsah toho, co vím, a některé informace před nimi zatajil. Uvědomil jsem si, že jsem tak nevědomky do písmene splnil Holmesovy instrukce – policii jsem se vůbec nezmnínil o Moriartym, ani jsem neprozradil pravý důvod detektivova odchodu do ústraní.

Tady však začínaly potíže, které Holmes, jak se zdá, nepředvídal. Nejen že jsem byl vtažen do velice nepříjemné, neřkuli nebezpečné situace, ale v jejím důsledku jsem nyní byl nucen skrývat víc, než oč mě požádal. Objevil jsem jeho tajnou laboratoř a prohlédl si ji, na rozdíl od Athelneyho Jonese, naprosto nedotčenou.

A co je ještě důležitější, věděl jsem o Moriartyho d'ábelské podobnosti s Holmesem a mohl ji policii dopodrobna popsat.

Pousmál jsem se. Uvěřil by ten nafoukaný inspektor někdy, že jsem tohle všechno udělal? Jaká „odvážná intuice“ by mu pomohla?

Mohl jsem ovšem využít dalších informací a vodítek. Mohl jsem se kupříkladu zmínit o oné publikaci pojednávající o jevištní technice, na kterou jsem nezapomněl a kterou jsem nosil dobře uschovanou v kapse svého kabátu. Pak zde byly informace, které jsem se dozvěděl od Moriartyho, plné narážek a nejasností, a přece tak výmluvné. A pak tu byly další otázky, které se neodbytně hlásily o slovo, byť jsem se je dosud neodvažoval nastolit ani před sebou

samým, a o nichž jsem tušil, že mají spojitost s tím, co se mi roky honilo hlavou. Jednou z nich byl mladý Frederick Wigmore.

Současné vyzvánění kostelních zvonů a bicích hodin na krbu mě upozornilo, že je již poledne a že jsem dosud nic neudělal. Otázka však zněla, co je zapotřebí. Uvědomil jsem si, že neodpočívám, sedím vzpřímeně v křesle a s úlekem jsem si uvědomil, že se nesmírně zlobím na Sherlocka Holmese za to, že mě uvedl do tak tísnivé situace a omezil svými zákazy. Já jsem se na svého starého přítele doslova rozzuřil! Nicméně byl to snad právě můj hněv, jenž přinesl odpověď na otázku, co musím udělat.

Holmes přede mnou leccos tajil. Jak často jsem se snažil poodhalit roušku mlčenlivosti, již Holmes zastíral své soukromí! Byl jako osamělý ostrov, k němuž člověk mohl připlout, který však nesměl probádat. Jeho odstup mě často zraňoval. Nebyl jsem však špeh ani klevetník, a tak jsem respektoval nevyslovené přání, abych po jeho minulosti nepátral.

Ta snad posvátná minulost – co jsem o ní ve skutečnosti věděl? Rázně jsem vstal, zapálil si doutník, abych přehlušil zápach Jonesovy podřadné značky, a jal se zuřivě, se svráštělým čelem, přecházet po pokoji sem a tam, srovnávaje si v hlavě, co jsem o životě Sherlocka Holmese mohl říci s určitostí. Bylo toho překvapivě málo a já se zhrozil při pomyslení, že jsem se s tím mužem přátelil celých dvaadvacet let, z toho sedmnáct let jsem s ním bydlel a do nejmenších podrobností zaznamenával a vstřebával jeho každodenní zvyklosti, a přesto jsem věděl tak málo o jeho mládí, pro každého nanejvýš důležitém. Na rozdíl od jiných lidí o něm Holmes nikdy nemluvil. Proč?

Kdo byli jeho rodiče? Jejich jména jsem neznal. Domníval jsem se, že jsou již mrtvi, a s ohledem na jeho city jsem se na ně nikdy neptal. Kde se narodil, v kterém hrabství, v kterém městě? Nevěděl jsem. Kam chodil do školy, do kterého gymnázia? Neměl jsem ponětí. Předpokládal jsem, že navštěvoval jednu z univerzitních kolejí v Camfordu ve východní Anglii, nevěděl jsem však, jak se jmenovala, a nebyl si ani schopen vzpomenout, že by Holmes s určitostí tvrdil, že ony dva roky svého vysokoškolského studia strávil

právě v Camfordu. Příbuzní? Tady jsem se ocitl na poněkud pevnější půdě. S jeho skvělým bratrem Mycroftem jsem se setkal při dvou příležitostech* a jeho vzdálený bratranec, mladý lékař jménem Verner, koupil s Holmesovým finančním přispěním mou praxi, když jsem se na jaře roku 1894 nastěhoval ke svému příteli. (Že Verner byl Holmesovým příbuzným jsem se dozvěděl až za několik let po této transakci; v době svého druhého sňatku jsem svou praxi koupil zpět od lékaře, jemuž ji Verner prodal před tím, než se odstěhoval do Kanady.)

Holmes přijel do Londýna v roce 1878 a pronajal si skromný byt v Montague Street, hned za rohem u Britského muzea. Věnoval se studiu v muzeu a v nemocnici svatého Bartoloměje a snažil se prosadit jako detektiv. Jedním z jeho prvních případů byl případ Musgraveského rituálu,** který jsem zaznamenal a publikoval; o jiných případech z té doby vím jen z Holmesových letmých poznámek – šlo kupříkladu o případ vrahů z Tarletonu, případ Vamerryho, obchodníka s vínem, dobrodružství staré Rusky a o několik dalších.

Na začátku roku 1881 jsem se před restaurací Criterion náhodou setkal s mladým Stamfordem, který pracoval jako můj asistent v nemocnici svatého Bartoloměje. Kvůli svému zranění, které mě téměř připravilo o život, jsem byl uznán neschopným dále se účastnit tažení Pátého northumberlandského střeleckého pluku v druhé afgánské válce, a tak jsem se ocitl zpátky v Londýně s žoldem jedenáct a půl šilinku denně a hledal někoho, kdo by se mnou sdílel podnájem, abych ušetřil na výdajích. Stamford se mi nabídl, že mě seznámí s člověkem, který „má trochu divné nápady“ a který také hledá někoho, kdo by s ním chtěl bydlet. Ten člověk byl Sherlock Holmes. Druhého dne jsme si pronajali byt v prvním patře domu paní Hudsonové v čísle 221B na Baker Street.

---

* Dr. Watson zde uvádí pouze případy zprostředkované veřejností A. C. Doylem. K dalšímu setkání došlo např. v příběhu *Prokletí Sherlocka Holmese* (autor Nicholas Meyer), Jota, Brno 2000.

** Viz *Musgraveský rituál*, in: *Vzpomínky na Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

Jak málo jsem toho věděl o dřívějším Holmesově životě! Jistě o něm měl více co říci, než s čím se mi svěřil. Za jeho pedantickými způsoby se skrývala vášnivá povaha. Dříve jsem se domníval, že jeho zaujetí pro kriminalistiku si vyžádalo veškerou jeho energii; teď jsem věděl, že věci se měly jinak. Holmes vedl tajný život. Svědčil o tom onen důmyslný přístroj v nyní již zničené laboratoři a rovněž šílené nárazky profesora Moriartyho.

Nebylo pochyb – Sherlock Holmes mnohé skrýval a měl mnohé co vysvětlit. Proto jsem se na něj tolik hněval. Pobuřovalo mě, že mi víc nevěřil, že mi nevěnoval plnou důvěru, kterou bych si jako jeho věrný přítel zasloužil. Neznaje pravdu, ocitl jsem se nyní v nebezpečí, které pravděpodobně dosud trvalo, a totéž zřejmě platilo i o paní Hudsonové a Wigginsovi a vlastně o každém, kdo se s mým přítelem stýkal.

Poprvé za celou dobu, kdy jsem Holmese znal, jsem si položil otázku, zda jeho pokynům mohu důvěřovat. Mám zůstat nečinný a nezasahovat do běhu událostí, dokud od něj nedostanu zprávu? Hodnou chvíli jsem tuto myšlenku zvažoval. A tu jsem náhle dospěl k jasnému rozhodnutí a udeřil pěstí do dlaně.

„Jako že je Bůh nade mnou, budu jednat!“ vykřikl jsem.

V té chvíli jsem ucítil v rameni kulku z afgánské muškety – ozvalo se zranění, které jsem utrpěl před čtvrt stoletím a které nepřímo způsobilo, že jsem se seznámil s Holmesem. Palčivá bolest mi připomněla, kolika potyček jsem se již od té doby účastnil, přímo v srdci civilizovaného Londýna a za okolností mnohdy daleko nebezpečnějších, než jaké nám v Afganistanu připravili krvelační Gházové. Tušil jsem, že mě opět čeká bitva. Dříve jsem byl zvyklý nechat se vést velkým detektivem, a teď jsem zůstal sám. Troufalost, s jakou jsem byl odhodlán k činu, mě samotného překvapila, ale nechtěl jsem couvnout. Stůj co stůj jsem chtěl rozluštit tajemství, o němž jsem se konečně dozvěděl, a byl jsem rozhodnut, že bez ohledu na všechna nebezpečí se pokusím přijít na kloub oné podivné a překvapivé záhadě, kdo vlastně je Sherlock Holmes.

Kapitola 8

Rozhodl jsem se vzít věci do svých rukou. Věděl jsem, že než začnu jednat, musím mít naprosto jasno v tom, co chci zjistit. Právě tak vždycky postupoval Holmes. V žádném kriminálním případě nepodnikl jediný krok, aniž měl předem pečlivě vypracovaný plán. Věděl jsem, že i já si musím srovnat myšlenky.

V mé pracovně začalo být horko a dusno a cítil jsem, že má mysl potřebuje osvěžení. Vykročil jsem směrem k oknu. Bylo to svisle posuvné okno s krajkovými záclonami vedoucí na Queen Anne Street; chtěl jsem vyzvednout rám a nadýchat se čerstvého vzduchu. Uprostřed pokoje jsem se zarazil. Byl jsem doma celé dopoledne a spíše jsem potřeboval pročistit hlavu procházkou. Dlužil jsem paní Hudsonové návštěvu; chtěl jsem se přesvědčit, jak se jí po tom neštěstí vede, a nabídnout svou pomoc. Rozhodl jsem se, že za ní zajdu hned a celou záležitost promyslím cestou.

Rychle jsem si oblékl kabát, nasadil si klobouk, zahalil krk do vlněné šály a vyšel jsem ven přivolat povoz. Brzy nato jsem seděl v drkotající drožce a směřoval k Baker Street.

V jedné kapse kabátu jsem měl dosud schovanou osmerkovou knížku o londýnských divadlech, kterou jsem si odnesl z Holmesovy knihovny. Do druhé kapsy jsem zasunul svůj starý revolver Adams pětáčtyřicítka s plným zásobníkem – zapřísáhl jsem se, že se bez něj nehnu, dokud tohle dobrodružství neskončí.

Na Welbeck Street zahrnul drožkář doleva a potom na Bentinck Street doprava směrem na Manchester Square. Stromy na tomto náměstí a také ty, které jsem zahlédl na Portman Square, když jsme zabočili k Regent's Parku, měly teď v zimě dočista holé tmavé větve a vypadaly posmutněle. Navzdory řezavému chladu byla Baker Street zaplněna davem nakupujících. Žářivé oči a dychtivé tváře zrudlé chladem svědčily o tom, že Vánoce tu budou co nevidět. Malé děti, zahalené až po bradu a připomínající skřítky, cupitaly vedle

svých matek a dychtivě nakukovaly do všech výkladních skříní. Tuto utěšenou scénu osvětlovalo chabé zimní slunce.

Důkladně zachumlán proti mrazu, věnoval jsem tomuto polednímu defilé pramálo pozornosti. Po rozhovoru s inspektorem Jonesem jsem se rozhodl, že policii o Moriartyho návratu ani o tom, že Holmes svůj odchod předstíral, neřeknu a že ji ani nepožádám o pomoc – pokud se ovšem nedostanu do krajní nouze. Měl jsem v úmyslu porušit jen jeden Holmesův příkaz, totiž že mám čekat na jeho instrukce, než cokoli podniknu. Věci však zašly příliš daleko a já jsem nemohl jinak než Holmesa neposlechnout. Můj život byl ohrožen, stejně jako život paní Hudsonové a Wigginsův. Je možné, že takový vývoj událostí Holmes nepředvídal, a tudíž nepromýšlel. Došlo však k tomu, že jsme se pojednou ocitli v nebezpečí, a já jsem nemohl čekat se založenými rukama.

Čekal mě obtížný úkol – najít Holmesa; tím by se všechno vyřešilo. Budu ale schopen udělat, co nesvedl ani mazaný Moriarty se všemi možnostmi, které má k dispozici?

Na tuto otázku mi brzy dá odpověď můj úspěch či prohra. Přistihl jsem se, že myslím na něco jiného, a to ostří mého hněvu proti Holmesovi za to, že své přátele vydal napospas nebezpečí, otupilo. Snad se opravdu chtěl se mnou spojit, říci mi co dál a snad mě i varovat, ale nemohl to uskutečnit, protože se ocitl v nebezpečí, zle tísněn Moriartyho tlupou. Zdálo se mi to velmi pravděpodobné; dlouhé mlčení svého přítele jsem si jinak nedovedl vysvětlit. Ať se nachází kdekoli, třeba i velmi daleko, nemá možná ponětí, že jeho laboratoř lehla popelem, a kdybych se s ním nespojil, nikdy by se o tom nedozvěděl. Byl jsem jediný, kdo mu mohl pravdivě vylíčit strašlivé okolnosti, za jakých k tomu došlo. Z Moriartyho nárazek jsem usoudil, že ony tajné místnosti hrály klíčovou úlohu v Holmesových plánech, jak zločince zastavit. Těžký úder, který Moriarty mému příteli zasadil, způsobil, že hněv, jež jsem vůči Holmesovi pociťoval, ještě více zeslábl a já jsem byl rozhodnut pevněji než dřív zachovat si chladnou hlavu. Bylo mi hrozně při pomýšlení, že hlupák, který pomohl tomu ďáblu k vítězství, jsem byl já. Moriartyho poslední, vychloubavá slova zněla, abych

Holmese zpravil o jeho ničivém díle. Tento vzkaz jsem chtěl opravdu vyřídit, ovšem jako varování mému příteli, aby se měl na pozoru.

Než kola drožky zaskřípala o chodník před hrozivě zčernalým průčelím domu v čísle 221B na Baker Street, byly mi důvody, pro které jsem musel Holmese najít, docela jasné. Za prvé jsem mu musel říci, jakou zkázu jeho nepřítel v laboratoři způsobil; za druhé jsem mu musel pomoci, pokud by se ocitl v zajetí, ve vězení nebo by byl z jiného důvodu neschopen jednat – zkrátka nabídnout mu své služby věrného přítele jako vždycky předtím. A za třetí jsem chtěl rozluštit hádanku, k čemu sloužila tajná laboratoř, a tak, jak jsem doufal, rozluštit záhadu detektivova tajného života.

Když jsem vystupoval z drožky, pohlédl jsem přes zábradlí před dům. Policie dosud prohledávala to, co zbylo z laboratoře. Skrz zející díry, které dříve bývaly okny, jsem spatřil Gregsona a Lestradea. Rychle jsem se odvrátil, aby mě nezahledli. Oba detektivové byli bystřejší než inspektor Jones a byli by mě vyslýchali mnohem důkladněji než on. V duchu jsem jim přál hodně zdaru; jestli se jim podaří najít cokoli, co je přivede na Moriartyho stopu, bude to jen dobře – ovšem musejí se obejít bez mé pomoci.

Když jsem krácel ke dveřím bytu paní Hudsonové, mladý policista stojící opodál na mě zhurta spustil: „Co tady chcete?“ Vysvětlil jsem mu, že jsem lékař, přítel paní domu, a že bych se rád podíval, jak se jí daří. Policista mě stále nevrle, přece však o něco ústupněji, poslal o několik domů dál směrem k Oxford Street, kde, jak mi vysvětlil, paní Hudsonová dnes přenocovala. Měla by se prý vrátit domů dnes odpoledne.

Vydal jsem se k domu, který mi označil. Když jsem zazvonil u dveří, spatřil jsem známou tvář. Přišla mi otevřít paní Pickettová, stará přítelkyně paní Hudsonové, usměvavá dáma s nepoddajnými vlasy, sedmi dětmi, srdcem světice a hlasem trhovkyně. Bodře mě přivítala a uvedla do salónu, kde jsem našel paní Hudsonovou. Seděla u stolu, před sebou na podnose zbytky lehkého oběda, a nezdálo se, že by na ní přestálé nesnáze zanechaly nějaké stopy. Odmítl jsem čaj, který mi paní Pickettová nabídla; potom nás nechala o samotě – kvapně se odebrala k svému potomstvu, které hlasitě

dovádělo v horním patře. Viděl jsem, že se paní Hudsonová těší, až se vrátí do klidu svého domova; ona ani já jsme se však při našem krátkém a věcném rozhovoru nedali tlumeným válečným pokřikem dětí a pohupováním lustru rušit.

Než jsem jí stačil položit otázku, jak se jí vede, už se zajímala o mé zdraví. Vzájemně jsme se ujistili, že se nám daří dobře, a pak se mě zeptala na Sherlocka Holmesa.

„O panu Holmesovi nic nevím,“ odpověděl jsem.

Moje obezřetnost jí neušla. „Tak vy jste ho tedy neviděl – nebo mi to nemůžete říct. Chápu, pane doktore. Nevím, co se tam dole stalo, ale policii jsem neřekla, že jste tam byl, a nezmínila jsem se ani o tom druhém muži. Slyšela jsem jeho hlas – nemohla jsem ho neslyšet – byl to hlas šílence, z kterého mě obešla hrůza. Měla jsem však také dojem, že slyším pana Holmesa. Nechci strkat nos, kam mi to nepřísluší, a nemám v úmyslu mámit z vás podrobnosti, pokud mi je nemůžete říci, ale doufám, že je pan Holmes v pořádku. Můžete mne ujistit alespoň o tom?“

Nemohl jsem. Nechtěl jsem být k paní Hudsonové neupřímný, a zároveň jsem se ji snažil utěšit, jak jen to bylo možné. „Je to vážné, paní Hudsonová. Přesto oba víme, že pan Holmes se o sebe dovedl vždycky postarat. Musíme věřit, že zvítězí i tentokrát.“

Přijala moje slova s úlevou. Poděkoval jsem jí za rozvážnost. V této napjaté situaci jsme mnoho nemluvili. Než jsme se rozloučili, nabídl jsem jí všemožnou pomoc. Poděkovala mi, že právník, policie, přátelé a sousedé se o ni dobře starají a že je nám všem vděčná.

Když jsem se vracel po Baker Street kolem domu s číslem 221B, svižným krokem z něj právě vycházel Wiggins. Vypadal stejně bezstarostně a klidně, jako když jsem ho viděl naposled, a oblečen byl dokonce ještě šviháčtěji. Krk mu krášlila ostře žlutá šála s vlajíci konci.

„Doktore! Jsem velice rád, že vás vidím.“ Mocně mi stiskl ruku a pak ustoupil, aby si mě s pobaveným výrazem ve tváři prohlédl. „Vypadáte nějak zarputile, to nemůžeme nechat jen tak. Já jsem vyvázl bez jediného škrábnutí, o paní Hudsonovou je dobře postaráno a vy nemáte ani ožehnuté obočí. To je přece důvod k

radosti!“ Zářivě se na mě usmál, aby tyto důkazy, že vše je, jak má být, patřičně zdůraznil.

Musel jsem se rovněž usmát, byť ne tak zešíroka jako on. Vydali jsme se spolu po ulici. Zeptal jsem se ho, v jakém stavu jsou jeho pokoje. Vysvětlil mi, že v nich bylo jen trochu zakouřeno, což dal do pořádku během chvilky, a pak spal tvrdě až do rána. Bohužel pokoje paní Hudsonové prý kouřem poněkud zašedly a žhavé uhlíky propálily díry v záclonách a v několika přehozích na křeslech, několik sousedek se však chystalo ještě odpoledne pustit do úklidu, aby byl byt zase jako ze škatulky. Základy domu jakýmsi zázrakem neutrpěly žádnou vážnější škodu, takže přízemí a horní patro byly v naprostém pořádku.

Wiggins pohlédl na hodinky a přidal do kroku.

„Promiňte, doktore, ale musím už běžet. Spěchám na odpolední představení v jednom z těch příšerných kabaretů, o kterých jsem vám povídal. Jak vidíte, svou vášeň pro herectví jsem dosud neztratil. Je to ohromná zábava a já bych si ji za nic na světě nenechal ujít! Víte, ve svém řemesle se toho musím ještě hodně naučit od pánů, jako jsou Dan Leno a George Robey – ačkoliv těch pár snobů z West Endu to nejspíš ani nepozná. A taky si myslím, že Marie Lloydová se rozhodně vyrovná té operní divě Melbě!“* Vrátil se ke mně. „Nechtěl byste jít se mnou? Potřebujete trochu povzbudit. Prosím, řekněte ano. Bude to pro vás zážitek a poprvé uvidíte muže, po kterém bude Londýn zakrátko šílet, totiž velkého Escotta. Sám jsme ho dosud neviděl, ale moji přátelé o něm tvrdí, že je to ten nejpodivuhodnější kouzelník na světě. Dokonce John Nevil Maskelyne prý vedle něj vypadá jako obyčejný eskamotér. Jen pojd'te se mnou, doktore!“

Wiggins na mě takto ještě chvíli naléhal. Oceňoval jsem jeho laskavost, ale trval jsem na tom, že s ním jít nemohu. Nakonec mi ještě z dálky zamával na rozloučenou, když se ulicí ode mne málem vznášel jako moderní Ariel a cípy jeho extravagantní žluté šály mu vlály kolem ramen. Záviděl jsem mu jeho bezstarostnost. V té chvíli bych ochotně vyměnil své povinnosti za hodinu strávenou s velkým

---

* *Melba*; vlastním jménem Helen Porter Mitchell Armstrongová (1861-1931), sopranistka australského původu, výrazně činná i v Evropě a v USA (pozn. překl.)

Escottem, kdybych s jistotou věděl, že Sherlock Holmes je mimo nebezpečí.

Už jsem si chtěl přivolat drožku, ale ruka mi klesla. Dosud jsem neměl plán, který jsem si předsevzal vypracovat, a tak nebylo naspěch. Rozhodl jsem se, že se do Queen Anne Street vrátím pěšky.

Jak jsem tak krácel po Baker Street na jih, uvědomil jsem si, že nastal čas, abych splnil své rozhodnutí: musím se sám stát detektivem, samostatným, protože tu nebude žádný Sherlock Holmes, který by mi do ucha našeptával nadějně stopy a ukazoval mi, kde jsem udělal chybu. Vyhlídky, že si v praxi ověřím, co jsem se od Holmese naučil, jsem se popravdě řečeno příliš nebál. Třebaže se nestávalo často, že by Holmes pochválil mé deduktivní schopnosti, přece občas připustil, že mám pozorovací talent. „Nikdy přesně nevím, co všechno dovedete, Watsoně,“ řekl mi kdysi v jednom zvlášť zapeklitém případu. „Skrývají se ve vás netušené možnosti.“ Ted’ jsem tedy dostal příležitost svých schopností využít. Neměl jsem skvělý intelekt svého přítele, měl jsem však buldočí houževnatost a byl jsem odhodlán pustit se do svého případu s veškerou vervou a nevzdat se, dokud ho nevyřeším.

Chtěl jsem jít domů přes Marylebone High Street, a proto jsem nejdřív zahrnul doleva na Paddington Street. Odpolední vzduch projasnil mé úvahy. Jak Holmese najdu? Z tohoto ohromně zamotaného problému začalo vykukovat několik nitek, u nichž jsem mohl začít.

Nejdřív paní Hudsonová. Věřil jsem, že nemá nejmenší tušení, kde se detektiv skrývá, ale protože celá ta léta věděla o jeho tajných místnostech, mohla by si vzpomenout na nějakou stopu, která by mě k němu dovedla. Nechtěl jsem zvětšit její obavy a také jsem jí nechtěl povědět o Moriartyho návratu, natož o jeho podobnosti s Holmesem, nicméně dospěl jsem k rozhodnutí, že ji v případě potřeby vyzpovídám.

A pak tu byl Wiggins. Své přátelské styky s ním jsem chtěl pěstovat dál. Nabídl mi svou pomoc a možná mi bude moci ze své někdejší spolupráce s Holmesem poskytnout záchytné body, které mi pomohou přijít na to, kam detektiv zmizel. Holmese zjevně vázalo k

Wigginsově někdejší skupině zvláštní pouto – naučil je něco ze svého umění převleků a jiných triků. Zajímalo mě, co se kromě žonglování od něj ještě naučili. To byla další věc, již jsem si předsevzal zjistit.

Měl jsem ještě jeden důvod, pro který jsem se chtěl s mladým hercem více sblížit. Jeho poněkud dandyovské vzezření a nenucené způsoby byly klamné; viděl jsem ho, jak se zachoval v nejkritičtější situaci, a všiml jsem si, že jedná chladnokrevně a s důvtipem, podobně jako sám Holmes. Takové vlastnosti se mi mohly hodit. O jeho věrnosti Holmesovi jsem nepochyboval a neváhal bych povědět mu celou pravdu. Frederick Wigmore by mohl být silný spojenec.

V této chvíli mi začaly nápady docházet. Jinými spojenci jsem si nemohl být jist. Holmes měl mnoho známých, našim bytem jich prošla celá plejáda – nádražní nosiči, žebráci, otrhané stařeny, prohnaní kramáři či elegantní gentlemani, z kterých se pak vyklubali členové Sněmovny lordů. Povaha jeho práce přivedla Holmese do všech vrstev společnosti a on sám vyhledával styky s lidmi nejrůznějšího postavení. Většinu z nich jsem však neznal. Byli mezi nimi lidé, které jen využíval k uskutečnění svých záměrů; nebyli to tedy přátelé, jimž by důvěřoval. Jeho samotářství mě od něj oddělilo v době, kdy jsem ho nejvíc potřeboval – a kdy on možná zoufale potřeboval mne.

Často se stává, že nám uniknou skutečnosti naprosto zjevné – pokud nejsme Sherlock Holmes. A to se nyní přihodilo i mně. Zabočil jsem doprava na Marylebone High Street a celou cestu na New Cavendish jsem strávil neplodným probíráním všech možných Holmesových známých. Zavrhoval jsem postupně jednoho po druhém, a přitom skvělý spojenec, muž inteligentní a energický, naprosto důvěryhodný, a dokonce obratnější než sám Holmes, se přede mnou tyčil jako katedrála svatého Pavla, stejně tak ochoten mi pomoci. Tím mužem byl detektivův vlastní bratr Mycroft. Měl-li jsem se na někoho obrátit, byl to právě on.

Jakmile mi jeho jméno blesklo hlavou, plácl jsem se dlaní do čela. Samozřejmě, kdo jiný by to měl být než on! Můj další krok musí směřovat k němu.

S Mycroftem Holmesem jsem se setkal pouze dvakrát. Poprvé to bylo v době, kdy Sherlock Holmes řešil případ řeckého tlumočnicka,* jeden z mála, jehož rozuzlení zůstalo zahaleno závojem tajemství. Podruhé to bylo přesně před osmi roky, kdy podivná smrt Cadogana Westa v londýnském metru** zmátla Scotland Yard a způsobila starosti vládě. Sherlock Holmes se o svém bratru zmínil zřídkakdy, ale já jsem věděl, že měl o něm vysoké mínění a že mu Mycroft příležitostně různým způsobem pomáhal. Mycroft pečoval o detektivův byt, když byl Sherlock Holmes v letech 1891-1894 nezvěstný. Ačkoliv jsem to tenkrát netušil, Mycroft jednou pomohl také mně, když mě v přestrojení za drožkáře odvezl na nádraží Victoria, abych se k Holmesovi připojil na útěku před Moriartym v roce 1891.

Doufal jsem, že mi teď pomůže znovu.

Vzpomínám si, jak nesmírně mě překvapilo, když jsem se poprvé dozvěděl, že můj přítel má bratra. Byl jsem totiž přesvědčen, že Holmes je sirotek a nemá žádné žijící příbuzné. Jednoho letního večera roku 1888 v průběhu nezávazné konverzace vyšlo najevo, že existuje někdo, kdo vládne lepším pozorovacím talentem a deduktivními schopnostmi než Holmes a že onen muž je jeho bratr Mycroft. Holmes mi řekl, že Mycroft neumí své vlohy využít pro detektivní práci. To mi připadalo nelogické a něco jsem proti tomu namítal, ale detektiv mě přerušil:

„Řekl jsem, že mě svým pozorovacím talentem a schopností dedukce předčí. Pokud by detektivní umění začínalo a končilo přemýšlením v křesle, byl by můj bratr největším detektivem, jaký kdy žil. Ale on nemá ctižádost ani energii.“

Ukázalo se, že se Holmes se svým bratrem v kriminálních záležitostech občas radil a že Mycroft některé případy skutečně vyřešil – ale až poté, co Holmes všechno oběhal a shromáždil všechny části hlavolamu. Detektivní práce byla pro Mycrofta jakýmsi koníčkem; jen nerad byl na nohou, nerad vyslýchal a

---

* Viz *Vzpomínky na Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

** V případě *Bruce-Partingtonovy dokumenty*, in: *Poslední poklona Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1999.

shromažďoval možné stopy. Navzdory své vysoké inteligenci vedl lenivý život, uzavřenější než Holmes. Třebaže byl amatér, způsob, jakým si vedl v případě řeckého tlumočníka, mi poskytl dostatek důkazů o jeho logickém myšlení, abych byl přesvědčen, že pokud někdo vyřeší hádanku, kde se Holmes skrývá, bude to právě on.

Mycrofta jsem mohl najít jenom na jednom místě, totiž v klubu Diogenes. Napřed mě napadlo, že se na Pall Mall svezu drožkou, ale pak jsem si vzpomněl, že Mycroft Holmes do svého klubu přicházel přesně ve tři čtvrtě na pět, nikdy ne dřív nebo později. V klubu zůstal pokaždé do 19.40 a tento každodenní zvyk nikdy neporušil.

Nebyly ještě ani tři hodiny, zbývalo mi tedy dvě hodiny čekat. Vydal jsem se proto domů a za deset minut jsem si na chodbě svého domu již svlékal kabát. Připravil jsem si sendvič, ale téměř jsem se ho nedotkl, natolik jsem byl rozrušen v očekávání příštích událostí. Zapálil jsem si cigaretu a posadil se do křesla ve své pracovně, nevšímavý ke všem důvěrně známým předmětům kolem sebe, včetně Violetiny palmy, jejíž listy povívaly nad mou hlavou jako exotický baldachýn. Obláčky cigaretového dýmu krouživě stoupaly vzhůru a já jsem přemýšlel. Víčka mi ztěžkla.

V temné prázdnotě se mi zjevovaly předměty, na které postupně dopadaly kužely světla. Bylo to různé chemické náčiní – Bunsenovy hořáky, křivule, zkumavky, oštitkované a zazátkované láhve s fosforeskujícími tekutinami jasných barev. Nehybně se vznášely nažloutlé výstřižky s kriminálními případy z Holmesových sešitů. Byly tam také knihy, střízlivé vědecké publikace i vzácné staré tisky věnované okultním vědám, a také malá knížka osmerkového formátu o jevištní technice, houslové pouzdro a stradivárky, dýmka z třesňového dřeva, zčernalá hliněná lulka, láhev s alkoholem a přístroj na vyvíjení plynů, revolver s citlivou spouští a krabička s náboji; ve vzduchu se vznášelo i oblečení – vesty, jezdecké kalhoty, svrchníky, boty, korzety, sukně, paruky a klobouky nesčetných tvarů, velikostí a barev, a také perský pantoflíček, z jehož špičky se sypal tabák.

Najednou se předměty daly do pohybu. Předtím byly v té černotě rozmístěny bez ladu a skladu, teď se seskupily do velkého svislého kruhu a začaly se otáčet, rychleji a rychleji, až vířily závratnou

rychlostí; skleněné předměty přitom jiskřily, rukávy šatů gestikulovaly jako údy lidského těla a stránky knih hněvivě šelestily jako křídla netopýrů. A co teprve housle! Smyčec začal sám od sebe divoce skákat po strunách a hrát drásavou melodii, kterou jsem dříve slýchal, když mého přítele přepadla tklivá nálada.

Po chvíli jsem si v tomto bláznivém reji všiml pevného bodu, něčeho nebo někoho, stojícího bez hnutí vně otáčejícího se kruhu. Bojuje s mrazivě ledovým proudem vzduchu, pronikl jsem blíž. Ano, byl to člověk, nějaký muž. To on působil, že se velké kolo stále točilo – zachytil každý předmět, než stačil spadnout, a opět jej hodil do proudu. Postupoval jsem blíž a blíž, až jsem se k němu dostal na necelých deset stop. Muž měl na sobě dlouhý šedivý cestovní plášť a dokonale padnoucí soukennou čepici, jeho obličej ale zůstal ve stínu.

Ten oděv mi byl dobře známý.

„Holmes!“ vykřikl jsem.

Dlouhé bílé ruce nepřestaly chytat předměty, než spadly kamsi dolů, a vyhazovat je zpátky, ale postava nereagovala. Zavolal jsem jméno svého přítele znovu. Můj hlas zněl slabě a nepřírozeně a já jsem se snažil zakřičet, ale hlas se mi zasekl v hrdle a já se začal dusit.

Pojednou se obličej, jak na něj dopadl kužel světla, vyjasnil. Byla to skutečně tvář mého přítele, hubená a výrazná, s pronikavými šedými očima, které jsem tak dobře znal. Poznaly mě a úzké rty se začaly usmívat.

Uslyšel jsem za sebou potlesk. Obrátil jsem se a uviděl, že se nacházíme ve velkém, setmělém hledišti a že proti oslnivě zářícím světlům musí být za mými zády obecenstvo, které čím dál nadšeněji tleskalo neuvěřitelnému výkonu, který Holmes předváděl. Otočil jsem se zpátky k němu – a jeho obličej se změnil. Mírný úsměv přešel v Moriartyho škleb a vzpřímená postava se začala hrbít. Šedivé oči si mě teď posměšně měřily.

Potlesk za mými zády sílil. Byl slyšet pískot a nadšené výkřiky. Předměty v tom velkém kole se pohybovaly ještě rychleji; skřípavá melodie houslí se stávala stále šílenější. Vířící kruh teď znovu

ovládal Holmes a po chvíli to byl zas Moriarty. Jen ty obratné ruce zůstaly tytéž, ani jednou nezaváhaly, ani jednou se nezmýlily. Ale obličej a postava se proměňovaly: Holmes... Moriarty... Holmes... Moriarty. Potlesk burácel tak, že se v něm zvuky houslí ztrácely, a ovace hraničily s hysterií. Obecenstvo dupalo a hlasitý výkřik mě ohlušoval.

Obrovské kolo se začalo kymácet a naklánět. Postava Holmese či Moriartyho mi mizela před očima – měnila se v našedlou, rozmazanou skvrnu, která postupně bledla a ztrácela se. Zůstaly jen předměty vířící nad mou hlavou a burácení neviditelného davu za mými zády. Otáčející se kolo nakonec hlučně spadlo na jeviště a explodovalo v bělavé světelné střepiny a mračna dýmu. Prudce jsem se v křesle napřímil, mžoural jsem do zimního slunce, pronikajícího západním oknem do mé pracovny, a ucítil jsem kouř z cigarety, která mi vyklouzla z ruky na koberec a vypálila v něm docela úhlednou kulatou díru.

Kapitola 9

Podruhé toho dne jsem seděl v drožce a projížděl ulicemi velkoměsta, tentokrát po Bond Street směrem k St. James's Palace. Bylo skoro pět hodin a statná postava Mycrofta Holmesa zřejmě právě procházela dveřmi Diogenova klubu; detektivův bratr nevěděl, že spěchám se s ním setkat, a chystal se zde strávit své neměnné tři hodiny. Byla už téměř tma a lampy v ulicích se začaly rozsvěcovat. Slabé paprsky odpoledního slunce už ustoupily mrakům; na zem se začal snášet drobný, studený déšť a tmavé chodníky se leskly v záři pouličních lamp a světel vozů. Nad vrzajícími omnibussy taženými koňmi byly roztaženy lesy deštníků a z jejich boků se dožadovaly pozornosti reklamy na Pearovo mýdlo a pivo Guinness. Navzdory dešti proudily po chodnících davy chodců. Tento prosincový sobotní večer se zdál ještě více prodchnut radostným očekáváním nadcházejících svátků než uplynulé odpoledne; počasí by muselo být daleko nevlídnější, aby donutilo Londýňany zůstat doma. Lidé spěchali za světlem a teplem – k svým rodinám a domácím krbům, na večírky, do restaurací nebo na bankety, do divadel.

A já jsem se kolem nich kodrcal v první etapě svého pátrání po Sherlocku Holmesovi.

Stejně jako v průběhu předchozích dvou cest, které jsem toho dne podnikl, rekapituloval jsem své nedávné myšlenky a představy – zvláště pak onen nervy drásající sen, který se mi zdál před pouhou hodinu. Jestliže tohle mělo znamenat, že je člověk nadán představivostí, pak jsem o to věru nestál! Probudil jsem se zbrocen studeným potem a až teď jsem se začal smiřovat s tím, co sen naznačoval, totiž že Sherlock Holmes a profesor Moriarty jsou jedna osoba. Jistěže to nebylo možné brát doslova, to jsem rozhodně zavrhl. Jenže ta představa se mě držela jako klíště. „Jsme si blíží než bratři,“ řekl mi Moriarty...

„Jsme na místě, pane, St. James's Palace,“ zavolal na mě drožkář.

Vystoupil jsem, zaplatil a roztáhl deštník. Stál jsem u brány před Marlborough House. Za zády jsem měl impozantní, přece však poněkud neveselé, šedivé zdi paláce svatého Jakuba, lesknoucí se v dešti. Vydal jsem se směrem k Pall Mallu. V Diogenově klubu jsem byl pouze jednou, když jsem se s Mycroftem seznámil, takže jsem si jeho přesnou adresu nepamatoval; věděl jsem jen, že je to nedaleko od Carltonu. Byl jsem si jistý, že ho najdu pohodlně cestou pěšky, a tak jsem vyrazil na východ.

Kluby představují podstatnou část každodenního života zámožných Londýňanů už od časů Josepha Addisona,* nikdy však nevzkvétaly tak jako v současnosti. Centrem klubového života Londýňanů je ulice Pall Mall, ona důstojná řada výstavných domů, kde se anglický gentleman se vši vážností věnuje své zábavě. Procházel jsem ulicí a míjel jeden exkluzivní klub za druhým. Minul jsem Marlborough House, kluby Oxfordský a Cambridgeský, Automobilový, Reformní, Klub cestovatelů, kluby Athenaeum a United Services. Byl čas k večeři a u chodníku se tísnilo množství vozů, z nichž vystupovali důstojně vyhlízející pasažéři s cylindry na hlavách, spěšně kolem mě procházeli a mizeli ve dveřích, jako bych ani neexistoval. Zcela zaujat svým pátráním jsem jim rovněž nevěnoval pozornost.

Konečně jsem našel vchod do Diogenova klubu. Nepůsobil tak oslňujícím dojmem jako ostatní kluby a k jeho dveřím neproudil dav členů. Bylo to bezesporu díky jeho velmi neobvyklému charakteru. Sherlock Holmes se o něm vyjádřil jako o „nejpodivnější klub v Londýně“ a skutečně mi takový při mé někdejší návštěvě připadal – byl to spolek misantropů, který sdružoval ty nejnepolečenštější a nejsamotářštější muže z celého Londýna. Různorodost velkoměsta se odrážela v rozmanité škále klubů: tento byl určen excentrikům. Můj přítel mě rovněž informoval, že Mycroft byl jedním z jeho zakladatelů, což výmluvně svědčilo o naprosté uzavřenosti Mycroftova soukromého života.

---

* *Joseph Addison* (1672-1719), anglický žurnalista, básník a dramatik. Spoluvydavatel a přispěvatel časopisů *The Spectator* (Divák), *The Guardian* (Ceremoniář), aj.

Vyšel jsem nahoru po krátkém schodišti z šedého kamene a prošel vysokými dvojkřídlými dveřmi. Ocítl jsem se v hale s vysokým kobercem na podlaze, na kterou jsem se docela zřetelně pamatoval. Nezdálo se, že by se tu něco změnilo. Zelenavý vzor pod mýma nohama, stejně jako starorůžové, ornamentálně zdobené stěny prozrazovaly zdrženlivou důstojnost. Mosazné lampy na stěnách místnost tlumeně osvětlovaly a všude vládlo hrobové ticho. Nikdo mi nebránil vstoupit, žádný zaměstnanec klubu se mě uctivě nezeptal, co si přeju nebo čím host ráčím být, ani se nenabídl, že mi vezme klobouk, kabát a deštník. Po mé levici pro ně bylo vyhrazeno nepřehlédnutelné místo – výklenek s místy pro pláště a se stojany, v nichž několik mokrých deštníků již stálo. Odložil jsem si a kolem čalouněných křesel jsem přešel na druhý konec haly. Skrz silnou skleněnou výplň dveří jsem zahlédl rozlehlou čítárnu, v níž členové klubu četli noviny a kouřili, aniž by pronesli jediné slovo a aniž by si všímali jeden druhého pod hrozbou pokuty a vyloučení z klubu. Jedním z pravidel tohoto podivného místa byl přísný zákaz hovoru, s výjimkou hostinského pokoje. Sherlock Holmes mi kdysi řekl, že občas pokládá kontemplativní atmosféru klubu za uklidňující; podle mého soudu však byla prudérní a nepřirozená. Považte, dostat pokutu, protože jste si dovolili zasmát se!

Stál jsem u skleněné přepážky a pátral po Mycroftu Holmesovi mezi členy klubu, z nichž každý seděl uzavřen ve svém vlastním boxu a soustředěně vraštil čelo nebo se jen důležitě nudil, jako by celá ta velká čítárna se všemi křesly patřila jenom jemu. Občas dorazil další člen klubu a jako přízrak prošel kolem mě do čítárny. Kdykoli se dveře vedle mě otevřely, namazané a zavěšené tak dobře, že nevydaly ani hlásku, z té hrobové svatyně Diogenova klubu ke mně nedolehlo jediné cinknutí sklenice nebo zašustění stránky. Neměl jsem vůbec chuť vstoupit dovnitř ze strachu, že se dopustím nějakého strašného *faux pas* a na mou hlavu se pak snese hněv přítomných misantropů. I zvenčí jsem mohl zjistit, že Mycroft Holmes v klubu není. Jeho statnou postavu bych nepřehlédl.

Kde ale potom je? Začal jsem být nesvůj. Mluvit zde bylo zapovězeno, jak jsem se tedy na něj mohl zeptat, a koho? Rozhlížel

jsem se po knize členů, do níž mohl zapsat svůj příchod, ale žádnou jsem neviděl. Diogenův klub byl natolik neformální, že jeho členové přicházeli a odcházeli bez zápisu a nikdo se o ně také příliš nestaral. Napadlo mě, že zbývá jediná možnost, totiž hostinský pokoj, v němž mi tehdy Sherlock Holmes svého bratra představil. V tomto podivném bratrstvu nebyl hovor mezi lidmi nikde jinde povolen, proto jsem zamířil tím směrem.

Hostinský pokoj byla nevelká místnost zařízená tak, aby mohla sloužit jako hala i jako čítárna; vysoké koberce na podlaze jí dodávaly atmosféru trvalé nehybnosti. Bylo zde rozestavěno několik křesel a stojacích popelníků a u zdi stála vysoká knihovna, zcela zaplněná úctyhodně vyhlížejícími svazky v těžkých kožených vazbách, které tu byly zřejmě pro ozdobu a jichž se zřídka někdo dotkl, vyjma služičky, která zde každé ráno pérovou prachovkou uctivě stírala prach. V salónu byl jen jeden člověk – u okna vedoucího do ulice stál shrbený stařec, kouřil dýmku s dlouhou troubelí a přidržuje po straně zelené sametové závěsy, díval se upřeně do mlhavého večera.

Jakmile jsem vstoupil, pomalu se obrátil a pustil závěs. Nevím, jak uslyšel mé kroky. Byl nesmírně hubený, dlouhé končetiny měl obepnuty přiléhavými šedivými šaty jako klobásy střívkem. Temeno hlavy měl holé jako koleno, pokryté stařeckými skvrnami, jen kolem uší mu jako obláčky vlály chomáče bílých vlasů. Měřil si mě pronikavýma očima se zvědavostí, kterou jsem nemohl chápat jako přátelskou.

Stanul jsem v rozpacích u dveří jako vetřelec, který ruší soukromí člověka pohrouženého v myšlenkách. Osmělil jsem se však a vykročil směrem k němu. K mému překvapení mi vyšel v ústrety, cupitaje jako starý čiperný krab a pohupuje se jako splávek na vodě. Býval jistě vysoký, ale stáří snížilo jeho hlavu na úroveň mé brady a on ke mně musel zvedat oči, když si mne chtěl prohlédnout. A dělal to bezostyšně.

„Jsem doktor John Watson,“ zamumlal jsem, poněkud vyveden z míry jeho pohledem. „Hledám jistého člena vašeho klubu.“

Stařec ke mně napřáhl šlachovitou ruku.

„Bliss!“ vypískl vysokým hlasem a znělo to jako šlehnutí bičem.

Podal jsem mu ruku a on ji stiskl tak mocně, až jsem pocítil bolest. V očích mu zajiskřilo potměšilou radostí. Své sevření uvolnil dřív, než stačil nadělat větší škodu.

„Jak prosím?“ zeptal jsem se.

„Simon Bliss!“ opakoval netrpělivě.

Připadal jsem si jako hlupák, to přece bylo jeho jméno. „Ach tak,“ hlesl jsem, snaže se zakrýt svou nedovtipnost.

Simon Bliss si mě nepřestal úkosem měřit jako starý ostražitý papoušek. Konečně pozvedl dýmku k ústům a chtěl znovu zabafat, ale zjistil, že hlavička zatím vychladla.

„Zatraceně!“ vykřikl a dupl nohou o zem jako malé dítě. „To kvůli vám mi dýmka vyhasla!“

Když škrtal zápalkou, huňaté bílé obočí se mu zakabonilo. Několikrát nahlas potáhl z dýmky, až mu z koutků úst vyrazily obláčky dýmu.

„Vy nejste náš člen, vidíte?“ zeptal se a opět si mě změřil pichlavýma očima.

„Nejsem,“ přiznal jsem.

„A co naše pravidla?“ zašermoval mi dýmku přímo před nosem. „Chcete-li se tady pohybovat, musíte je dodržovat. Nikdy se nikoho na nic neptej – tak zní první. A za žádných okolností jiného člena neoslovuj – to je druhé. Takové jsou zásady klubu Diogenes.“

Svá slova pronesl s tím nejpřísnějším výrazem ve tváři a pak se začal pochichtávat, vrásčitou tvář staženou do pobavené grimasy. Jeho smích byl sledem sotva slyšitelných nádechů a výdechů, připomínal tlumené lapání po vzduchu. Naklonil se až ke mně a dloubl mě loktem do žeber.

„Chovám se po čertech nepřátelsky, co?“ A znovu se kejhavě zasmál.

„Řekl bych že ano,“ odpověděl jsem pln zmatku a začal jsem k jeho vrtošivým způsobům pociťovat vzrůstající nechuť.

Přestal se smát a rozhlédl se kolem, jako by se bál, že nás někdo špehuje. „Dávejte si pozor, abyste tohle neřekl před někým jiným,“ zašeptal a zakoulel očima, „jinak se členem nikdy nestanete.“

„To rozhodně nemám v úmyslu!“ ohradil jsem se okamžitě.

Na to můj společník netrpělivě zamlaskal. „To je od vás velice moudré.“ Nevzrušeně, téměř rezignovaně potáhl z dýmky. „Já sám jsem členem klubu už mnoho let a nebylo chvíle, abych toho nelitoval. Jenomže, abyste věděl, mám ženu, hotovou d'áblici!“ Opět se rozhlédl, jako by se chtěl přesvědčit, zda se jeho manželka neskryvá někde za závěsem. „Ta by mi jiný klub nepovolila.“ Povzdechl si. „Býval bych dal přednost klubu, kde se hraje kulečnick a kde je trochu živo, ale Hermioně se líbil jenom tenhle, a tak jsem tady zůstal. Koneckonců, najdu tady vždycky dokonalé útočiště. Kdykoli je to možné, přijdu sem, vykourím si dýmku a v klidu se věnuji svým myšlenkám. Ale odpusťte – vy jste někoho hledal?“

„Ano,“ řekl jsem s úlevou, že se stařík konečně dostal k mé otázce. „Rád bych mluvil s Mycroftem Holmesem.“

Bliss nechápavě zamrkal. „S Mycroftem Holmesem? To jméno mi nic neříká.“

Ted' jsem se zatvářil nechápavě zase já. „Jsem si jist, že je vaším členem. Bylo to sice před sedmi lety, ale setkal jsem se s ním přímo v tomto pokoji a vím, že svůj klub nezměnil. Každý den zde tráví dobu od pěti do osmi hodin večer.“

Bliss se na mě upřeně zadíval. „Určitě se mýlíte. V té době tu bývám často a o žádném Mycroftu Holmesovi mi není nic známo.“

„Možná za to mohou pravidla vašeho klubu,“ namítl jsem trochu zneklidněn. „Když tady s nikým nemluvíte, přirozeně se nedozvíte, jak se kdo jmenuje. Jsem přesvědčen, že kdybych vám ho popsal...“

Stařec mávl rukou, aby mě přerušil, a silně potáhl z dýmky. „Kdepak, doktore Watsone. Nemělo by to smysl, protože znám všechny současné členy našeho klubu, vím, jak se jmenují a jak vypadají. Mycroft Holmes mezi nimi není!“ Kdyby mne Simon Bliss udeřil, nemohl mě vylekat víc. Chtěl jsem protestovat, žádat důkazy, chtěl jsem sám sebe přesvědčit, že se stařec mýlí nebo ho zrazuje jeho stáří nebo že se mě chce prostě zbavit. Ale navzdory jeho výstřednosti jsem mu věřil. Jeho ostražitě stařecké oči byly přesvědčivé.

Nemohl si nevšimnout rozpačitého výrazu v mé tváři. „Víte,

doktore, jsem ten nejpodivínštější člen tohoto podivínského klubu. Mne jediného totiž nenechává život ostatních lhostejným. Ohromně mne zajímá, jak se kdo jmenuje a jaký život vede. Nesmírně rád si vyměňuji s lidmi tajemství. Strašně rád klevetím. Krátce řečeno, jsem docela normální člověk, ovšem podle měřítek naprosto odlišných než jsou ta, která platí v Diogenově klubu. Přivedly mne sem okolnosti, ale naučil jsem se překonávat je tím, že jsem si v posledních letech života pro sebe vymyslel takovou malou hru. Ohromně mne vzrušuje a baví, dokonce víc, než kdyby tento klub byl pulsujícím shromaždištěm optimistických úspěšných gentlemanů, jaké najdete jinde na Pall Mallu. Pídím se po tajemstvích kolegů z klubu, navzdory jejich zavilé nemluvnosti. Tichým, nenápadným způsobem si hraji na detektiva a směji se pod vousy, jak se mi je daří obelstít. A věřte mi, doktore, spousta z nich má mnoho co skrývat. Tenhle azyl si nevybrali jen díky své nespolečenské povaze. Měl jste vlastně štěstí, že jste se se svým dotazem obrátil zrovna na mne. Mohu vám o Diogenově klubu říci všechno, a vím jistě, že Mycroft Holmes jeho členem není.“

Blissův seschlý obličej vyjadřoval spokojené přesvědčení, že tím je věc vyřízena. Jal se opět bafat ze své dýmky a čekal, že změním téma. Nestalo se.

„Poslyšte, Mycroft Holmes byl přece jedním ze zakládajících členů klubu,“ naléhal jsem na něj.

Bliss vítězně odfrkl. „Zase jste vedle. Jména jeho zakladatelů visí přímo nad vaší hlavou!“

Pohlédl jsem směrem, kam mi ukázal troubelí své dýmky, a nade dveřmi za svými zády jsem uviděl mosaznou plaketu. Obrátil jsem se, abych si ji důkladně prohlédl. Její zašlý povrch svědčil, že tam visí už celá léta. Nápis na ní neklamně hlásal, že tři jména, vyrytá velkými písmeny, patří zakladatelům klubu. Jméno Mycrofta Holmese mezi nimi nebylo.

„Nejspíš jste si spletl buď jméno toho pána, nebo klubu,“ usoudil Bliss stroze.

„Ale vždyť je to bratr Sherlocka Holmese!“ vyhrkl jsem.

„Toho slavného detektiva? Ano, několik jeho případů jsem četl v

Strandu. Tak vy jste ten doktor Watson? Můj Bože, už jen proto bych vám velice rád pomohl, ale nechápu, proč vás bratr Sherlocka Holmese tolik zajímá. Abych pravdu řekl, ani jsem netušil, že Sherlock Holmes nějakého bratra má.“

„Já o tom rovněž začínám pochybovat,“ řekl jsem dočista zničeně. „Jste si naprosto jist, že Mycroft Holmes nikdy nebyl členem tohoto klubu?“

Následovalo další zuřivé popotáhnutí z nevyčerpatelné dýmky a pak starci pokleslo obočí zklamáním. „To ne, doktore, to jsem neřekl. Řekl jsem jenom, že právě teď členem není.“

Srdce mi poskočilo radostí. „Pak jím v minulosti jistě byl. Máte tu někde záznamy o bývalých členech klubu? Mohl bych se do nich podívat?“

„To by neměl být problém. Je krajně neobvyklé, aby do nich někdo nahlížel, i kdyby to byl člen klubu; nicméně jsou lehce přístupné a mne žádné zákazy nikdy neodradily, ty knihy jsem prostudoval. Jsou pro mě jakousi biblí. Ostatně, všiml jste si někdy, že ty nejlepší věci bývají leckdy krajně neobvyklé? Když se pak stanou obvyklými, ztrácejí svou pikantní příchuť, nemyslíte?“ Bliss se uličnicky zasmál sípavým smíchem a neodpustil si znovu mě šťouchnout svým ostrým loktem do žeber. „Přinesu ty knihy.“

Vycupital ze dveří a o pět minut později jsme již seděli v křeslech přisunutých k sobě a listovali v zaprášené knize.

„Tohle je první svazek se záznamy o členech a jejich členských příspěvcích. Vidíte?“ Ukázal na nejstarší zápisy. „Mycroft Holmes tu není. Podíváme se tedy, jak to vypadalo s historií klubu dál.“

Prsty mu rychle přejížděly nahoru a dolů po sloupcích se jmény členů. Obracel stránku za stránkou; občas se na nich objevila nová jména, jiná zase byla vyškrtnuta. Zanedlouho byl s prohlížením prvního svazku hotov.

„Hm, dostali jsme se až k roku 1876. A teď se podíváme, co nám prozradí druhý svazek.“ Bliss zvedl druhou knihu ze stolu na podlaze vedle svého křesla. Prsty přejížděl jednotlivé roky: „1877... 1878... 1879.“ Pak přišel na řadu třetí svazek: „...1880... 1881...“

Šestý svazek začínal rokem 1888. Bliss s neutuchající vervou

přejížděl prstem sloupce jmen a čísel. Když skončil, poraženecky a zklamaně jsem pokývl hlavou. Najednou zvolal: „Mám to, doktore!“

Oči se mi rozevřely údivem. „Kde?“ Podíval jsem se na řádek, na který ukazoval. Nevelkými písmeny tam bylo napsáno: Mycroft Holmes. Přelétl jsem očima celý řádek a dostal se až k datu 1. září 1888. Okamžitě jsem zaprotestoval. „To není možné! Přesně v září 1888 se odehrálo naše řecké dobrodružství!“

Bliss na mě netrpělivě pohlédl a nacpal si dýmku z plechovky tabákovou směsí Embassy. „O řeckém dobrodružství nic nevím, ale o pravosti tohoto záznamu nelze pochybovat.“ Položil jsem si knihu do klína. Naklonil se ke mně a troubelí dýmky poklepal na Mycroftovo jméno. „Jak vidíte, zaschlý inkoust se přesně shoduje s ostatními zápisy. Pozorování hodné vašeho přítele detektiva, nemám pravdu?“ Svrasklé rty se mu stáhly do samolibého úsměvu, zatímco škrtl zápalkou a znovu si zapaloval dýmku.

„Jenže právě v tom měsíci mi byl Mycroft představen,“ popadal jsem dech. „Sherlock Holmes mi tehdy tvrdil, že jeho bratr je členem klubu již mnoho let.“

„Zdá se, že jste se stal obětí nějakého žertu,“ konstatoval Bliss suše. Vzal mi knihu z klína a položil ji před sebe. „Podíváme se, jak dlouho ten Mycroft zůstal naším členem.“ Obrátil jednu stránku a zasmál se. „Tak tohle je opravdu zábavné! Jak se zdá, Diogenův klub bratrovi vašeho přítele příliš nevyhovoval, protože své členství zrušil v říjnu, hned následující měsíc po svém přijetí. Tenhle šprým se mu tedy skutečně povedl!“

Bliss pobaveně zasípal, ale výraz ve tváři se mu změnil, když na mě pohlédl a uviděl, že jsem zbledl jako stěna.

„Ale příteli milý! Jak bych vám mohl pomoci? Chcete skleničku brandy?“

Hlava se mi točila. „Ano, prosím!“

Klesl jsem se do křesla ve stavu naprostého ohromení, podezíraje Sherlocka Holmese ze strašné, nevysvětlitelné zrady, pohrčívající veškerou důvěru, kterou jsem v něj choval. Všechno se mi zhroutilo; měl jsem pocit, že se nemám čeho zachytit. Z té přemíry citů mi hučelo v uších, až jsem myslel, že omdlím. Seděl jsem jako

ochromený, s rukama bezvládně visícíma po stranách křesla, dokud mi Bliss po malé chvilí nepřiložil sklenici brandy k ústům. Cítil jsem, jak mi posilující tekutina proudí tělem a zklidňuje mé vířící myšlenky.

Bliss se posadil vedle mě. Zkřížil své hubené nohy a posílal ke stropu krouživé obláčky dýmu. „Vaši reakci nechápu, doktore. Člověk nemůže pana Mycrofta Holmese obviňovat, že z tohoto klubu utekl tak brzy, jak jen to bylo možné. Muselo mu být okamžitě jasné, že se jedná o klub podivínů, a tak odešel, jako by to udělal každý rozumný člověk – kromě mne.“

„On je víc než jen rozumný člověk!“ vykřikl jsem bezděčně. „Svémi analytickými schopnostmi dokonce předčí Sherlocka Holmese!“

Bliss sešpulil ústa a vyfoukl obláček kouře. Pomalu ke mně otočil hlavu a s pohledem upřeným na mě pravil: „Opravdu? To je podstatná informace, doktore, a vysvětluje mnohé.“ Stále se na mě zvláště díval. Zdálo se mi, že mě má za stejného blázna jako kteréhokoli člena klubu. Jeho následující slova mě v tom utvrdila. „O tom, co jste mi řekl, samozřejmě nepochybuji. Jste si opravdu jist, že byste se nechtěl ucházet o členství v našem spolku? Velmi rád bych vaše jméno přednesl na naší příští schůzi.“

Nevěděl jsem, zda nežertuje, ale jeho upřímný pohled, účastný a pobavený zároveň, mě velice znepokojoval. Vlastně mě donutil, abych se vzchopil a podíval se s odstupem na to, co jsem mu řekl. Bylo to skutečně hodně pošetilé: *Mycroft Holmes svými analytickými schopnostmi předčí Sherlocka Holmese*. Mycroft se snad velkému detektivovi vyrovnal, i když i o tom jsem teď začal pochybovat, ale že by ho předčil? Celé roky jsem tomu věřil, protože mi to řekl Holmes. Nyní však ono tvrzení znělo neskutečně. Věřil jsem také, že Mycroft Holmes byl zakládajícím členem Diogenova klubu a že v něm pobýval každý den od pěti do osmi hodin večer. Z toho se ovšem vyklubala očividná lež.

V koutcích úst mi začalo cukat. Dopil jsem zbytek sklenice brandy a ke svému údivu uslyšel svůj vlastní smích. Byl to smích spíše zkroušený než pobavený, ale ulevilo se mi.

„No tak vidíte, doktore Watstone,“ poznamenal Bliss spokojeně, „přece jen jste rozumný člověk. Smích je toho nejjistějším dokladem. Svět je plný absurdností a člověk se s nimi musí naučit žít. Proč by se tím neměl bavit? Já se velkolepým představením života bavím neustále. Pořád se děje něco nového – například se objevíte vy a váš podivuhodný případ.“

„Případ, jak říkáte, to skutečně je,“ připustil jsem.

„Podle mého jste byl sveden na falešnou stopu, ale jaký to mělo mít účel, nedokážu posoudit. Jedno je jisté – musíte se nad tím zamyslet. Máte k dispozici nová fakta a musíte je včlenit do souvislostí. Myslím, že tak by se vyjádřil i sám velký detektiv, nemám pravdu? Musíte se s ním co nejdříve spojit, poněvadž ten omyl nebo trik pochází určitě od něj.“

„To bohužel není možné, ale jistě si všechno znovu promyslím. V tom ohledu musím mnohé dohnat.“

Pan Bliss, nejdokonalejší chameleon, jakého jsem kdy potkal, mi teď připadal velice moudrý. Potěšeně se usmál, troubel dýmky pevně svíraje v koutku úst a v kosmaté ruce stále drže její hlavičku. „Moje výstřední nápady jsou většinou plodem stařeckého věku, který má svá privilegia,“ řekl. „Prosím neznepokojujte se jimi. Doufám, že vaše záležitost není vážná, snad jde jen o nedorozumění. A jde-li přece jen o víc, neukvapujte se v úsudku. Může vás osvítit poznání a nezapomeňte, že váš Sherlock Holmes má pověst skutečně dobrého, poctivého člověka, a jistě by svého přítele nevodil za nos zlomyslně a pro nic za nic.“

Byla to dobrá rada. Cítil jsem se natolik zotaven, že jsem se zvedl z křesla. Nechtěl jsem starce déle zdržovat. Bliss vstal také a shrben stál vedle mě. Připadal mi nyní jako úžasný pohádkový skřítek. Vřele jsme si potřásli rukou; tentokrát bylo jeho sevření jemné. Měl jsem dojem, že na mě jedním okem mrkl.

„Děkuji vám za pomoc,“ řekl jsem vděčně. „Vaše rady si budu pamatovat“

„To nestojí za řeč, doktore. Přijďte prosím znovu a povězte mi, jak všechno dopadlo. Rád bych k tajné historii Diogenova klubu, kterou nosím v téhle staré hlavě, připojil příběh jeho

nejkrátkodobějšího člena.“ Zatřukal si na čelo a pak se pomalým krokem vrátil na své místo u okna, opět odhrnul zelený sametový závěs a znovu zaujal svůj zahloubaný postoj, bafaje z dýmky a přemítaje nad pomíjivým výjevem, jaký představoval tento temný deštivý večer.

Obrátil jsem se, prošel halou, v níž panovalo stále stejné ticho, vzal jsem si svůj klobouk, plášť a deštník a vmísil se do davu na ulici. Vykročil jsem po mokrému chodníku, ledový vítr s deštěm mi vál kolem uší a já si uvědomil, že si nejsem zdaleka jist, jaká role mi vlastně připadla v tomto dramatu. Jak jsem tak váhavým krokem šel ulicí Pall Mall, zatím co do mne vráželi členové různých klubů, spěchající, aby co nejdříve unikli dešti, vzpomněl jsem si na minulé časy na Baker Street, kdy si můj přítel často nespokojeně stěžoval, že se mu nenaskytla žádná zajímavá záhada k vyřešení.

Jak dokonale příhodný by pro Sherlocka Holmese byl tento případ, kdyby ovšem jeho objektem nebyl on sám.

Kapitola 10

Kráčel jsem bez cíle ulicí Pall Mall východním směrem. Déšť přešel v mrholení. Jak mi poradil Simon Bliss, pokoušel jsem se zasadit nové poznatky do souvislostí. Byl to však nesmírně obtížný úkol.

Začal jsem holými fakty: Mycroft Holmes nepatřil k zakladatelům Diogenova klubu; nebyl jeho členem v době, která předcházela našemu setkání v roce 1888; nechodil do klubu každý den ve tři čtvrti na pět a neodcházel za pět minut tři čtvrti na osm, protože členem klubu byl pouhý měsíc, a sice před patnácti lety. Sherlock Holmes mi lhal. Proč? A proč jeho bratr s tímto podvodem souhlasil?

Samé podvody! Tajná laboratoř byla podvod. To, že mi Holmes neřekl o své nápadné podobě s Moriartym, byl také podvod. Kolik jich ještě bude?

Třebaže jsem si zdaleka nemohl být jist podrobnostmi, cítil jsem, že mi šupiny spadly z očí a že začínám rozeznávat obrysy pravdy. Bylo to bolestné poznání, ale ten hrozný, napůl již hotový obraz jsem nemohl popřít. Viděl jsem, že jsem byl mylně informován, oklamán, a dokonce snad zneužit k účelu, s nímž jsem nemohl souhlasit. Tato skutečnost vrhala stín pochybností na všechno ostatní. Začal jsem o Holmesovi přemýšlet způsobem jako dosud nikdy – jevil se mi teď jako arogantní ničema, který si se mnou jen pohrával, člověk na hony mně vzdálený, někdo, koho jsem vůbec neznal. Poprvé jsem se vyprostil z našeho přátelského vztahu a uvědomil si, jak prapodivný to byl člověk.

Jeho neuvěřitelná schopnost nalézat stopy a s jejich pomocí docházet k řešením zapeklitých případů, v nichž selhávali jiní naprosto schopní muži, mi teď připadala jako pouhé zdání. A přece jsem to viděl na vlastní oči, dokonce jsem mnohé z toho sám zapsal; věděl jsem, že takovou moc skutečně má. Kde k ní Sherlock Holmes přišel? Byl prostě génius? Já jako člověk průměrný a popravdě

řečeno poněkud těžkopádný jsem nemohl činit žádné závěry, třebaže jsem věděl, že genialita se může někdy podobat nebezpečným čárům. A přesto skutečnost, že jeden člověk tolik vykonal, že sám, bez cizí pomoci, přeměnil detektivní práci ve vědu...

Samozřejmě toho udělal daleko víc. Byl autorem četných odborných studií: *O rozlišování různých druhů tabákového popela*, *O sledování stop*, *O vlivu zaměstnání na utváření ruky*, *Psací stroj a jeho vztah k zločinu*, *O tetování*, *O tajných písmech*, *O anatomii zevního ucha* a dalších, k nimž bylo třeba provést pečlivý výzkum a vynaložit mnoho energie dříve, než se pero dotklo papíru. Byl vynikající houslista a také o hudbě psal. Jeho pojednání *O polyfonních motetech Orlanda di Lasso* bylo odborníky označeno za poslední slovo o tomto tématu. Šermoval, boxoval, ovládal bojové umění baritsu. Byl dokonalý imitátor a mistr převleků. Jeho mozek byl encyklopedií hlubokých znalostí.

Mohl jeden člověk, byť to byl génius, tolik vykonat a vědět?

A přece, jeho činy i znalosti byly naprosto očividné. Klam nespočíval v Holmesových úspěších, avšak existoval a já jsem začínal vidět jeho projevy – tajnou laboratoř, vztah k Moriartymu, lži o Mycroftu Holmesovi a klubu Diogenes – jako součásti daleko většího tajemství.

Nejbolestnější ranou ale bylo, že jsem si nedokázal, ať jsem namáhal mozek sebevíc, vysvětlit šarádu kolem Diogenova klubu jinak, než že mě Holmes chtěl oklamat. Proč něco takového udělal svému věrnému příteli?

Ocitl jsem se na konci ulice Pall Mall. Zpozoroval jsem, že jsem jediný, kdo drží nad hlavou rozevřený deštník; dešť totiž mezitím docela ustal. Složil jsem deštník a zasunul ho pod paži, zabočil jsem doleva a vydal se po Regent Street směrem na Piccadilly Circus, stále zahloubán do svých úvah. Nevěnoval jsem téměř pozornost tomu, kudy jdu, a nevšímal jsem si davu chodců proudících kolem mě po chodníku, jak jsem se usilovně snažil srovnat si myšlenky. Minul jsem světla Piccadilly a všiml jsem si jen toho, že dešť vyhnal květinářky, které obvykle rozkládaly své košíky a kytice na schodech kolem kašny se sochou Erota. Zahnul jsem na ulici

Shaftesbury Avenue a uvědomil si, že jsem se ocitl v srdci divadelního Londýna. Nechal jsem za sebou divadla London Pavilion a Criterion a potom Lyric, Apollo, Shaftesbury a Palace. Tato velká, hlučná a silně frekventovaná ulice byla od chodníku až po střechy domů osvětlena citrónově žlutými světly. Vzpomněl jsem si, jak Sherlock Holmes miloval divadlo. Vzpomněl jsem si také na Wiggins a napadlo mě, v jaké hře asi vystupuje a zda se právě nelíčí na představení v některém z divadel, která jsem právě minul. Na náměstí Cambridge Circus jsem zabočil na Charing Cross Road, minul divadla Garrick a Wyndham's, až jsem se konečně dostal na Leicester Square, kde se hrálo téměř výlučně hudební divadlo, ačkoli parčíku uprostřed tohoto náměstí vévodila Shakespearova socha. Proti obloze se rýsovaly orientální minarety Alhambry, masivnější linie Empire a barokní průčelí Daly's.

Na chvíli jsem zapomněl na svůj hlavní cíl, najít Sherlocka Holmese. Otázka, která mi vrtala hlavou, zněla: Jakou potřebou byly motivovány všechny ty jeho podvody a tajnosti kolem původu a příbuzenstva? Při promýšlení tohoto problému jsem se snažil řídit se jeho příkladem. Vždy mě nabádal, abych nevytvářel teorie bez dostatku fakt. Cítil jsem, že musím zjistit mnohem víc, než budu moci pokročit k smysluplným domněnkám, ale nemohl jsem se ubránit, abych v duchu nepřeskakoval od jednoho dohady k druhému, až jsem nakonec pocítil naprosté vyčerpání a zmatek.

Přešel jsem Leicester Square a zamířil na jih přes Trafalgar Square ke Strandu.

Strand byl, snad ještě víc než Piccadilly, přeplněn lidmi, kteří mířili za zábavou. Nacházely se zde restaurace, četné hostince a další divadla. Prošel jsem arkádou divadla Tivoli Theatre of Varieties a v té chvíli jsem si uvědomil, že nezbytné musím vyhledat Wiggins.

Zastavil jsem se a dav chodců mě vytlačil až na okraj chodníku. Lidé mne mýjeli, vesele spolu rozprávějíce. Zvažoval jsem tu náhlou myšlenku. Ano, on je ten pravý a možná jediný. Připadl jsem na něj díky tomu, že jsem se ocitl v blízkosti divadel ve West Endu, nicméně právě jeho někdejší přátelství s Sherlockem Holmesem a jeho schopnost pohotově uvažovat v nebezpečných situacích mě

přivedly k závěru, že mu mohu důvěřovat a že teď, když zoufale hledám neotřelý názor a chladnou hlavu, je on tím člověkem, na kterého se mohu obrátit.

Má situace byla natolik překérní, že jsem s ním chtěl mluvit okamžitě. Ale kde ho hledat? Třebaže jsem věděl, že vystupuje v Londýně v nějaké hře, neměl jsem nejmenší tušení, v kterém divadle bych ho našel. Podíval jsem se na hodinky – bylo půl osmé, představení začínají v osm. Protlačil jsem se davem ke kamelotovi na rohu Adam Street a koupil si výtisk *Timesu*. Vrátil jsem se k arkádě Tivoli, stranou proudícího davu jsem noviny otevřel a rychle nalistoval stránky s informacemi o divadlech. Vzpomněl jsem si, že se Wiggins zmínil o muzikálu George Edwardese. Nyní, jak jsem zjistil, se v Londýně hrály dva jeho kusy – jeden byla nesmírně úspěšná *Dívka z venkova*, která se hrála v Daly's téměř dva roky, a druhý byla *Orchidej*, kterou inscenovalo nové divadlo Gaiety Theatre na rohu ulic Aldwych a Strand, asi o tři ulice dál. Mnoho jsem toho o divadle nevěděl – klevety, které bujely v divadelním prostředí, mě svou triviálností vždycky odpuzovaly; nicméně divadlo Gaiety Theatre jsem nemohl neznat, věděl jsem také, že pan George Edwardes je králem muzikálů a že jeho dívčí sbor Gaiety Girls je velmi proslulý. Říkalo se, že jsou to ty nejhezčí a nejduchaplnější mladé ženy v Londýně, a u chodníku před vchodem pro herce stála večer co večer řada elegantních kočárů. (Právě v tomto divadle ztratilo hlavu mnoho mladých aristokratů, kteří tu podle názoru svých rodičů potřísnili šlechtickou korunku.) V poslední době se toto divadlo často dostávalo na stránky novin. Vzhledem k tomu, že ulice Strand musela být rozšířena, prošlo divadlo okázalou rekonstrukcí a před necelými dvěma měsíci bylo znovuotevřeno za přítomnosti samotného krále Edwarda a královny. Zhruba v té době se Wiggins nastěhoval do bytu v horním patře domu na Baker Street, a proto jsem usoudil, že hraje v *Orchideji*. Ve svém rozjitřeném stavu jsem byl na tuto svou dedukci nesmírně pyšný.

Znovu jsem se vmísil do procházejícího davu a spěchal po Strandu směrem na východ. Světla nad vchodem Gaiety Theatre pyšně hlásala, že ten večer je na programu *Orchidej*. U bočních

vchodů se tísnily zástupy diváků. Před průčelím zastavoval a zase odjížděl neustávající proud drožek, jejichž pasažéři mířili do divadla. Přidal jsem se k nim a vstoupil dovnitř. Ocítl jsem se v kruhovém sloupovém foyeru. Na chvíli jsem se zastavil a pozoroval tu promenádu krásných žen s ohromnými klobouky na složitých vysokých účesech; byly ověšeny spoustou kožešin a stuh, kolem krku se jim vinula pěřová boa a v ruce držely parazol. Elegantně odění pánové odložili v šatně své pláště a postávali ve foyeru v perleťově šedých redingotech a naškrobených náprsenkách. Dámy byly ověšeny šperky a ozdobami od Cartiera nebo Aspreye a mnohé z nich by se jistě rády nechaly portrétovat od malíře, jakým byl třeba John Singer Sargent*. Vzduch byl přesycen těžkými vůněmi doutníků a parfémů.

Neměl jsem šanci mluvit s Wigginsem ještě před představením; rozhodl jsem se tedy, že si koupím lístek do parteru,** bude-li ještě nějaký k mání. Nejdřív jsem si však prostudoval jeden z četných divadelních plakátů. U postavy zvané Meakin jsem našel jméno Fredericka Wigmorea, a tak jsem měl potvrzeno, že jsem na správném místě. Po obou stranách foyeru vedla schodiště nahoru na galerii; pokladna se nacházela pod levým z nich. Stála před ní řada návštěvníků, kteří si dosud nestačili koupit lístek. Nebyl jsem sice do parteru vhodně oblečen, avšak i tento problém odpadl – když jsem konečně přišel na řadu, ukázalo se, že volných zůstalo už jen několik málo míst na galerii. Koupil jsem si lístek a brzy jsem již seděl na zcela zaplněném „bidýlku“, kde se dobře naladění diváci už teď bavili ostošest, cucali pomeranče a hlučeli v napjatém očekávání, až přijde ten okamžik a opona se zvedne. Stačil jsem ještě nahlédnout do programu, v němž jsem zjistil, že hvězdou muzikálu je slečna Gertie Millarová a hudbu složili Ivan Caryll a Lionel Monckton; nato se za potlesku diváctva objevil pan Caryll osobně a začal dirigovat předehtu.

Muzikál byl přesně to, co jsem potřeboval. Na hony vzdálen

---

* John Singer Sargent (1856-1925), americký malíř, grafik a sochař anglického původu. Od roku 1885 žil v Londýně. Oficiální portrétista.

** Parter – přední část hlediště pod lóžemi.

vážným skladbám, jak je pojímali Sarasate a Madame Nerudová,* které naplňovaly mnoho mých večerů strávených s Sherlockem Holmesem v St. James's Hall. Byl zábavný a zcela prostý; jeho lehké melodie a nevážné, hloupoučké téma mi dokonale vyčistilo hlavu. Zato Wiggins mi připravil velké překvapení. Myslel jsem, že bude hrát mladého muže – svým věkem a vzezřením byl podle mého soudu jako stvořen pro bezstarostné výrazné hrdiny – ale ukázalo se, že jeho Meakin je stařec a padouch toho kusu, a kdybych nevěděl, že svého mladého přítele musím hledat pod silným nánosem líčidel, nikdy bych ho nepoznal. Navzdory svému stáří byl Meakin čiperný a Wiggins jeho zlodušství ztvárnil natolik přesvědčivě, že navzdory konkurenci půvabné slečny Millarové několikrát sklidil potlesk na otevřené scéně. Zazpíval tři písně; svůj hlas – hádal bych, že měl od přírody krásný, sytý tenor – změnil do legračně roztřesené podoby, až hledištěm otřásaly výbuchy smíchu a obecnostvo nadšeně aplaudovalo.

Po představení jsem vyšel ven z divadla spolu s ostatními diváky. Jejich veselé brebentění prozrazovalo, že byli spokojeni stejně jako já. Chodník před budovou byl stále mokrý, ale déšť již ustal. Měsíc vrhal přízračně žluté světlo na ubíhající mraky, skrze něž se třpytilo několik hvězd.

Obešel jsem divadlo a před vchodem pro herce čekal na Wiggina. Postávalo tam již několik dychtivých mladých mužů, oblečených podle nejnovější módy. Ačkoli předstírali znučenost, v očích jim svítila nepotlačitelná jiskra mládí zasaženého do hloubi duše. Po chvíli se ve dveřích objevily mladé dámy, které tak rozkošně zdobily hru pana Edwardese. Chovaly se zdrženlivě a duchapřítomně a skutečně byly tak hezké, jak je lidé popisovali. Nastoupily do vozů s mladíky, kteří si je odvezli na večeři do Trocadera na Piccadilly, do Ritzu (kde jejich krmě ponese dotyk génia vyhlášeného francouzského kuchaře Escoffiera) nebo k Romanovi na Strandu

---

* *Pablo de Sarasate* (1844-1908), španělský houslový virtuóz a skladatel (*Cikánské melodie, Španělské tance*).

Mme *Norman-Nerudová*, později Lady Halléová (1839-1911), Holmesova nejoblíbenější houslistka.

kousek odtud.

Konečně jsem uviděl Wigginse. Veškeré stopy po Meakinovi byly tytam a já jsem si musel opět zvykat na jeho dandyovský zjev. Přes redingot měl přehozen dlouhý plášť se sametovým límcem a na hlavě černý cylindr, švihácky posazený trochu na stranu. Směle kráčel bez deštníku, zato v ruce třímал elegantní španělku. Byl zabrán do živého hovoru se třemi z nejkrásnějších sboristek, které by se, soudě podle jejich něžných úsměvů, rády vzdaly večere se svými obdivovateli, aby mohly strávit večer s ním. Byl jsem zvědav, zda jedna z těch mladých žen na něj skutečně nečekala, avšak zakrátko ke všem třem přistoupili jejich mladí obdivovatelé, odměřeně pozdravili Wigginse a své poklady si odvezli s sebou.

Wiggins mě zahlédl a s nesmírně potěšeným výrazem ve tváři ke mně přiskočil.

„Jakže? Vy čekáte u vchodu pro herce?“ zvolal. „Máte tu schůzku s jednou z našich subret a já vás načapal! No dobrá... paní Watsonové nic neřeknu, ale překvapil jste mě, doktore!“

Ustoupil trochu dozadu a opíraje se ledabyly o hůl, zubil se na mě.

Příjemné uvolnění, které mi přinesla *Orchidej*, se vytrácelo, a když jsem teď měl Wigginse před sebou, dychtil jsem promluvit si s ním o své nesnazi. Okamžitě jsem přešel k věci: „Musím s vámi mluvit o Sherlocku Holmesovi.“

„Ohó! Vsadím se, že jde o ten záhadný požár na Baker Street,“ odpověděl mi. „Ale pojďme. Nemůžeme probírat vážné záležitosti na ulici.“

Vzal mě za paži a rezolutně mne vedl po Strandu směrem, kterým jsem přišel.

Když jsme se prodírali hlučným davem teple zachumlaných diváků vracejících se z večerních představení, složil jsem mu za jeho výkon poklonu. Byl tím zjevně potěšen, neboť jeho tváře zružovělé chladem teď ještě více zčervenaly.

„Ale to nestojí za řeč, doktore,“ odbyl můj kompliment nenuceně, ale jeho svižný krok ještě o poznání získal na křepkosti.

„To si rozhodně nemyslím,“ protestoval jsem, „přestože jsem pouhý divadelní začátečník. Máte pozoruhodné nadání.“

Na to se Wiggins zasmál, znenadání skočil do vozovky a táhl mě za sebou, obratně uskakuje před projíždějícími drožkami a omnibusy.

„Nadání!“ vykřikl, když jsme se bezpečně dostali na protější chodník a pokračovali v chůzi, sotva jsem popadal dech. „Jen kdybyste věděl! Příliš dlouho jste se přátelil s Sherlockem Holmesem. V jeho podání se i věci obtížné jeví jako hračka a zřídkakdy dá najevo, kolik námahy ho cokoli stojí. Svým výsledkům říká „elementární“, ale tím se nenechte mýlit. Leccos je pro něj elementární jen proto, že bravurně zvládl základy své práce a k tomu je, jako ostatně v každém umění, třeba vynaložit hodně úsilí.“

„Vy jste na sobě také hodně pracoval, že ano?“ řekl jsem, dychtiv dozvědět se od tohoto podmanivého mladého muže něco víc o divadle. Abych pravdu řekl, obzvlášť mě zajímalo, jak se Frederick Wigmor změnil z otrhaného, nepolepšitelného rošťáka z ulice v mladého herce, jehož hvězda nezadržitelně stoupá vzhůru.

Byli jsme právě na půl cesty mezi Bedford Street a Wellington Street. Wiggins se zastavil a vlídně se na mě podíval. „Historie mého života nejvíc fascinuje mne samotného, ale jsem ochoten se o ni podělit jen nad sklenicí piva. Tady je hospůdka k tomu jako stvořená. Pojďte, napijeme se spolu a já vám při tom budu povídat o svých učňovských letech.“ Vzal mne za loket a skrze hlouček hlučně se bavících flamendrů mě zavedl do baru Adelphi, kolem něhož jsme právě procházeli. Dosud nikdy jsem v něm nebyl, a tak jsem se zvědavě rozhlížel kolem. Jeho vnitřní výzdoba a architektonické prvky mi připadaly poněkud vyumělkované. Bar byl přeplněn hosty, kteří, soudě podle druhu konverzace, rozmáchlých gest a stop po divadelních líčidlech na vestách, měli všichni co do činění s divadlem. Mnozí nesli neklamné známky své herecké profese – perziánové límce, rozčuchané vlasy a šátky jako z Pucciniho *Bohémy*. Wiginsovi se nějak podařilo najít pro nás místo ve vzdálenějším koutě, stranou panujícího hluku. Pili jsem pivo a on vzpomínal.

„Nebyl jsem žádné zázračné dítě,“ začal, „ale ulice je spravedlivá a dobrá učitelka, pokud se ovšem řídíte jejími pravidly. Přežijí odvážní – těm se dostane jejího zdráhavého uznání. A protože

divadlo je také doménou odvážných, byl jsem pro herectví připraven velice brzy, ve svých devíti letech, když jsem se poprvé zamiloval.“

„V devíti letech?“ Údivem se mi zvedlo obočí.

„Byla to divadelní láska, doktore. Zakoukal jsem se do Kolombíny z dětského pantomimického představení v divadle Drury Lane. Vkradl jsem se tam potají, jak jste si už jistě domyslel. Seděl jsem jako očarovaný a snažil se tam vplížit ještě několikrát, ale byl jsem jako ve snách a pozbyl jsem všechnu opatrnost: svou Kolombínu jsem už nikdy neviděl. Tak jsem se začal pít po pouličních pantomimických a hereckých produkcích a chodit do varieté, kdykoli to bylo možné. Postupně má láska k té malované panence, která mě tolik okouzila, přerostla v lásku ke kouzlu divadla; k jeho světlu a rytmu, hudbě a zvukům – což všechno je vykoupeno potem a velkou námahou, jak už jsem vám řekl. Naučit se, jak dosáhnout kýženého výsledku, je skutečná dřina, ale má láska k divadlu není pro to o nic menší.

Během své kariéry jsem hrál z nejrůznějších pohnutek. Myslím, že nejvíc mě na tom baví fakt, že lidem předstírám, že jsem někdo jiný, než jsem. Je to určitě dědictví ulice – a dní, které jsem strávil s Sherlockem Holmesem. Jako malý chlapec jsem musel hrát, abych přežil. Dařilo se mi to a já jsem nacházel čím dál větší potěšení v tom, že jsem rozšiřoval své schopnosti. Teď se na jevišti stávám někým jiným. Dovedu diváky ošálit, udržet je v napětí, dovedu je strhnout svými triky! A oni mi za to platí a přejí si, abych je dál vodil za nos. Je to radost dostávat odměnu za to, jak se předvádím.“

Wiggins dopil své pivo. Usmál se na mě a já jsem pocítil jeho kouzlo v plné síle. Pomyslel jsem si, že tento mladý muž to dotáhne daleko. Jeho „triky“, jak jim říkal, mu přinesou víc, než co by si za své bohatství mohl koupit i ten nejurozenější aristokrat. Nebyl jsem rozhodně nadšen jeho nutkavou potřebou vyjadřovat se ke všemu s takovou nevážností, ale potěšení, které nacházel v životě a ve své profesi, bylo nefalšované, což ho v mých očích zachraňovalo.

„Ve vašem podání je herectví něco ohromně romantického,“ poznamenal jsem. „Nakolik ovlivnil vaši kariéru Sherlock Holmes?“

„Ahá!“ zvolal Wiggins s chápavým pohledem. „Tušil jsem, že na

našeho starého přítele dřív nebo později dojde. Tak tedy, naučil mě veškerou moudrost ulice, jak přelstít poldu i darebáka, ukazoval mi cestu, vedl mne a dal mému životu tvar, který tolik potřeboval. Byl velkým vzorem mého mládí dřív, než se mými idoly stali herci Forbes-Roberston a Henry Irving. Když viděl, že jsem pevně rozhodnut pro hereckou dráhu, naložil se mnou, jak nejlépe mohl: poslal mě do školy života a praktických divadelních zkušeností raději než do nějaké zatuchlé akademie, kde vyučují zkrachovalé herečky, pro něž je vrcholem hereckého výkonu deklamace a které zadusí talent nejednoho nadějného mladého člověka. Dál do přirozeného běhu věcí nezasahoval.“

„A pak?“

„Pak jsem se stal hercem, a sice tou nejobtížnější, ale jedinou možnou cestou – prostě jsem hrál a chyby, které jsem při tom dělal, jsem nechával za sebou jako stupínky na cestě vzhůru. Začal jsem tím, že jsem k potěše svých kumpánů z pouliční party napodoboval milostpány, které jsem potkával na ulici. Později jsme s několika kamarády založili v jednom opuštěném domě v Cheapside divadélko a pro své příšerné komické kusy, které jsme si sami psali, jsme sháněli diváky. Leckdy jsme se uchýlili i k pohružkám, abychom donutili jiné chlapce vstoupit a sledovat představení – kdepak, nezastavili jsme se před ničím! Když jsem byl o něco starší, předčítal jsem a hrál komické výstupy v dělnických klubech.

A později jsem platil šilink za privilegium zahrát si roličku v Percy Hall na Tottenham Court Road. Ten šilink pro mě nic neznamenal – cožpak jsem nestál na opravdovém jevišti? Postupem času se k mým hereckým ambicím přidružila touha být za své schopnosti, tehdy ještě skrovné a nevyzrálé, placen. Ve škole jsem se seznámil s chlapcem, kterého divadlo zmámilo tak jako mne. Jemu se tenkrát díky konexím podařilo získat v divadle Elephant and Castle v Surreyside místo komparsisty, což je nejpodřadnější myslitelné postavení; když ale obstaral stejné místo i pro mě, zdálo se mi, že jsem dosáhl vrcholu. Dal jsem vale škole a vrhl se do divadelního života!“

„Kolik vám tenkrát bylo?“

„Čtrnáct, teď je mi osmadvacet. Ušel jsem dlouhou cestu, doktore. Elephant and Castle bylo ubohé divadlo pro dělníky, v němž to zapáchalo po smažených rybách a hranolcích, které si naši stálí návštěvníci nosili s sebou v sáčku pod košilí, a kde nejdražší místo stálo šilink. Byli jsme repertoárové divadlo a program jsme měnili každý týden. V té době jsem pana Holmese vídal zřídkakdy, ale často jsem na něho vzpomínal, kolik mě toho naučil o hereckém umění a charakterech, ale také o líčení a kostýmech. Myslím, že toho znal víc než kdokoli jiný, s kým jsem se sešel na prknech, která znamenají svět. Nikdy mi ale neřekl, jak ke svému umění a vědomostem přišel. Vím určitě, že starý Joe Cave, náš ředitel, věkem už notně roztřesený, by mě byl vyrazil, kdybych neprokázal, že ve mně něco je. A za to, co jsem uměl, jsem vděčil Sherlocku Holmesovi. Tak či onak, od štěků a davových scén jsem se vypracoval k malým mluveným rolím, nicméně po čase jsem dospěl k přesvědčení, že bych měl zkusit štěstí někde mimo Londýn, kde bych dostal příležitost hrát větší role. Odpověděl jsem na inzerát v časopise *Divadlo*, samozřejmě jsem se ohromně vychválil, a pak už mě čekala cesta na venkov.“

Wiggins se odmlčel a objednal další dvě piva. V té chvíli jsem si uvědomil, že mi ruka bezděky sklouzla do kapsy kabátu a hmatala po knížečce osmerkového formátu o divadlech, kterou jsem zachránil z Holmesovy knihovny.

Když před námi stály další dvě sklenice piva, Wiggins pokračoval: „Mimo Londýn jsem strávil dobu delší, než jsem předpokládal, ale byla to moje učňovská léta; dostal jsem mnoho hereckých příležitostí a posílil své sebevědomí. Velmi dobře si vzpomínám na zchátralé hotýlky na štacích, kde jsme každodenně měnili program. Postupně jsem byl členem několika kočovných společností; některé z nich vedli ředitelé, kteří nám platili pravidelně, a jiné zas darebáci, kteří, když začalo být zle, zmizeli se vším, co se dalo odnést. Nějakou dobu jsem pak vystupoval ve varieté Empire jako akrobat a klaun. Během všech těch let jsem ztvárnil všemožné role, hrál jsem muže všech postav a velikostí, někdy také ženy. A

když jsem byl shrben téměř až k zemi, s kipou* na hlavě, plnovousem přilepeným k bradě lihovým lepidlem a vráskami tužkou namalovanými na obličeji, myslíval jsem na to, jak mě Sherlock Holmes často ošálil, a v takových chvílích jsem svou hereckou práci vychutnával ještě více.“

Bylo vidět, jak je Wiggins rád, že mi mohl vyprávět svůj příběh. Opřel se o opěradlo židle a skončil slovy:

„Tak to byla historie mého života, doktore Watsone. Nezmínil jsem se v ní jen o svém rozhodnutí, že se vrátím do Londýna a dosáhnu slávy ve West Endu, nebo zemřu. Ušetřím vás popisu únavného obíhání divadelních agentů, které zná každý londýnský herec bez práce, a nekonečného bloumání po Strandu v naději, že dostanu nějaký tip od přátel. Jsem tady a hodlám tu zůstat!“

„To je obdivuhodné. Vidím, že jste si užil své.“

„To máte pravdu. Ostatně doufám, že si ještě užiju.“

Musel jsem se tomu usmát. „Já také.“

„Ale dost už o mně. Co vás trápí? Je to vážné?“

„Myslím, že bych své trápení mohl nazvat největším dilematem svého života.“

„A týká se Sherlocka Holmesa, je to tak?“

„Ano.“

„Slíbil jsem vám pomoc, pokud ji budete potřebovat, jsem vám tedy k službám. Pojd'te, půjdeme ke mně domů. Můj byt dříve patřil Sherlocku Holmesovi a vám, a já si nedovedu představit vhodnější místo k řešení záhad. Možná v něm dosud přebývá Holmesův duch a bude nás inspirovat. Nevím sice, oč jde, doktore, ale už teď jsem si jistý, že se svého úkolu zhostíme s úspěchem!“

Energicky odsunul židli a postavil se. Jakmile dospěl k nějakému rozhodnutí, jednal neprodleně. Hodil na stůl pár mincí a vedl mě, spíše poklusem než krokem, z restaurace ven na Strand, kde dosud panoval čilý ruch. Přivolał drožku a zanedlouho jsme po Oxford Street ujížděli směrem k Baker Street.

Tuto cestu jsem často a stejným dopravním prostředkem absolvoval s Sherlockem Holmesem. Wiggins seděl vedle mě a k

---

* Kipa – židovská čepička.

mému překvapení nepromluvil ani slova. Podíval jsem se na něj – měl klidný a zamyšlený výraz. Svým štíhlým, ostře řezaným obličejem mi v míhající se světle pouličních lamp připomínal mého starého přítele. Skoro mi připadalo, jako bych opět seděl po Holmesově boku a vraceli jsme se do našeho starého bytu.

Kapitola 11

Dorazili jsme s Wiginsem ke dveřím domu 221B na Baker Street. Okamžitě mě udeřil do nosu ostrý zápach spáleného dřeva; potrvá ještě nějaký čas, než z domu vyvane. Wiggins šel přede mnou nahoru po oněch sedmnácti schodech, po kterých jsem tak často stoupal já, když mě Sherlock Holmes zavolal. Cítil jsem se jako při pouti na posvátná místa a zjišťoval jsem, jak ze mě zloba a nedůvěra k velkému detektivovi vyprchává. Jak často jsem scházel dolů po těchto schodech, svůj služební revolver, stejně jako teď, připravený v kapse kabátu, abych v ponurých, mlhavých londýnských uličkách pronásledoval nějakého bídáka!

Jak vroucně jsem toužil setkat se opět se svým starým přítelem!

Wiggins otevřel dveře, které jsem tak dobře znal, a ustoupil stranou, abych mohl vejít. Přešel jsem práh. V těchto pokojích jsem byl naposled před dvěma měsíci, když jsem balil poslední z Holmesových objemných beden s poznámkami. Lidská mysl mnohdy chybuje a nevnímá běh života, a tak jsem čekal, že uvidím obývací pokoj, jaký býval před tím, než jsme ho s paní Hudsonovou vyklidili. Měl pro mě význam téměř svatyně, třebaže v něm vládl nepořádek a nakonec působil, navzdory některým výstřednostem, docela obyčejně. Nashromáždili jsme toho spolu hodně a Holmes v obdobích, kdy jsem s ním nebydlel, uchovával všechno. (Moje první ani druhá žena neprojevovaly o tyto staromládenecké poklady sebemenší zájem.) Kromě dvou pohodlných křesel u krbu jsme v obývacím pokoji měli dřevěnou židli, židli s rákosovým opěradlem, křeslo pro hosty a pak také divan a pohovku. Byl tam ovšem také jídelní stůl s petrolejovou lampou a v rohu pokoje stál pracovní stůl, na němž se povalovalo Holmesovo chemické náčiní a jehož deska byla na mnoha místech poleptána kyselinami. Každý jsme měli u zdi psací stůl, nad kterým byly umístěny police, prohýbající se pod tíhou příruček a krabic s výstřižky. Kromě toho tu bylo houslové pouzdro,

skříňka s lihovinami a sodou, Holmesův stojánek na dýmky; na římse nad krbem se povalovaly zbytky tabáku, uprostřed její dřevěné hrany nevyřízená korespondence přibodnutá zavíracím nožem, perský pantoflíček se silným tabákem, uhlák, do něhož si Holmes ukládal doutníky, díry ve zdi jakožto pozůstatky jeho domácího cvičení ve střelbě z revolveru, naše vědecké tabulky a nákresy a předložka před krbem z medvědí kůže. Můj přítel rovněž schraňoval všechny možné kriminalistické relikvie, které se dokázaly zatoulat na ta nejnepravděpodobnější místa – například do misky na máslo. Tenhle staromládenecký nepořádek násobila Holmesova neochota ukládat věci na jejich původní místo, pokud kdy nějaké měly, a tak byl náš obývací pokoj zavalen knihami a hromadami lejster, které se kupily na různých místech.

Čekal jsem, že opět uvidím onen neopakovatelný nepořádek, ale místo toho jsem se ocitl v pokoji, který nesl pečeť naprosto odlišné osobnosti. Jak byl Sherlock Holmes nedbalý ve vedení domácnosti, tak si naopak potrpěl na svůj oděv. Wiggins, ve stylu oblékání poněkud rozmáchlý, byl v uspořádání svého domova vzorem jednoduchosti a spořádanosti. Nebyl-li jeho byt vzorem elegance, zajisté v něm vládl pořádek a dým z přestálého požáru v něm zřejmě nezpůsobil téměř žádnou škodu. Po oné mně tak dobře známé změti stolů a židlí nebylo ani stopy – místo nich tu bylo mnohem méně kusů nábytku: tři křesla, divan u zdi a malý kulatý stolek u arkýřového okna, u něhož pravděpodobně Wiggins snídal. Na oknech visely nové béžové závěsy a také papírové tapety byly teď světlejší a měly jemnější vzor, a po vlasteneckých iniciálách V. R., vystřílených přesně umístěnými zásahy z revolveru, jimiž Holmes vyzdobil jednu stěnu obývacího pokoje, nezůstalo ani památky.* Byt nyní vypadal světle a vzdušně. S překvapením jsem zjistil, že změny, které Wiggins udělal, na mě zapůsobily velmi příjemně.

Wiggins si všiml, že si prohlížím tapety. „Líbí se vám?“ zeptal se a shodil z ramen plášť. „Jsou úplně jiné, vidíte? Vybral jsem je sám. Shodli jsme se s paní Hudsonovou, že po čtvrtstoletí, které v něm

---

* Vlastenecké iniciály V. R. – začáteční písmena latinského pojmenování královny Viktorie – Victoria Regina (pozn. překl.)

strávil Sherlock Holmes, potřebuje pokoj zásadní proměnu. Velice vašeho přítele obdivuji, ale vážně, bylo to tu hrozné! Nechápu, jak mohl tak žít. Fuj! Ty strašné zbytky nedokouřeného tabáku potřísnily celou krbovou římsu a všechno tu bylo cítit silným tabákem a kyselinou dusičnou. A to nemluvím o předložce před krbem, co v ní bylo našlapáno! Řeknu vám, doktore, paní Hudsonová byla stejně ráda jako já, že jsme to tu nechali předělat, a ve výběru všeho potřebného mi dala volnou ruku. Co na to říkáte?“

Vyjádlil jsem svůj souhlas a jemu to úplně stačilo. Rozradostněn jako malé dítě přecházel po pokoji a ukazoval mi tohle a tamhle – nově natřené dřevěné obložení, jehož lehce nažloutlý odstín ladil s vesele žlutými tóny nového koberce, – a zvláště své květiny v květináčích a košících nejružnějších tvarů a velikostí, rozmístěné po celém pokoji. To množství zeleně mě skutečně překvapilo – žádnému z mých známých neskýtaly takové věci sebemenší potěšení, zato Wiggins se nad svými palmami a popínavými rostlinami doslova rozplýval. Bylo-li v pokoji něčeho na můj vkus příliš mnoho, byly to květiny. Nad arkýřovým oknem blízko stolu byla zavěšena velká kapradina a u dveří stála ve velkém květináči jako na stráží impozantní palma, dosahující téměř ke stropu. V jeho jediné knihovně se o místo s množstvím květin musely dělit svazky her Arthura Winga Pinera, Henryho Arthura Jonese, Johna Galsworthyho, J. M. Barrieho, Oscara Wilda a prostořekého Bernarda Shawa.*

V té chvíli jsem si uvědomil, že kromě hereckého umění pojí Wiggina a Sherlocka Holmese ještě něco jiného: oba byli originální muži, kteří pečet' své osobnosti vtiskli i svému okolí.

Jako by chtěl potvrdit správnost mého pozorování, představil mi

---

* *John Galsworthy* (1867-1933), anglický viktoriánský romanopisec (*Sága rodu Forsythů*) a dramatik. Nositel Nobelovy ceny za literaturu (1932).

James Matthew Barrie (1860-1937), skotský dramatik a romanopisec (*Peter Pan*).

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (1854-1900), anglický dramatik (*Jak je důležité mítí Filipa, Salomé*), prozaik (*Obraz Doriana Graye*), esejista a básník.

George Bernard Shaw (1856-1950), anglický spisovatel a dramatik irského původu (*Pygmalion*), satirik. Nositel Nobelovy ceny za literaturu (1925).

Wiggins další ze svých pozoruhodností.

„Musím vás seznámit s dámou, která tu se mnou žije, doktore Watsone,“ pravil.

Očekával jsem, že budu šokován a uveden do rozpaků. Přerušil jsem pozorování podlouhlé motýlí kukly, kterou se mi můj hostitel před chvílí pochlubil, a když jsem se obrátil, zjistil jsem, že Wiggins mazlivě píská na svého kanárka, který třepotal křídly na bidýlku ve zdobené mosazné kleci, postavené na stolku v rohu pokoje.

„To je má Kolombína,“ vysvětlil mi a lišácky se na mě usmál. „Čas, který trávím doma, věnuji jenom jí. Pojmenoval jsem ji po ztracené lásce svého mládí.“ Znovu zapískal a pták mu odpověděl – štěbetal a poskakoval v kleci, hlavičku nataženou směrem k Wigginsovi, zatímco mé osobě nevěnoval pozornosti ani za mák. Wiggins nakonec vzal přehoz a klec jím přikryl. „Dobrou noc, Kolombíno. Budeme bdít a nechceme tě rušit ve tvých snech,“ zašeptal.

Chvíli se pak točil kolem krbu a bez ustání povídal o divadelních záležitostech, až konečně uhlí vzplálo. Vzal můj klobouk a plášť a zmizel s nimi do ložnice. Posadil jsem se do jednoho z pohodlných křesel přistavených ke krbu a ještě jednou jsem se rozhlédl po pokoji. Na stěnách nebyly žádné fotografie či obrázky, zato si tam Wiggins pověsil tři nebo čtyři divadelní plakáty se Sarah Bernhardtovou a Eleonorou Duseovou.* Byla to dekorace poněkud neobvyklá, přece však ladila s celkovou atmosférou místnosti. Vedle mého křesla stál stojan na časopisy, v němž jsem našel pár výtisků revue *The Stage* a jiných divadelních publikací, a také několik čísel *Yellow Book*** nepřiliš vkusnými perokresbami Aubreyho Beardsleyho*** na obálce.

---

* Sarah Bernhardtová (1844-1923), francouzská herečka, od roku 1862 členka Comédie Française, po roce 1880 hostovala v řadě evropských i amerických divadel, od roku 1899 vedla vlastní divadlo Théâtre Sarah Bernhardt.

Eleonora Duseová (1858-1924), italská herečka, od roku 1887 zorganizovala vlastní divadlo. Triumfální hostování v Evropě, USA i Jižní Americe.

** *The Stage* (Divadlo), *Yellow Book* (Žlutá kniha), společenský časopis.

*** Aubrey Vincent Beardsley (1872-1898), dnes vysoce ceněný anglický výtvarník a dandy, výrazně ovlivnil vývoj secesní kresby a knižní ilustrace (O. Wilde: *Salomé*, A Pope: *Uloupená kadeř*, Aristofanes: *Lysistrata*).

Wiggins se vrátil z ložnice. Byl převlečen a já jsem s údivem hleděl na jeho odění. Měl na sobě volný plášť sahající až na zem, s bohatě řasenými rukávy, v nichž se jeho ruce téměř ztrácely. Byl ušit z nějaké hrubě tkané látky, kterou zdobily svislé pruhy blankytně modré barvy, a v pase byl přepásán širokou šerpou téže živé barvy. Můj hostitel v něm vypadal dosti exoticky.

„To je kaftan!“ poučil mě a otočil se, abych si jej mohl prohlédnout ze všech stran. „Není nádherný? Koupil jsem ho za babku v jednom bazaru na Edgware Road. Kdepak, nějaký obyčejný župan bych na sebe nikdy neoblékl! Tenhle je ostatně velice pohodlný. A teď,“ řekl a zabořil se do protějščího křesla, „přejdeme k věci.“

Zkřížil nohy pod sebe, aby zdůraznil celkový orientální dojem. Neřekl jsem mu, že takové odění jsem už viděl v Indii. Nikdy jsem však v něčem takovém neviděl Angličana v Londýně – tím méně snad Angličanku. Dychtivě jsem čekal, abych mohl Wigginsovi povědět svůj příběh, a tak jsem jeho dramatický výstup ponechal bez komentáře.

Rozhodl jsem se, že začnu bez obalu: „Moriarty se vrátil.“

Přiznám se, že mě polekaná reakce mého přítele potěšila. Jeho modré oči se rozšířily úžasem a ústa zůstala otevřená.

„Profesor Moriarty?“ zeptal se konečně.

„Právě on.“ Můj hlas zněl měkce. Doprovázel jej jen sykot řežavého uhlí v krbu. Město za okny mezitím ztichlo. „Wigginsi, povím vám něco, s čím se mi v největší tajnosti svěřil Sherlock Holmes, a také nová, nanejvýš znepokojivá fakta, která jsem se dozvěděl po jeho údajném odchodu na odpočinek. Věřím, že vám náš přítel není lhostejný, přece mu za mnohé vděčíte, a že vám mohu důvěřovat. V opačném případě bych se na vás neobracel.“

Wigginsův strnulý pohled konečně ožil a oči se mu vyjasnily. „Po údajném odchodu na odpočinek, říkáte? To je fantastické! Jsem vám vděčný za důvěru, doktore Watsone. Prosím, pokračujte.“

Poslouchal mě s největší pozorností. Byl to již opět onen Wiggins, jak jsem ho zažil tenkrát večer, kdy došlo k požáru, ostražitý a rozumný, vědomý si toho, že tahle hra by se mohla stát tragédií, a

podle toho jednal. Uvědomoval jsem si, kolik naděje jsem do něj vkládal, když jsem se k němu obrátil o pomoc. Co nejstručněji jsem mu popsal onen večer před dvěma měsíci, kdy Holmes tak nečekaně odjel, a rovněž důvody, které ho k odchodu vedly – že Moriartymu se podařilo u Reichenbašských vodopádů přežít a teď je detektivovi v patách a dychtí po odplatě. O tom, že jsem se s Moriartym již setkal, jsem zatím pomlčel. Vysvětlil jsem Wigginsovi, že Holmesovi připadlo nejprůhodnější, aby zmizel. Jeho odchod na odpočinek do Sussexu, kde se prý hodlá věnovat včelaření, byla falešná stopa.

„A víte, kam skutečně odjel?“

„To nevím. Sbalil jsem s paní Hudsonovou jeho věci a poslal je po železnici do Eastbourne. Nepochybuji, že si tam pro ně přijel jeho člověk, který nejspíš neměl o ničem ani tušení, a že Moriartymu se je pravděpodobně nepodařilo vystopovat.“

„Snad máte pravdu. Když Holmes odjížděl, jak vám připadal? Choval se jako jindy?“

„Zdál se mi naprosto vyrovnaný. A přece...“

„Prosím?“

„Mluvil o Moriartym jako nikdy předtím. Bylo v tom něco osobního – nesmiřitelné nepřátelství, jak jinak – a přece jako bych z jeho slov cítil skoro smutek.“

„Jistě, to je pro Holmese docela netypické. Jestliže jste Moriartyho ve svých záznamech vykreslil správně – znám ho totiž jen z vašich příběhů – je to naprosto výjimečný zločinecký mozek, jaký se dosud na světě nevyskytl. Možná Holmes pocítil lítost, že se musí s konečnou platností zbavit tak silného protivníka.“

„Možná. Řekl mi toho ale víc. Svěřil se mi, že Moriartyho zná už od mládí.“

Wigginsovi se opět rozšířily oči údivem. „Tak je to tedy! To je ovšem velice zajímavé. Vysvětlil vám okolností, za nichž k jejich seznámení došlo? Ne? Dobrá, odsuneme to prozatím stranou. Nejprve shromáždíme fakta, jak to vždycky dělal pan Holmes, a pak uvidíme, co z nich můžeme vyvodit.“ Zvědavost mého mladého přítele byla nyní zjevně povzbuzena na nejvyšší míru. Oči mu těkaly, naklonil se dopředu a dlaně pevně stiskl proti sobě.

„Než budete pokračovat dál, doktore, mohl byste mi vysvětlit, jaká je vaše úloha v celé záležitosti a co přesně pro vás mohu udělat?“

„Sherlock Holmes zmizel a já jsem byl rozhodnut ho najít. Chci ho varovat, pomoci mu, bude-li to potřeba. Mám však ještě jeden důvod: musím rozluštit záhadu kolem jeho osoby. Ta záhada tu byla vždycky, jenže já jsem ji ve své netečnosti nebyl schopen rozpoznat a ani jsem si neuvědomoval, jak málo toho vím o člověku, po jehož boku jsem strávil tolik let. Vy sám jste na jednu stránku té záhady upozornil, když jste se divil, kde Holmes získal tolik netušených vědomostí o divadle. Řekl jste, že o tom nikdy nemluvil.“

„Opravdu se o tom ani slovem nezmínil, a já si lámal hlavu proč. Ano, vždycky byl velice uzavřený.“

„Snad bychom tedy mohli spojit naše otázky s našimi vědomostmi a společně rozřešit tajemství jeho tajnůstkářské povahy.“

Wiggins seděl dál v pozici, v níž připomínal Buddhu. Oheň z krbu vrhal mihotavé světlo na jeho dychtivou tvář, zatímco jsem mu vyprávěl o onom tajemném vzkazu, který pro mě Holmes zanechal u paní Hudsonové, totiž že nemám dělat nic, dokud od něj nedostanu pokyn. Pověděl jsem mu o svém čekání, o svých úvahách a starostech, o tom, jak mne navštívili Gregson a Lestrade a zmínili se o nárůstu zločinnosti, jehož cílem zřejmě bylo přiosťření mezinárodní situace. A konečně jsem mu pověděl o Holmesově vzkazu, který mi předešlého večera přinesl poslíček Billy.

„Chcete říct, že Billy se s Holmesem setkal?“ přerušil mě Wiggins.

„Ano.“

„Pak je tedy Holmes v Londýně!“ Mladý herec nad touto nejjasnější skutečností vzrušeně rozpřáhl ruce. „To není tak jisté,“ upozornil jsem ho.

Dopověděl jsem mu zbytek svého příběhu: o svém rozhodnutí zajít za paní Hudsonovou na Baker Street, o našem rozhovoru a o jejím překvapivém odhalení, o své obhlídce tajné laboratoře a o všem, co jsem v ní našel, a konečně o Moriartyho příchodu a o jeho ďábelské podobě s Holmesem. Wiggins seděl znovu bez pohnutí a

mlčky. Vyprávěl jsem do nejmenších podrobností obsah svého rozhovoru s Moriartym a nevynechal jsem ani jeho ohromující kejkle.

„On žongluje jako já?“ zašeptal Wiggins užasle.

Nakonec jsem vylíčil, jak Moriarty založil v laboratoři požár.

„Tak to byl Moriarty, kdo v takovém spěchu ujížděl v drožce a koho by tak rád našel inspektor Jones! A já to všechno viděl na vlastní oči!“

„Ano, byl to on.“

„Kdybych to byl jen věděl! Škoda, že jsem nezahlédl Moriartyho obličej – zvlášť když jste mi ho teď popsal! Nyní je jasné, že Jones svého drožkáře nikdy nenajde.“

„Máte pravdu, bohužel.“

„Ale to jsou ohromující zprávy, doktore!“

„To ještě není všechno.“

Wiggins se na mě nevěřícně podíval, ale já jsem byl rozhodnut, když už jsem začal, povědět mu všechno. Řekl jsem mu o své snaze najít Mycrofta Holmese, o svém setkání se Simonem Blissem v hostinském pokoji Diogenova klubu a o svém následujícím zjištění, že navzdory Holmesovu tvrzení byl jeho bratr členem zmíněného klubu pouhý měsíc.

„Z klubu jsem spěchal za vámi do Gaiety Theatre,“ zakončil jsem své vyprávění, „a tak mě tu tedy máte. Nevím, co si mám o všech těch podivných skutečnostech, které jsem vám popsal, myslet, ale jistě pochopíte, že vyvolávají mnoho otázek, přes všechnu úctu a obdiv, které jsem k němu vždycky choval. Jedno je, zdá se, jisté – měl svá hluboká tajemství a před námi, kdo jsme ho znali, o nich celé ty roky mlčel. Tedy klamal své přátele. Neumím vyjádřit, jak hluboce mě ranilo, co jsem zjistil o Mycroftu Holmesovi. Připadá mi, že tenkrát v Diogenově klubu Sherlock Holmes a jeho bratr přede mnou sehráli komedii, která mě měla zmást. Tak či onak, jsem rozhodnut přijít té záhadě na kloub a to je možné jediným způsobem: Holmes sám mi bude muset všechno vysvětlit. Proto ho musím najít a byl bych rád, kdybyste mi v tom pomohl.“

Následovala pauza, během níž si Wiggins rovnal v hlavě

myšlenky. „Nepochybuji, že Sherlock Holmes je poctivý člověk,“ pronesl konečně. „Když jsem byl ještě jedním z příležitostných malých detektivů, přesvědčil jsem se mnohokrát o jeho náklonnosti k vám, doktore. Proto jsem přesvědčen, že ať učinil cokoli, měl pro to dobré důvody.“

Tomu jsem rád věřil a také jsem to Wigginsovi řekl.

„Udělám, co bude v mých silách,“ pokračoval herec. „Chci vám pomoci, protože pan Holmes má před sebou mocného protivníka, a já vykonám, co bude třeba, abych se mu odvděčil za všechno, co pro mě udělal on. Staral se o mě s otcovskou péčí, chránil mě a vedl, když jsem byl ještě bláznivý kluk, který mohl v životě dopadnout špatně. Vždycky budu jeho věrným spojencem a zdá se, že právě teď mu bude třeba spojenců co nejvíce.“

„Rozumím. Děkuji vám, Wiggins.“

„Nenapadlo vás, že by všechny ty podvody, které jste odhalil, mohly souviset s Moriartym přinejmenším do téže míry jako s Holmesem?“

„Co tím myslíte?“

Wiggins narovnal nohy a vstal z křesla. Energicky si zamnul ruce a jal se přecházet před krbem sem a tam; jeho modře pruhovaný háv za ním vlál a při obrátkách kroužil jako vír.

„Zatím to nevím docela přesně,“ odpověděl mi, „ale zdá se mi, že jedna skutečnost zde hraje zvlášť významnou roli, totiž Moriartyho podobnost s Holmesem. Pokud se nám ji podaří vysvětlit, budeme mít možná klíč k ostatním hádankám.“

Velice mě potěšilo, že Wiggins již sprádá teorie. Nevražil čelo rozpaky, jeho tvář hořela nedočkavostí, jak přijít na řešení problému, který jsem před něj postavil. Tento neohrožený mladík mi dodával odvahy.

„Co si o jejich podobnosti myslíte?“ zeptal jsem se.

Znovu se posadil a sklonil hlavu do záhybů svého kaftanu; nad zkříženýma rukama se od něj odrážela světlá kštic a žhnoucí oči. „Řekl jste mi,“ začal, „že Moriarty tvrdil, že není Holmesův bratr?“

„Ano.“

Zvedl hlavu. „Ale že ti dva mají k sobě blízko, velmi blízko.“

„Ano.“

„Také Holmes vám řekl, že jsou si blízcí, a neřekl, že Moriarty je jeho bratr. Můžeme tedy konstatovat, že si obě tvrzení přinejmenším neprotiřečí. K našim úvahám bych ještě přidal Moriartyho zmínku, že se vlastně nejmenuje Moriarty a že ani Sherlock Holmes není detektivovo pravé jméno. No to je úžasné! Z těchto faktů nemůžeme zatím nic vyvodit, ale budeme je mít na paměti. A teď k té laboratoři, doktore – to je další fascinující záležitost. Jak ji jen Holmes dokázal tajně používat tolik let! Řekl jste mi, že dole v suterénu je chodba a čtyři místnosti. Prádelna a místnost, v níž schovával své převleky, snad nejsou důležité – ačkoliv Holmesův šatník bych si skutečně rád prohlédl. Ta knihovna je ovšem nesmírně zajímavá. Holmes je odborník v určitých přírodních vědách, a přesto jste tam nenašel příslušné knihy – nic o fyziologii, anatomii nebo botanice, je to tak?“

„Ano.“

„Místo toho jste našel...?“

„Většinou knihy o matematice a různých odvětvích fyziky.“

Wiggins svrastil čelo a prohrábl si rukou husté vlasy. „Laborať musela s těmi knihami nějak souviset. Vzpomněl byste si na některé konkrétní tituly?“

„Byla tam spousta knih, odhadoval bych je na stovky, většinou nové knihy a nová čísla odborných časopisů. Holmes měl svůj vlastní systém jejich řazení, a mně se zatím nepodařilo zjistit jaký. Poznamenal jsem si alespoň názvy několika knih vydaných v poslední době, které se mi tam podařilo najít, a těch nejohmatnějších, s oslíma ušima. Předpokládal jsem totiž, že se k nim budu moci vrátit později.“ Vytáhl jsem z peněženky kartičku s poznámkami. „Tady jsou.“

Wiggins si ji ode mne vzal a začal nahlas číst: „*K posledním objevům v oblasti elektřiny a magnetismu, Základy matematické teorie elektřiny a magnetismu, Elektřina a hmota* od Josepha Johna Thomsona, *Radioaktivní látky a jejich záření* od Ernesta Rutherforda.“ Nechápal se na mě podíval. „Jste vědec, doktore, já pouhý herec. Co ty názvy znamenají?“

Pokrčil jsem rameny. „Jsem jenom obyčejný praktický lékař a

stěží držím krok s novinkami ve svém vlastním oboru. O magnetismu a radioaktivních látkách nevím zhola nic, o elektřině jen velmi málo. Tyhle impozantní názvy pro mě znamenají stejný rébus jako pro vás. Myslím, že Holmes prováděl experimenty, které ve svém oboru patřily k absolutní světové špičce, a že dole v suterénu sestrojil cosi, co svět dosud neviděl.“

„Máte nejspíš pravdu. Ale co dál? Jak to souviselo s Moriartym? Říkal jste, že pro Moriartyho nebyla laboratoř úplně neznámá, respektive že tvrdil, že ji částečně zná.“

„Ano, prý byl v té kleci. V přístrojích se sice nevyznám, ale i dítě by poznalo, že všechny ty dráty, trubky a měřidla byly napojeny na tu věc uprostřed laboratoře, na klec z pevného stříbřitého drátu. Moriarty do ní skočil a jako by rázem zešílel.“

„Dostal záchvat?“

„Vyváděl jako nefalšovaný šílenec. Křičel, že Holmes ho do klece už nikdy znovu nedostane. Pak z ní vyrazil ven a začal všechno kolem sebe ničit, naposled samu klec, na které se vyřadil nejvíc.“

„Že už ho do ní nikdy znovu nedostane. Tahle slova jsou velice důležitá, o tom není pochyb. Takže on věděl o něčem z toho, co Holmes dělal? Klec... to je zvláštní.“

„Víte, říkám tomu klec, ale člověk by v ní být nemohl.“

„Opravdu?“

„Nemohl by v ní žít, abyste mi rozuměl, ačkoli jeden nebo dva lidé by se do ní vešli. Ta věc určitě neměla sloužit jako vězení.“

„K čemu tedy měla sloužit? Kdyby byla uvedena do provozu, co by udělala s Moriartym, jestliže by byl uvnitř?“ Wiggins se zničehonic dal do smíchu. „Víte, doktore, mně ta věc připadá jako důmyslná past na myši, jako věc, jakou byste mohl vidět v muzeu kuriozit. Nedá se nic dělat, i tohle teď musíme nechat stranou.“

Vstal, protáhl se, několikrát se předklonil a prsty se dotkl špiček u nohou. Pak se vrátil na své místo do křesla a opět zaujal pozici sedícího Buddhy.

„Zmínil jste se i o jiných knihách v Holmesově knihovně – pamatují-li si dobře, byly to duchařské příběhy.“

„Některé byly skutečně strašidelné příběhy, ale rozhodně to

nebyla beletrie. Upřímně řečeno, jsem přesvědčen, že v nejlepším případě jde o výplody zjištěné obrazotvornosti, nicméně že autoři těchto knih a brožur, které Holmes sbíral, skutečně věřili tomu, o čem psali – nebo alespoň to předstírali. Neměl jsem čas zevrubně se všemi tituly probírat, ale našel jsem tam příběhy s démony a strašidly, případy levitace a záhadných zmizení, lidí procházejících zdmi a podobně. Všechno jsou to samozřejmě nesmysly, ale lidé, kteří o těchto věcech referovali, přistupovali ke svému tématu naprosto vážně.“

Wiggins zakýval prstem. „Pokud se nějak vztahují k našemu problému, hlouposti to nejsou. A uvědomte si: těmhle, jak vy říkáte, nesmysly, se nezabýval nikdo menší než Sherlock Holmes. Kdepak, má to svůj význam, na to vezměte jed. Je to vzrušující! A čím dál zamotanější. Za nic na světě bych se tohoto případu nevzdal! Děkuji vám, doktore, že jste mě přizval. Je ale mrzuté, že nemáme v rukou nic hmatatelného. Škoda, že se z laboratoře nic nezachránilo.“

„Ale ano, zachránilo!“ zvolal jsem. „Mám to v kabátě!“

Wiggins vykřikl a vyskočil z křesla. Běžel do ložnice a ve vteřině se vrátil s mým pláštěm, který mi vrazil do rukou. Vytáhl jsem z levé kapsy onu knížečku o londýnských divadlech a vložil ji do jeho nedočkavých rukou. Vyložil jsem mu, za jakých okolností jsem ke knize přišel.

„Vy jste si ji dosud neprostudoval?“ Nevěřicně se na mě zadíval. „Vždyť v ní může být stopa!“

„Mám ji teprve čtyřiaadvacet hodin,“ připomněl jsem mu. „Celou tu dobu jsem byl velmi zaneprázdněn.“

„Jistě.“ Oči mu žhnuly. Obracel stránky a pozorně studoval nákresy jednotlivých divadel. „Ano, mnoho těchto divadel znám. V některých jsem hrál. Lyceum, St. James, Sans Souci, Oxford, všechna jsou tady, všechny typy divadel. Je to příručka o jevištích a divadelní technice, velice praktická. Sherlock Holmes, který věděl o divadle téměř všechno, ji měl odloženu vedle křesla; možná že to byla poslední kniha, kterou před svým odchodem studoval. A v knihovně také jediná svého druhu, což jí jen dodává na významu. Takže máme vedle sebe vysoce odborné publikace a velice pochybné

spisky pojednávající o podezřelých jevech a pak tuhle knížku. Myslím, že víc toho teď nevíme, je to tak?“

„Je tu ještě něco, i když to možná nic neznamená. Holmes nechal tu knížku otevřenou na určité stránce.“

„Ale to je úžasné! Může to znamenat velice mnoho! Která to byla stránka, doktore?“

Měl jsem příslušnou stránku označenu, přehnul jsem totiž její roh, a tak jsem ji Wigginsovi snadno ukázal. Dlouho ji beze slova studoval. Všiml jsem si mezitím, že oheň v krbu již vyhasíná a venku bubnuje do okna déšť. Ten zvuk mi připomněl večery, které jsem právě před tímto krbem trávil se svým starým přítelem, kdy jsme se oba věnovali své oblíbené četbě – já jsem obvykle četl námořnické povídky Clarka Russella a Holmes nějaký starý zaprášený rukopis.

Wiggins zašustil stránkou. „Je to Pavilion v Bermondsey,“ pronesl tiše. Díval se na mě a na rtech mu pohrával úsměv. Nebyl to však jeho typický široký úsměv, spíš výraz pobavení, v němž se mísilo překvapení a nedůvěra.

„Ano,“ souhlasil jsem. „Je to Pavilion.“

„Dnes jsem tam byl, doktore. Právě dnes odpoledne.“. Teď jsem se zatvářil nevěřícně zase já. „Cože?“

„Slyšel jste dobře. Jestli si vzpomínáte, chtěl jsem, abyste mě doprovodil. Ani ne před deseti hodinami mě na odpoledním představení v divadle Pavilion přiváděl v úžas svými kouzelnickými kousky velký Escott.“

Kapitola 12

„Velký Escott?“ opakoval jsem po něm udiveně. „Kouzla? Nerozumím tomu. Že jste tam dnes odpoledne byl, je jistě jen náhoda.“

Sám jsem však svému ujišťování nevěřil. Sherlock Holmes mě učil, abych na náhodu nikdy nevěřil.

Wiggins si dal s odpovědí načas. „Zdá se, že je to skutečně pouhá náhoda,“ přisvědčil konečně, „protože jsem tam šel ze své vlastní vůle. A to jen proto, abych viděl kouzelníka Escotta, o kterém moji přátelé tvrdí, že se brzy stane hvězdou Londýna. Měli pravdu, ten chlapec je obdivuhodný. A přece...“

Stále se usmíval, zjevně pociťoval příjemné vzrušení nad tou hádankou. Neschopen se ovládnout vyskočil z křesla a začal rychle přecházet po pokoji, až mu kaftan vlál.

„Znamenitě, znamenitě! Tohle opravdu stojí za zamyšlení.“ Obrátil se ke mně, sepal ruce za zády a pohupuje se na podpatcích zadíval se směrem k oknu, po němž stékaly dešťové kapky a za nímž se rozprostíral labyrint londýnských ulic; někde tam venku také ležel klíč k našemu tajemství. „Začínám rozumět, proč se Holmes s takovým potěšením věnoval luštění záhad.“

„Zajisté,“ opáčil jsem netrpělivě, „jenže tahle záhada se týká mé osoby a já nad ní nikterak nejásám. Chci jen, abychom jí přišli na kloub. Narazil jste při jejím radostném luštění na nějakou stopu?“

„Zatím ne. Je snad ještě něco, o čem jste se nezmínil?“

„Myslím, že ne.“

„Dobrá, pro dnešek toho necháme. Vy máte za sebou perný den a já jsem si poslechl všechno, co jste zažil. Vyspěme se na to. Co byste řekl tomu, strávit dnešní noc ve svém bývalém pokoji? To by mělo vyburcovat vaše detektivní schopnosti. Předpokládám, že vaše manželka se ještě nevrátila, neměl by to tedy být problém.“

Souhlasil jsem. Uvědomil jsem si, jak jsem unaven na těle i na

duchu. Vyhlídka na cestu zpátky mrazivými ulicemi mi nepřipadala nikterak lákavá, a tak jsem Wigginsovo pozvání bez váhání přijal. Ke svému potěšení jsem shledal, že v mém bývalém pokoji, třebaže teď poněkud prázdném, dosud stojí moje stará pohodlná postel, v níž spával v době mé nepřítomnosti Holmesův poslíček Billy. Té noci jsem spal klidným, bezesným spánkem.

Ráno dešť ustal, a když jsem se probudil, do pokoje se oknem prodíralo šedavé slunce. Už jsem chtěl znovu zavřít oči, abych si ještě na malou chvíli zdříml, když jsem ucítil, jak mně někdo jemně, ale neodbytně poklepává na rameno. Vzhlédl jsem a spatřil Wiggins, jak se sklání nad mou postelí; na tak časnou ranní hodinu měl oči až příliš čilé.

„Vstávejte, ospalče!“ zavelel. „Čeká nás práce.“

„Kolik je hodin?“ vysoukal jsem ze sebe zastřeným hlasem.

„Osm.“

Povzdychl jsem si, ale Wiggins mnou znovu zatřásl. Člověk by čekal, že civilizovaný člověk bude v tuto dobu dosud v nedbalkách, ale on byl již ustrojen, a to bez jediné chybičky – ve slušivém saku z hnědého tvídu a tmavých kalhotách.

„Paní Hudsonová nám za dvacet minut přinese snídani. Velice ji potěšilo, že jste tady. Zapálil jsem v krbu v obývacím pokoji oheň, je tam pěkně teploučko. Žádné výmluvy, prosím! Mám už v hlavě plán a ten nepočká.“

Odešel a já jsem přece jen lenivě vstal z postele, ačkoliv jeho zmínka o plánu vzbudila mé napjaté očekávání. Absolvoval jsem ranní toaletu a přesně o dvacet minut později jsem se s ním znovu setkal u stolu. Paní Hudsonová nám již připravila snídani – vejce, plátky slaniny, topinky a kávu, jako za dávných Holmesových dob – a já se do ní s velkou chutí pustil. Wiggins se celou dobu usmíval, nepromluvil ani slova, zato si mezi jednotlivými sousty pobrukoval veselou melodii z *Orchideje*, což byl podle mého soudu výkon hodný stejného ocenění jako jeho žonglérské umění. Po jídle jsme usedli do křesel a já si ke kávě zapálil cigaretu.

Když jsem nabídl také Wigginsovi, mávnutím ruky odmítl. „Děkuji, nekouřím, pane doktore. Krátí mi to dech. Ale vy jste se mě

nezeptal na můj plán. Copak vás nezajímá?“

„Právě jsem vás chtěl požádat, abyste mi ho objasnil,“ odpověděl jsem. Ve skutečnosti jsem nebyl schopen nad čímkoli přemýšlet, dokud jsem se nenasnídal.

„Nejprve si promluvme o Mycroftu Holmesovi,“ řekl Wiggins. Zaklonil se v křesle, zkřížil natažené nohy a dal si ruce za hlavu. „První částí mého plánu je totiž právě on. V noci jsem o tomhle pozoruhodném bratrovi Sherlocka Holmese usilovně přemýšlel. Přirozeně jsem si znovu přečetl případ řeckého tlumočníka, jak jste ho zaznamenal. Vy jste se tedy setkal s Mycroftem Holmesem v klubu Diogenes pouze jednou?“

„Ano. Nicméně mluvil jsem s ním znovu ještě téhož dne, právě v tomto bytě. Odtud jsme se všichni tři, Holmes, Mycroft a já, vydali v honbě za zločinci do Beckenhamu, kde tento případ tragicky a neuspokojivě skončil.“*

„Předpokládám, že inspektor Gregson se s ním setkal rovněž.“

„Ano.“

„Včera večer jste mi také řekl, že jste se s Mycroftem Holmesem sešel v průběhu vyšetřování ještě jednoho případu, v němž šlo o jakousi špionáž. Lestrade se vyšetřování účastnil také, je to tak?“

„Poslouchal jste velice pozorně,“ pochválil jsem mladého muže. „Ano, v roce 1895 se Mycroft Holmes obrátil na svého bratra s žádostí o pomoc v jednom velice závažném případě krádeže – šlo o Bruce-Partingtonovy** plány ponorky. Mycroft přišel sem na Baker Street, aby celý případ Holmesovi vyložil, a Lestrade se tady objevil nedlouho poté. Případ jsem do všech podrobností zaznamenal a doufám, že jej někdy vydám. Jste první, kdo se o něm dovídá – když nepočítám ty, kdo byli jeho přímými účastníky.“

„Včera jste navnadil mou zvědavost, když jste se v náznacích

---

* R. L. Hall napsal, že to bylo do Brixtonu, ale nebylo tomu tak – z případu řeckého tlumočníka (in: *Vzpomínky na Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998) vyplývá, že do Brixtonu chtěl jet Mycroft, ale Holmes mu to okamžité rozmluvil s tím, aby se jelo do Beckenhamu, kam skutečně odjeli a kde také případ skončil (pozn. překl.)

** Viz *Poslední poklona Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1999.

zmínil o Mycroftově výjimečném vztahu vůči vládě. Mohl byste se vyjádřit konkrétněji?“

„Řeknu vám jen to, co mi řekl Sherlock Holmes. Mycroft je rozený počtář. Začínal jako revizor knih na nějakém ministerstvu hned za rohem svého klubu, ale díky mimořádným vlohám se postupně vypracoval na mnohem důležitější místo. Kromě vynikajícího matematického nadání má i neobyčejnou schopnost uchovat ve svém systematicky a přesně pracujícím mozku ohromné množství informací. Z jednotlivých oddělení mu začali posílat své výsledky, a z něj se tak stala jakási ústřední centrála britské vlády, informační banka, v níž se soustřeďují a třídí všechny informace a podle potřeby předávají dál. K Mycroftovi se vlivní lidé obracují o radu, takže si jistě dovedete představit, jak důležité postavení zaujímá. Vydělává pouhých čtyři sta padesát liber ročně, neuvidíte ho nikde jinde než na ministerstvu, v klubu a v jeho bytě, a přesto lze o něm říci, že díky své vševědouce a pronikavému analytickému myšlení je v jistém smyslu britská vláda sama, jde-li o to, učinit nějaké důležité rozhodnutí.“

Všiml jsem si, že se na mě Wiggins upřeně dívá. Pak propukl ve smích. Zrudl jsem nemile dotčen.

„Promiňte, pane doktore,“ řekl mladý herec, když se konečně opanoval. „Pěkně jste tu roli odříkal. Vy tomu skutečně věříte? Že je britská vláda sama? A že za to dostává čtyři sta padesát liber ročně? No to se povedlo! Vyličil jste mi Sherlocka Holmese téměř jako neskutečnou, nesrovnatelnou postavu – a možná se nám teď takovým skutečně zdá – ale ten jeho bratr je jistojistě báhorka!“

„Co je tedy Mycroft zač?“

Ve Wigginsově tváři se objevil výraz zklamání. „Vůbec jste mi nerozuměl. Upřímně řečeno, pochybuji, že Mycroft Holmes vůbec existuje.“

„Ale vždyť jsem se s ním setkal!“ vykřikl jsem na protest proti tak absurdní domněnce.

„A setkal jste se i se mnou, ale že jsem Frederick Wigmore, to jsem vám tvrdil já, a divadelní program s mým jménem je také sotva přesvědčivý důkaz. Stejně tak se musíte spolehnout pouze na

Moriartyho tvrzení, že je Moriarty, a konečně na Holmesovo, že je Holmes.“

Tohle mě dočista vyvedlo z rovnováhy, nicméně mi hned bylo jasné, kam Wiggins míří.

Mladý muž se lišácky usmál, naklonil se dopředu přes stůl a zatahal mě za rukáv. „A že jste Dr. John Watson, to vám dokazuje jen vaše zrcadlo.“

„Ale jděte, Wigginsi,“ ohradil jsem se a uhnul rukou. „Takhle se nežertuje. Jde o vážnou věc. Kdo je tedy Mycroft Holmes a jakou hru s námi hraje?“

„To nevím, pane doktore. Možná se nakonec ukáže, že Mycroft Holmes je skutečně tím, kým má být. Když jste ještě spal, dovolil jsem si zatelefonovat pánům Gregsonovi a Lestradeovi. Byli pořádně nabručení, že jim volám v zimní neděli v tak časnou ranní hodinu, když mají ještě plné právo ležet v posteli. Vymluvil jsem se na ten požár – řekl jsem jim, že je chci ubezpečit, že už k žádné další pohromě nedošlo. A pak jsem je nenápadně vyzpovídal. Chtěl jsem zjistit, jestli potvrdí něco z toho, co jsem se o Mycroftovi od vás dozvěděl, zvláště o jeho důležitých stycích s vládou. Žádný strach, provedl jsem to nenápadně, neměli sebemenší podezření. Chcete hádat, co jsem vypátral? Oba mi potvrdili, že Mycroft hraje ve vládních záležitostech velmi důležitou, leč záhadnou úlohu. Jak se to dozvěděli? Ale vždyť jim to řekl Sherlock Holmes! A tohle byl jediný důkaz, který měli k dispozici, a podobně jako vás ani je nenapadlo o čemkoli pochybovat. Co tomu říkáte?“

Hlava se mi z toho všeho dočista točila. „Myslím, že Holmes má nebývalý dar přesvědčivosti.“

„To jistě, ale o to teď nejde. Otázka zní, zda se mu podařilo namluvit vám lež. A pokud ano, proč?“

„Ale co má tohle všechno dělat s vaším plánem?“

„Zdá se mi, že klíčem k vaší záhadě je Mycroft. Bezděčně jste narazil na něco, co probíhá již nějakou dobu, přinejmenším patnáct let. Holmes vám řekl, že Moriartyho zná od svého mládí. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby tahle hra – nebo podvod – začala už tehdy. Nicméně jisti si tím být nemůžeme. Můžeme ale najít Mycrofta

Holmese – nebo toho, kdo si tak říká.“

„Ale jak?“

„Začneme v klubu Diogenes,“ oznámil mi Wiggins, „a vyrazíme tam hned!“

Vyskočil z křesla, zmizel ve své ložnici a za chvíli se opět vynořil s čepicí na hlavě podobnou té, kterou nosil Holmes. Vklouzl do svého kabátu, načež mi podal můj, vzal si svou španělku a vyvedl mě ze dveří. Najali jsme si drožku, a teprve když jsme se do ní usadili a zamířili na Oxford Street, měl jsem příležitost zeptat se jej, jaké má v Pall Mallu plány, když mně samotnému se tam předchozího večera nijak valně nedařilo.

„Nejedeme přímo do Diogenova klubu,“ vysvětloval mi, zatímco naše drožka drkotala ulicí. Svou jasně žlutou šálu si pevněji omotal kolem krku. Po celou tu dobu se pobaveně usmíval. Chřípí měl v mrazivém vzduchu rozšířené a oči dychtivě upřené dopředu. Připomínal mi tím výraz očekávání, jaký míval ve tváři Holmes, kdykoli pronásledoval nějakého zločince. „Mám jisté tušení a podle toho jedním. Nedělní ráno jistě není nejvhodnější doba pro pátrání v okruhu vlády, ba ani v nějakém klubu, byť by byl sebevystřednější. Z Holmesových slov ovšem vyplývá, že Mycroft vedl podezřele obezřetný život a že kromě klubu chodil už jen na jedno místo, totiž k sobě domů. Jeho byt je přes ulici naproti klubu.“

„To je jenom naše domněnka. Snad nepředpokládáte, že tam jeho byt skutečně najdete?“

„Nepředpokládám vůbec nic, doktore. Jistě, je to pouhá jiskřička naděje. My ale nesmíme opomenout jedinou stopu. Z nějakého důvodu byl spáchán podvod, jehož součástí bylo, že jistý Mycroft Holmes vstoupil roku 1888 do Diogenova klubu a setrval v něm pouhý měsíc. Tenhle Mycroft měl přitom bydlet na ulici Pall Mall, přímo naproti klubu. Sherlock Holmes byl důkladný člověk a předpokládejme, že jestliže původcem onoho podvodu je on, je pravděpodobné, že byt, o němž se vám zmínil, pronajal, i kdyby to mělo být na jediný měsíc, jen aby všechno sedělo do posledního puntíku. Já také pochybuji, že v něm Mycrofta Holmese najdeme, nicméně stopu, která vede z klubu, můžeme najít právě tam.“

„Takže teď míříme k hotelu naproti klubu?“

„Přesně tak.“

Zanedlouho poté naše drožka odbočila ze St. James's Street na Pall Mall. Wiggins dal kočímu pokyn, aby zastavil. Vystoupili jsme u vchodu do klubu Diogenes a rozhlíželi se po protilehlé straně ulice. Nikdy předtím jsem tomu nevěnoval zvláštní pozornost, ale přímo naproti klubu skutečně stál malý třípatrový, spolehlivě vyhlížející hotel Trafalgar. Přešli jsme ulici a vstoupili do hotelového vestibulu.

Věděl jsem, že hotel nebude vzhledem k své poloze sloužit projíždějícím turistům, nýbrž že v něm budou trvale ubytováni pánové, z nichž mnozí zastávají důležité funkce v nedalekých vládních úřadech. Uvnitř na nás dýchl atmosféra připomínající solidní pánský klub. Recepční, který měl právě službu, byl hubený mužík středního věku s pečlivě strženým šedivým knírem; měřil si nás s profesionální zvědavostí. Wiggins k němu přistoupil a s dokonalou sebejistotou se ptal po Mycroftu Holmesovi. K mému překvapení se recepční otázel: „Máte na mysli bratra pana Sherlocka Holmesese?“

K Wigginsově cti budiž řečeno, že ani okem nemrkl. „Samozřejmě,“ odpověděl věčně. „Můžeme jít nahoru?“

Recepční se omluvně usmál, nejprve na Wigginsa, potom na mě. „Je zřejmé, že se svým přítelem nejste již delší dobu v kontaktu. Nebydlí tu totiž už patnáct let. Abych byl přesný, bydlel tu pouhý měsíc.“

Wiggins se na mě významně podíval. „Máte pozoruhodnou paměť,“ poznamenal k recepčnímu.

„S velkým obdivem sleduji pozoruhodné činy Sherlocka Holmesese. Britskému impériu prokázal velké služby. Bylo nám ctí, že jeho bratr pobýval v našem hotelu, nikdy na to nezapomenu.“

„Nechal zde adresu?“

„Ano,“ odpověděl recepční, „ale jen pro případ, že by mu došly nějaké vzkazy – zatím však žádné nedošly. Je mi líto, ale nejsem oprávněn poskytnout ji neznámým osobám.“

Wiggins na vteřinu zaváhal a pak s rozmáchlým gestem napráhl ruku směrem ke mně. „Dovolte, abych vám představil svého

společníka. Je to Dr. John Watson, životopisec pana Sherlocka Holmese. Tu adresu samozřejmě potřebuje on.“

Během následujících pěti minut se na mou hlavu sesypal nejprve příval slov, z nichž vyplývalo, že nám recepční nevěří, a poté co jsem se prokázal nepochybným dokladem své totožnosti, výlev chvály mých příběhů, v nichž jsem zaznamenal Holmesovy detektivní případy, načež následovala prosba o nějaké dosud neuveřejněné podrobnosti, kterými by se recepční sám mohl blýsknout ve společnostech, a nakonec, když vyšlo najevo, že naše návštěva je nanejvýš naléhavá a týká se přímo velkého detektiva, následovala naprostá kapitulace – to když se adresa Mycrofta Holmese konečně octla v našich rukou. Během tohoto hovoru pro mne v podstatě nepřijemného se Wiggins stojící vedle mě viditelně bavil – nicméně nakonec do hovoru vstoupil, aby z recepčního vymámil popis muže, který se u nich ubytoval jako Mycroft Holmes. Popis souhlasil s podobou muže, s nímž jsem se setkal i já.

„Zaznamenal jsem si jeho adresu do zápisníku,“ řekl recepční, sáhl do náprsní kapsy a vytáhl odtud knížečku se zohýbanými rohy. „Ano, tady to je: Mycroft Holmes, Kennington Road číslo 288.“

Na ta slova reagoval Wiggins udiveným pohledem. „Na Kennington Road, říkáte?“

„Ano.“

Najednou měl Wiggins velice naspěch. „Děkujeme. Pojd'te, pane doktore, už musíme jít.“

Chytil mě za paži a rázněji, než bych i za těchto napjatých okolností považoval za nutné, mne vyvedl ze dveří. Venku jsem si všiml, že mu tváře zbarvil ruměncem, který nepocházel z mrazivého vzduchu, a na rtech mu opět pohrával pobaveně udivený úsměv, který jsem u něj viděl včera večer. Ihned se začal shánět po drožce.

„Jedeme někam?“ zeptal jsem se.

„Na Kennington Road,“ odpověděl mi významným tónem. „Na Kennington Road. Neříká vám to nic, pane doktore?“

„Myslím, že ne. Je to ulice hned za Westminster Bridge, po cestě na Brighton. Do těch končin jsem se nezatoulal příliš často, nicméně před několika lety jsem na Kennington Road v souvislosti s případem

šesti Napoleonů navštívil s Holmesem obchod s obrazy a sochami Morse Hudsona.* Wiggins mou zmínku o Sherlocku Holmesovi nechal bez povšimnutí. „Brighton,“ opakoval a díval se přitom kamsi do dálky. „Kdysi jsem tam hrál, a ne jednou. Je to ráj divadelníků, vysněná štace každého varietního umělce. Tam jsou vděční diváci, rádi se zasmějí a rádi vám zatleskají.“

„Je prosinec,“ připomněl jsem mu a v duchu se divil, o jak nepodstatných věcech v té chvíli přemýšlí. „V této roční době je v Brightonu mrtvo jako v každém jiném letovisku na jižním pobřeží.“

„Jenže tam vede Kennington Road, k níž teď míříme.“ A s pohledem upřeným na mě dodal: „Víte, kdysi jsem na Kennington Road také bydlel.“

Ted' už mě nemohlo překvapit vůbec nic. „Předpokládám, že v bytě Mycrofta Holmese,“ poznamenal jsem poněkud sarkasticky.

Wigginese moje připomínka v nejmenším nevyvedla z míry. „To by byla náhoda, vidíte? Ne, nebydlel jsem na jeho adrese, ale tamní končiny dobře znám. Kennington Road je po cestě na Brighton, a proto se v téhle ulici ubytovala spousta úspěšných i méně úspěšných varietních umělců. To je zajímavé, že? V neděli ráno můžete před pěknými domy vidět elegantní vozy s poníky, připravené odvézt odpočívající varietní umělce na celodenní výlet do Norwoodu nebo Mertonu.“

„Možná že se tam potkáme i s velkým Escottem,“ řekl jsem netrpělivě, poněvadž jsem si už nebyl jist, kterým směrem se Wigginsovy úvahy ubírají. „Mohl by nám předvést několik ze svých kouzel.“

Wiggins se na mě překvapeně podíval a pak se zasmál. „I to je možné, doktore. A co žonglování, líbilo by se vám? Podívejte, konečně jede naše drožka. Cesta by nám neměla trvat déle než půl hodinu.“

Wigginsův odhad se ukázal jako správný; bylo zřejmé, že cestu skutečně zná. Zatímco jsme míjeli honosné budovy parlamentu a přejížděli Westminster Bridge, vysvětlil mi, že touto cestou jel mnohokrát, když ještě sdílel s několika kolegy herci byt na

---

* Viz *Návrat Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1998.

Kennington Road. Tuto ulici kdysi zdobilo mnoho výstavných budov s balkony zdobenými mřížemi, nyní však většina z nich byla již v zchátralém stavu a sloužila jako nájemní domy. Před jedním z takových domů s číslem 288 naše drožka zastavila.

Kousek dál na chodníku si hrálo a pozpěvovalo několik dětí a flašinetář vyhrával nějakou odrhovačku. Jakási neupravená ženština s brunátným obličejem si nás podezřívavě měřila ze schodů před domem, u něhož jsme vystoupili. „Co tady chtějí?“ zeptala se, založila si silné ruce v bok a vyzývavě se před nás postavila. Děti ustaly ve hře a sledovaly, co se bude dít.

„Ujišťuji vás, madam, že nejsme ani výběrčí daní ani podomní obchodníci,“ zareagoval Wiggins pohotově. Smekl čepici a dloubl do mě loktem, abych udělal totéž. Obdařil ženu stejným úsměvem, jakým okouzloval dívky čekající u vchodu pro herce divadla Gaiety, a začal s ní klábosit o lidech, které znal, když nedaleko odtud bydlel. Myslel jsem, že zarputilý pohled té podsadité ženy musí trvat navěky, poněvadž ho má vepsaný do tváře už od narození, ale Wigginsovi se po chvíli podařilo vyloudit z jejích kolozubých úst pokřivený úsměv, až se na něj nakonec milostivě zubila a švitořila s ním, jako by byl její starý přítel, s nímž se už dlouho neviděla. Ohromen jsem shledal, že Wigginsův šarm i zde přinesl plody.

„Mycroft Holmes?“ opakovala paní Grimsbyová (tak se totiž jmenovala) chraplavým hlasem, když jí Wiggins pověděl, koho hledáme. „Žádnej takovej tady nebydlí.“ A je si tím prý jista.

Wiggins se na mě letmo podíval. „Je docela možné, že tu bydlel před mnoha lety,“ snažil se ji přimět k přemýšlení.

„Tenhle barák mně patří už dvacet let,“ odpověděla. „To jako že by tu bydlel ještě předtím?“

„Myslím, že ne,“ připustil Wiggins.

„Možná že hledáte na špatném čísle,“ napadlo ji.

„Ne.“

Wiggins se neubránil, aby nedal najevo své zklamání, a to neměl dělat.

„Ale z vás je hotová hromádka neštěstí! To mně zlomí srdce!“ Vrhla se k němu, stiskla ho ve svém objemném náručí a zatřásla jím.

Wiggins zoufale zakoulel očima, ale náporu odolal statečně. „Tak, a teď mně řekněte, jak ten mužskej vypadá,“ řekla paní Grimsbyová a pustila ho. „Mám oči jak ostrůž a tady na Kennington Road znám od vidění každickýho.“

S výrazem úlevy ukázal Wiggins směrem ke mně. Jal jsem se tedy popisovat: „Je korpulentní – přesněji řečeno velmi silný – má jasné, světle šedé oči, zamyšlené a pronikavé. Ruce má široké a ploché jako tulení ploutve.“ Odříkával jsem to však bez valné naděje.

„Šňupe tabák?“ zeptala se paní Grimsbyová po chvíli.

„Ano, jak to víte?“

„Z tabatěrky ze želvoviny?“

„Ano, všiml jsem si, že to tak dělá.“

„Tak přeci jenom tady bydlí! Je to pan Fish!“

„Fish?“ vzkřikl Wiggins.

„Ano, pan Alfred Fish. Hraje ve varieté – teda, když se mu chce, protože když má špičku, radši než v nějakým divadle zpívá v hospodě U zajíce a ohařů. Bydlí tu s náma už dobřejch patnáct roků.“

Byl jsem nadšený a zaskočený zároveň; Wigginsovi vzrušením hořely tváře a v očích mu jiskřilo – takového jsem ho dosud neviděl.

„Prozradte mi ještě jednu věc, paní Grimsbyová,“ řekl jako v horečce, a dokonce se odvážil uchopit ji za obě paže. „Je teď pan Fish doma?“

Paní Grimsbyová se nad pošetilostí takového dotazu rozesmála, až se jí břicho otrásalo. „Ale co vás nemá, pane! Hospoda je v neděli otevřená až do dvou a pan Fish i jeho kamarádi jsou tam dycinky, dokud nezavrou. Najdete ho v lokále, bude tam klábosit nad sklenicí piva.“

„Děkuji, děkuji vám mnohokrát, paní Grimsbyová,“ řekl Wiggins; málem by ji ze samé vděčnosti objal, ale včas se opanoval. Energicky mne vzal za paži, abych ho následoval, a vyrazil. Spíše než chůze to byl poklus; snažil jsem se udržet s ním krok a hlavou se mi honila otázka, zda se vskutku ukáže, že Mycroft Holmes a varietní umělec Alfred Fish jsou jedna a táž osoba.

Hospoda U zajíce a ohařů byla hned za rohem. Byl to typický předměstský lokál. Ve vstupní hale vyhrávali dva pouliční muzikanti

– první, slepec, na harmonium, ten druhý na klarinet, pravda, s větším elánem, než s opravdovým uměním. Wiggins otevřel dveře do lokálu a já jsem mu šel v patách. V místnosti vládla atmosféra družného veselí. Zůstali jsme stát a obhlíželi řadu skvělých mužů u baru – „výkvět varietních umělců“, jak se o nich Wiggins vyjádřil. Na sobě měli kostkované obleky, šedé buřinky a okázale stavěli na odív své diamantové prsteny a jehlice do kravat. Pozvedali sklenice s černým pivem a živě gestikulující mnohomylně debatovali.

„To, čeho jste teď svědkem, je jejich druhé povolání,“ zašeptal ke mně Wiggins. „Varietní ředitelé od herců očekávají, že po představení budou popíjet s pravidelnými návštěvníky svého divadla, a umělci to samozřejmě berou zasvě. Sám si dobře vzpomínám, jak krušná byla pak leckterá rána.“

Najednou vyrazil dopředu.

„Alfie!“ vykřikl přes celou místnost a já viděl, jak objal mohutného muže, který se právě otočil od výčepního pultu.

„Wiggins!“ zvolal ten muž a v tváři se mu objevil výraz radostného překvapení. Srdečně Wigginse objal a ve chvíli, kdy jeho pohled zabloudil přes Wigginsovo rameno směrem ke mně, se naše oči setkaly. Tvář mu ztuhla hrůzou, jako by spatřil přízrak. Ten muž, stojící nedaleko ode mne, byl Mycroft Holmes, o tom nemohlo být pochyb.

Kapitola 13

Přestal jsem vnímat hlučný hovor, cinkot sklenic i dojemnou hudbu z haly. Moje pozornost byla soustředěna do vzdálenosti třiceti stop přede mnou, na ty dva objímající se muže. Jednoho z nich jsem znal, toho druhého jsem poznával. Byl to Mycroft Holmes, nebo Alfred Fish – či snad někdo třetí, kdo ztělesňoval oba dva?

Wiggins si určitě všiml, že jeho kamarád ztuhl, protože se vymanil z jeho sevření a ustoupil o krok dozadu. Teď se mi můj dávný známý zjevil v celé kráse. Třebaže jsem ho neviděl celých osm let, byl to bezpochyby Mycroft Holmes – nebo muž, jehož jsem pod tímto jménem znal. Samozřejmě, trochu zestárl. Temeno hlavy pokrývala velká lysina a delší vlasy, které se mu vzadu na mohutném krku vlnily na límci kabátu, mu na spáncích prokvétaly. Byl vysoký, měřil přes šest stop a zdálo se mi, že od doby, kdy jsem ho viděl naposled, ještě přibral (hádal jsem mu kolem dvou set šedesáti čtyř liber!). Malé nohy měl obuty do dokonale naleštěných černých bot. Jeho vysoká postava s břichem jako balón, klenoucím se pod trojitou bradou zpod zimní kostkované vesty, připomínala pomník umístěný na příliš malém podstavci. Stál jako přimrazený dost dlouho na to, abych si jej pořádně prohlédl, načež s bručivým „na shledanou“ Wigginsovi zamířil na svých malých nožkách pozoruhodnou rychlostí kolem přeplněného výčepního pultu k bočnímu východu.

Wiggins jeho útěku snadno zabránil tím, že ho energicky uchopil za rukáv. Počínal si natolik diskrétně, že si jejich krátké potyčky nikdo ani nevšiml. Třebaže ten korpulentní muž vážil téměř dvakrát tolik než můj mladý přítel, Wiggins jej zadržel s takovou silou, že se na mužově tváři objevil nejprve výraz nevole a pak rezignace. Zanechal boje a vyslal ke svému přemožiteli žalostný úsměv. Pokrčil rameny, z kapsy kabátu vytáhl velikánský bílý kapesník a jal si jím otírat tvář zbrocenou potem. Pak se narovnal a s předstíranou důstojností ukázal svou rukou jako tulení ploutev směrem ke stolu v

rohu místnosti.

„Sedneme si, starý brachu?“ řekl Wigginsovi a jeho hlas i gesta patřila Mycroftu Holmesovi.

„Myslím, že nám nic jiného nezbývá,“ odpověděl Wiggins, nepřestávaje svírat jeho paži. „To bylo od tebe hodně ošklivé, Alfie, po tolika letech.“

„Nic ve zlém, brachu, vždyť víš.“ A znovu se na svého kamaráda žalostně usmál.

Jakmile došli ke stolu, Wiggins mi pokynul, abych se k nim připojil. „Dovolte, abych vám představil starého přítele z dávných dob,“ pronesl vítězoslavně, když jsem k nim kráčet. „Tohle je Alfred Fish. S doktorem Watsonem ses už kdysi setkal, nemám pravdu, Alfie?“

Alfred Fish v obličeji zbrunátněl a s nevalným úspěchem se pokusil o upřímný úsměv. „Ano, máš pravdu. Dobrý den, doktore Watsone,“ a natáhl ke mně svou mohutnou ruku.

Váhavě a s obavami jsem ji stiskl. Cítil jsem, jak mu proviněním zvlhla; nebyla to ruka chladná a suchá jako ta, která tenkrát měla patřit Mycroftu Holmesovi.

„Co jste to provedl, pane Fishi!“ zvolal jsem rozhořčeně.

Usedli jsme, židle zaskřípaly a Wiggins objednal pivo. Po celou tu dobu jsem si Alfreda Fishe vyčítavě měřil, ale on před mým pohledem uhýbal a na mé němé prosby nikterak nereagoval. S povzdechem vytáhl z náprsní kapsy doutník a obřadně si ho zapálil; hlučně zabafal – jeho rty a tváře vydávaly pukavý zvuk. Na tlustém prstu jedné ruky měl okázalý prsten s velikým modrým kamenem. Rozmrzelý ruměnec se z jeho tváří poznenáhlu vytratil a on opět nabyl své sebeovládání a střízlivost. Zaklonil se dozadu, jak mu to jeho mohutná postava dovoľovala, špičky prstů opřel o kraj stolu a začal jimi bubnovat. Konečně na mě upřel světle šedé oči; bylo vidět, že se poněkud zakalily pitím – už nebyly tak ostrážité a bystré, jak jsem si je pamatoval z dřívějšíka.

„No prosím, konečně vidíte, koho máte před sebou.“ řekl. „Nelíbím se vám. Nelíbím se mu, nemám pravdu, kamaráde?“ obrátil se k Wigginsovi a hned zase pokračoval směrem ke mně: „Chápu

vaše pocity, doktore Watstone, ale dělal jsem takříkajíc svou práci, protože hraní je moje profese, jak vám tady mladý Wiggins potvrdí. Dělal jsem to pro našeho společného přítele Sherlocka Holmese, a neviděl jsem v tom tehdy nic špatného. Pravda, měl jsem za úkol tahat vás kapánek za nos, a nevěděl jsem proč. Holmes odmítal odpovědět na moje dotazy a zapřísahal mě k mlčenlivosti. Abych byl upřímný, dostával jsem za to velice štědrnou odměnu. Víte, znali jsme se hodně dlouho a já jsem mu důvěřoval stejně, jako jste mu důvěřoval vy. Musíte mi tedy prominout.“ Zasmál se. „U sta hromů, stejně nevím, proč vám to tu vykládám – nejspíš proto, že vás za mnou určitě poslal sám Holmes. Jinak byste mě přece vůbec nenašel. Jak se mému dávnému příteli vede? Dočetl jsem se v novinách, že odešel na odpočinek. Dává do pořádku staré záležitosti, že vás sem poslal? Konečně se k tomu podvůdku přiznal, nemám pravdu? Abyste věděl, žádný Mycroft Holmes nikdy neexistoval; hrál jsem ho já podle Holmesova scénáře. Ať se propadnu, ale celých těch patnáct let, od chvíle, kdy jsem se na měsíc stal členem Diogenova klubu, mě ani jednou nenapadlo zeptat se sám sebe, proč to vlastně dělám.“ Mocně zabafal a s jistou námahou se natáhl přes stůl, aby mě důvěrně zatahal za rukáv. „Buďte kamarád, doktore Watstone, a ulevte bližnímu v jeho trápení. Co tím Holmes sledoval?“

Ucukl jsem. „Chcete snad říci, že to nevíte?“

Fish přestal potahovat z doutníku. Pomalu ho odtáhl od úst a jeho vodnaté oči se rozevřely. „Jediný člověk, který to všechno může vysvětlit, je Sherlock Holmes. On vás sem poslal a přitom vám neřekl, proč to dělá?“

„Neposlal nás sem a vysvětlení se od nás nedočkáte. Spoléháme v tom bodě na vás a doufáme, že nás nezklamete! No tak, příteli...“

„On že vás za mnou neposlal?“ skočil mi do řeči Fish a podbradek se mu otrásl. „U sta hromů, jak jste mě vlastně našli?“

V té chvíli se u našeho stolu objevila nasupeně vyhlízející číšnice s nápoji a tvrdýma očima si nás zvědavě měřila. Pohlédl jsem k výčepnímu pultu a všiml si, že se na nás dívá nejeden pár zvědavých očí. Uvědomil jsem si, že jsme mluvili příliš hlasitě.

„To jsou tvoji přátelé, Alfie?“ zavolal jeden rozložitý chlapík,

který vypadal, že by se mohl docela dobře žít jako vzpěrač v cirkuse. V tváři měl podezřívavý výraz a já jsem ani na chvíli nezapochyboval, že by mohl přejít v agresivitu, pokud by se jeho přítel ocitl v ohrožení, a velmi se mi ulevilo, když Fish své kamarády uklidnil lehkým gestem ruky, což byl vzhledem k vzrušené situaci obdivuhodný herecký výkon.

„Možná, pánové,“ pronesl Wiggins, naklonil se k nám blíž a vyloudil na tváři úsměv, který byl stejně bravurní ukázkou hereckého umění, jakou prve předvedl jeho kolega, „bychom měli pokračovat s větším klidem a rozvahou, jak se na gentlemany sluší. Mám dojem, že všichni tři tápeme ve tmě a potřebujeme si věci vyjasnit. Pomozte si tedy navzájem.“

Číšnice před nás postavila tři sklenice s pivem a odkvapila.

„Důvěřujete tomuto člověku?“ vyrazil jsem ze sebe, snaže se nezvyšovat hlas, a obrátil jsem se opět zády k ostatnímu osazenstvu hostince.

„Alfie a já jsme získali angažmá ve varieté Empire a mnohokrát jsme spolu hráli na jevišti, takže všechny jeho triky dobře znám, stejně jako on dobře zná ty moje. Nevěřím, že by před námi teď něco předstíral.“

„Děkuju ti, kamaráde,“ řekl se zadostiučiněním Alfred Fish a zeširoka se usmál. Byl to muž, jenž zjevně oplýval mnohými nectnostmi – položil doutník na okraj stolu a vytáhl tabatěrku ze želvoviny, kterou jsem si z našeho dávného setkání dobře pamatoval. Vzal si šňupec, šňupl a pečlivě oprášil roztroušené drobtý tabáku ze svého objemného břicha. Přivřel oči a kolem nich se mu zvýraznily vrásky. „Rád vzpomínám na ty staré časy. Byl jsi ještě klučina, ale učil ses rychle. Dělal velké pokroky, doktore Watsone.“

„Děkuju ti, Alfie,“ usmál se na něj Wiggins. „Když mi paní Grimsbyová pověděla tvoje jméno, hned jsem se utíkal přesvědčit, jestli jsi to doopravdy ty, můj přítel z jevištních prken.“

„Grimsbyová!“ zachechtal se Fish sípavě. „Tak tebe sem poslala ta stará semetrika?“

„Ano, ale bylo to trochu komplikovanější.“

Wiggins se jal popisovat pátrání, které začalo v klubu Diogenes,

včetně stručného obsahu mého rozhovoru se Simonem Blissem. Nakonec dodal, že důvodem, proč jsme za Fishem přišli, je naše obava, že se Sherlock Holmes pravděpodobně ocitl v nebezpečí. O Moriartym se obezřetně nezmínil ani jediným slovem.

Fish si zamyšleně zastrčil tabatěrku kamsi do záhybů svého obrovského saka. „Rozumím. Je to tedy vážné.“ Zvedl svůj doutník a upřeně se na něj zadíval, jako by se ho chystal fotografovat. „Ať mě vezme čert, jestli vám nechci pomoci. Ale nejsem si jist, zda vám budu co platný.“

„Proč ne?“ opáčil jsem netrpělivě. „Celá komedie už bezpochyby spěje ke konci.“

„Víte, pořád jsem, abych tak řekl, u Sherlocka na smlouvu, pro případ, že by mě jako Mycrofta Holmese zase někdy potřeboval – stále mi pravidelně chodí šeky z Lloydovy banky – a kromě toho, součástí naší nepsané dohody je, že v Londýně nebudu hrát už nikoho jiného a že o našem tajemství nikomu neřeknu. To, že jste se o mně dozvěděli, je pouhá náhoda. Nevím, jestli jsem oprávněn říct vám víc – ačkoliv ani já toho příliš mnoho nevím.“

„Musíš, Alfie,“ naléhal na něj Wiggins. „Pomůžeš tím panu Holmesovi a prokážeš laskavost starému kumpánovi.“

„Starému dobrému kumpánovi!“ zvolal Fish. Znovu přivřel oči a obestřel je vráskami. „Pro tebe udělám cokoli. Tak tedy poslouchejte, seběhlo se to takto.“

Neviděl jsem Sherlocka Holmese už hodně let, když se u mě objevil někdy na začátku roku 1888. Velice mě překvapil – řekl mi, že má pro mě jistou roli, a jestli bych si ji prý nechtěl vyzkoušet. Nepřálo mi tenkrát štěstí, což on nejspíš věděl, a byl bych vzal cokoli, takže jsem si pomyslel, že je to hotový dar z nebes. „Je to neobvyklá role,“ varoval mě. „Musíte ji hrát za velmi nezvyklých okolností a nedostane se vám za ni potlesku ani jiné veřejné pochvaly, jen mého uznání. Je to ovšem slušně placená práce, a povedete-li si dobře, můžete se na nějaký čas zabezpečit.“ Potlesk vždycky patří k čelným položkám na seznamu hercových potřeb, ale ať se propadnu, jestli na tom mém nestály nejvýše plný žaludek a střecha nad hlavou, a tak jsem se té příležitosti bez dlouhého

uvažování chopil. Měl jsem sice jisté pochyby, když vyšlo najevo, že mám hrát Holmesova bratra a klamat tak vás, pane doktore, ale nakonec jsem usoudil, že je to jen neškodná hra, a tak jsem se do toho pustil. Mimochodem, ostatní postavy byly skutečné – mám na mysli Melase, toho Řeka, a ostatní nešťastníky v tom případě, který, jak jistě víte, nepatřil k Sherlockovým nejúspěšnějším. Nějakou dobu jsme čekali na vhodnou příležitost, kdy budu moci, aniž tím vzbudíme podezření, vstoupit do nějakého případu. Stal jsem se členem Diogenova klubu a zvykal si na roli Holmesova výstředního bratra, až jednou jsem v hale hotelu Trafalgar potkal Melase a vyslechl si jeho podivný příběh. Uvědomil jsem si, že nastala ta pravá chvíle. Ihned jsem se spojil s Sherlockem a on vás pak přivedl.“

„Vždyť to bylo docela náhodné setkání,“ namítl jsem.

Fish se rozesmál, až svým obrovským břichem rozkymácel stůl. „Pokud náhodě předchází týdny příprav, pak to na mou věru bylo náhodné setkání!“

„A co případ s Bruce-Partingtonovými dokumenty?“

„I ten Sherlock pečlivě naaranžoval. Díky svým obvyklým metodám už věděl, že někdo ukradl technickou dokumentaci té ponorky, a věděl také o záhadné smrti Cadogana Westa v podzemní dráze. Já jsem v té hře byl opět jen hercem, který se drží přítelova scénáře.“

„Nemáte tušení, proč to všechno Holmes dělal?“

Fish se dlouze napil piva. „Ať se propadnu, jestli to vím,“ zapřísahal se upřímně jako člověk, který už má upito, a rázně odložil sklenici na stůl.

Wiggins mlčky seděl a pomalu usrkával pivo. „Holmes to dělal pro vaše dobro, pane doktore,“ pronesl konečně. „To mi připadá úplně jasné. Ústřední postavou celého dramatu jste se tak stal vy, na vás jsou teď upřena světla ramp. Řekněte nám,“ pomalu se začal usmívat, „jaká je role, kterou hrajete?“

„Role, kterou já hraji?“

Oba muži se na mě pátravě zadívali; měl jsem pocit, jako by na mě dopadlo světlo reflektoru a měl jsem už už začít hrát. Avšak

nevěděl jsem, co mám odpovědět.

„Nežertujte, Wigginsi. Žádnou úlohu nehraji a nic neskrývám. Přece víte, že pouze zaznamenávám Holmesova dobrodružství. V jiném ohledu není má osoba nikterak důležitá.“

„Kdepak, vidíte své postavení špatně,“ trval Wiggins na svém. „Holmesovi jste v mnohém pomohl; nicméně máte pravdu – nejdůležitější úloha, kterou jste sehrál v jeho životě, spočívala v tom, že jste ho proslavil u široké veřejnosti po celém světě.“

„A byl jste mu přitom věrným přítelem!“ dodal Fish.

„To je pravda,“ souhlasil Wiggins. „Pověst doktora Watsona coby spolehlivého a diskrétního zapisovatele je mimo jakoukoliv pochybnost. Vždycky jsem věřil každému slovu, které napsal.“

„Samozřejmě!“ řekl Fish. „Doktor Watson je pravdomluvný člověk. Nikdy nelže.“

„A přesto co o tobě napsal, není pravda.“

Fish s vážným výrazem potáhl z doutníku. „Ať se propadnu, Wigginsi, ale to je něco jiného. Nemohl tenkrát vědět, že je to jinak. Nešlo tedy o podvod.“

„Že ne?“

„Nebyl to podvod, který by zosnoval on.“

„A přesto byla spousta lidí oklamána.“

„Chápu, máš na mysli čtenáře. Je na tom něco špatného?“

Vložil jsem se do jejich hovoru: „Kam míříte, Wigginsi? Nemohl byste nám to vysvětlit?“

„To zatím nemohu, ale jsem přesvědčen, že vaše postavení Holmesova životopisce, tedy jakéhosi jeho zrcadla, je stopou, kterou musíme sledovat, máme-li se dopátrat příčiny jeho rafinované hry. Stále se domnívám, že vám nechtěl ublížit. Nicméně faktem je, že tu věc zosnoval, musel tedy mít nějaký důvod. Ptám se stejně jako vy: jaký? Snažím se jen přemýšlet nahlas.“ Dopil pivo a jakoby mimochodem utrousil: „A propos, Alfie, neukázal bys doktoru Watsonovi ,ubrus a minci‘?“

V odpověď na tuto záhadnou prosbu se na Fishově tváři rozhostil spokojený úsměv. „Bude mi potěšením!“ zvolal. „To je pro číšnici,“ a hodil na ušpiněný ubrus sovereign. „Ale počkejte, možná je to ode

mne příliš marnotratné,“ dodal a nevinně se na mě podíval.

Natolik marnotratné, až to zavání hloupostí, pomyslel jsem si a také jsem mu to bez okolků řekl.

„No dobrá,“ odpověděl a dal jednu ruku pod stůl tak, aby byla přesně pod mincí. Kotníky prstů na druhé ruce poklepal na minci a ta s dunivým zvukem zmizela, načež se vzápětí objevila mezi palcem a ukazováčkem ruky, kterou teď s okázalým gestem vytáhl zpod stolu.

„Ale vždyť je to jen trik!“ řekl jsem.

Wiggins s Fishem propukli v hurónský smích.

První se opanoval Wiggins. „Je spousta všelijakých triků,“ řekl. „Ale přestaňme už doktora Watsona tahat za nos. Řekl jsi, Alfie, že jsi herec, a je pravda, že jsi ten nejvšestrannější – neřkuli nejmazanější – umělec, jakého jsem kdy na jevišti viděl. Ještě jsi nám neřekl, čím sis získal svůj věhlas a jaké je tvoje umělecké jméno.“

„Mezi přáteli to přece není žádné tajemství – doufám, že mi doktor Watson promine, jestliže ho zahrnu mezi své přátele. Nejsem nikdo jiný než ‚Alfréd Veliký, mistr okultních věd Východu‘!“

„Chce tím říct, že se vyzná v karetních tricích,“ přerušil ho suše Wiggins, který zaznamenal můj nechápavý pohled, jímž jsem reagoval na ono sdělení.

„Ale no tak, Wigginsi!“ zaprotestoval Fish a zdálo se, že se ho to hluboce dotklo. Pokynul číšnici, aby nám přinesla další pivo. „Takhle se přece starý kamarád nechová, Wigginsi. Nejsem pouhý karetní umělec,“ vysvětloval mi. „Jsem také eskamotér, ovládám triky s kruhy a hůlkami, jsem mistr záhadných zmizení a všemožných jiných iluzí.“

Tvářil jsem se i nadále skepticky. „Žonglujete také?“ zeptal jsem se.

„Vůbec ne!“ Opřel se o opěradlo židle a jeho mnohovrstevnatý podbradek se zatřásl. „To je pod mou úroveň.“ Ukázal hlavou na Wigginsse. „Zato on je žonglér!“

Wiggins se rozesmál a Fish se k němu připojil.

„Zásah, Alfie. Ano, kdysi jsem trochu žongloval. Přiznávám, že tvoje eskamotérské umění přesahuje moje schopnosti, ačkoliv abych

řekl pravdu, nikdy jsem příliš neusiloval doopravdy se mu naučit, ovšem...”

„Počkat!“ skočil jsem mu do řeči. Dostal jsem nápad a divil jsem se, že mi to trvalo tak dlouho. Obrátil jsem se k Alfredu Fishovi: „Řekl jste nám, že se s Holmesem znáte už velmi dlouho. Co jste tím myslel?“

Fish si vzal od číšnice další pivo. „Jen to, že jsem Sherlocka znal dlouhá léta ještě před tím, než mě požádal, abych vystupoval jako jeho bratr.“ Zjevně si neuvědomoval, jak důležitou věc právě vyslovil, a dál nezaújatě popíjel své pivo.

Ocitl jsem se jako na jehlách. „Kolik let?“ zeptal jsem se bez dechu.

Podíval jsem se na Wiggina – pozoroval našeho korpulentního kouzelníka stejně soustředěně jako já. I on jistě věděl, co se mi honí hlavou: že před námi sedí člověk, který možná znal Holmesa déle než mladý Stamford.* Včera večer jsem se Wigginsovi svěřil, jak nesmírně by mě zajímaly Holmesovy osudy před rokem 1881. Znal Fish Sherlocka Holmesa už tenkrát? Věděl snad něco o Holmesově původu, o jeho rodině, rodišti, vzdělání, cestování? Pokud ano, možná že tady někde bude stopa, kterou Fish přehlédl a která nám pomůže osvětlit komedii s Mycroftem, ba co víc, vrhne světlo na Holmesovo podivné tajnůstkářství.

Fish postavil svou sklenici na stůl a kapesníkem si otřel koutky úst. Na chvíli se zamyslel a pak řekl: „Poprvé jsem se s Sherlockem setkal... kdy jen to bylo... v roce 1878. Ano, bylo to přesně deset let před tím, než za mnou přišel kvůli té věci s Mycroftem Holmesem.“

Jeho odpověď mě dost zklamala. Rozdíl činil pouhé tři roky. Doufal jsem, že Alfred Fish znal Holmesa už v době jeho mládí, snad tehdy, kdy se stýkal s Moriartym. Kéž by se nám tohle podařilo vysvětlit!

Pokud nebyl s Fishovou odpovědí spokojen také Wiggins, nedal to na sobě znát. „Za jakých okolností ses s Holmesem seznámil?“ zeptal se dychtivě.

Fish zaváhal. „To je jedna z dalších věcí, o kterých mám

---

* Viz *Studie v šarlatové*, in: *Studie v šarlatové / Podpis čtyř*, Jota, Brno 1997.

zapovězeno mluvit.“

„Udělej to kvůli svému starému příteli!“ naléhal Wiggins.

„Tak dobře – setkal jsem se s ním na jevišti.“

„Na jevišti?“ neubránil jsem se tlumenému výkřiku.

„Ale jděte, pane doktore, to by vás přece nemělo překvapovat ani v nejmenším,“ ozval se Wiggins. „Holmes byl tedy herec?“

„Ano, byl to tehdy mladý začínající herec, stejně jako já. Jenže ať se propadnu, jestli v naší kočovné společnosti – jezdili jsme tenkrát po střední Anglii s Sheffieldovým repertoárovým divadlem – nebylo každému jasné, že mladý Sherlock Holmes nebude začátečníkem dlouho. Byl skvělý! Ani se mi nechtělo věřit, že je tak nezkušený, jak tvrdil. Uměl udržet pozornost obecnstva, hrát na aplaus, výrazně gestikulovat a pohybovat se po jevišti – leccos z toho ani náš ostřílený ředitel, ten starý mrzout, nezvládal s takovou bravurou. Holmes však své schopnosti zlehčoval, říkal, že to nic není nebo že mu hraní jde docela přirozeně. Já jsem mu ale nevěřil, protože výborně zvládal také líčení, uměl postavit scénu a zase ji rozebrat, s osvětlením a hudbou dovedl hotová kouzla. Byl jsem tehdy jeho nejdůvěrnější přítel, i když je třeba říci, že nikoho k sobě nepustil příliš blízko. Kdykoli jsme přijeli do nějakého města, procházel jsem se s ním po ulicích. Vášnivě rád objevoval nové věci. Všechno chtěl vidět, na všechno se vyptával – leckdy mi kladl velice podivné otázky, jako by svět kolem byl něco neznámého, nového, čemu se musí teprve učit. Byl tajnůstkář a já jsem to respektoval. Jeho některé neznalosti jsem si vysvětloval po svém – nepocházel z Anglie, nebo tady alespoň nevyrostl.“

„Vždyť je to Angličan jako my všichni,“ namítl jsem. „Jeho předci byli venkovskými šlechtici.“

„Ano, ale z kterého hrabství?“ ozval se Wiggins. „Věřil jste tomu jen proto, že vám to řekl Holmes. Nakolik jeho tvrzením důvěřujete nyní? Pokračuj, Alfie, je to nesmírně zajímavé.“

Fish ukousl špičku dalšího doutníku. „Mám dobré důvody se domnívat, že Sherlock není Angličan. Víte, mluvil tak trochu divně. Angličtinu sice ovládal velmi dobře, téměř dokonale, ale mluvil s přízvukem, byt' téměř neznatelným – my herci máme na tyhle věci

ucho. Užíval také obraty a fráze, jaké jsem v Anglii nikde neslyšel, a to jsem tu už tenkrát znal každičký kout. Americká angličtina to nebyla, ale co to bylo za jazyk, vám nepovím. Myslel jsem si, že snad přišel z některé evropské země, a také jsem se ho na to jednou zeptal. Neodpověděl mi, a tak jsem to nechal být. Tehdy herecká profese nepožívala zdaleka takové vážnosti, jaké nabývá nyní; v šatně s pomocí líčidel a na jevišti ve světle reflektorů se stávali jinými a někdy jen zdánlivě polepšenými leckteří lidé s podivnou minulostí. Je docela možné, že Holmes byl jedním z nich. Byl skvělý imitátor – brzy nezbylo v jeho řeči po cizím přízvuku ani stopy. Dva měsíce poté, kdy jsem se s ním seznámil, by nikdo nepoznal, že není rodilý Angličan, a čtyři měsíce nato zmizel.“

„Zmizel?“

Fish si zapálil doutník. „Ano, odešel z našeho divadla. Věděl jsem, že něco takového plánuje, a jsem si jist, že jsem byl jediný, kdo o tom věděl. Jednou jsem mu nadšeně předpovídal, že až se dostane do Londýna, čeká ho skvělá kariéra ve West Endu. ‚Londýn je skutečně mým cílem,‘ řekl mi tenkrát, ‚ale divadla se hodlám vzdát‘. ‚Proč?‘ zeptal jsem se ho ohromen. ‚Protože musím udělat jistou práci,‘ odpověděl mi. ‚Nezáleží na tom, v které zemi to bude; protože Londýn je srdcem Anglie, začnu tam. Svůj úkol však nebudu moci vykonat zpoza jeviště.‘ Nečekal jsem, že mi poví víc, poněvadž jsem znal jeho uzavřenou povahu, nicméně dodal ještě: ‚Mám důvod divadlo nenávidět, Alfrede, a nikdy se tam nevracet, pro dobro moje i pro dobro světa. Vydržel jsem těchto několik měsíců jen proto, abych si našetřil trochu peněz a naučil se pár potřebných věcí. Vrátím-li se někdy na jeviště, bude to za velmi nevšedních okolností!‘“

Fish se napil piva a podíval se napřed na Wiginse a pak na mě. „Jak si jistě dovedete představit, měl jsem sto chutí pořádně se ho na všechno vyptat, ale věděl jsem, že se mi můj mladý přítel svěříl byt' s tím málem jen proto, že jsem na něm nevyzvídal. Náš rozhovor proběhl jednoho květnového nedělního večera; procházeli jsme se spolu pod hvězdami, myslím, že to bylo nedaleko Lincolnu; vzduch voněl jarem. ‚Děkuji ti, Alfrede,‘ řekl mi Sherlock a potřásl mi rukou. Dosud jsme si nikdy nebyli tak blízcí. O týden později byl

pryč, odešel potají v noci. Od té chvíle jsem ho neviděl, až se u mě objevil znovu po deseti letech, když se ode mne odvrátilo štěstí, a požádal mě, abych ztělesňoval jeho bratra Mycrofta. Díky jeho honorářům se mi pak dařilo dobře. Poté co opustil naši hereckou společnost, jsem měl co dělat se svou kariérou, musel jsem se poprat o své místo na slunci, a tak jsem na něj zapomněl a nikdy jsem si ho nespojil s tím Sherlockem Holmesem, o kterém jste psal vy, pane doktore. A to je všechno, co vím.“

Alfred Fish zvrátil svou velkou hlavu dozadu a vyfoukl ke stropu obláček kouře. Od přeplněného výčepního pultu se nepřestal ozývat hlasitý smích a žoviální hovor. Wiggins ani já jsme chvíli nepromluvili ani slova.

„A co jeho rodina?“ zeptal jsem se na konec s nadějí.

Fish pokrčil rameny. „Vím jen o jediném příbuzném, kterým měl být Mycroft Holmes. O nikom dalším – kromě tohoto neexistujícího bratra – mi neřekl nikdy ani slovo.“

„Jak se dostal k vaší divadelní společnosti?“ chtěl vědět Wiggins.

„Zaskočil za mladého herce, který měl přijet z Londýna, ale na poslední chvíli svoje angažmá odřekl. Hráli jsme v té době v Camfordu. Hledali jsme náhradu a v zoufalství jsme vyvěsili oznámení na pronajatém divadle. Holmes se ozval jako první – přišel k nám rovnou z ulice. Mysleli jsme si, že je to student, k němuž osud nebyl příliš štědrý, poněvadž byl uboze oblečen, teď si ale myslím, že student nebyl. Tak či onak, hrál tak dobře, že ho náš ředitel Barker, i přes jeho zvláštní přízvuk a upjaté chování, okamžitě angažoval.“

„Pak se ti na deset let ztratil z očí, nicméně poté, co si tě vybral, abys hrál jeho bratra, ses s ním, předpokládám, vídal častěji, je to tak?“ zeptal se Wiggins.

„Ne. Požádal mě, abych se ho nikdy nepokoušel vyhledat a nikomu se o něm nezmiňoval. Jeho šeky chodily na mé jméno z nějakého svěreneckého fondu v Lloydově bance. Po celou dobu, Wigginsi, kdy jsme my dva spolu byli v angažmá ve varieté Empire, jsem ho ani jednou neviděl. Abych pravdu řekl, jeho bratra jsem hrál jen párkrát, naposled v tom případě s Bruce-Partingtonovými

dokumenty. „Watson se mě zase vyptává,“ řekl mi tenkrát. „Budu tě potřebovat, Alfred.“ Fish se na mě podíval. „Ať mne vezme čert, jestli jsem věděl, co si o tom mám myslet.“

„Já že jsem se ho vyptával?“ opáčil jsem ohromeně. „Jsem přesvědčen, že jsem se k Holmesovi choval se stejnou diskretností jako vy, pane Fishi. Jen občas jsem se divil, podobně jako vy, proč je tak zatraceně uzavřený.“

Wiggins zbystril pozornost. „Své otázky jste ovšem zveřejňoval ve svých příbězích, nemám pravdu?“

„Tu a tam se mi snad nějaká ta otázka do textu vloudila. Pochopte, bylo mi zatěžko psát o někom, o jehož původu nic nevím. Já jsem měl před sebou Holmese živého, ale i čtenářům je třeba vyjít vstříc, protože chtějí přirozeně vědět o svém hrdinovi co nejvíc. Svou minulost jsem jim popsal do všech podrobností a slušelo se, abych jim vysvětlil, že o Holmesově nevím nic a že bych se, stejně jako oni, rád něco dozvěděl.“

Wiggins mi položil ruku na rameno. „Nemusíte se ospravedlňovat. Na vašem místě bych se zachoval stejně. Víme o vašich pochybách stran jeho minulosti.“ Obrátil se k Fishovi. „Nesmírně by mě zajímalo, co ti Holmes onoho jarního večera v Lincolnu přesně řekl. Zmínil se o tom, že má důvod nenávidět divadlo. To je podivné. Rád bych věděl, co jeho pocity zapříčinilo, když musím vzít v úvahu, jak nadaný herec to byl. Ovšem ta nejpozoruhodnější věta přišla až potom, když řekl, že chce nadobro opustit jeviště pro dobro svoje i dobro lidstva. Pokud by byl mizerný herec, dávala by jeho slova, jakkoli by byla přehnaná, smysl. Jenže my víme, že byl herec svrchovaný. Tak, pánové,“ a Wiggins se na nás podíval s výrazem radostného úžasu, „co z toho vyvodíme?“

Následovalo ticho.

„Jsem s rozumem v koncích,“ přiznal jsem po chvíli. Fish si významně povzdechl.

Zdálo se, jako by nám chtěl něco říci; Wiggins se na něj ostře podíval. „Alfie?“

Ted' jsem uviděl, že se Fish svýma vodnatýma očima zahleděl někam dodaleka.

„Znovu mám před sebou mladého Sherlocka na jevišti.“ Ostřílený herec se usmál, vzpomínaje na léta dávno minulá. „Byl to skvělý komik. Pokaždé si dokázal získat obecenstvo; stačilo jediné slovo nebo pohyb a diváci okamžitě umírali smíchy. Nepřekonatelný byl v melodramatu. Jednou jsem se na něj díval z hlediště; vidíte tak představení z jiné perspektivy, než když sami úpíte na jevišti. Pocítil jsem tehdy plnou sílu jeho osobnosti. Zasáhlo nás to všechny jako blesk, byli jsme jako hypnotizováni. Nemohl jsem z něj odtrhnout oči. Vzal mne za srdce deseti různými způsoby, a třebaže jsem věděl, jak to dělá, nedovedl jsem mu v tom zabránit. Chtěl jsem, aby to nikdy neskončilo. Později jsem o tom přemýšlel. Je to k nevíře, ale ať se propadnu, jestli se mi to všechno tak docela zamlouvalo. Obecenstvo tleskalo jako divé, ale já nikoli. Dlaně jsem měl zpocené. Jakou silou jen vládl! Vyzařovalo z něj skutečné kouzlo. Takovou moc měl určitě i Napoleon.“ Při těchto slovech Fishův hlas zeslábl. „Takový tedy byl. Sám nevím, jak tomu rozumět.“

„Je to záhada, skutečná záhada,“ řekl Wiggins a jeho jindy rozjasněný výraz se zasmušil.

Nikdo z nás chvíli nepromluvil.

Nevázaný hovor u výčepního pultu kontrastoval s naším zamyšlením. Měl jsem v hlavě zmatek. Holmes vždycky zdůrazňoval, že nejprve je třeba shromáždit fakta a teprve pak usuzovat na jejich význam. Zdálo se mi, že fakt mám víc než dost, a přesto jsem z nich nebyl ani trochu moudrý. Myšlenky mi vířily v hlavě jako bezejmenné tváře lidí z davu a vzdorovaly veškerým pokusům o nějaký systém. Věděl jsem, že dávají nějaký smysl, že jsou mezi nimi souvislosti, ale nechápal jsem je, jako by mi unikaly mezi prsty. Cítil jsem se hluboce sklíčený a bezmocný.

Wiggins se stále tvářil zamyšleně, jeho oči však opět získaly svou jiskru. Právě jsem se ho chtěl zeptat, jestli na něco přišel, když rudolící hostinský zvolal: „Panstvo, zavíráme!“ Vstali jsme od stolu, hodili na ubrus několik mincí a připojili se k ostatním hostům, trousícím se hlučně ven na Kennington Road. Po nebi se valily tmavé, nízké mraky a v parku přes ulici šlehal ostrý vítr do holých větví stromů. Obrátili jsme se a vydali se, přidržující si čepice na

hlavě, směrem k nájemnímu domu paní Grimsbyové.

„Drožka, jako na zavolanou,“ řekl Wiggins. Dal kočímu znamení a povoz zastavil u chodníku vedle nás. Kolem kotníků nám poletovaly zmačkané kusy papíru a spadané listí. Alfred Fish protestoval, že naše setkání bylo příliš krátké, ale Wiggins trval na tom, že se musíme rozloučit. Slíbil však, že svého přítele opět brzy navštíví, aby si spolu zavzpomínali na staré časy.

„Mimochodem, Alfie,“ utrousil Wiggins, když si sedal vedle mě do drožky, „řekl jsem ti někdy, kdo mě naučil žonglovat?“

Fish byl touto otázkou zřejmě překvapen stejně jako já. „Ne, neřekl,“ připustil a mhouřil ve větru oči. „Kdo to byl?“

„Sherlock Holmes.“

„Náš starý přítel je věru nadaný člověk,“ odpověděl Fish. „Kouzlit mě totiž naučil také on. Uměl pár fantastických čísel.“

Při těchto slovech jsem se zarazil, sám nevěda proč.

„Myslel jsem si to,“ poznamenal Wiggins jakoby mimochodem. „Na shledanou, Alfie!“

Naše drožka se s drkotáním vydala na cestu, zpátky do středu Londýna. Déšť, který prve jen hrozil, začal teď bubnovat na koženou střechu našeho povozu. V té chvíli se Wiggins ke mně obrátil a obdařil mě vítězoslavným úsměvem.

„Co to má všechno znamenat?“ zvolal jsem.

Wiggins si ovinul kolem krku svou žlutou šálu. „Znamená to, že musíme při nejbližší možné příležitosti navštívit varieté Pavilion.“

Kapitola 14

Děšť neustával; naopak, nabýval na síle, v prudkých vlnách se valil ulicemi a bušil do našeho nešťastného drožkáře i jeho ubohého koně, který vytrvale kráčel kupředu. Wiggins i já jsme chvíli setrvali v mlčení. Můj mladý přítel seděl po mé pravici a na tváři měl pobavený výraz; se svou čepicí mi ještě více než včera připomínal Holmesa. Na jazyku jsem měl tisíce otázek, ale nevyslovil jsem žádnou; chtěl jsem si spíše vyjasnit věci sám pro sebe než Wiggina žádat, aby mi vysvětlil, jak to vidí on. Ještě když jsme posléze dorazili k Westminster Bridge a s drkotáním jeli nad zvrženou Temží, k své nelibosti jsem stále nedospíval k žádnému závěru a již jsem otvíral ústa, abych promluvil, když se ke mně Wiggins obrátil a s překvapeným výrazem vykřikl: „Pane doktore, vždyť my jsme ještě nejedli, to je strašné! Jsou tři hodiny odpoledne a já mám hlad jako vlk! Co byste tomu řekl, kdybychom se teď naobědvali?“

Dotklo se mě, že Wiggins myslel na svůj žaludek i ve chvíli, kdy jsem samými starostmi nevěděl, kde mi hlava stojí, nicméně zareagoval jsem slovy: „Nemám sice hlad, ale doprovodím vás. Budu velmi rád, když budeme mít příležitost o všem si promluvit.“

„Výborně! Půjdeme k Marcinimu?“

Tu restauraci jsem znal velmi dobře. Když jsem bydlel s Holmesem, příležitostně jsme se tam chodili navečeřet. Souhlasil jsem a Wiggins dal drožkáři příslušné pokyny. Minuli jsme parlament a zamířili po Whitehallu směrem na Trafalgar Square; ani ne za patnáct minut jsme již stáli u naší restaurace na Jermyn Street.

Bylo to velmi příjemné pohostinské zařízení, nikterak drahé a pompézní, ale solidně elegantní. Prošli jsme s mým mladým přítelem vstupní halou a vešli do jídelny. Sloupy z umělého mramoru na barevné dlaždicové podlaze podpíraly strop zdobený malbami; stolky se židlemi byly rozestavěny kolem velkého servírovacího stolu uprostřed místnosti, obtíženého množstvím sklenic, karaf a dvěma

velkými nádobami s ledem na chlazení vína. Číšník, jehož Wiggins familiárně oslovoval jako Alexandra, nás podél nachového závěsu uvedl ke stolu, na jehož sněhobílém ubruse již čekaly stříbrné příbory. Palma v květináči, která stála poblíž, nám poskytovala přiměřené soukromí.

Když jsme zasedli ke stolu a studovali menu, nezdržel jsem se již, abych Wigginsovi nepoložil otázku: „Vy si tedy myslíte, že velký Escott je Holmes?“

Wiggins, jako by se mne snažil dohnat k šílenství, však pouze pozvedl obočí nad svým jídelním lístkem a zeptal se mě s nevinným úsměvem: „Co říkáte želví polévce?“

„Želví polévka mi může být...“, nedopověděl jsem a měl jsem co dělat, abych nezvýšil hlas. „Je Escott Holmes?“

„Je anebo není, to je můj názor. Ten bažant, s kterým teď číšník kolem nás prošel, vypadal báječně. Ale protože dnešní odpoledne je naprosto příšerné, cítím se jako pravý Angličan, a dám si tedy rostbíf a yorkshirský pudink. Tohle jídlo bylo vynalezeno pro typické anglické počasí, jaké máme zrovna dnes!“ Pokynul Alexandrovi a s gustem si objednal. Já jsem rozmrzele požádal pouze o čaj. Když se číšník vzdálil, Wiggins energicky zamnul rukama a naklonil se dopředu. „Víte, pane doktore, když jsem na vaši otázku, jestli se za Escottem neskrývá Holmes, odpověděl ‚je anebo není‘, znamenalo to,“ a ztišil hlas do šepotu, „že to může být Moriarty.“

Zůstal jsem naprosto užaslý. „Ale všechny důkazy ukazují na Holmese – vzpomeňte jen na tu knížku a na ta kouzla!“

„Jistě, je to jen moje domněnka. Nicméně rád bych vám připomněl, že v tomto případě se mnohé věci ukázaly jinými, než jak se jevily na začátku, a proto musíme být připraveni i na neočekávané.“

„Vy jste ale viděl Escotta na vlastní oči. Je to Holmes, nebo není?“

„Nesmíte zapomenout, že tenkrát, když jsem sledoval jeho představení, jsem nehledal našeho starého přítele. Upřímně řečeno, jako Holmes vůbec nevypadal; nicméně Holmes v přestrojení si nebyl nikdy podobný a častokrát ošálil vás i mne, kteří jsme ho oba

tak dobře znali. Tak či onak, vzhledem k Moriartyho pozoruhodné podobě s Holmesem bych ty dva od sebe stěží rozeznal, i kdybych věděl jistě, že za Escottovými rysy se skrývá náš zmizelý přítel.“

„To je pravda,“ přisvědčil jsem. „Je to k zlosti, že musíme čekat až do zítřejšího odpoledne!“

„Jenže ani potom si nemusíme být jisti. Escott nám může připravit překvapení, pokud zjistíme, že to není nikdo jiný než on sám. Prozatím se musíme smířit s tím, že neděle je pro něj dnem odpočinku. A proto si dnešek vychutnejme i my. Ach,“ rozzářil se, „můj rostbíf se už nese!“

Pustil se s velkou chutí do jídla, za které by se nemusel stydět ani král Edward o víkendu v Sandringhamu. Já jsem k svému čaji stěží do sebe nasoukal pár sušenek. Poté mě pozval k sobě domů na sklenici brandy a já souhlasil. Cestou zpátky na Baker Street jsem se ho zeptal na Alfreda Fishe. „V době, kdy jste hráli ve varieté, jste spolu také bydleli?“

„Ne, ale znali jsme se velmi dobře. Varietní umělci jsou veselí a společenší lidé. Mezi takovými si snadno najdete přátele.“

„Fish byl kouzelník?“

„Ano, tak jsem ho alespoň poznal. Nyní, jak se zdá, mu kariéru na divadelních prknech nahrazují pravidelné měsíční honoráře od Holmesa. Nebyl to sice Maskelyne a ani zdaleka se nevyrovnal velkému Escottovi, byl to však mazaný lišák a svá vystoupení doprovázel dobrým komentářem. Vždycky měl u diváků úspěch i během představení, která se nám jako celek příliš nevydařila, což o sobě říci nemohu.“

„A to jeho vyprávění o mladém Holmesovi, věřil jste mu?“

„Myslím, že nám pravdivě popsal skutečnost, jak se mu jevila.“

„Stále nemohu uvěřit, že Holmes není rodilý Angličan. Věříte v tomto bodě Fishovu názoru?“

„Ano. Není to žádný hlupák. Jeho domněnka nám však případ dál zamotala, jak je to ostatně se vším novým, co se v tomhle případu děje. Musíme se teď pokusit zjistit, odkud Holmes pochází a jak se dostal do Anglie.“

„A nezapomeňte na jeho práci, která na něj v Londýně čekala a

která mu tolik ležela na srdci. Co to jen mohlo být?“

„Možná už odpověď známe,“ překvapil mě Wiggins. „Nevidím důvod, proč bychom se neměli domnívat, že to byla práce soukromého detektiva, kterou skutečně vykonával.“

„Musel však opustit slibnou divadelní kariéru? Fish sice říkal, že Holmes považoval onu novou práci za posláním...“

Wiggins pokrčil rameny. „Můžeme přesně vysvětlit, proč člověk kvůli posláním opouští dosavadní jistotu? Koneckonců, být ochráncem spravedlnosti jistě není přízemní cíl. Cožpak Holmes nebyl více než dvě desetiletí nej přednějším ochráncem práva nejen v Anglii, ale pravděpodobně na celém světě?“

„To je pravda,“ souhlasil jsem. „Ale co ta laboratoř? Vybudoval ji po svém příchodu do Londýna a držel v tajnosti dvaadvacet let. Jak se to slučuje s jeho plánem?“

Zatímco dosud výraz Wigginsova obličeje spojoval nejistotu s pobavením, nyní v něm převládl zmatek. „Nemám nejmenší tušení, pane doktore. Myslím, že odpověď nám může dát jenom Holmes, a možná také Moriarty. Stále se mi vrací na mysl představa jakéhosi nebezpečného vystoupení, při němž Holmes očarovává publikum jako Henry Irving,* přikovává lidi do sedadel a Alfimu se potí ruce. Alfred Fish je silný muž, kterého jen tak něco nerozhází.“ Wiggins se ke mně obrátil a v jeho obličeji nebylo z obvyklého pobavení vůbec nic. „Tahle záhada, které se snažíme přijít na kloub, je, pokud se nemýlím, velice zapeklitá a my se musíme připravit na nejedno překvapení, které může smést ze stolu mnohou naši dosavadní domněnku.“

Jeho slova dokazovala, že můj mladý přítel ví sotva víc než já a že rovněž vycítil, s jak prapodivným případem se musíme potýkat; zároveň mi cosi připomněla. Na mysl mi totiž vytanula věta, kterou Holmes vyslovil toho večera před dvěma měsíci, když odcházel z Londýna. Tenkrát mi připadala jako pouhá fráze a více jsem se jí

---

* *Sir Henry Irving* (1838-1905), vlastním jménem John Henry Brodribb, britský herec a režisér, od roku 1866 působil v Londýně, 1878-1898 vedl Lyceum Theatre. Vynikal zejména v shakespearovském repertoáru, jako první herec vůbec byl povýšen do šlechtického stavu.

nezabýval, nyní však nabyla zvláštního, záhadného významu. Už jsem se ji chystal Wigginsovi zopakovat, když naše drožka zastavila před číslem 221B na Baker Street. Můj přítel seskočil jako vždy čile na chodník, roztáhl deštník proti větru a dešti, dal drožkáři pár mincí a rozběhl se ke krytému vchodu, aby odemkl vstupní dveře. Já jsem spěchal za ním. Než jsem vstoupil do starého známého útočiště, na okamžik jsem se zastavil a rozhlédl se. Rozbitá okna domu byla nahrubo zakryta přibitými prkny, slabé světlo pouliční lampy pronikalo do prázdného prostoru uvnitř. Otrásl jsem se při vzpomínce na své setkání s Moriartym tam dole a záhada laboratoře, která dosud čekala na své rozřešení, na mne znovu dolehla vší vahou.

Na Holmesova slova jsem v tu chvíli přestal myslet.

Vstoupili jsme do chodby a chystali se vystoupit po schodech nahoru do Wigginsova bytu, když tu se otevřely dveře bytu paní Hudsonové a naše bývalá bytná k nám spěchala, aby nás přivítala.

„To byl dnes den! Konečně jste zpátky!“ zvolala s očividnou úlevou. „Po tom, co se v pátek večer stalo, bojím se snad i počasí. Doufám,“ a ztišila hlas, „že se vám, pane doktore Watsone, a také panu Sherlocku Holmesovi vede dobře.“

Bohužel jsem neměl, čím bych ji v její naději ujistil. Byl jsem však ušetřen tohoto nepříjemného sdělení, protože v té chvíli se zevnitř ozval známý, a věru nevítaný hlas: „Ale to se podívejme, pan Wigmore se vrací na Baker Street s doktorem Watsonem! To je ale překvapení! To jsem nevěděl, že vy dva se znáte. Nemůžete zapomenout na svůj starý byteček, doktore, anebo teď pro změnu místo o zločinu píšete o divadle?“

Ucítil jsem vůni levandule. V tom okamžiku se za zády paní Hudsonové objevila rozložitá postava. Byl to inspektor Jones.

Oprašoval si z rukávu drobty ze sušenek a kapesníkem si pořukával masité rty. „Zatímco jsem zde čekal, vaše bytná mi laskavě nabídla čaj. Děkuji vám, paní Hudsonová. Promluví si teď s Wigmorem.“ Obrátil se k Wigginsovi. „Zastavil jsem se i v tohle příšerné odpoledne, protože jsem doufal, že se vrátíte. Gregson a Lestrade mi řekli, že jste jim dnes ráno volal. To bylo od vás skutečně velice pozorné a poctivé. Jenže, napadlo mě, proč jste se

vůbec těmi telefonáty obtěžoval? Zjistil jste snad něco nového, něco, o čem jste se během našeho předchozího rozhovoru zapomněl zmínit?“

Takovou podnikavost bych od Jonese nečekal. Muselo to být skutečně velmi naléhavé, že opustil své křeslo u krbu a vydal se v neděli odpoledne do takové bouřky. Čekal jsem, jak Wiggins jeho otázky odrazí. Pohlédl jsem na svého přítele a uviděl v jeho obličeji výraz, s jakým jsem se u něj dosud nesetkal – byl to výraz čiré hlouposti. Několikrát za sebou našpulil rty, vtáhl tváře a prsty si nervózně projel vlasy.

„To je od vás nesmírně laskavé, pane inspektore,“ řekl s dětinskou úlevou v hlase, „opravdu velice laskavé. Měl jsem takový strach! Víte, chtěl jsem se jen ujistit, že Scotland Yard je nablízku a že mě ochrání.“ Ustoupil dozadu a natáhl třesoucí se ruku, jako by se snažil získat zpět ztracenou rovnováhu, a málem přitom shodil z bambusového stojanu aspidistru paní Hudsonové. Chvilí se s balancující květinou potýkal – taktak že mu nespadla na zem – a pak zůstal stát drže ji v ruce a zděšeně mžoural skrze její listoví.

Paní Hudsonová jeho herecký výkon s údivem pozorovala. „Nechám vás, pánové, o samotě,“ pronesla krátce a vzdálila se do svého bytu. Zavřela za sebou dveře a nechala Jonese, mě a proměněného Wiggina, abychom svůj výstup mohli nerušeně dohrát.

Podíval jsem se na inspektora. Jeho oči, posazené nad tlustými tvářemi, výmluvně sdělovaly, co si o tomhle bláznivém herci myslí – „teatrální mladík“, blýsklo mu nejspíš hlavou. Pokračoval však co nejbodřeji dál, neschopen zakrýt zklamání ve svém hlase: „Takže vás už nenapadlo nic, co by nám mohlo pomoci?“

Wiggins vyhlédl zpoza aspidistry a polekaně zvedl obočí. „Opravdu ne, pane inspektore. To já potřebuji pomoc a ochranu. Vždyť já snad budu nucen změnit podnájem! Pořád si myslíte, že ten požár měl něco společného s Sherlockem Holmesem?“

Jones odpověděl vyhybavě: „To nevíme. Ale když už mluvíme o Holmesovi, zjistili jsme zajímavou věc o vás, pane Wigmore. Vy jste Holmese před lety znal; patřil jste k bandě pouličních darebů, které si

najímal, aby pro něj vykonávali jisté pochůzky a prováděli věci, které nebyly tak docela podle zákona. Nesnažte se zapírat!“ Jones se tvářil přísně. „Proč jste mi o tom neřekl?“

Wiggins ani okem nemrkl. Vypadal zkroušeně a hlas se mu začal třást. „Když si na ty roky vzpomenu, je mi velice hanba, pane inspektore, ale byl jsem tenkrát malý chlapec a neměl jsem rozum. Pan Holmes mi moc pomohl. Doufám, že jste se o tom nezmínil paní Hudsonové, protože ta mě tehdy neměla příliš v lásce, a to po právu. Byl jsem nevychovaný rošťák. Pan Holmes – když už věděl, že odejde na odpočinek – mi ve své laskavosti navrhl, abych se o tento podnájem zajímal. Samozřejmě jsem si nepřál, aby paní Hudsonové prozradil, kdo jsem. Určitě by mi byt nepronajala. Byl jsem kdysi pokrytec, inspektore, ale teď jsem skutečně takový, jakého mě vidíte. Můžete mi odpustit?“

Troufalost mladého muže šla tak daleko, že se mu v očích objevily slzy – málem že mu nezačaly stékat po tvářích. Sklopil oči, potáhl nosem a zkormoucené zašoupal nohama. V životě jsem nebyl svědkem tak nestoudného pokrytectví, ale Wiggins dovedl své publikum odhadnout. Inspektor cítil rozpaky i pobouření, ale místo odpovědi jen zamával svýma tlustýma rukama ve vzduchu.

„No dobrá, dobrá, nebudu vás už trápit, pane Wigmore. Žádné nebezpečí vám nehrozí, o tom jsem přesvědčen. A nevolejte znovu do Scotland Yardu, pokud to nebude nezbytně nutné. Bohužel, musím už jít. Odcházíte také, pane doktore? Mohli bychom se spolu svézt drožkou, co říkáte?“

Neměl jsem chuť trávit čas v jeho společnosti, ovšem na druhé straně jsem nechtěl, aby poznal, že chci setrvat s Wigginsem. Nechtěl jsem, aby se vyptával, proč jsme my dva spolu.

„Seznámil jsem se s panem Wigmorem ten večer, kdy vypukl požár,“ řekl jsem. „Když jsem se dozvěděl, že byl jedním z těch příležitostných malých detektivů, přirozeně jsem si s ním chtěl pohovořit. Právě jsme se vrátili z oběda u Marciniho, kde jsme vzpomínali na staré časy. Teď už se však musím vrátit do Queen Anne Street. Budu potěšen, když se budu moci svézt s vámi.“

Podíval jsem se na Wigginse. Zdálo se mi, že mi dokonale

rozumí. Upejpavě se usmál a řekl: „Velice mne těšilo, pane doktore. Byl to skvělý oběd. Musíme se znovu sejít, *velice brzy*.“ Důraz, s jakým vyslovil poslední slova, byl neomylnou narážkou na naši úmluvu, že se spolu sejdem na zítřejším odpoledním představení ve varieté Pavilion.

Potrásl jsem Wigginsovi rukou a odešel s inspektorem.

Bylo kolem páté a stmívalo se. Pouliční lampy byly již rozsvíceny. Vítr ustal; déšť padal kolmo k zemi a s šuměním narážel na chodník a na střechu naší drožky. Překvapilo mě, že jsem po dobu cesty nemusel snášet Jonesovu mnohomluvnou exaltovanost, které jsem se obával. Ve skutečnosti byl v náladě zasmušilý, a když na jeho obličej dopadla světla protijedoucího kočáru, viděl jsem, že je ponořen hluboko v myšlenkách a rty má chmurně přitisknuty k sobě.

Když drožka konečně zabočila do ulice, v níž jsem bydlil, zeptal jsem se ho, co je příčinou jeho rozpoložení.

„Žijeme v nebezpečné době, doktore Watsone, velice nebezpečné době,“ zamumlal v odpověď a otíral si kapesníkem obličej. Na horním rtu se mu leskly kapičky potu a téměř jako by mluvil sám k sobě, pravil: „Mezinárodní situace je velmi vážná, rovnováha sil je narušena. Nějakou dobu snad budeme moci udržet pořádek, ale co nám přinese budoucnost, to je otázka.“

„Řekl bych, že svět je docela v pořádku,“ odpověděl jsem, spíš abych ho rozptýlil. Když mluvili onehdy Gregson a Lestrade podobně jako teď on, myslel jsem, že přehánějí; teď mne však podobná slova výše postaveného úředníka přiměla k zamyšlení.

„Inu, svět se skutečně zdá v pořádku,“ řekl. „Jenže vy nic nevíte. Ve Whitehallu je hotové pozdvižení. Poslali mě, abych našel Holmesa. Nutně ho teď potřebujeme.“

Drožka zastavila před mým domem.

„Je mi líto, že jsem vám nemohl pomoci,“ řekl jsem.

„Opravdu?“ odpověděl nepřítomně a dál přemýšlel nahlas: „Je to, jako kdyby nějaká síla se vším manipulovala, jako by mařila naše nejlepší snahy. Doufám, pane doktore, že se o ničem z toho, co jsem vám pověděl, nikomu ani slovem nezmíníte.“

Vystoupil jsem z drožky a stanul na mokrému chodníku, drže si

deštník nad hlavou. „Můžete se spolehnout. Dobrou noc, inspektore.“ „Na shledanou.“ Znovu se zabořil do svého sedadla a než mi drožka zmizela z očí, ještě jsem zahlédl jeho kapesník, kterým si otíral zpocený obličej.

Na to, aby se potil jiný člověk, byla příliš velká zima.

Vstoupil jsem do svého domu. Nebyl jsem zde už více než den a noc, a tak bylo uvnitř chladno a tma. Sáhl jsem po vypínači. Než však vstupní halu stačilo zalít světlo, zachvěl jsem se. Pohled na všechny důvěrně známé věci kolem mne nicméně uklidnil, a když jsem ukládal kapající deštník do stojanu a věšel kabát na místo, smál jsem se sám sobě, třebaže trochu nervózně. Věděl jsem, co bylo příčinou mých obav – Moriarty. Za tu krátkou dobu, co jsem pátral po Sherlocku Holmesovi, jsem zažil mnohé a neměl jsem čas zabývat se myšlenkou, že nejnebezpečnější a nejprohnanější zločinec v celé Evropě mě před necelými dvěma dny téměř připravil o život a že s největší pravděpodobností není ani teď daleko. Pomocí fingovaného vzkazu se mě pokusil ošálit, abych jej přivedl k Holmesovi, a použil při tom nejméně dvou převleků.

Evidentně se mu nepodařilo Holmesa vypátrat a doufal, že já ho přivedu na jeho stopu. Existoval snad nějaký důvod předpokládat, že se již této myšlenky vzdal? Nepřipadl jsem na jediný. Jistě je někde blízko, on nebo některý z jeho špehů. Snažil jsem se vybavit si všechny obličej, s nimiž jsem se za poslední dva dny setkal. Nebyl jsem si vědom, že by mě někdo sledoval, jenomže jsem nemohl vyloučit, že mě kdokoli z nich pozoruje, sleduje mé kroky, v tajnosti naslouchá a pak o všem podává zprávy. Věděl jsem velmi dobře, že Moriartyho síť sahá daleko.

Avšak co jsem měl dělat nyní, kdy jsem cítil, že okamžik, kdy najdu Holmesa, se blíží a že stojím na prahu velkého objevu? Přemýšlel jsem a odpověď na sebe nenechala dlouho čekat: Pokračuj vytrvale dál a nepolevuj.

Na schůzku s Wigginsem ve varieté Pavilion půjdu.

Moje manželka se měla vrátit ve čtvrtek. V uplynulých dvou dnech jsem musel podstoupit mnohou námahu a nebezpečí, a tak jsem přirozeně cítil potřebu poslat jí dopis s ujištěním, že jsem v

pořádku. Udělal jsem to, ovšem o svých dobrodružstvích jsem se samozřejmě slovem nezmínil. Napsal jsem jí rovněž, že doufám, že si své dny odpočinku v Kentu příjemně užívá, a že se těším na její návrat domů. Potom jsem se během několika hodin marně pokoušel ponořit do četby a poměrně záhy jsem se odebral na lůžko.

Zdály se mi sny. Nebyly tak živé ani tak prchavě sugestivní jako ony děsivé vidiny, v nichž si Holmes s Moriartym vyměňovali tváře. Byly to spíše zlomky celé té záhady a obrazy z pátrání po Holmesovi; míhaly se mi hlavou, jako by je exploze roznese do všech stran. Nejprve jsem uviděl vzkaz, který mi přinesl Billy a který byl tak důmyslně zfalšován, a potom šest lesknoucích se zkumavek, s nimiž Moriarty žongloval, a šest oblázků, s nimiž žongloval Wiggins. Spatřil jsem rozrušenou tvář paní Hudsonové a Wigginsův furiantský úsměv, jeho žlutou šálu, kaftan a malého žlutého ptáčka, který poletoval kolem; a inspektora Jonese, jak funí do svého velkého kapesníku. Pak se objevil celý sbor z *Orchideje* – zpívali, tančili a klaněli se, a pojednou zmizeli. Objevil se Alfred Fish. Hodil na stůl stovky blyštivých zlatých mincí, pak luskl prsty a mince i jeho objemná postava rázem zmizely. Nato se přišoural Simon Bliss z Diogenova klubu, zamával mi pod nosem dlouhou troubelí své dýmky a potutelně se uchichtl. Nakonec se mi zjevila tvář Sherlocka Holmese – byla neskutečná, vyrobená z vosku. „Přijď, ihned přijď!“ opakovala jako mechanická panenka a pak se roztříštila na kusy.

Brzy jsem se měl probudit do šedivého rozbřesku dne, kdy, jak jsem doufal, opět uvidím svého starého přítele. Poslední vidina, jež se přede mnou vynořila, byl obraz té podivné stříbřité klece, která tvořila střed celého fantastického zařízení laboratoře a která, jak jsem se domýšlel, aniž bych byl schopen říci proč, tvořila jádro záhady.

Kapitola 15

V pondělí již na mě čekali moji pacienti. Dopoledne jsem ordinoval jako obvykle, ale odpolední návštěvy jsem zrušil. Když jsem v poledne skončil, chtěl jsem se vrátit domů, abych se převlékl a vyrazil do varieté Pavilion na schůzku s Wigginsem.

Právě jsem se chystal opustit svou ordinaci na Gloucester Road, když se objevila nečekaná návštěva – vtrhl ke mně mladý Billy, sotva dechu popadaje, jako tenkrát, když byl u mě naposled. Zatímco mi vysvětloval důvod svého spěchu, tváře mu hořely a v očích mu jiskřilo. Byl právě na pochůzce s nějakým balíčkem – pracoval jako poslíček v jednom z nových obchodních domů na Oxford Street – a zaskočil ke mně, jen aby se zeptal, jak to dopadlo s Holmesovým vzkazem. „Poznal jsem, že máte starosti, pane doktore, třebaže jste se z ohledů ke mně snažil nedat je najevo. Je pan Holmes v pořádku?“

Jeho starostlivost mě dojala; cítil jsem, že si ten chlapec zaslouží upřímnou a pokud možno povzbudivou odpověď. Dříve pro Holmesa pracoval, musím se tedy spolehnout na jeho diskrétnost. „Nevím, Billy. Je dost možné, že se ocitl v nebezpečí, ale já se ze všech sil snažím udělat v tomto případě, co mohu. Zatím nic nenasvědčuje tomu, že by utrpěl nějakou újmu.“

Billy přijal mou opatrnou odpověď dobře. „Nebojte se, doktore Watsons,“ řekl a poklepal mi na paži. „Jen si vzpomeňte, jaký má pan Holmes fištrón. I kdyby na něj cíhalo nějaké nebezpečí, postará se o sebe, to vím určitě. Ale teď už musím běžet, nebo si pan Selfridge bude myslet, že jsem mu s jeho zbožím někam pláchnul. Na shledanou, a dejte mi vědět, jak to pokračuje.“

Když odešel, uvědomil jsem si, že se mi právě dostalo většího povzbuzení, než jaké jsem uměl dát tomu chlapci já.

Vrátil jsem se domů, převlékl se do obleku a nasadil si cylindr, přehodil přes sebe zimník a vyšel na ulici, abych si zjednal drožku.

Varieté Pavilion se nacházelo v Bermondsey na jižním břehu Temže. Ukázalo se, že můj drožkář pochází právě z oné čtvrti a že varieté velmi dobře zná, a tak jsem byl přesvědčen, že na místě budu hodnou chvíli před druhou hodinou odpolední, kdy začíná představení.

Brzy jsem přešli most Waterloo a mířili po Long Lane směrem na východ. Silnice se ještě leskla po dešti, ale mraky se již trhaly a dovolovaly tenkým paprskům chabého slunce osvětlovat hlučné pouliční hemžení. Tato čtvrť, v níž bydleli převážně dělníci, tvořila protiváhu mondénnímu Strandu. Domy, postavené ze žlutých cihel, byly umouněné od sazí. V mnoha z nich, které původně sloužily jako obytné budovy, byly zřízeny obchody a hostince – kupříkladu U koňské hlavy, Dostih nebo U Wellingtona. Všude se rozléhal křik pouličních obchodníků, jemůž konkurovalo monotónní vyvolávání pouličních brusičů nožů, kteří tlačili po chodníku káry se svou výbavou. Gentleman s cylindrem tady byl bílou vránou. Muži, kteří kráčeli po ulicích nebo jen tak postávali v hloučcích na rohu, měli na hlavě čepice a na sobě jednoduché tvídové obleky; ženy, které na nákupech či zabrány do družného hovoru, byly rovněž prostě oblečeny. Na rozdíl od Westminsteru se zdejší ulice hemžily drobotinou. Děti si hrály a skotačily všude, často v nebezpečné blízkosti kol projíždějících drožek a povozů. Mnozí z jejich rodičů nebyli rodilí Londýňané, nýbrž sem přišli z venkova za vidinou nového života; ne všem se však poštěstilo najít práci, a tak se zde dařilo zločinu.

Takové myšlenky se mi honily hlavou, když jsem se díval na tyto děti, jak si hrají daleko od zelených trávníků a stromů, a napadlo mě, že i zločinný Moriarty byl kdysi takovým dítětem a takto si hrál a že možná jen bezvýchodná nouze způsobila, že se dal na cestu zločinu.

Sáhl jsem do kapsy a vytáhl knížku osmerkového formátu, která mi od onoho večera, kdy vyhořela laboratoř, byla spolu s mým služebním revolverem tichou společnicí. Byla to, jak řekl Wiggins, příručka pro tvůrce divadelních scén – přinášela popis jevištní techniky, kterou disponovala různá divadla, kupříkladu zařízení pro zvedání a spouštění opon a kulis, kolejnice na jevišti, otáčivá jeviště nebo takzvaná upíří propadla, pomocí nichž bylo možné skrze

jevištní podlahu zvedat a spouštět dekorace, rekvizity i herce. Podle Wigginsse ovšem moderní hry, například Ibsenovy* či Shawovy, nekladly na jevištní efekty i scény takové nároky, a tak se technicky náročná divadelní představení stávala postupně spíše výjimkou. I tak však kniha představovala nenahraditelného průvodce divadelním světem. Nalistoval jsem si v ní pasáže o varieté Pavilion – doufal jsem, že v nich najdu nějaký náznak, čeho se lze nadít nebo proč se Holmes zajímal právě o toto divadlo. Dověděl jsem se pouze, že i když mnohé kabarety vznikly z bývalých hostinců, škol, nebo dokonce kaplí, varieté Pavilion bylo nově postaveno a mělo nejmodernější vybavení.

Můj drožkář se právě chystal zastavit na Jamaica Road přímo před širokým vchodem do divadla, když tu jsem na protějším chodníku zahlédl Wigginsse. Zavolał jsem na drožkáře, aby okamžitě zastavil; vzápětí jsem už vystupoval na chodník.

Wiggins se na svou nadcházející roli patřičně ustrojil. Měl na sobě šedohnědý zimník a čepici; svou osobnost se však nenamáhal nikterak potlačit, a tak nevýrazný oděv průměrného dělníka na něm působil málem elegantně, jako dílo vynalézavé módy. Přesto jsem měl pocit, že ve svém tmavém kabátu a hedvábném cylindru, které jsem si na sebe bral, kdykoli jsem šel s Holmesem na koncert, působím vedle něj nápadně. Oblékl jsem se tak ze zvyku.

„Dobré odpoledne, pane doktore,“ pozdravil mě Wiggins zvesela. Stál s rukama v kapsách a pohupoval se na podpatcích, dokonalý obraz vyžilého pouličního flákače. „Tak, varieté Pavilion stojí před vámi. Co mu říkáte?“

Pohlédl jsem přes ulici na divadlo. Jeho nápadné a podle mého soudu poněkud bombastické průčelí se zvedalo o dvě patra výš než sousední domy. Nebyla to budova tak velká ani tak velkolepá jako Alhambra na Leicester Square, byla však vyzdobena v tomtéž zvláštním maurském stylu, jenž byl tenkrát v módě – řady zlatých

---

* *Henrik Ibsen* (1828-1906), norský dramatik. Od roku 1864 žil 30 let v cizině, zejména v Itálii a Německu. Přední tvůrce moderního společenského dramatu, později se symbolickými prvky (*Opory společnosti*, *Nora*, *Strašidlo*, *Nepřítel lidu*, *Divoká kachna*, *Heda Gablerová*).

vinutých sloupů podepíraly narůžovělé minarety a velkolepou modrou kupoli ve tvaru cibule. Celé jméno divadla, Pavilion Palace of Varieties, bylo vyvedeno exotickým písmem na oblouku nad vchodem, kterým již proudily plny očekávání davy místních nadšenců.

„Působí velmi osobitě,“ odpověděl jsem.

„Do začátku představení zbývá dvacet minut. Pojdme dovnitř, ať si stačíme vybrat vstupenky,“ naléhal Wiggins. „V sobotu odpoledne jsem byl na bidýlku, ale na dnešní představení rozhodně musíme mít ta nejlepší místa!“

Rychlým krokem přešel ulici a já za ním. Vstoupili jsme do foyeru – rovněž nápadně vyzdobeného v maurském stylu – a zakoupili si dvě křesla v páté řadě. Wiggins si přál hned zaujmout své místo, a tak jsme zamířili rovnou do hlediště. Ještě jsem se na chvilku zastavil a prohlédl si jeden z velkých plakátů, umístěný v bohatě zdobeném rámu. Byl to divadelní program ohlašující řadu nejrozmanitějších čísel tohoto večera. Na čelním místě stál Gus Elen a za ním Harry Champion. Nikdy jsem nepatřil k příznivcům varieté, a tudíž jsem žádného z obou mužů dosud neviděl, nicméně mi bylo známo, že se těší pověsti velmi oblíbených lidových londýnských komiků. Následoval seznam přinejmenším dvaceti záhadných jmen a varietních vystoupení – mezi jinými: „*RODINA COCHRANOVA*, pět umělců: Sarah, Nellie, Maggie, Butch a Bill, předvedou *Americké písně a tance*“; „*ROBB WILTON* uvede *Zbrusu nové komické scénky* včetně výstupu *Yorkshirský vlakový průvodčí*“; „*LÉTAJÍCÍ ORANGUTAN*, odvážný artista na visuté hrazdě“; „*YOUNG & DEAN*, vynikající černošští komici“; „*Světově známý BOSQUETŮV HERECKÝ SOUBOR* ve hře *Divoký západ*“; „*BELLA BIJOU & LILY GRAY*, dvě zpívající krasavice“; a tak dále. Překvapilo mě, že „*VELKÝ ESCOTT*, ohromující kouzelník“ byl v programu uveden až na šestnáctém místě. Když jsme s Wiggensem procházeli hledištěm ke svým místům, poznamenal jsem: „Mluvil jste o Escottovi jako o senzaci Londýna, a já jsem ho přitom našel na jednom z posledních míst.“

„Je to *budoucí* senzace Londýna,“ opravil mě Wiggins a zabočil

do uličky v páté řadě. „I Marie Lloydová byla kdysi neznámá a vystupovala mezi posledními, a já ostatně také. Tak či onak,“ a Wiggins na mě přes rameno nepokrytě zamrkal, „Escott se senzací Londýna stane. Pokud se mnou nebudete souhlasit, až uvidíte jeho výstup, řekněte mi.“

S tím jsem se musel prozatím spokojit.

Zaujali jsem svá místa. Tvář mého mladého přítele vyzařovala radostnou náladu; dychtivě se kolem sebe rozhlížel, obracel se na jednu a hned zas na druhou stranu, jednou či dvakrát vstal, otočil se celým tělem a pozorně si prohlížel diváky na zcela zaplněném balkóně. Byl šťasten, že je opět ve svém milovaném divadle, a zdálo se, že zapomněl na obavy, s kterými se mi včera svěřil. Já jsem však zůstal ostražitý; pozorně jsem si prohlížel obličeje návštěvníků – což jsem ostatně dělal i ve foyeru a venku před divadlem – a pátral po známém komíhání hlavou či zlovolné tváři s šedivýma očima, které mohly prozradit, že je zde Moriarty. V žádném z červenolících obličejů kolem nás jsem však nenašel ani náznak něčeho takového, a tak jsem se konečně usadil. Wiggins nepřestal mávat rukama a vysílat pozdravy, nejčastěji k mladým dívkám, které se na něj na oplátku sladce usmívaly, jejichž kavalíři se naopak kabonili a ihned se svými dámami zapřádali pilný hovor.

Konečně byly všechny společenské obřady u konce a Wiggins se usadil do křesla s povzdechem vyjadřujícím hluboké uspokojení. „Ach, pane doktore, tohle je báječné místo! Podle mě se tady člověk setká s tím nejlepším, co mu Anglie může nabídnout – s kypícím životem a se smyslem pro humor, bez všech těch strašných předsudků a formalit. Tady se člověk může od srdce zasmát a zažít hotové zázraky!“

Nad námi svítily okázalou orientální nádherou řady pozlacených lóží, rozdělené rudými sametovými závěsy. Celý interiér se brzy rychle zaplnil pestrým davem nevázaných Londýňanů. Nebyli to zdaleka posluchači, s nimiž jsme s Holmesem v St. James's Hall pozorně naslouchali madam Nerudové, ani diváci, kteří se pohupovali v rytmu melodií *Orchideje*. Cítil jsem se nesvůj jako člověk, který není na svém místě. Mé nepříjemné pocity jen

stupňovalo pomyšlení na blížící se příchod Velkého Escotta. V záplavě barev a vřavě zvuků bylo cítit smažené ryby a lihoviny; jídlo, které si návštěvníci přinesli v papírových pytlících, nenuceně pojídali, zatímco na doušek něčeho ostřejšího se zastavili už cestou do divadla v některém z hostinců.

„Nejsem tu zrovna ve svém živlu,“ pravil jsem nervózně s vědomím toho všeho kolem sebe.

„Taky si tak připadám – když se někdy octnu na banketu,“ opáčil Wiggins. „Ale tady je to pro mne jiná!“ Dloubl mě do paže a zazubil se. „Rozepněte si sako, pane doktore. Víte, jak tahle varieté vůbec vznikla? Nevíte? U jejich zrodu stála jedna bohulibá záliba Angličanů, totiž spojovat zpěv s pitím nebo chcete-li pití se zpěvem. Víte, jak vypadaly slavné začátky? Abyste tedy věděl, hudební kluby existují už celá dvě staletí. Nemám na mysli ty předpotopní podniky na Pall Mallu, kde v zatuchlých místnostech v nabobských křeslech vysedávají zkostnatělí vysloužilci z kolonií Britského impéria a mumlají si pod vousy něco o těch zatracených divoších; mám na mysli místa plná zábavy, vtipu a příjemně košilatého veselí. V Neapolitanu na St. James Street se vévoda z Yorku a princ z Walesu přátelsky stýkali s Beau Brummellem a Richardem Brinsleym Sheridanem, Coal Hole na Strandu byl zase oblíbeným místem setkání lorda Byrona, Thackerayho a Edmunda Keana.* Tomu říkám rovnostářství! Díky bohu za krále Edwarda!“

---

* *George Bryan Brummell* (1778-1844), přední anglický dandy, arbiter elegantiarum, ovlivňující módu a chování aristokratů své doby. [Dandy – viz Jiří Pelán: *Dandysmus jako kulturní fakt*, in: Jules Barbey d'Aureville: *O Dandysmu a Georgi Brummellovi*, Volvox Globator, Praha 1996.]

Richard Brinsley Sheridan (1751-1816), anglický dramatik, autor mravoličných salonních komedií charakterů a intrik (*Rivalové, Škola pomluv*).

Lord *George Gordon Noel Byron* (1788-1824), nejvýznamnější anglický romantický básník, svobodomyslný obhájce utiskovaných, zastánce dělnictva a osvobozeneckých snah porobených národů (*Childe Haroldova pout, Manfred*).

William Makepeace Thackeray (1811-1863), anglický kritickorealistický prozaik a esejista (*Kniha snobů, Trh marnosti, Henry Esmond*).

Edmund Kean (1787-1833), přední zástupce britského romantického herectví. Vynikal zejména v shakespearovském repertoáru.

Takový vlastenecký závěr jsem nečekal a raději jsem se vrátil k našemu tématu: „Pavilion se mi nezdá jako místo vhodné pro krále ani pro básníka. A moje otázka zní: proč je Holmes právě zde?“

„Pokud tu vůbec je, pane doktore. To se teprve ukáže.“

Zbývalo deset minut do chvíle, než orchestr spustí předeheru, a Wiggins je využil, aby mi ještě vyprávěl něco z historie kabaretů: „Slyšel jsem historky o tom, jak to chodilo před padesáti lety, kdy kluby začaly vybírat vstupné a kdy si amatéři, jimž jako odměna za zpěv v hospodách stačil potlesk, začali uvědomovat, že jejich schopnost bavit druhé by jim v nové vzniklých kabaretech mohla zajistit pravidelný týdenní příjem. Jistý Johnny Golightly – jeho pravé jméno jsem neznal – mi vykládal, co to tenkrát obnášelo, ucházet se v konkurenci jiných uchazečů o místo. Člověk se ve větru a dešti plahočil s cestovní brašnou dvacet mil. Pak vás bez velkého otálení vystrčili na malinké pódium před dav vybičovaný do krvežíznivosti. Původní kabarety neměly daleko k obyčejným putykám, a tak se lehce mohlo stát, že vás omráčila hrozená láhev dřív, než jste se stačil vzpamatovat z trémy. V lepších případech vás obecenstvo vybučelo,* dostal jste padáka nebo vám ředitel řádně umyl hlavu. Nejmundřejší věc, kterou člověk mohl v takové situaci udělat, bylo pustit se do osvědčeného dřevákového tance, který dokázal bezpečně zaujmout barbary v hledišti, i tak se však člověk stal jenom pohyblivým terčem. Spousty umělců to vzdaly a odešly z toho očiště se zlomeným srdcem a mnohdy i se šrámy na těle. Já jsem tak hrozná zážitky neměl – když jsem získal ve varieté místo klauna, poměry již byly klidnější, třebaže jsem si také užil své. Přese všechno to však byl krásný život!“

Wigginsovo nadšení jsem nechápal, protože to, co mi vylíčil, se mi spíše než profese zdálo jako nebezpečný překážkový běh, ale na nic dalšího jsem se ho neptal. Přibližovala se chvíle pravdy a já byl ponořen do svých úvah. Kdesi hluboko v mém vědomí se mihla jistá myšlenka, jíž jsem se nejprve odmítal zabývat, ale nyní se mi neodbytně vracela na mysl.

Wiggins mi řekl, že klíčovým bodem naší záhady je Moriartyho

---

* = vypískalo.

podobnost s Holmesem. Věděl jsem, že jde o víc než pouhý vnější vzhled, že jde o neuvěřitelnou shodu do posledního detailu, znetvořenou však zlovolným charakterem jednoho z aktérů. Ti dva si byli podobní i vnitřně, totiž svou schopností kombinovat a mystifikovat.

Je možné, ptal jsem se sám sebe a přitom jsem se té otázky téměř bál, že Holmes a Moriarty jsou jedna a táž osoba?

Uvědomil jsem si dosah své myšlenky a zachvěl jsem se. Bouřil jsem se proti ní, a přesto jsem ji nemohl zavrhnout ze dvou důvodů: pokud mi bylo známo, nikdo, kromě Holmesa a mne, Moriartyho dosud neviděl a já sám jsem je nikdy neviděl pohromadě. Musel jsem připustit možnost, že neuvěřitelná podoba mezi nimi je způsobena jakýmsi podivným pokřivením osobnosti, v níž se dobro střídá se zlem. Bylo to fantastické, a přece nikoli nemožné.

Dirigent, snědý chlapík menšího vzrůstu s pečlivě navoskovanými špičatými kníry, vyběhl zpoza kulis a vystoupil na stupínek před orchestrem. Obecenstvo zajásalo a pak ztichlo. Maestro Franco zablýskl krutým úsměvem malého tyрана, taktovkou poklepal rázně o pult a pak ji pozvedl. Světla zhasla a divadlem se rozlehly první tóny předehry k slavné francouzské romantické opeře *Zampa* od Ferdinanda Herolda.*

Ačkoliv představení již začalo, ta myšlenka na mě doléhala s takovou silou, že jsem se s ní musel ihned svěřit Wigginsovi. Naklonil jsem se k němu a vzrušeně mu zašeptal do ucha: „Něco mě právě napadlo: je docela možné, že Moriarty a Holmes jsou jeden a týž člověk!“

Wiggins se ke mně s úsměvem obrátil a nepřestal pohybovat ukazováčkem v rytmu hudby. „Také jsem na to myslel,“ zašeptal mi v odpověď. „Je to možnost sice výstřední, nicméně velmi logická. Pohrával jsem si ovšem také s jinou myšlenkou, která má podle mého soudu větší opodstatnění: možná že žádný Moriarty neexistuje.“

---

* *Louis Joseph Ferdinand Herold* (1791-1833), francouzský skladatel působící i v Itálii, autor oper (*Marie, Zampa*), baletů (*Marná opatrnost*), scénické hudby, klavírních skladeb a pod.

„Jakže, co tím myslíte?“

„Myslím tím, že Moriarty může být dílem Holmesovy plodné obrazotvornosti, podobně jako tomu bylo v případě Mycrofta Holmesa. Není vyloučeno, že Holmes si najal ještě jednoho herce, kterého znal z dřívějších dob – někoho, kdo mu byl hodně podobný – aby sehrál roli zloducha. Správné líčení dokáže divy.“

Zůstal jsem jako omráčen. Tato možnost mi ani nepřišla na mysl. Předklonil jsem se, abych se na svého mladého přítele lépe podíval, a ke svému překvapení jsem shledal, že se spokojeně pochechtává, a to tak hlasitě, že jsem ho slyšel i přes břeskne tóny orchestru.

Znovu se ke mně naklonil a zašeptal: „Nevykládejte si mou veselost špatně, vím, že se odehrává něco tajemného a že nebezpečí nepominulo. Stále si však zachovávám smysl pro humor. Pomyšlení, že víme tak mnoho a zároveň tak málo a že se ve svých úvahách nemusíme dát absolutně ničím svazovat, dokáže člověka pobavit, nemyslíte?“ A znovu propukl ve smích.

Chystal jsem se mu bez obalu říci, že v dané situaci shledávám pramálo důvodů k veselí, když vtom předehra rychle dospěla ke svému konci a má odpověď po několika slovech zanikla v nadšeném potlesku obecenstva. Rozevřela se opona a mezi dvěma bizarními karyatidami rámuujícími jeviště se objevil Bertram Stiles v křiklavém kostkovaném obleku, konferenciér dnešního programu. Jeho humorné *entrée* mě nechalo naprosto chladným, načež jsem musel protřpět mečivé tremolo jisté Nell Simpsonové, kterou lascivně vtipkující pan Stiles uvedl jako „slavičí samičku z Chelsea“.

Účinkující přicházeli jeden za druhým, avšak já jsem ke všemu, co se odehrávalo na scéně, zůstával netečný. Seděl jsem a čekal na příchod velkého Escotta. Na scéně se střídali jednotliví pěvci, dvojice či skupiny a zpívali repertoár sahající od operních árií přes písně romantické a sentimentální až k nevázaným kupletům na hranici dobrého vkusu, přičemž právě posledně jmenované sklízely u obecenstva největší úspěch. Přicházeli komici, kupříkladu Gus Elen, jenž parodoval dialekt z londýnské čtvrti Cheapside, další předváděli opilé hejsky a jiný ženu v různých nelichotivých situacích. Vystupovali zde také akrobati v přiléhavých kalhotách pošítych

flitry, tanečníci a klauni. Ačkoliv pan Stiles jasně uvedl každé číslo, nevnímal jsem, nakolik dění na jevišti postupuje podle programu na plakátech. Seděl jsem strnule a potil se v přetopeném hledišti, zatímco Wiggins se vedle mě smál, nadšeně tleskal a čas od času se vehementně nakláněl k jevišti, aby zostudil výkony artistů, nebo naopak pochválil vlnadnou nožku.

Konečně nadešel okamžik, na který jsem tak netrpělivě čekal. Srdce se mi divoce rozbušilo.

„A nyní vystoupí mistr okultních věd, kníže kouzel, jedinečný, nepřekonatelný... velký Escott!“ vyhlásil Bertie Stiles a křepce odkráčel z jeviště.

Seděl jsem na samém kraji svého křesla. Světla pohasla, dřevěné dechové nástroje spustily tichou, tajuplnou melodii a rudé sametové závěsy, které se začaly pomalu roztahovat, odhalily matně osvětlenou tylovou oponu, posetou stovkami stříbrných otazníků na tmavém pozadí. Z podlahy za touto průsvitnou látkou se začala postupně linout modravá záře (takto se tehdy na jevišti vytvářela iluze, že věci mohou být průhledné). Před tylovou oponou vykrajovala modravá záře ze tmy vzpřímenou siluetu nehybně stojící osamělé mužské postavy v dlouhém plášti. Muž stál nadále bez hnutí, zatímco tempo hudby se zvyšovalo a buben vydával podivné klapavé zvuky, jako když chrástí kosti. Konečně ona modravá záře zalila celé pozadí jeviště a tylová opona se začala pomalu zvedat. Velký Escott pokročil dopředu, jeho postavu ozářilo ostré světlo reflektoru a sytým zvučným hlasem pomalu pravil: „Dobré odpoledne, dámy a pánové.“

To nebyl hlas Sherlocka Holmese; zněl unyle a sytě a i v těch několika málo slovech byl patrný cizí přízvuk, který jsem nebyl schopen identifikovat. Ihned jsem si vzpomněl, jak Alfred Fish vyprávěl o zvláštním přízvuku mladého Holmese, a přemýšlel jsem, zda to není právě on, co zní v Escottově hlase. Velký Escott však vůbec nevypadal jako můj starý přítel. Byl o několik palců vyšší a měl statnou postavu; nebyl zavalitý, když však rozhrnul svůj černý sametový plášť, odhalil důstojné břicho slušící muži středního věku. Oblečen byl do večerního obleku; měl dobře padnoucí kalhoty, bílou

kravatu, dlouhý černý frak a sněhobílou vestu, která se zapínala na ozdobné knoflíky rubínové barvy. Přehodil si plášť přes ruku a za monotónního doprovodu orchestru si puntičkářsky, pečlivě a beze slova začal stahovat rukavice, jeden prst za druhým, a pak je položil na plášť. Měl dlouhé, štíhlé a bledé ruce. Mohly to být ruce Sherlocka Holmese, ale hlava toho muže mému příteli nepatřila. Černé, napomádované vlasy, pečlivě sčesané dozadu, mu v prstýncích padaly na límec. Měl ztrhané rysy a pevně sevřená ústa, plné tváře a úzký nos byly načervenalé a prozrazovaly zkušeného pijana. Tento muž zjevně podlehl nemoci jevištních umělců, kterou popisoval Wiggins.

Příchod velkého Escotta byl vskutku působivý; postupné rozžihání světel, sugestivní hudba a kouzelníkově důstojné vzezření vykonaly své – v obecnstvu nastalo hrobové ticho. Já jsem však byl zklamán. Escottova silná postava v oblečení střídajícím barvy černé a bílé mi připomínala spíše velkého nafoukaného tučňáka. Tohle přece nemohl být Sherlock Holmes.

Neřekl ani slovo, jen se pousmál a rychle ze vzduchu vytahoval jednu hrací kartu po druhé, až v ruce držel celý balíček. Pak je rozložil do vějíře, rozprostřel vedle sebe na natažené paži, elegantně je opět složil a vyhodil do vzduchu, kde zmizely stejně záhadně, jako se prve objevily. Zaslechl jsem, jak můj mladý přítel vedle mě zalapal po dechu. I já jsem byl ohromen. Wiggins se ke mně naklonil a zašeptal:

„Říkal jsem vám, že je to mistr, pane doktore. Kdysi jsem tenhle trik taky zkoušel. Je obtížný a on ho provádí líp než kdokoliv jiný, koho jsem dosud viděl.“

Velký Escott snad skutečně holdoval alkoholu, jak naznačovaly jeho červené tváře a nos, avšak tento zlovyk neměl na jeho výkon sebemenší vliv. Jeho další kousky to potvrdily. Vytáhl kovové kroužky, vyhazoval je do vzduchu a zázračně je spojoval a zase odděloval. Zvedl plášť, který měl odložen na malém stolku po svém boku, a zatočil jím; z jeho záhybů vylétlo půl tuctu holubů a obletovalo kolem eskamotérovy hlavy. Escott nad nimi mávl pláštěm, holubi zmizeli a místo nich se na jeho hlavu snesla sprška

okvětních lístků. Nonšalantně je smetl z klop svého fraku, vyslal do obecenstva lehký úsměv a poděkoval se za potlesk. Sličná asistentka s vosím pasem přinesla na jeviště pestře pomalovanou krabici, obsahující krabice další. Escott vytahoval jednu po druhé – bylo jich pět a všechny měly horní stranu otevřenou – a postavil je vedle sebe na zem podle velikosti. Vylovil ze vzduchu tenkou hůlku a poklepal jí na nejmenší krabici, načež se z ní vynořila kytice. Poklepal na další krabici, z ní vylétli tři holubi a posadili se mu na ramena. Z další krabice vyskočil malý pejsek, s ňafáním běhal po jevišti, až se zastavil se zuřivým štěkotem před čtvrtou krabicí. Z ní vyběhla černá kočka. Pejsek začal kočku pronásledovat po jevišti, až nakonec obě zvířata vskočila do poslední, páté krabice. Nastalo hrobové ticho. Escott přikročil k páté krabici a poklepal na ni hůlkou. Boční strany krabice se rozevřely – a uvnitř nebylo vůbec nic. Kouzelník tázavě pohlédl do publika. Vtom se zpoza jeviště ozvalo štěkání a mňoukání. Escott se zadíval na levou stranu jeviště, odkud vzápětí vyběhla černá kočka a jí v patách štěkající teriér. Zvířata bleskurychle přeběhla jeviště kouzelníkovi za zády a zmizela za kulisami. Escott se opět obrátil do hlediště a mírně pokrčil rameny. Pak se jal sbírat krabice a skládat je opět do sebe. Z předešlé podívané zbyla jen kytice v nejmenší z krabic a vrkající holubi na jeho ramenou. Escott položil sadu krabic na stolek, sňal holuby z ramen a položil je opatrně mezi květiny. Květiny i holubi se pak začali pomalu propadat do krabice, až se nám ztratili z očí. Escott nahlédl do soupravy krabic, podíval se na diváky, zamrkal, potom ustoupil dozadu a znenadání poklepal hůlkou o největší krabici. Její boční strany se rozevřely a spadly na podlahu – uvnitř však nebylo nic. Květiny, ptáci i zbývající čtyři krabice zmizely!

Diváci nadšeně aplaudovali.

V průběhu této magické produkce se mě postupně zmocňoval pocit, že jsem očarován. Ať už byl Escottův zevnějšek jakýkoli, byl to strhující umělec. Výsledného efektu dosáhl jednak způsobem, jakým zaranžoval celou scénu, avšak především svým uměním. Pohyboval se cílevědomě, avšak lehce a s naprostou jistotou. Věděl, že všechno půjde tak, jak si naplánoval. Tvář měl snad poznamenanu

pitím, avšak její výraz podobný masce, prozrazující dokonale sebeovládání, a jeho neproniknutelné baziliščí oči mě fascinovaly. Tu tvář – nebo takovou, která se jí podobala – jsem už kdysi viděl, když jsem pobýval dva roky v Indii. Byla to tvář Buddhova – její záhadný, neproniknutelný úsměv mě tenkrát děsil a přitahoval zároveň. Nyní jsem ji měl opět před sebou; hypnotizovala mě, a nejen mě, ale i ostatní diváky. A jeho bílé ruce s dlouhými prsty, které se ladně vinuly a vířily jako tanečníci v dokonalém souladu, mě vábily a uchvacovaly.

Odtrhl jsem oči od Escotta a otočil se k Wigginsovi. Upřeně se díval na kouzelníka a jeho tvář s mírným úsměvem na rtech svědčila o plném zaujetí. Rozhlédl jsem se kolem – kam jsem dohlédl, do všech tváří byl vepsán tentýž výraz. Během předchozích čísel diváci v hledišti hlučeli a vrtěli se, mluvili mezi sebou i nespokojeně pískali a vykřikovali, nejoblíbenější písně zpívali spolu s účinkujícími a chroupali smažené ryby s hranolky. Teď bylo ticho, ani zakašlání nebylo slyšet. Začínal jsem se cítit nesvůj a znovu jsem upřel zrak na Escotta. Rubínové knoflíky se mu při pohybu blýskaly, ruce jako by se vlnily, jeho velké tělo se pohupovalo na obratných nohou, tvář zůstávala pánovitá, nehybná a tajemná jako maska. Potil jsem se. Nechtěl jsem tam už zůstat, měl jsem sto chutí vstát a z divadla utéci. Uvědomil jsem si proč – prožíval jsem tytéž pocity jako tenkrát při setkání s Moriartym v laboratoři. Jako by mnou manipulovala nějaká podivuhodná, přitom však bezcitná a nelidská síla.

A pak se stalo něco, co mi ještě jednou připomnělo Moriartyho a hloubku tajemství, do něhož jsem byl vtažen. V mé mysli zavládl naprostý zmatek: dvě mladé ženy v úzkých kalhotách totiž na jeviště dotlačily stříbřitou klec z Holmesovy laboratoře.

Kapitola 16

Wiggins mě zatahal za rukáv. „Klec!“ zasyčel mi do ucha. „To je ta klec z Holmesovy laboratoře, kterou jste popisoval!“

„Ano,“ odpověděl jsem, jen napolo vyrušen z úvah. „Ale to nemůže být ona, vždyť byla zničena. Ale máte pravdu, tahle vypadá úplně stejně.“

„Můj Bože!“ zvolal Wiggins potichu a jeho tlumený hlas odpovídal mému stísněnému pocitu. „Co to jenom znamená?“

To byla otázka, kterou jsem si nad všemi událostmi uplynulých třech dní kladl rovněž. Teď jsem však neměl čas o nich přemýšlet, protože mou pozornost plně poutalo to, co se odehrávalo na jevišti.

Kromě úvodního pozdravu Escott předváděl své triky bez jediného slova, teď však konečně promluvil. Přistoupil blíž k reflektorům, takže jeho obličej byl zespodu přízračně osvětlen. „Milí přátelé,“ začal hlubokým, pronikavým hlasem, který doléhal až na balkón a v němž byl stále patrný onen těžko identifikovatelný cizí přízvuk, „za okamžik spatříte nejúžasnější událost našeho věku i věků budoucích. Nebude to iluze, nýbrž holá skutečnost. Za několik okamžiků zmizím z tohoto pódia. Nestane se to tak, že bych si sedl do nějaké krabice nebo stoupl za závěs a pak, když krabici otevřou nebo rozhrnou závěs, bych byl pryč. Nic takového. Zmizím přímo před vašima očima. Vrátím se ovšem,“ a na tváři se mu opět objevil zákmít úsměvu, „abych stihl večerní představení. Tuto úžasnou schopnost jsem si osvojil ve vzdálené zemi, kterou kromě mne navštívil jen jeden člověk. Z nás dvou však tento výkon ovládám pouze já. Ani Maskelyne, ani žádný jiný kouzelník na světě nemůže tento trik zopakovat, protože se mu nelze naučit. Stanete se svědky skutečného zmizení.“

Escott tato slova řekl s tak klidnou přesvědčivostí, že jsem mu uvěřil nejen já, ale bezesporu i všichni ostatní diváci v sále.

„Wiggins, už jste to snad někdy viděl, a zapomněl mi o tom říci?“

zašeptal jsem.

„Ne. Víím, že bych okamžitě poznal, že jde o tu klec z vašeho vyprávění. Následujících pár okamžiků bych si nenechal ujít za nic na světě. Že tohle číslo předvádí právě teď, když jste tady konečně i vy, pane doktore, určitě něco znamená. Je to Escottovo představení, je to jeho hra. Podívejme se, jak pokračuje.“ A upřel soustředěný pohled zpět na pódium.

Při Escottově řeči hudba ztichla; teď se opět rozezněla, tentokrát v synkopovaném rytmu, a její tempo postupně gradovalo. Modrá světla nahradil jeden reflektor, který ostře osvětloval jen klec a Escotta; všechno ostatní včetně hlediště zůstalo ponořeno ve tmě. Klec vypadala přesně tak, jak jsem si ji pamatoval – byla to jednoduchá krychle vyrobená ze stříbřitého drátěného pletiva, opatřená na přední straně dvířky. Byl jsem si jist, že to byl duplikát klece, kterou jsem objevil v Holmesově laboratoři.

Dívky, které tu věc přivezly, se vzdálily a na jevišti zůstal jen Escott a klec. Ze stolku vzal svůj plášť, přehodil si ho přes ramena a otočil se ke kleci. Bubny zavířily, hudba se vzepjala a pak ustala. V tichu, jež následovalo, vztáhl Escott ruku a otevřel dvířka na přední straně klece. Slyšel jsem, jak se kov lehce zachvěl. Vstoupil do klece, obrátil se čelem k obecenstvu a zavřel za sebou dvířka. Klec jeho statnou postavu pojala jen taktak, nad hlavou mu zbýval jen palec místa. Výraz jeho tváře byl zasmušilý a – je-li to možné – ještě soustředěnější než prve. Několikrát se zhluboka nadechl a šedivýma očima pohyboval, jako by se měl dostat do transu. Pomalu uchopil okraje svého pláště a omotal si jej úzce kolem těla, takže mu byla vidět jen hlava – vypadal jako stojící mrtvola v černém rubáši. Zůstal tak hodnou chvíli, během níž jsem snad ani nedýchal.

A potom se stalo něco neuvěřitelného – Escott se začal otáčet.

Zprvu jsem si myslel, že si stoupl o kousek doprava. Podíval jsem se tedy na špičky jeho bot vyčnívající zpod obruby pláště a zjistil jsem, že nohy má pořád těsně u sebe. Opět se o kousek otočil, až k nám stál bokem, potom zády a opět čelem. Jeho tělo se otáčelo kolem své vertikální osy, stále rychleji a rychleji. Byl jsem uchvácen stejně jako ostatní diváci, Wigginse nevyjímaje. Všichni jsme

vydechli úžasem a překvapením a pak jsme jako přikováni zírali na dervíše, jehož obličej se proměnil v narůžovělou čmouhu a jeho tělo v protáhlý sloup ve tvaru střely, tiše rotující ve středu drátěné klece.

Pojednou vnitřek klece pohltila zvláštní třpytivá tma; jako by tam byla vtažena část hvězdné noci. Přesto jsme stále viděli Escotta, či spíše rozmazané obrysy jeho vířícího těla. Pak se začalo rozpadat v malá zářící zrnka. Zdálo se mi, že vidím každou částičku oddělovat se od celku, jednou zazářit a pak zhasnout jako vyhořelý uhlík. Nakonec v kleci nezbylo nic než podivný, pableskující závoj tmy. Náhle zalilo pódium světlo z reflektorů a závoj byl pryč, zanechav po sobě na vyprázdněném jevišti jen přístroj z blýskavých drátů. Do ohromného ticha zahřměl nadšený potlesk a výkřiky „Escott! Escott!“

Kouzlo se rozplynulo.

Hlediště se rozezvučelo vzrušeným hovorem. Na jeviště se vrátil Bertie Stiles, a zatímco ony dvě dívky odvážely stříbrnou klec, oznámil stručně, že na večerní představení bude Escott opět zde. Načež na pódium nastoupil Bosquetův herecký soubor se svou hrou Divoký západ.

Pln úžasu jsem Wigginsovi zašeptal: „Je to skutečně senzace Londýna!“

„On je ještě víc,“ odpověděl mi Wiggins. „Jeho první čísla byla mistrovská, třebaže je dovedu všechny vysvětlit, ne-li sám předvést. Ale ten poslední trik byl zázrak. Nechápu to –,“ a náhle vstal z křesla a postavil se vedle mě. „Pokusím se zjistit, co za tím vězí. Zůstaňte tady, pane doktore. Vrátím se.“ A odešel, než jsem stačil cokoli namítnout. Viděl jsem, jak ještě stojí v uličce a váhá, načež vykročil a zmizel v postranních dveřích u jeviště.

Měl jsem chuť vyskočit a běžet za ním, ale důvěřoval jsem mu. Nepochyboval jsem o jeho inteligenci a důvtipu a věděl jsem také, že v divadelním zákulisí se vyzná mnohem lépe než já. Řídil jsem se tedy jeho pokyny, ačkoliv vydržet na místě zbývajících třicet minut, dokud představení neskončilo, bylo v mém rozrušení věru obtížné.

Ach, ta klec! Skutečně byla jádrem záhady, jak jsem se od počátku domníval. Jakou však hrála roli? A kdo byl velký Escott?

Bertie Stiles uvedl poslední číslo programu. Wiggins se dosud nevrátil. Znepokojen jsem se otáčel a nahlížel do obou uliček, znovu a znovu jsem bloudil očima ke dveřím, v nichž mi můj mladý spojenec zmizel z očí. Konečně jsem uviděl, jak z nich zase vychází; zakrátko již opět seděl vedle mě, tvář zčervenalelou a v očích opět svou starou jiskru. V tu chvíli zaduněla hledištěm salva smíchu, která odměnila nejnovější vtipnou glosu lidového komika Harryho Championa, načež herec odkráčel z jeviště za doprovodu břeskné hudby orchestru Maestra Franca. Rudá sametová opona se zatáhla a světla v hledišti se rozsvítila. Bodří návštěvníci spěšně vstávali ze sedadel, brali si kabáty a klobouky nebo čepice, občas něco upustili na zem a mířili k východu.

„Objevil jste něco? Mluvil jste s Escottem?“ pln nedočkavosti jsem se ptal Wigginse, hned jak dozněly poslední tóny hudby. Vzal jsem si svůj kabát a cylindr a již jsem se chtěl zvednout z křesla, když mě Wiggins uchopil za zápěstí a vtlačil zpátky.

„Ještě chvílku, pane doktore. Svůj úkol jsem splnil – pomohl jsem vám, jak nejlépe jsem uměl, a jsem tomu velice rád. Teď už musím utíkat, protože za necelé dvě hodiny začíná představení *Orchideje*, v kterém hraju. Vy zde ovšem musíte zůstat, takový pokyn jsem dostal. Escott souhlasil, že s vámi promluví, ale nesmíte ho hledat. Najde si vás sám, všechno teď už záleží na něm. Co se týče nás dvou, doktore Watsons, doufám, že na mě nezapomenete a že mě, až bude tahle záležitost skončena, navštívíte v Baker Street a povíte mi, jak se tenhle případ vyvíjel dál, nebude-li vám to proti mysli. Je to pro mě stále velká záhada – je však docela možné, že čím méně lidí se o tom tajemství dozví, tím lépe pro lidstvo. V každém případě se s vámi prozatím loučím, na shledanou.“

Vstal, nasadil si čepici švihácky na stranu a svým podmanivým způsobem se na mě usmál. Chytil jsem ho za ruku – chtěl jsem mu toho tolik povědět, na tolik věcí se ho zeptat, ujistit ho, že na něj nezapomenu, poděkovat mu. On mi však jen pevně stiskl ruku, pak se vymanil z mého sevření a než jsem stačil promluvit, vydal se uličkou k východu. Ještě jednou se otočil, zamával mi a potom zmizel v odcházejícím davu.

Zakrátko byli pryč i poslední diváci a já jsem v rozlehlém hledišti varieté Pavilion osaměl.

Po chvíli vešly čtyři uklízečky s plátěnými pytli na zádech, procházely jednu řadu po druhé a smetaly do pytlů všechno, co zde zůstalo po odpoledním představení. Jedna z nich, shrbená, vrásčitá stařena, která se u mě ocitla nejbliže, na mě pokradmu vrhla zvědavý pohled, avšak neřekla ani slovo; když kolem mě procházela, ucítil jsem z jejího dechu pivo. Za deset minut byly ženy s úklidem hotovy a odešly bočními dveřmi. Světla zhasla a hlediště osvětlovala jen jedna tlumená žárovka vydávající šedivé, přízračně působící světlo. Pořád jsem seděl na svém místě a připadal si čím dál pošetileji. Nemyslíl Wiggins, že mám počkat ve foyeru nebo snad venku před divadlem?

Zanedlouho byly mé pochyby rozptýleny, protože jsem dostal neklamný signál: těžká sametová opona se částečně rozevřela a poodhalila jeviště, opět zalité oním záhadným namodralým světlem. Stála tam stříbřitá klec, na stejném místě jako dřív.

Překvapením jsem již uvykl, a tak jsem nehnul brvou. V tomto záhadném případě byla překvapení pravidlem. Cítil jsem, že mám odpověď konečně na dosah, že poskládám všechny roztroušené střípky do srozumitelného celku, a jen jsem toužil, aby už ta chvíle nadešla. Beze strachu a bez rozmýšlení jsem vstal, přešel k jevišti, vyšel po několika schodech vedle orchestřiště a vystoupil nahoru.

Otočil jsem se. Zívalo na mne prázdné hlediště a já jsem si v tu chvíli uvědomil, co to musí znamenat, stát proti němu jako herec. Jako by ten velký sál čekal, jako by v něm číhal hněv či výsměch, kdybych publikum nepobavil. S pocitem neklidu jsem se obrátil k hledišti zády. Znervózněl jsem; když jsem se blížil ke kleci, cítil jsem v týle chladné mravenčení. Vztáhl jsem ruku a přejel prsty po tenkém drátěném pletivu, jako jsem to udělal tenkrát v Holmesově laboratoři. Avšak můj dotek mi nenapověděl nic o tajemství tohoto záhadného přístroje, jaký je jeho skrytý význam nebo jakým způsobem umožnil Escottovi zmizet z jeviště.

Ustoupil jsem o kousek dozadu a jal si prohlížet tohle hájemství Thálie, území pro mne vskutku neznámé. Viděl jsem řadu modrých

elektrických světel, umístěných vzadu za scénou; přímo nad nimi byla zavěšena světla, skrytá před zraky diváků, stejně jako různé opony, závěsy a kulisy, připravené ke spuštění, jakmile na ně přijde řada. Přesto jsem tohle všechno již viděl – v knížce o londýnských divadlech, kterou jsem stále nosil v levé kapse saka.

V té chvíli jsem si vzpomněl, že v druhé mám pistoli. Abych se o tom ujistil, sáhl jsem do ní a pevně ji sevřel.

Podíval jsem se dolů k zemi a zaznamenal opět něco, co jsem se dověděl z oné divadelní publikace, totiž že podlaha jeviště není jednolitá, nýbrž jsou v ní četná propadla, tedy otvory se sklápěcím povrchem, jimiž mohou být zvedány či spouštěny rekvizity i herci. Ihned jsem pochopil, že nejspíše právě toto zařízení Escottovi umožnilo provést kouzelnické číslo s krabicemi, ačkoliv ani to zdaleka nevysvětlovalo onen zázračný trik s klecí. Přemýšlel jsem znovu o tom neuvěřitelném zmizení a o Escottově hypnotizující síle, která mě tolik děsila. Vzpomněl jsem si, že Alfred Fish sledoval jevištní vystoupení mladého Holmesa se stejně stísněnými pocity.

Vrátil jsem ke kleci a znovu jsem na ni položil ruku. Soustředil jsem se na jeden pramen ze stříbřitých drátů a sledoval jeho spletitou cestu dalšími prameny. Tato záhadná klec, jednoduchá, a přece elegantní, byla pozoruhodnou ukázkou řemeslné práce; jak jsem sledoval svůj pramen, zdálo se mi, že je zhotovena z jediného drátu, který se otáčel sem a tam a vplétal sám do sebe. Přemítal jsem, z jakého je kovu a zda ji zhotovil sám Holmes. Nebo že by ji zhotovil Escott?

Najednou mi znovu přišla na mysl věta, kterou mi Holmes řekl večer před svým odchodem a s níž jsem se chtěl svěřit Wigginsovi. Detektiv tehdy přiznal, že existují jisté okolnosti jeho zápasu s Moriartym, které se rozhodl utajit. „Milý příteli,“ řekl mi zadumaně, „snažím se vás uchránit pravdy, která je mnohem těžší, než abyste ji vy nebo kdokoli z našich současníků unesl.“ Upřeně, s nanejvýš napjatou pozorností, jsem se díval na zvláštní drátěné těleso, a přemítal jsem, co mají tahle Holmesova překvapivá slova znamenat.

Uvidím Holmesa ještě někdy, a pokud se tak stane, odhalí přede mnou onu pravdu, o níž mluvil?

Zmocnila se mě netrpělivost. Někdo přece rozžal modravá světla, postavil klec na jeviště a odhrnul oponu. Domníval jsem se, že to byl Escott, a dychtil jsem, abych si s ním mohl promluvit, ale Escott se k mé rozmrzelosti opozdil. Že by rád aranžoval melodramatické scény i ve svém skutečném životě? Nahlédl jsem za kulisy po obou stranách jeviště a neviděl jsem nic než ponurou tmou; prohledávat neosvětlené prostory za jevištěm se mi nechtělo. Není tam kouzelník a nepozoruje mne odtamtud?

Zavolal jsem jeho jméno, nejprve tiše, poté hlasitěji: „Escotte! Escotte!“ Z rozlehlého prázdného hlediště se mi však vrátila jen slabá ozvěna mého hlasu.

Již jsem byl rozhodnut pustit se do temného zákulisí, když jsem z hlediště uslyšel kroky. Otočil jsem se a uviděl uličkou mezi řadami sedadel přicházet nějakého muže. Čepici měl vraženu hluboko do čela, boty – jak jsem zaznamenal, když se ke mně blížil – měl odřené a jeho kabát a kalhoty, které spolu nijak neladily, na tom nebyly o nic lépe. Vypadal jako někdo ze zástupu povalečů, které jsem viděl na ulici blízko divadla. Ruce měl v kapsách, blížil se ke mně šmačhavým krokem a působil jaksi sklíčeně. Jeho příchod mě sice překvapil, ale protože působil naprosto obyčejně, jako ošuntělý dělník, necítil jsem žádný strach. Možná mi nese od někoho vzkaz, pomyslel jsem si.

Vyšel po schodech na jeviště a krácel ke mně, obličej mu stále zastíňovala čepice. Když se ocítl necelých šest stop ode mě, zastavil se, jednu ruku vytáhl z kapsy kalhot a špinavým prstem dlouhl do okraje čepice.

„Dobrý večer, doktore,“ uslyšel jsem měkká, pečlivě vyslovovaná slova Jamese Moriartyho.

Navzdory otřesu, který mi ten nezaměnitelný hlas způsobil, jsem bez váhání vytáhl z kapsy saka revolver a v mžiku mu jej namířil na prsa.

„Tentokrát jsem na vás připraven,“ řekl jsem.

Moriarty si rázným pohybem strhl čepici z hlavy a hodil ji přes celé jeviště; uviděl jsem známou tvář, z níž, navzdory podobě s mým přítelem, vyzařovalo čiré zlo. Opovržlivě se zasmál.

„Vy nejste nikdy připraven, doktore. Ve vašich rukou je revolver dětská hračka. Nemůžete mě jím zastrašit ani mi zabránit, abych jednal tak, jak se mi zlíbí. Ale prosím, můžete ho zatím držet v ruce, když vám to udělá dobře. Přiznejte se, že jste nečekal, že za vámi přijdu v převleku za místního povaleče.“

„To ne,“ připustil jsem.

„Cha, stále tak čestný a pravdomluvný! V tomhle je na vás spolehnutí, doktore, až na jednu výjimku – během našeho předchozího setkání jste mě přesvědčoval, že nevíte, kde se Holmes skrývá, a přesto jste mě k němu nakonec dovedl. Ten podvod znamená, že ve vás přece jen kousíček chytrosti je, vlastně musím uznat, že docela slušný kousek.“

„Holmes? On je tedy zde?“

„Nepokoušejte se mě zmást, když jsem vás odhalil. Čestně přiznejte porážku. Escott je Holmes, určitě je to on! Vím to stejně dobře jako vy.“

„To je směšné! Escott vůbec nevypadá jako Holmes.“

„A vy nevypadáte jako hlupák, ale jste hlupák! Vezměte rozum do hrsti, doktore! Klec je tady a Holmes je také tady. No tak, doved'te mě k němu!“

Moriarty se nahrbil a hlava se mu začala podivně kývat ze strany na stranu. Oči se mu leskly horečnou žádostivostí. Věděl jsem, že je ďábelsky, přímo oslnivě chytrý, avšak věděl jsem také, že neporovnatelná zběsilost vůči mému starému příteli mu zakalila rozum. Nemýlil se? Jsou Escott a Holmes skutečně týž muž? To jsem nevěděl, ale musel jsem se stůj co stůj bránit. Pozvedl jsem svůj revolver a zamířil jej na cíl, o němž nebylo pochyb. Moriarty se nasupil a pokročil ke mně.

„Už ani krok!“ varoval jsem ho. „S radostí vám proženu kulku tělem!“

Moriarty zůstal stát. Usmíval se. „Vy byste zastřelil Sherlocka Holmese, svého starého přítele?“

Jeho tělo se přestalo hrbít a narovnálo se; přede mnou nyní stála vzpřímená, svižná a důstojná postava mého dávného druha. Hlava sebou přestala křečovitě škubat a zklidnila se, brada se zvedla o

kousek a oči nabyly onoho nezaměnitelného výrazu vlídné a chápavé inteligence. Jeho tenké rty promluvily: „Milý doktore, dejte mi tu zbraň.“

Byl to hlas Sherlocka Holmese; přede mnou stál věrný obraz slavného detektiva. Muž klidně natáhl ruku a pokynul mi štíhlými, citlivými prsty mého přítele.

„Tu zbraň, doktore.“

Postoupil o krok ke mně.

Sevřel jsem revolver pevněji a couvl jsem, vyveden z míry. Kdo je ten muž přede mnou? Zvažoval jsem svou domněnku, že Holmes a Moriarty jsou jeden člověk. Kdybych zabil Moriartyho, zabil bych také Holmese? Tento výjev byl horší než zlý sen, který se mi onehdy zdál, protože z něho nebylo probuzení. Musím se rozhodnout; zdálo se, že rozhodný okamžik, k němuž směřovalo veškeré mé úsilí, právě nastal. Moriarty měl pravdu: nebyl jsem připraven, a přesto jsem musel jednat. Ruka se mi chvěla. Uchopil jsem ji druhou rukou, aby se uklidnila.

„Nepřibližujte se!“ varoval jsem ho.

Muž v podobě Holmese či Moriartyho ke mně přistupoval blíž a blíž.

„Dejte mi ten revolver, doktore Watsone.“

Zaslechl jsem, jak mi pod nohama něco cvaklo, a spatřil jsem, jak obličej toho muže zachvacuje zděšení a že pojednou začíná stoupat vzhůru.

Avšak nezvedal se ten obličej, nýbrž já jsem klesal. Zachvátil mne nepříjemný pocit. Pod nohama jsem měl prázdno.

Jedno z propadel v podlaze jeviště se rozevřelo a já se řítil do temnoty.

Kapitola 17

Nevydal jsem ze sebe ani hlásku, zato jsem seshora zřetelně uslyšel zklamaný jekot – a byl to hlas Moriartyho, nikoli Holmesův. Propadl jsem se o takových deset stop a přistál na něčem měkkém, co se pode mnou prohnulo a zmírnilo můj pád. Nebyl jsem zraněn, ale ležel jsem obličejem dolů, břichem na hromadě písku. Než jsem stačil popadnout dech, seshora se ozvalo bouchnutí a slabé modravé světlo z jeviště zmizelo. Propadlo nad mou hlavou se zavřelo a já se octl ve tmě.

Zasténal jsem a drápal se po čtyřech na písku, snaže se zvednout. Znenadání mě nějaká ruka popadla za rukáv, pomohla mi postavit se na nohy a pak jsem uslyšel chraplavý ženský hlas: „Dělejte, doktore, hejbněte sebou! Musíme vocad' zmizet!“

„Kdo jste?“ zajíkl jsem se překvapením a ucukl rukou.

Začal jsem si uvědomovat, že tma kolem mě není neproniknutelná, že škvírami po obvodu propadlišť pronikají dolů paprsky světla. Byl jsem ve velké prostoře plné přízračně působících rekvizit – byly tam stoly a židle, stromy z papírové hmoty, vycpaná zvířata a podobně. Předě mnou stála nejasně se rýsující postava ženy, mé ochránkyně, která mě popadla za ruku.

„Jmenuju se Alice!“ stroze pravila ta ženština sípavým stařeckým hlasem. Ucítíl jsem nesouladnou směsici mýdla a potu, kterou však překrýval ještě silnější zápach piva.

„Alice?“ opakoal jsem rozpačitě. Ustoupil jsem o krok dozadu. Mohla to být skutečně stará žena – navzdory tomu jsem byl rád, že v ruce stále svírám svůj revolver. Sevřel jsem jeho pažbu ještě pevněji a napůl ho pozvedl.

„Helejte, musíte mi věřit, doktore. Nemáme moc času. Todle vám snad pomůže.“ Škrtna zápalkou a rozsvítila petrolejovou lampu, kterou držela v ruce. V její záři jsem spatnil obličej kolozubé uklízečky, která kolem mě nemluvně prošla v hledišti. „Tak vidíte, že

jsem Alice!“ vykřikla vítězoslavně a zeširoka se na mě smála.

Nyní jsem ji viděl naprosto zřetelně. Byla menší kypré postavy a na sobě měla neforemný pracovní plášť neurčité barvy. Tváře měla červenější než Escott a šedivé vlasy vypadaly jako hřebíky. Na špičaté bradě jí rostly vousy jako štětiny; jedno oko bloudilo po místnosti, zatímco druhé soustředěně a nepříteli přátelsky pozorovalo mou tvář.

„Já vás ale neznám!“ trval jsem na svém a bylo to skutečně to jediné, čím jsem si ohledně její osoby mohl být jist.

Alici má nedůvěra nevyvedla z míry. Naklonila ke mně obličej tak rázně, že jsme se málem srazili: „Zato já vás znám, doktore Watsone. Poslal mě za váma pan Escott. A teď už žádné hlouposti! Je mně totiž známo, že ten chlapík nahoře – ať je to, kdo chce – je pěkně ničema a ke všemu žádnéj t'ulpas. Bude tady v tu ránu.“

Alice měla pravdu. Seshora jsem uslyšel rychlé kroky, které směřovaly ke kulisám. Moriarty hledal cestu dolů a nebylo pochyb, že ji brzy najde.

Rozhodl jsem se. „Dobrá, půjdu s vámi.“

Jedno Alicino oko na mě šťastně zářilo, zatímco druhé se radostně potulovalo kolem. „Výborně! A teď se držte za mnou.“

Popadla mě za ruku a zakrývajíc lampu tak, aby vydávala jen slabé světlo, vedla mě mezi policemi s všemožnými kostýmy, kolem umělých palem a balvanů a stavbami ze všech období vývoje architektury – připadal jsem si jako průzkumník v podivné zemi, v níž se zbláznil čas. Konečně jsem prošli malými dvířky, vystoupili po zaprášených schodech a robustními dveřmi vyšli do průchodu, po jehož vysokých cihlových stěnách vzlíнала vlhkost.

„Pospěšte si,“ sykla na mě Alice, držíc mě stále na ruku. Spěchali jsme po kamenné dlažbě, až jsme doklopýtali k úzké uličce, která se podle mého názoru nacházela za divadlem. Byla již tma a opuštěné zákoutí osvětlovalo jen několik lamp. Ve zvedající se mlze tam na nás čekal ošumělý kočár; má průvodkyně, které jsem v duchu už začal říkat bláznivá Alice, si nevšímalá vozky, zachumlaného až po bradu do teplé šály, překvapivě hbitě skočila dovnitř a pokynula mi, abych ji následoval. Vyškrábal jsem se nahoru a zabouchl za sebou

dveře. Než jsem se stačil usadit, vozka práskl bičem a koně vyrazili; naše cesta vedla uličkami snad ještě užšími a zapadlejšími, než byly ty, v nichž náš útěk začal. Bylo zřejmé, že nemíříme do žádné účtyhodné londýnské čtvrti a já začal pociťovat obavy.

„Kam mě to vezete?“ otázal jsem se důrazně.

Alice seděla proti mně. Místo odpovědi si samolibými pohyby začala uhlazovat na kolenou své mnohovrstevnaté oblečení; pak bleskurychle a naprosto nečekaně vymrštila ruku, vytrhla mi z ruky revolver dříve, než jsem ho stačil pevněji sevřít, a položila ho vedle sebe na sedadlo. V duchu jsem si spílal za svou neopatrnost.

„Je mi líto, milý Watsoně, ale byli bychom velice neradi, kdybyste ubohou Alici zastřelil,“ ozval se hlas Sherlocka Holmesa. „Je to dobrá duše a slouží mi věrně.“

Posadil jsem se zpřímá jako svíce a zbystřil pozornost. Rozhlížel jsem se uvnitř kočáru po Holmesovi, bylo však zřejmé, že jiný cestující než Alice a já tu není. Stařena jednou rukou zvedla svítilnu k obličeji, druhou si strhla nepěkné vousy z brady a vyňala skleněné oko, jehož zornice se před chvílí tak divoce pohybovala. Vyplivla bavlněné polštářky, kterými měla vycpané tváře, a sejmula z hlavy paruku s tuhými drátovitými vlasy, která skrývala lebkou ušlechtilých tvarů. Její podsadité, neforemné tělo, oděné do pracovního pláště, se narovnal a ukázala se štíhlá mužská postava. Neznámý si přihladil vlasy dozadu a pronikavě se na mě zadíval. Ze záhybů pláště vytáhl zčernalou dýmku z třešňového dřeva a zapálil si ji. Když si povšiml mého zmateného výrazu, přeletěl přes jeho úzké rty téměř nezmatelný úsměv.

„Musím vám blahopřát, Watsoně,“ řekl. „Nakonec jste mě přece jen našel.“

Neměl jsem nejmenších pochyb. Avšak co se týkalo toho muže na jevišti divadla Pavilion, který vypadal stejně jako Holmes a Holmesovým hlasem na mě žádal můj revolver, zmítal jsem se ve strašné nejistotě. Byl to Holmes, nebo nebyl? Během pouhých několika uplynulých vteřin jsem si tuto otázku položil nespočetněkrát. O totožnosti muže před sebou jsem však nepochyboval – byl to skutečně můj starý přítel.

Svoje dilema jsem tím ovšem nevyřešil, poněvadž jsem již věděl, že Sherlock Holmes není tím, za koho se vydával. Vědomě mě celé roky klamal. Vzpomněl jsem si na svůj hněv a na nebezpečí, které jsem musel za posledních několik dní podstoupit. A jak vidno, detektiv si se mnou – v osobě té podivné Alice – opět zahrál. Ted' seděl naproti mně, samolibě se usmíval a nevzrušeně potahoval z dýmky, jako bychom spolu, jako za starých časů, seděli nad šálkem čaje v bytě na Baker Street. A přece jsem v sobě i ted' nacházel věrnost, kterou jsem mu mlčky po léta zachovával, a stejně dlouholetou důvěru v něj; nebylo snadné se toho jen tak zbavit. Jak se mám zachovat?

Naklonil jsem se k němu a k překvapení svému i jeho jsem rozprávěl ruce a srdečně jej objal.

„Holmes!“ vykřikl jsem a do očí mi vstoupily slzy úlevy.

„Milý příteli, udivujete mě,“ řekl mi Holmes, když jsem se opět posadil. „Překvapuje mě, že mě rád vidíte, vezmu-li v úvahu všechno, co mi Wiggins vyprávěl o vašich dobrodružstvích posledních několika dní. Nikdy bych neřekl, že je ve vás tolik vynalézavosti – a také všetečnosti. Vystavil jste se však velkému a zbytečnému nebezpečí.“

„Já že jsem všetečný?“ zvolal jsem. „Holmes, vždyť jsem to všechno dělal kvůli vám!“

„Věřím vám a jsem vám za to vděčný, ale vaše dnešní přítomnost v divadle Pavilion mi vážným způsobem zkřížila plány. Musel jsem odložit dopadení a zneškodnění toho hada Moriartyho. Nemyslete si, že tu hříčku s klecí jsem uspořádal kvůli vám. Bylo to kvůli Moriartymu, a nebýt vás, už bych ho měl. I tak jsem ale rád, že vás opět vidím a že mi můžete být v lecčem nápomocen. Abych pravdu řekl, v hlavě se mi již rodí nový plán, v němž budete hrát důležitou roli. Koneckonců je příhodné, že my dva, kteří jsme toho spolu v minulosti tolik vykonali, dokončíme tento úkol společně. Tady máte svůj revolver. Omlouvám se, že jsem vám ho vzal tak neomaleně, ale když jsem se vám odhalil, nechtěl jsem, abyste si mě spletli s Moriartym a zastřelil mě. To by bylo velmi nešťastné.“

Hlavou se mi honilo tisíce otázek. Nevěděl jsem, kterou z nich

mám svému příteli položit nejdřív. „Takže Escott jste byl vy?“ zeptal jsem se konečně.

„Samozřejmě. Milý příteli, chcete tím snad říci, že jsem oklamal dokonce i vás? Zalichotil jste mi. Ale Moriartyho jsem neoklamal. Počítal jsem s tím, že mě v převleku za Escotta pozná – byla to jen záležitost zvýšených podpatků, polštáře připevněného na břicho, změněného hlasu a trochy líčení. Escott – a také ta klec, jak jinak – byly mé návnady.“

Nechal jsem tu mnohomluvnou narážku na chvíli bez povšimnutí. „Wiggins vás našel v zákulisí?“

„Ano, dovolil jsem mu to, protože jsem vás oba v páté řadě samozřejmě okamžitě uviděl. Moriarty seděl pouhé tři řady za vámi. Zůstat klidným a chladným Escottem po tom šoku bylo pro mě těžké, nicméně jsem přesvědčen, že jsem svou roli sehrál bravurně. Z Wiggina se vyklubal šikovný chlapík, nemyslíte? Nemá ovšem na všechno stejné názory jako já, člověk však musí být tolerantní. Je to výborný herec, který člověka dokáže výborně pobavit. Viděl jsem ho dvakrát v *Orchideji*; pokaždé jsem byl v jiném převleku – svou skutečnou osobnost teď na veřejnosti neukazuji.“

Měl jsem chuť se ho zeptat, co tou skutečnou osobností opravdu myslel, ale ovládl jsem se. „Předpokládám, že vám Wiggins vysvětlil, jak jsme se do varieté Pavilion dostali, je to tak?“

„Ano. Byl si téměř stoprocentně jist, že Escott jsem já – to po vašem rozhovoru s Alfredem Fishem (i přes svou náklonnost ke skleničce je to správný chlapík) a samozřejmě poté, co se mu dostala do ruky ona knížka o londýnských divadlech. Byla to ode mě nedbalost, že jsem ji tam dole nechal. Vůbec jsem však nepočítal s tím, že mou malou skrýš někdo objeví, tím méně že to budete vy. A že to budete vy, kdo tam Moriartyho dovede – jak mrzuté! – a kdo se mi pak pověsí na paty s takovou vynalézavostí a vytrvalostí. Drahý příteli, Scotland Yardu bych v případě své nepřítomnosti doporučil vás – dal bych vám kdykoli přednost před Gregsonem i Lestradem nebo tím nafoukancem Jonesem.“

Této pochybné lichotce jsem nepřikládal větší váhu, zato jsem se pokusil vyvrátit skryté podezření. „Wiggins tedy nevěděl o mnoho

víc než já?“

„Možná toho více tušil. Jsem si jist, že i teď jeho bystrý mozek spřádá nové a nové teorie. Pokud jste měl ovšem na mysli, zda byl zasvěcen do některého z mých tajemství, ubezpečuji vás, že nebyl. Jednal jsem, respektive byl nucen jednat, na vlastní pěst. Když se mnou dnes odpoledne mluvil v Escottově šatně, bylo to poprvé od doby, kdy jsem mu navrhl, aby si pronajal náš starý byt na Baker Street.“

Kočár drkotal ulicemi, které mi připadaly čím dál užší a temnější. Holmes dál seděl a nevzrušeně potahoval z dýmky. Silná vůně hrubého tabáku téměř překryla zápach, jenž mi pronikl do nosu z nevzhledného pláště bláznivé Alice, který měl detektiv dosud na sobě.

„A co Alice,“ zeptal jsem se, „proč právě stará uklízečka?“

„Měl jsem ji v záloze mnoho let. Abych byl přesný, kdysi jsem ji už použil. V případě mramorových amorků, jednom z mých samostatných dobrodružství, kdy vy jste žil se svou první paní, mi pomohla objevit tajný panel v táflování v Marlinspike House.* Mimochodem, Moriartyho stín se vznášel nad tímto dobrodružstvím stejně jako nad mnoha jinými mými případy. Jakmile se hlediště divadla dnes odpoledne vyprázdnilo, potřeboval jsem se v něm porozhlédnout. Vaše přítomnost byla samozřejmá; byl jsem si však jist, že tam někde číhá i Moriarty. Nejlepší způsob, jak ho objevit, a zůstat přitom nepoznán, bylo nasadit si odpudivou paruku mé uklízečky. A hle, můj dávný nepřítel tam skutečně byl – špičky jeho okopaných bot hloupě vyčuhovaly zpoza jednoho z těch příšerných maurských sloupů pod balkonem. Nebyl jsem mu blíž od chvíle, kdy jsme spolu zápasili u Reichenbašských vodopádů, a při tomto pomyslení se třesu touhou zbavit svět toho zlosyna. To je mé velké a jediné poslání!“

Proběhl mnou záblesk poznání. „Tak proto jste přijel tenkrát do Londýna! To byl ten úkol, o němž jste Alfredu Fishovi řekl, že jej musíte splnit!“

Holmes trochu zneklidněl. Přestal pukat z dýmky a obličej mu

---

* Tento případ Dr. Watson A. C. Doylovi zřejmě nesvěřil.

zvážněl. „Částečně to tak bylo,“ připustil.

„Z celého srdce doufám, že se vám to podaří!“ zvolal jsem upřímně. „Ten člověk je d'ábel!“

„To je,“ přisvědčil Holmes.

Něco mne napadlo. „A co ten zvláštní trik s klecí? Jak jste ho provedl?“

Zamračený výraz na Holmesově tváři ustoupil hrdému úsměvu. „Je to jeden z mých nejlepších triků. Ačkoliv Escott tvrdil opak, viděl jste iluzi, tu nejdokonalejší, jaké jsem dosáhl za celou svou kariéru. K jejímu vyvolání jsem potřeboval pečlivě nastavená zrcadla a světla a několik projekcí z kinematografu, toho úžasného nového vynálezu, jenž bude znamenat převrat v historii lidstva. Nebyl jsem si jist, zda se mi trik povede, ale s pomocí osvětlovače a několika pomocníků v zákulisí, kteří samozřejmě neměli o mém skutečném záměru ani ponětí, jsem, zdá se, uspěl. Věděl jsem, že Moriarty vzplane zvědavostí a že odhodí všechnu opatrnost; znám ho dobře. Svůj přístroj teď musím samozřejmě opustit; Moriarty jej bezpochyby zničí a já se do divadla neodvážuji vrátit. Mám však ještě třetí klec, která nebude sloužit jen iluzím. Až se Escott znovu objeví, bude z ní past, do níž se Moriarty chytí a která s ním skoncuje – obávám se však, že skoncuje také s Holmesem.“

„Také s vámi? Ale proč?“

„Můj nepřítel a já musíme odejít společně, Watsone. Nebude to obyčejná smrt, skrze niž opustíme tento svět. Ne, ne, na vaše otázky ještě nemohu odpovědět, teď vás musím nakrátko opustit.“

Svlékl ze sebe páchnoucí oděv uklízečky; pod ním měl vzorně vyžehlené kalhoty, blůzu a kabát armádního nadporučíka. Natáhl si na hlavu vojenskou čapku a z náprsní kapsy vytáhl malý knír, kterým svou proměnu dovršil.

„Buďte trpělivý,“ žádal mne naléhavě. „Brzy se všechno dozvíte. Než zítra zapadne slunce, budete vědět všechno. Pochybuji, že tomu budete věřit. Možná mě nazvete šilencem, protože šilenství v tom opravdu je, třebaže jen na straně Moriartyho.“ Vyhlédl z okna. „Jak vidím, blížíme se k cíli. Nemáme mnoho času. Poslouchejte dobře. Jakmile odejdu, odveze vás vozka do hotelu. Dejte mu dva šilinky a

okamžitě běžte dovnitř. V recepci najdete mladého štíhlého muže snědé pleti – je to Ind a jmenuje se Edalji, ale to není podstatné. Nahlásíte se jako dr. Venables a on vám dá klíč od pokoje číslo 327. Je to pohodlný pokoj, jako stvořený pro cestovatele. Okamžitě se do něj odeberte. Večeři vám přinesou dovnitř. V žádném případě nevycházejte z pokoje ven. A spěte klidně. Hned zítra ráno v osm za vámi přijdu. Ujišťuji vás, že tato opatření jsou nezbytná. Teď se vás ten případ týká daleko více než předtím. Moriarty vás bezpochyby podezírá, že jste jedním z mých mužů, a vy jím vlastně jste. Nechci, aby vás objevil dřív, než nastane ta pravá chvíle.“

Kočár zastavil na tmavé křižovatce, na níž se zchátralé hrázdné domy povážlivě nakláněly do úzkých uliček. Holmes otevřel dveře a vystoupil na chodník zahalený mlhou.

„Na shledanou zítra ráno, Watsone.“ Napřímil se, srazil paty, po vojensku zasalutoval, obrátil se a byl pryč.

Kočár se znovu rozjel a hrkot jeho kol se dutě odrážel od vlhkých zdí.

Zakrátko úzké uličky vystřídaly široké ulice; nakonec jsme zabočili na širokou, frekventovanou ulici – poznal jsem, že jsme na Waterloo Road – a brzy poté kočár zastavil před vchodem do hotelu York, který se nacházel nedaleko nádraží Waterloo. Jak mi Holmes přikázal, zaplatil jsem vozkovi dva šilinky a ihned se odebral do hotelu. Byl to skromný, čistý podnik. V recepci byl skutečně mladý Ind.

„Jsem doktor Venables,“ řekl jsem, drže se Holmesových instrukcí. Recepční mi bez mrknutí oka a beze slova vložil do dlaně klíč s číslem 327.

Vyjel jsem výtahem do třetího poschodí a vyhledal svůj pokoj; našel jsem v něm jediný předmět osobní potřeby: byla to pánská noční košile, přehozená přes postel. Přinesli mi večeři. Když jsem se najedl, položil jsem táč na chodbu přede dveře a zamkl se v pokoji. Než jsem se uložil k spánku, seděl jsem dobrou hodinu u okna a pozoroval čilý dopravní ruch v blízkosti nedalekého nádraží. Rovnal jsem si v hlavě myšlenky a promýšlel otázky, na něž mi Holmes bude muset zítra ráno odpovědět.

Nazítří přesně v osm hodin se ozvalo zaklepaní na dveře. Byl jsem již oblečen a trpělivě čekal.

„Kdo je tam?“ zeptal jsem se.

„Holmes,“ zněla tichá odpověď.

Odemkl jsem dveře a otevřel. Čekal jsem, že uvidím svého starého přítele, avšak k mému údivu stál přede mnou neznámý muž. Soudě podle jeho objemné cestovní brašny a hrozného kostkovaného saka to byl jistě obchodní cestující toho nejneodbytnějšího druhu. Vycenil na mě zuby v širokém úsměvu a posunul si dozadu svou hnědou buřinku volnou rukou, kterou mi pak téměř vrazil do obličeje.

„Jenkins!“ zahlaholil, jako bychom byli staří známí. Černé tenké kníry, jaké s oblibou nosí Turci nebo podvodníci, se mu zachvěly. „Jenkins z Escottova obchodu s domácími potřebami.“

„Z Escottova obchodu!“ téměř jsem vykřikl a pozorně si příchozího prohlížel.

Byl to Holmes.

„Rychle, Watson,“ vystřelil na mne úsečně a zase se zešíroka usmíval. „Přece pana Jenkinse nenecháte stát na chodbě. Možná vám ve své brašně přinesl něco cenného, bez čeho se nebudete moci obejít.“ A proklouzl kolem mě do pokoje.

„Chápu, že tyhle převleky jsou nezbytné,“ řekl jsem a zavřel za ním dveře, „nicméně ocenil bych, kdybyste mě předem varoval.“

„Jakmile jednou začnete podvádět, musíte v tom pokračovat, zvláště když člověk, který je váš nepřítel, se vyzná v převlecích stejně dobře jako vy sám. Je mi líto, že jsem vás vylekal, ale teď přichází řada na vás a řekl bych, že už je na čase. Jak jste na tom s italštinou?“

„S italštinou? Vůbec italsky neumím.“

„Nevadí. Budu vám dělat tlumočníka, jako jste vy kdysi tlumočil mně. Co vy na to?“

Otevřel na posteli svou cestovní brašnu a vytáhl z ní kostým, který jsem ihned poznal. Byla to černá klerika a klobouk se širokou krempou staříckého italského kněze, jehož podobu na sebe Holmes vzal, když jsme před Moriartym prchali před dvanácti lety; náš útěk

tehdy skončil u Reichenbašských vodopádů.

„Nechcete mi snad říci, že si tohle mám vzít na sebe?“ zeptal jsem se ohromeně.

„Ovšemže ano,“ odpověděl Holmes s úsměvem, „a to ihned, protože v 9.05 nám jede vlak z nádraží Waterloo do Eastbourne.“

O čtvrt hodiny později jsem sám sebe nepoznával. V malém zrcadle nad toaletním stolem jsem viděl starého italského pátera s dlouhými licousy a kloboukem na hlavě, který dokonale zakrýval vlasy dr. Johna Watsona. Holmes stál vedle mě a naposled mi lehkými doteky upravoval líčení, aby dodal mému obličejí poněkud šedavý nádech, a usmíval se uspokojením nad svým dílem. Do jedné ruky mi dal růženec a do druhé ohmataný breviář.

„Nevypadá to, že by vás vaše nová role příliš těšila, milý Watson, ale předpokládejme, že náš kněz je založení poněkud trudnomyslného. Myslím, že se svého úkolu zhostíte dobře. Ještě jednou mě dobře poslouchajte. Odejdu teď pryč. Za pět minut vezměte černou tašku, kterou jsem vyňal ze své cestovní brašny a položil vedle vašich dveří, klíč odevzdejte na recepci a vyjděte ven na Waterloo Road. Neberte si drožku, poněvadž nádraží je odsud vzdáleno jen několik desítek yardů. Až tam přijdete, běžte ihned na třetí nástupiště, z něhož za čtyřicet minut odjíždí vlak do Eastbourne. Tady máte lístek s místenkou; vagony jsou očíslovány. Budete mít jediného spolucestujícího, nepříjemně afektovaného pana Jenkinse z Escottova obchodu s domácími potřebami, brzy se k vám připojí. Vypadáte skvěle, milý příteli. Brzy vám, jak se sluší a patří, všechno povím. Ted' už ale musím jít.“

Popadl z postele polštář, vycpal jím vyprázdněnou cestovní brašnu a vyšel ze dveří.

Opět jsem konal podle jeho instrukcí a opět vše probíhalo bez jediné komplikace. Když jsem vyšel ven, vzduch mrazivě štípal, ale dřívější mlha se rozplynula a na rušnou ulici dopadaly slabé, leč příjemné sluneční paprsky. Prošel jsem kolem několika restaurací a hotelů a už se přede mnou prostíralo nádraží se žlutozeleně namalovanými dřevěnými zdmi a velkou klenutou střechou, podepřenou litinovými nosníky. Musel jsem se prodrat tlačenicí

cestujících, minul jsem obchůdky s občerstvením a s novinami a stále otevřené čekárny, až jsem dorazil na třetí nástupiště. Ne že by se ze mne náhle stal zbožný člověk, ale na svůj kněžský oděv jsem si již zvykl.

Vlak čekal na místě. Nosič v černých keprových kalhotách a lahvově zelené vestě nadzvedl čepici a zeptal se mě, zda něco nepotřebuji. Nevěděl jsem, jak se mám zachovat. Rozhodl jsem se, že mám-li být Ital a podle všeho neznalý angličtiny, nesmím svým mateřským jazykem mluvit vůbec. Mávl jsem mu před obličejem svou jízdenkou a cosi jsem zadrmolil. Nosič mě dovedl k mému vagonu a pomohl mi nastoupit. Zakrátko se ke mně se spikleneckým mrknutím připojil Jenkins z Escottova obchodu s domácími potřebami a brzy poté strojuvůdce otevřel ventil parního kotle a všechen nádražní halas byl rázem přehlušen svistem unikající páry. Potom sebou vlak maličko škubl a přesně v 9.05 vyjel.

O pět minut později jsme opouštěli předměstí Londýna a uháněli směrem na jih.

„Tak,“ řekl jsem Holmesovi a odložil kněžský klobouk vedle sebe na sedadlo, „a teď si promluvíme o Mycroftu Holmesovi. Předpokládám, že nikdo takový neexistoval, nemám pravdu?“

„Jste dnes ráno velmi věčný, Watsone. Nemám vám to ovšem za zlé. Nejdřív bych vám snad měl povědět, že jsem si jist, že ani jeden z Moriartyho zvěďů, kteří sledují každou železniční trať, vás pod tou klerikou ani mě s Jenkinsovým rozjařeným úsměvem nepoznal.“ Smekl Jenkinsovu strašnou buřinku, z cestovní brašny vytáhl svou dýmku a nacpal ji tabákem. „Ano, žádný Mycroft Holmes neexistoval.“

„A Alfreda Fishe jste najal, aby ztělesnil imaginární postavu, výplod vaší fantazie?“

„Ano.“

„Proč?“

„Abych ochránil své tajemství, abych si opatřil rodinný původ, který vás zaujal do té míry, že jste své zbytečné otázky pojal do svých příběhů. Moji čtenáři mě znali vaším prostřednictvím a věřili všemu, co ctihodný dr. John Watson napsal. Když jste jim řekl, že

mám bratra a že jste se s ním dokonce setkal, bezpochyby vám věřili.“

„Wiggins se domníval, že právě to bylo vaším cílem. Takže to byl jen krycí manévr?“

„Ano, podle mě nezbytný.“

„Ale vždyť jste podstoupil takové riziko! Nemohl jste si místo fantastického Mycrofta Holmese vymyslet nějakého obyčejného bratra? Tvrdil jste mi dokonce, že se stal klíčovou postavou britské vlády!“

Holmes škrtl zápalkou a rozpukal dýmku. „Byl to smělý tah! Nejúspěšnější podvod je ten nejodvážnější. Chtěl jsem, aby Mycroft působil přesvědčivě, a tak jsem ho pojal jako netuctového, výstředního člověka. Angličana vždycky přesvědčí právě výstřednost, protože takový způsob života vede spousta jeho krajanů. Samozřejmě jsem si dal záležet, aby můj bratr, i se svou skvělou inteligencí, vedl život natolik zahálčivý a samotářský a měl natolik výjimečné zaměstnání, že všem přišlo naprosto logické, že se s ním nikdy předtím nesetkali ani o něm neslyšeli. Diogenův klub byl pro něj jako stvořený a Alfred Fish, dobrý známý z dob mého divadelního působení, byl jako stvořený, aby ho ztělesnil. Vymysleli jsme Mycroftovi stručný životopis a doplnili jej padělanými listinami a vysvědčeními, které jsem bez obtíží obstaral; tak byl Mycroft v září roku 1888 přijat do Diogenova klubu, právě včas, než se zvedla opona a naše malé představení začalo. Myslím, že to byla velice odvážná a pečlivě promyšlená falešná stopa.“

Holmes se netajil svým uspokojením.

„Mělo toto tajemství, které jste tak střežil, něco společného s úkolem, který jste si předsevzal, myslím se zničením Moriartyho?“

„Moriartyho nelze od mého tajemství oddělit, v jistém smyslu je jeho příčinou. Je to tajemství oné vzdálené země, z níž, jak Alfred Fish předpokládal, jsem do Anglie přišel, jinak řečeno tajemství mého původu, které vám zakrátko vypovím. Je to ovšem také Moriartyho tajemství. Předsevzal jsem si, že s Moriartym skončuji, protože mi již záhy po našem rozchodu bylo jasné, že se pro tuto planetu stane kletbou, že musí být za každou cenu zastaven a že já

jediný to mohu udělat, protože já jediný se mu vyrovnám. Je tak zlý a tak šílený, Watson, že jeho cílem není nic menšího než podrobení každické lidské duše, a v případě, že se mu to nepodaří, hrozí zkáza celé civilizace, počínaje likvidací vlád západních zemí včetně Spojených států. Pamatujte na má slova, vypukne válka, do níž bude zatažen celý svět, nebude-li Moriarty zastaven. Už nyní rozsévá mezi národy Evropy nedůvěru a zlou vůli a doufá, že do deseti let dovede svůj zvrácený plán do krvavého konce.“

Nemohl jsem tomu uvěřit. Nemohl jsem věřit, že jediný člověk, jakkoli silný a s jakkoli zlými úmysly, by byl schopen způsobit zhroucení jediné země, tím méně skvělé stavby západní civilizace s mocnou Anglií v čele. Věděl jsem, že král Edward VII. a německý císař Vilém II., třebaže je spojuje příbuzenské pouto strýce a synovce, spolu nemají nejlepší vztahy, ale lord Lansdowne a pan Chamberlain mohou problematickou situaci uklidnit. Navzdory Gregsonovým, Lestradeovým a později i Jonesovým narážkám a navzdory tomu, že jsem Holmesovým vývodům vždy důvěřoval, jsem nemohl souhlasit s tím, že mezinárodní rovnováha sil je narušena. Koneckonců, nemluvil přece o vraždě v nějaké zapadlé uličce nebo o ukradené osobní korespondenci některé z korunovaných hlav. Šlo zde přece o závažné státní záležitosti.

„To je nesmysl, Holmesi,“ namítl jsem. „Takové věci přece nemůže nikdo vědět. Jak by mohl někdo vědět, že se mezi evropskými státy schyluje ke strašné válce a že do ní bude zapletena i Amerika? Vždyť ta je od nás tři tisíce mil daleko! To je směšné. Zašel jste příliš daleko, jestliže mě chcete přesvědčit, že jste pomocí svých metod vydedukoval, že válka je nevyhnutelná.“

„Nevydedukoval jsem to, Watson; vím, že pokud nesplním svůj úkol, dojde k tomu. Vemte jed na to, že se zvedá východní vítr, jaký ještě Anglie nezažila. Bude mrazivý, ostrý a mnozí z nás v jeho poryvech zahynou. Přece však doufám, že to není nevyhnutelné; právě na to spoléhám. Vyvolat takovou bouři je Moriartyho cílem, ale snad ještě není pozdě katastrofě čelit.“

Nechtěl jsem se s ním dál přít. Chtěl jsem se dostat k jádru věci. „A vaše tajemství? Slíbil jste, že mi ho svěříte, a myslím, že již

nastala ta pravá chvíle. Dosud jsem vám vždy důvěřoval a uvěřím vám i teď.“

„Ale nevěříte mi, že dojde k ničivé válce.“

„To je něco jiného. Jak může někdo vědět něco takového, a dokonce že k tomu dojde za deset let?“

„Já to mohu vědět, protože jsem, kdo jsem. Promiňte mi, milý příteli, jestliže pochybuji o tom, že mi uvěříte. Bude to od vás vyžadovat neobyčejnou dávku představivosti, abyste byl schopen sledovat, co se vám chystám sdělit. Zním jenom jediného člověka, který se pyšní takovou představivostí. Jeho vyprávění svět přijímá jen proto, že je považuje za fantastický výmysl, nikoli za skutečnost.“

„Kdo je ten člověk?“ zeptal jsem se.

Holmes se na mě pevně podíval: „Pan H. G. Wells, autor knihy *Stroj času*.“

Kapitola 18

Lokomotiva zahoukala a vlak projel mírnou zatáčkou. Byli jsme v Sussexu, blížili jsme se k pahorkatině South Downs a kousek před námi byla zastávka East Grinstead. Vlak vjížděl do nádraží a já mlčel. Nevěděl jsem, co si mám pro boha živého myslet o posledních Holmesových slovech. Začínal jsem mít neblahé tušení, že se nemýlil, když předvídal, že pro mě nebude snadné mu uvěřit. Co se mi jen chystá svěřit? *Stroj času* pana Wellse jsem četl, když vycházel v roce 1895 na pokračování v *The New Review* za značné pozornosti čtenářstva, příliš mě však nenadchl. Kromě toho, že byl založen na absurdním a nevědeckém předpokladu, připadal mi nepříliš inspirativní a deprimující.

„Dovolte, milý příteli,“ řekl Holmes, jakmile se vlak opět rozjel, „abych si dopřál chvíli mlčení. Možná dnes naposled vidím tuto krajinu, která mi přirostla k srdci, zemědělské usedlosti, osamělé domy a zvlněné kopce, a chtěl bych ji nerušeně vnímat.“

Než vlak vyjel z nádraží Waterloo, zeptal jsem se Holmese na cíl naší cesty. Vysvětlil mi: „Na venkově budeme v bezpečí. Chci, abyste se mnou strávil den na mé malé usedlosti v Sussexské pahorkatině, kam jsem se skutečně chtěl odebrat na odpočinek, než vyšlo najevo, že se můj dávný nepřítel vrátil. Budeme se procházet po mořském břehu a dívat se na Lamanšský průliv; dnes je krásně, možná tedy uvidíme i břehy Francie. A budeme si moci v klidu pohovořit. Ukážu vám své úly.“ Z těchto slov bylo zřejmé, že se ho budu moci dosyta vyptávat, a tak jsem jeho přání ochotně vyhověl, zvláště když jsem v jeho hlase zaslechl nový, odlišný tón. Byla to nostalgia, stesk za tím, co odchází, a ještě něco dalšího – náznak únavy, jako by na něj přece jen doléhalo vyčerpání ze zápasu s Moriartym, možná vyčerpání z celoživotního zápasu se zlem.

Zatímco nás vlak unášel k jihu, díval jsem se na jeho tvář. Byla bledá, zamyšlená, protažená únavou a trochu posmutnělá, až jsem

pocítil lítost. V takových chvílích jsem se na něj zapomínal hněvat a odpouštěl mu jeho tajnůstkářství. Wiggins měl určitě pravdu: Holmes měl pro ně dobré důvody a svým přátelům nechtěl ublížit.

Náš vlak zastavil v Polegate. Tehdy se Holmes probral ze svého zadumání a stal se znovu mužem činu. „Tak, teď dolů s vaší klerikou,“ zavelel. „Pospěšte si! Zanedlouho budeme vystupovat ve Willingdonu.“

Vysoukal jsem si kleriku přes hlavu; pod ní jsem měl své, poněkud zmačkané šaty. Holmes vytáhl z cestovní brašny čepici z bobří kožešiny, podal mi ji a na její místo uložil srolovanou sutanu. Svoje křiklavé sako vyměnil za střizlivé tvídové ze své zásoby převleků. Bez Jenkinsova rozšklebeného úsměvu vypadal velmi důstojně.

„Váš elegantní oděv není nejvhodnějším oblečením pro potulky krajinou,“ poznamenal, „ale lze očekávat, že vás budou považovat za místní honoraci. To nemůže být na škodu. Mimochodem, pokud se bude někdo ptát, mé jméno je Worthing a vy budete můj přítel, pan Sacker – co tomu říkáte?“

Neřekl jsem nic, protože v té chvíli zvuk píšťaly ohlásil Willingdon. Vlak vjel na venkovské nádraží a my vystoupili. Holmes vykročil k blízké nájemní stáji, za níž stála připravena malá, ale pohodlná bryčka. Srdečně se pozdravil s majitelem, vyskočil nahoru a já ho následoval.

„Dobré jitro, pane Worthing. Jedete na Birlingskou farmu?“ zeptal se muž, který vedl koně přes blátivý dvorek, aby ho okoval.

„Ano, děkuji, pane Frankline,“ odpověděl Holmes. „Máme dnes opravdu krásný den!“

„Kupředu, Viktorie,“ vzkřikl vzápětí, pobídl klisnu otěžemi a vyrazili jsme po úzké polní cestě.

„Do mého venkovského útočiště je to jen půlhodinka cesty,“ poučil mě Holmes.

Mířili jsme na západ k útesům Seven Sisters; přímo na jih od nás byl Beachy Head. Spokojeně jsem seděl a stejně jako Holmes mlčky pozoroval krajinu. Projížděli jsme středem zvlněné křídové pahorkatiny, po jejíchž šťavnatých lukách byla radost se procházet.

Kolem nás se rozkládaly oblé zelené kopce. Po jedné straně cesty se klikatil živý plot z hlohu a planých růží, druhou stranu lemovala nízká kamenná ohrada. Tu a tam se objevovaly červenošedé střechy venkovských usedlostí a z komínů se vinul dým. Nebe bylo bez mráčku; vzduch byl mrazivý a od úst mi stoupala pára, ale na tváře mi dopadaly hřejivé sluneční paprsky. Ve vzduchu byla cítit ostrá vůně vavřínu.

Brzy jsme dorazili k rozcestí. Hlavní cesta, jak stálo na dřevěném ukazateli, vedla do Fulworthu, dál na západ. Holmes se vydal odbočkou na jih.

„Fulworth je starobylá víska v zálivu, kam směřujeme,“ vysvětlil mi Holmes. „Je to nejbližší vesnice od mé usedlosti a je příjemně prostá. Je dost odloučená od světa a žije svým vlastním životem, což jsem právě potřeboval.“

Konečně jsem průrvou mezi dvěma kopci, ve vzdálenosti asi jedné míle, uviděl moře a do nosu mi pronikl štiplavý zápach slané vody. V té chvíli Holmes zabočil s bryčkou doprava na úzkou cestu mezi živými ploty; ukazatel na jejím začátku oznamoval Birlingská farma. Pokračovali jsme asi pět set yardů dolů po mírném svahu do zarostlého úzkého údolíčka a zastavili před velkým, stroze vyhlížejícím stavením s cestičkou sypanou šterkem a širokými arkýřovými okny po obou stranách těžkých dřevěných dveří. Dům měl dvě patra a – soudě podle okna v břidlicové střeše – rovněž mansardu. Byl natřen na bílo, avšak dešťová voda z okapu místy zastríkala zdi do hnědá.

„Vítejte na statku pana Worthinga, Watson,“ řekl Holmes a seskočil z kočáru. Stál s rukama v bok a přehlížel dům pyšným, leč kritickým zrakem majitele. „Chtělo by to kus práce, avšak toto potěšení mi bohužel již nebude dopřáno. Snil jsem, že se sem odeberu na odpočinek. Tamhle na svahu mám úly, chráněné před větrem od moře. V létě se zdejší kopce bělají jetelem. Anglie je krásná země; člověk se tu cítí jako doma.“

Odemkl masivní dveře a vešli jsme do domu. Pohled, který se mi uvnitř naskytl, nebyl nikterak povzbudivý. V obývacím pokoji s nízkým stropem bylo nábytku poskrovnu – několik rozviklaných

židlí a starý stůl, pokrytý potřísněným ubrusem z voskovaného plátna. Nevětraný vzduch byl cítit zatuchlinou a místnost byla chladná a temná.

„Abyste rozuměl, Watsone, ještě jsem se tu ani nezačal zabydlovat, avšak ve spíži mám trochu jídla; později se můžeme najíst.“ V krbu nachystal papír, drobné dřevo na podpal a pár polen a škrtl zápalkou o rošt. „Mnoho tady neuvidíte – ostatní pokoje jsou prázdné, a než se kamna rozhoří, bude tu nepříjemně chladno. Jsem připraven si s vámi promluvit. Vyjděme si na procházku na útesy.“

Dali jsem se cestou k moři. Nebyla blátivá, protože na ní ležela silná vrstva spadaného listí. Nad našimi hlavami se skláněly holé větve buků a kaštanů; na kopcích byly vidět žlutozelené skvrny dubů a hlohových keřů. Ty pak ustoupily širokému pásu keřů hlodaše, který se táhl až ke křídovým útesům pobřeží.

Došli jsme na místo, odkud jsme s mým přítelem mohli kráčet vedle sebe. Holmes nečekal, až se sám vrátím k tématu, o němž jsme prve hovořili, a začal: „Ptal jste se, Watsone, na můj původ – odkud pocházím, kdo byli moji rodiče. Povím vám to, protože chci, aby se to dověděl alespoň jeden člověk na světě kromě Moriartyho. Ten člověk, který si plným právem zaslouží znát pravdu, jste vy. Žádný Mycroft Holmes neexistoval, neexistovala také žádná babička, jejímž příbuzným byl Verner; mí předci nebyli venkovští šlechtici a mladý doktor Verner, který v roce 1894 koupil vaši lékařskou koncesi, nebyl mým vzdáleným příbuzným; není žádná Alice ani Jenkins, ani Escott, ani pan Worthing. Ve skutečnosti není ani žádný Sherlock Holmes a nikdy nebyl. Neexistuje. Můj život byl sérií převleků, z nichž nejznámějším a nejpečlivěji připraveným byl velký, úžasný detektiv, muž, který byl a je vaším přítelem a zůstane jím, dokud bude dýchat vzduch této země. Doufám, že pochopíte, že všechny ty mystifikace byly nezbytné a že jejich cílem nebylo uškodit živé duši.“

„Věřím vám,“ ujistil jsem ho.

„Pocházím zdaleka, ze země vzdálené nikoli v prostoru – poněvadž jsem rodilý Angličan – nýbrž v čase. Pocházím ze světa neskutečně odlišného, ne však jen proto lepšího. Abych byl přesný,

milý Watsoně, narodím se až za tři sta let.“

Kráčeli jsme dál beze slova, jistě ne déle než pár okamžiků. Od okraje útesu k nám vál ostrý vítr a dělal v trávě velké vlny. Po levé straně se pod jasnou zimní oblohou čeřila modrošedá hladina Lamanšského průlivu. Ticho občas přerušil křik mořských ptáků. Začalo mi být nevolno, na spáncích jsem pociťoval tlak, hlava se mi točila a lapal jsem po dechu. „Holmesi, musím si sednout,“ hlesl jsem. „Můj milý příteli!“

Vzal mě za loket a já se posadil na blízký pařez. Silně jsem se zapotil. Holmes mi rozepnul límec košile. Podíval jsem se mu do tváře a zahleděl se mu pátravě do očí. Neviděl jsem nic, co by ho zrazovalo; poznal jsem, že všechno, co řekl, myslel upřímně a že tomu věřil. V té chvíli jsem tomu zpola uvěřil také. Otřes z té nenadálé zprávy byl na mou ubohou hlavu příliš. Byla zaplavena přívalem nových fakt, který oslaboval mou nevůli přijmout představu cestování časem, kterou jsem znal z románu H. G. Wellse.* Byl jsem nucen přiznat, že všechna fakta, všechny jednotlivé fragmenty, které jsem nebyl schopen poskládat dohromady, do sebe náhle zapadaly: záhadné dětství, téměř žádní příbuzní, dobrovolná izolace, rezervovanost ohledně všeho, co souviselo s jeho osobou, ochota – za níž se skrývala nechuť odpovídat na otázky – připisovat policii vyřešení zločinů, které vyřešil on sám, a především jeho úžasné schopnosti a nezvykle hluboké vědomosti, které si přinesl s sebou – až jsem se bál na to pomyslet – z budoucnosti! Tajemství jeho příchodu z budoucnosti jej donutilo vymyslet si bratra, a de facto vymyslet sám sebe.

Holmes stál přede mnou a ve tváři se mu zračila hluboká starost o mé zdraví. Za jeho zády jsem viděl moře. Úporně jsem se snažil srovnat si v hlavě myšlenky, rozpomenout se na všechny otázky, které jsem mu chtěl prve položit. Vítr od moře mi foukal do očí; můj zkalený, zarudlý zrak se pomalu vyjasnil. Zadíval jsem se daleko za Holmese, k obzoru, kde se matně rýsovaly břehy evropské pevniny. Na širé vodní hladině zdobené tisíci hřebeny bílé pěny jsem uviděl člun, na jehož přídi bylo napsáno *Racek*. U kormidla stál chlapec v

---

* *Stroj času* vyšel poprvé roku 1895.

bílém svetru žáka soukromé střední školy a upřeně se díval k obzoru. Zdálo se mi, že mu na rtech pohrává melancholický úsměv, úsměv mladého snílka. Vzpomněl jsem si na mladého Holmesa, který se připojil – zdánlivě náhodou – k hereckému souboru, v němž hrál Alfred Fish.

„Kdo tedy jste?“ zeptal jsem se konečně a hlas jako by mi ochraptěl.

„Povím vám to, ale nepředstavím se vám jménem, protože na to je už pozdě. Na mém jménu ostatně nezáleží; pro tento svět jsem Sherlock Holmes a zůstanu jím, dokud odtud neodejdu. Zotavil jste se natolik, abyste mohl pokračovat v chůzi? Určitě to pro vás byl silný otřes.“

„To věru byl. Chci vám věřit, Holmesi.“ Můj přítel mi pomohl na nohy a šli jsme dál po okraji útesu. Začínal jsem se opět cítit ve své kůži. „To, co jste mi řekl, je tedy skutečně pravda?“

„Ano, je to skutečně tak.“

Rozhodl jsem se. „Věřím vám. Řekl jste ale, že vaše tajemství zná také Moriarty. Není to nebezpečné?“

„Mé tajemství zná již od samého začátku, protože je to i jeho tajemství. Také on přišel z budoucnosti.“

Při těchto slovech mi na mysli vytanul onen večer v laboratoři. Bleskem se mi hlavou mihla Moriartyho tvář a za ním stříbřitá klec. Viděl jsem, jak nevěřicně a zuřivě se na ni dívá, slyšel jsem ho soptit a chvástat se, že ji už viděl a že Holmes ho do ní nikdy nedostane.

„Ta klec!“ vykřikl jsem. Zastavil jsem se, otočil se k Holmesovi a popadl ho za rukáv. „To je stroj času!“

Přikývl. „Přece jen jste se z mých deduktivních metod něco naučil, Watson. Máte úplnou pravdu.“

„A v něm se sem dostal také Moriarty?“

„Ano.“

„A vaše laboratoř sloužila k tomu, abyste stroj znovu sestrojil nebo opravil?“

„Výborně!“

Holmes se smál a já jsem byl rád, že opět slyším jeho smích. Napětí ve mně povolilo. Poprvé jsem si uvědomil, že tajemství je

rozluštěno, jakkoli fantastický je výsledek, a třebaže dosud neznám odpověď na všechny své otázky, našel jsem toho, koho jsem hledal a kdo mi na ně brzy odpoví. Byli jsme opět spolu, Holmes a já, a to byla pro mě největší úleva.

Zasmál jsem se také a smích se mi zvedal v hrdle, až přešel v radostné zavýsknutí.

Holmese moje reakce poněkud zarazila. „Čekal bych od vás leccos, Watson, ale tohle ne – třebaže jsem tomu rád. Dokazuje to, že velký Sherlock Holmes není neomylný. Občas jste mě v minulosti překvapil a s velkou radostí zjišťuji, že jste toho schopen i nadále. Vidím, že připravovat překvapení nemusím jen já vám.“

Pokračovali jsme v cestě. Kluzkou cestičkou, svažující se dolů pod křídové útesy, jsme sešli na oblázkovou pláž, která v létě poskytovala ideální možnosti ke koupání. Byly tu malé i větší zátoky a také mělké prohlubeniny s vodou. Tato okouzlující část pobřeží se táhla několik mil oběma směry, až daleko vpředu ji přerušovala zátoka a vesnice Fulworth.

„Povím vám teď svůj příběh,“ řekl Holmes. „Vysvětlím vám, jak jsem se ocitl ve vaší době, jaký podíl na tom měl Moriarty. Vysvětlím vám, proč jsem byl nucen znovu sestrojít stroj času, který mě a mého nepřítele dopravil k vám. Vysvětlím vám, proč jsem se tak často uchýloval k převlekům a proč to dělal i Moriarty. Vysvětlím vám také, proč jsem jediný člověk, který je schopen se mu postavit, proč jsem se k tomu odhodlal a proč jsem se rozhodl vzít ho s sebou v jednom ze svých strojů, totiž ve třetí kleci, o níž jsem se vám již zmínil. Připravil jsem se na to poté, co jsme se včera večer rozešli, a stane se to zítra večer, s vaší asistencí.“

„Vy se chcete zítra vrátit do své doby?“

„Ano, milý příteli, musím. Past je nastražena tak dokonale, aby nemohlo dojít k ničemu nepředvídanému. Ve vašem světě mi nezbyvá víc času než něco málo přes čtyřicet hodin. Budu šťasten, budu-li je moci strávit s vámi.“

Holmes se na chvíli odmlčel a pak začal vyprávět svůj příběh.

„Popsat svět, z něhož jsem přišel, není pro mne nijak snadné, a to ze dvou důvodů. Předně, náš svět je nepoměrně odlišný od vašeho, a

kdybych vám ho měl přiblížit, potřeboval bych na to více času, než kolik nám teď zbývá; trvalo by celé roky, než bych ho popsal, a i pak byste ten vzdálený svět nemusel pochopit. Ten druhý důvod je, že jsem celé čtvrtstoletí žil od něj odloučen. Domovem se mi stala Anglie, ta zelená, úrodná a dosud nezkažená země – i když už začíná strádat kvůli nevědomosti a chamtivosti lidí slepých vůči hodnotám, pro něž se o ni mají starat.“ S nezměrným smutkem se zadíval na panoráma před námi. „Takové pobřeží, takové nebe a takové louky v mém světě nenajdete.

A přece, svět, z něhož pocházím, je plný divů. Pro lidi s fantazií je moje doba úchvatná. Víte, Watsone, že jsem se procházel po Měsíci?“

Zastavil jsem se a nevěřičně se na něj podíval; on mě však vzal za loket a vedl dál. Naráželi jsme nohama do větviček hlodašových keřů a ony praskaly.

„Musím vás varovat, milý příteli, že se dozvíte mnoho dalších neuvěřitelných věcí. Řekl jsem vám, že mě možná nazvete šilencem, a chápal bych, kdybyste to udělal. Pro člověka viktoriánské doby musí být skutečně těžké pochopit, co se vám snažím popsat; a přece věřím, Watsone, že tomu porozumíte, protože všechno, o čem vám vyprávím, je logické, ba řekl bych velmi prosté. Pomyslete na pokrok, který zaznamenalo uplynulé století, vzpomeňte si na všechny úžasné vynálezy, kterých jste byl svědkem: transatlantický telegraf, telefon, film, elektrifikace Londýna, železniční tratě, které křižují celý svět, automobil, který plaší koně na našich venkovských cestách, ale který je nahradí na silnicích. Myslíte, že lidstvo se spokojí s tím, čeho dosáhlo? Že se pokrok zastaví? Ne. Brzy budou lidé létat v motorových letadlech, stále rychleji a rychleji; ani to jim pak nebude stačit, sestrojí raketové lodě a zamíří k Měsíci. Ostatně už si to vysnili; předvídal to Jules Verne v románu *Ze Země na Měsíc*. Člověk je schopen své sny uskutečňovat, Watsone. Bude létat dokonce až k planetám a přijde na způsob jak dosáhnout hvězd.

Vidím, že stále pochybujete; dám vám tedy příklad, jemuž porozumíte. Sloužil jste Britskému impériu v Indii a v Afganistanu. Představte si impérium, jehož mateřskou zemí je celá planeta Země a

jehož koloniemi jsou planety naší sluneční soustavy a jejich měsíce a také planety blízkých hvězd. Je to stále tak nepředstavitelné?“

„Představit si to dovedu, Holmesi,“ řekl jsem po chvíli. „Těžší je tomu uvěřit.“

Holmes se znovu zasmál. „Dobře, Watson!“ Poplácal mě po zádech. „Už máte zpoloviny vyhráno.“

Pokračoval: „Bohužel, obraz budoucího světa není jen obrazem neustálého pokroku. Člověk si podmaní prostor i čas; zdolá nemoci a mnohé jiné nesnáze, které ho dosud sužují. Avšak je-li schopen takových výkonů, je schopen také vyvinout nové zbraně a nová trápení, a také to udělá, protože nikdy neovládne svou přirozenost, jež ho ve své dvojakosti vybavuje schopností konat nejen dobro, ale i zlo. Víím velmi dobře, co taková dvojakost obnáší, protože jsem byl dlouhá léta svědkem působení jedné z jejích podivných podob. A o tom vám teď chci vyprávět.

V onom budoucím světě jsem byl – co byste řekl? – hercem, člověkem, který se v jistém slova smyslu stává tisíckrát jiným člověkem. Vy, Alfred Fish, Wiggins a jistě i jiní lidé, jste se ptali, kde jsem přišel k svému hereckému umění a k vědomostem, jimiž jsem předčil nejzkušenější z vašich služebníků Thálie. Nyní znáte odpověď; není však úplná, protože nejprve musíte pochopit, co to znamená, být hercem v budoucím věku. Není to povolání, k němuž se člověk dostane pouhou náhodou, jako například Wiggins. Už v raném dětském věku jsou pečlivě zmapovány vaše vlohy a podle nich stanoven nejvhodnější směr, kterým se bude váš život ubírat – to jest takový život, který bude rozvíjet vaše vrozené vlohy a zájmy, co možná úspěšný a šťastný. Víím, že pro člověka tohoto věku je to zvláštní představa, a já sám po tolika letech strávených zde mám o takovém uspořádání věcí pochybnosti, nicméně tak to v mém světě chodilo. A tak mi bylo ještě před dovršením pátého roku života předurčeno, že se stanu hercem.

Nyní vám vysvětlím, co to znamenalo. V útlém věku jsem vstoupil do školy, jejímž cílem bylo vycvičit mě tak, aby se ze mě stal herec tělem i duší. Výuka byla vysoce specializovaná; abyste rozuměl, v budoucnosti je specializace nutná. Než vám povím, čemu

jsem se naučil, podívejme se do budoucnosti podrobněji. Dnes máte v Covent Garden operu; v St. James's Hall vystupuje Madame Nerudová, v divadle Oxford Marie Lloydová nebo trpasličí komik zvaný Little Tich; v Her Majesty's se můžete dívat, jak na jevišti bouří Beerbohm Tree nebo v divadle Gaiety tančí Wiggins. Za necelých dvacet let však tato živá představení začnou odumírat kvůli kinematografu a tento proces ještě zesílí po Edisonově vynálezu gramofonu, který přenese hlas orchestru přímo k vám do pokoje, kdykoli si to budete přát. A přijdou další vynálezy. Staré formy zábavy začnou lidi nudit; přesycení a otupělí diváci budou žádat nové a nové zážitky, nové a nové podněty. Poskytnout jim je budou moci jen herci s mimořádným nadáním a vynikajícím vzděláním ve svém oboru. V příštích třech stoletích se bude situace měnit, lidé se ještě budou občas vracet ke stylu let předchozích. Tak či onak, herci budou muset být nesmírně všestranní, aby byli úspěšní. Byl jsem významný herec, Watson; abych pravdu řekl, patřil jsem k největším hercům své doby; důvody vám hned objasním. Myslím, že byste mě mohl nazvat géniem mého řemesla – ale totéž platilo i o Moriartym.

Od svých pěti let jsem studoval různé styly, staré i nové. Učil jsem se jak recitovat Shakespearův blankvers i vytříbené alexandry Racinovy, učil jsem se umění tragédovu i komikovu, studoval a hrál jsem japonské divadlo – symbolické drama nó a loutkové divadlo bunraku, nosil jsem zlatou masku Oidipovu, naučil jsem se vyprávět pohádky dětem a milostné příběhy dospělým. Byl jsem strhující řečník. Naučil jsem se také tančit, metat přemety a hrát na různé nástroje, mimo jiné na housle. Napsal jste, že jsem někdy své stradivárky držel na klíně, jen tak vrzal a možná povzbuzoval nebo vyjadřoval své nálady. Milý příteli, dostalo se vám výsady poslouchat hudbu budoucnosti; ve vaší době zaznělo poselství z mého věku. Naučil jsem se ovládat i své tělo; zvládl jsem japonská bojová umění, indické umění meditace a jiné dovednosti, které si lidé v průběhu tří set let osvojili. Studoval jsem rovněž umění dramatické kompozice. Stručně řečeno, stal se ze mě, jak k tomu má výchova směřovala, umělec všestranný. Dovedl jsem zkrotit lva a stejně dobře

zahrát Hamleta, uměl jsem chodit po řěřavém uhlí, krotit hady, bojovat s ďáblem jako nadčlověk pana Shawa, zvládnout baletní prvky, položit zloducha na lopatky, rozesmát dvacet tisíc diváků.

To všechno ale dovedl také Moriarty. Už tenkrát to byl můj nepřítel!“

Kapitola 19

Stáli jsme s Holmesem na vysokém útesu; pod námi ležela vesnice Fulworth, malebné seskupení domků roztroušených podél hlavní silnice, která vedla k přístavišti, kde se rybářské čluny pohupovaly na vlnách stoupajícího přílivu. Mořské hřebeny z bílé pěny se změnilly v mocné dlouhé vlny ženoucí se směrem k pobřeží.

Obrátili jsme se a vydali se zpět k Birlingské farmě.

„Dospěl jste k jádru věci,“ řekl jsem svému příteli, „totiž k Moriartymu. Ta klec byla pro mě záhadou, ale Moriartyho podobnost s vámi mě mátl ještě víc. Řekl jste, že ho znáte od dětských let. Předpokládal jsem, že musíte být příbuzní, že jste bratři, dokonce jednovaječná dvojčata. Zeptal jsem se na to Moriartyho, ale on to popřel. Vzpomínám si, co mi tenkrát řekl: ‚Jsme si blíží, než si dva lidé mohou být.‘ Co tím myslel?“

Holmesovou tvář se mihl výraz bolesti.

„Měl jste otce, vidíte?“ zeptal se mě po dvaceti krocích v napjatém tichu.

Nechápal jsem, kam Holmes míří. „Samozřejmě.“

„A svou matku jste poznal?“

„Drahá maminka... Oba rodiče bohužel zemřeli před mým odjezdem do Indie, ukončení mých studií se však dožili. Nemám v Anglii jediného příbuzného, kromě své ženy Violety – ale to už přece víte. Proč jste se na mé rodiče ptal?“

„Řekl jste, že vaše matka vám byla drahá. Věřím vám, Watsoně. Vy ani já si ve vzpomínání na staré časy příliš nelibujeme. Je mi líto, že jsem o ní za celé ty roky slyšel tak málo. Škoda, že jsem nikdy nepocítil něhu takové ženy, která mohla utišit mou duši a posílit mé srdce.“

„Tak vy jste sirotek! Vždycky mi přišlo zvláštní, že jste o své rodině nikdy nemluvil.“

„Jsem sirotek lidského rodu, stejně jako Moriarty. Oba jsme

sirotci.“

„Co tím myslíte?“

„Myslím tím, že jsem nikdy neměl matku, nikdy jsem neměl rodiče a Moriarty také ne.“

To mne podráždilo. Holmes si se mnou opět hraje? Avšak jeho pohled, upřený do dále nad dmoucí se vody Lamanšského průlivu, byl vážný. „Ale vždyť to je nemožné! Musel jste se narodit, jak jinak! Vaše matka vás jistě milovala a někdo se o vás staral místo ní.“

„Ano, vyrůstal jsem, ale nenarodil jsem se v tom smyslu, jaký máte na mysli. Totéž platí o Moriartym a jiných lidech, nám podobných.“ Holmes se zastavil a položil mi ruku na rameno. „Jste ohromen, milý příteli, že se s Moriartym tolik podobáme. Víte, je to hlubší než pouhá podoba. Máme tytéž kosti, tytéž orgány, tytéž svaly...“

„Jste jeden a tentýž člověk!“ zvolal jsem domnívaje se, že se tak potvrdila má teorie rozdvojené osobnosti, o níž jsem mluvil s Wigginsem. Pln zmatku jsem od Holmese odstoupil. Může se tedy každým okamžikem nahrbit, zatvářít se potměšile, začít syčet a vyhrožovat mi?

Holmes se na mě konejšivě usmál a já jsem cítil, jak mě panika opouští. „Moriarty a já nejsme jeden člověk, Watson; každý z nás má své tělo – tedy fyzicky vzato, jinak jsou naše tělesné schránky stejné.“ Opět vykročil a já jsem se držel po jeho boku. „Snažil jsem se vám naznačit, jaké divy přinese budoucnost. Není to lež, tvrdím-li, že jsem kráčel po povrchu Měsíce a jiných planet, než je naše Země. Není to lež, že jsem se k vám do Anglie dostal z budoucnosti vzdálené tři století. Žádám vás, abyste tomu všemu věřil, ba co víc: žádám vás, abyste uvěřil, že profesor Moriarty je má přesná kopie. Nenarodili jsme se, Watson; byli jsme, použiji-li termín z knihy, která dosud nebyla napsána, *dekantováni*.“*

Zalila mne vlna zlosti. „Holmesi, jsem lékař, mě nemůžete jen tak vodit za nos! Že jste cestoval v čase, je logické, a mohu tomu věřit.

---

* *Aldous Leonard Huxley (1894-1963) Konec civilizace (Krásný nový svět, The Brave New World, 1931, český nejnověji Maťa, Praha 1998).*

Ale že jste se nenarodil z muže a ženy – to už je příliš! Že jste byl dekantován? Přelit z baňky? Chcete mi snad ještě říci, že jste byl počat na laboratorním sklíčku a kojen v kádince?“

Holmes se rozesmál. „Watson, vy jste génius! Promiňte, ale vyjádřil jste se přesněji, než si dovedete představit.“

Jeho veselí jsem si nevšímal. „A Moriarty že je vaše přesná fyzická kopie? Tomu nemohu uvěřit.“

Po naší levé straně se táhlo pásmo nízkých kopců. Za nimi, chráněny před pobřežními větry, se prostíraly louky s úly, o nichž Holmes mluvil, když jsme dorazili na Birlingskou farmu. Ukázal jejich směrem a řekl: „Nevěnoval jsem se včelaření pro nic za nic.“

Udivilo mě, že mu v takovou chvíli přišel na mysl jeho koníček. „Včely! Vaše včely! Nechci se bavit o vašich včelách, Holmesi. Trvám na tom, abyste ihned vysvětlil to absurdní tvrzení o sobě a o Moriartym! To mi dlužíte a nenechám vás, abyste se z toho vykroutil.“

„Ty včely jsem použil jako přirovnání, Watson, protože dobře osvětlují skutečnost, o níž mluvím. Víte, že v úlu jsou jenom tři druhy včel? Jedna královna, několik stovek trubců a mnoho tisíc dělnic. Trubci jsou všichni stejní; jsou od sebe k nerozeznání a totéž platí o dělnicích. Každý trubec a každá dělnice jsou kopiemi příslušníků svého druhu.“

„Ano, ale to jsou včely. Mluvíme přece o lidech.“

„Mluvím o životě a všechny formy života mají něco společného: jsou složeny z buněk a v každé jednotlivé buňce je uložena genetická informace o celém jedinci, ať je to živočich či rostlina – nebo Sherlock Holmes.“

„Genetická informace?“

„Genetika je teď teprve v plenkách, ale jistě znáte dílo Johana Gregora Mendela* a jiných vědců o dědičných znacích a o šlechtění zvířat podle jistých, žádoucích rysů. Představte si, že jsou Mendelovy výzkumy dále propracovány; představte si, že jsou vynalezeny způsoby, kterými je možné prozkoumat a popsat

---

* *Johan Gregor Mendel* (1822-1884), rakouský přírodovědec a biolog, zakladatel nauky o dědičnosti (genetiky). Opat kláštera augustiniánů v Brně.

tajemství reprodukce života.“

Zloba ze mě vyprchala, cítil jsem jen zlé tušení. „Vy mne děšíte, Holmesi. K čemu by lidem takové vědomosti byly?“

Můj přítel se opět zastavil, obrátil se ke mně a upřeně se na mě zadíval. Rozpřáhl ruce. „Odpověď na vaši otázku stojí před vámi,“ řekl prostě.

Vítr od moře se opřel do Holmesova kabátu, který se rozevlál kolem detektivova hubeného těla. Zachmuřeně jsem se na něj díval. Jeho tvář mi říkala, že mluví pravdu. „Jste tedy jakási forma uměle vytvořeného života?“ otázal jsem se. Slyšel jsem opět ono zvonění v uších, pociťoval jsem zděšení, údiv a jaksi napůl jsem Holmesovi věřil, jako ve chvíli, kdy mi řekl, že cestoval zpátky v čase; tentokrát jsem však nedovolil, aby mě přemohly pocity. Byl jsem odhodlán čelit čemukoliv.

„Uměle vytvořený život neexistuje, dokonce ani ve světě, z něhož pocházím,“ odpověděl Holmes. „V budoucnu však bude možné vytvářet z identických buněk lidské bytosti s jistými žádoucími rysy. Jsem si jist, že vy jako lékař byste byl touto metodou nadšen, třebaže si nejsem jist, zda byste souhlasil s jejím využitím; teď však nemáme dost času na to, abych vám vše vysvětlil. Řeknu vám, že první pokusy s reprodukcí zvířat z buněk, bez pohlavního rozmnožování, začnou za necelé půlstoletí. Pohlavní rozmnožování v mém světě sice existuje, mimo něj jsou však z vybraných, pečlivě vyšlechtěných buněk vytvářeny bytosti s jistými vlohami, jako například Moriarty a já. Řekl jsem vám, že mi již od útlého dětství bylo určeno stát se hercem; abych byl přesný, byl to můj osud, ještě než jsem se ‚narodil‘.“

Byl jsem konsternován. „Šlechtit lidské bytosti, to je příliš, Holmesi!“

„Copak se vy Angličané nezhlížíte ve své šlechtě?“

Trvalo mi chvíli, než jsem odpověděl. Pochopil jsem výstižnost jeho námitek. „Vy tedy tvrdíte, že vy a Moriarty jste fyziologicky shodní, že máte tytéž duševní schopnosti, protože jste vyrostli z identických buněk?“

„Ano, to tvrdím; je to pravda,“ odpověděl s neochvějnou jistotou,

která otrásla mou nedůvěrou.

V té chvíli mi bleskla hlavou nová myšlenka. „V tom případě jste vy dva nemuseli být jediní. Existují v budoucnosti ještě další lidé jako vy?“

„Ano, kopie mého fyzického já skutečně existují.“

Pomyšlení, že Sherlock Holmes existuje v několika exemplářích, mne vyvádělo z míry. Pomyšlení, že existuje více bytostí podobných Moriartymu, mě však vyděsilo. Ihned jsem se na to Holmese zeptal.

„Moriarty je jenom jeden,“ ujistil mě.

Pokračovali jsem v chůzi a já jsem se snažil všemu porozumět. Konečně byly mé myšlenky natolik uspořádané, že jsem byl schopen položit Holmesovi dvě otázky: „Jestliže vy i Moriarty pocházíte z identických buněk, proč se Moriartyho osobnost tolik liší od vaší a proč jste se ocitli právě tady, v Anglii krále Edwarda?“

„Jsme zde, protože Moriarty chtěl dobýt svět, primitivní svět – promiňte mi ten výraz, Watson – nicméně civilizovaný natolik, aby mu poskytoval požitky, v nichž si libuje. Odpovědět na vaši otázku po odlišnosti našich osobností je těžší. Zdá se, že důvodem není pouhá výchova, protože jsme vyrůstali společně. Jsem přesvědčen, že Moriarty musel být v době svého dospívání nějak postižen, nikoli však způsobem, který by poznamenal jeho duševní schopnosti – ty jsou vynikající – nýbrž takovým, který znetvořil, všechno, co v něm bylo ušlechtilého. Je to ďábelsky chytrý monomaniak, pro něhož je nejcennější uspokojení těch nejnižších choutek. Jistě si vzpomínáte, jak jsem onoho posledního večera, který jsme strávili spolu na Baker Street, uvažoval o dobru a zlu. Řekl jsem tenkrát, že veskrze zlý člověk neexistuje, avšak Moriarty je takovému tvorů podle mého soudu ze všech nejbliž. Ve slabých chvílkách ho dokonce lituji, Watson. Někdo ho však musí zastavit, a jediný člověk, který je toho schopen, jsem já.“

„Ale proč?“

„Není jiná možnost, protože on je já. V něm jsou obsaženy moje předpoklady a ve mně zase jeho. Jako by on existoval ve mně a já v něm. On je můj zrcadlový obraz, nemohu před ním uniknout. V něm vidím svou temnou stranu a tu musím zničit. A pak, znám ho, jak už

jsem vám řekl, od svého dětství.“

„Vyrůstali jste společně?“

„Ano.“

Holmesův výraz se změnil. Už se nedíval do dále na hladinu Lamanšského průlivu. Nyní upíral zrak přímo před sebe, na klikatou cestičku vinoucí se podél okraje útesu. Viděl jsem však, že nevnímá jediný trs trávy ani jediný hlodašový keř; viděl jsem, že se dívá do budoucnosti vzdálené od nás tři sta let, že se tak dívá do své minulosti.

„Vyrosl jsem společně s Moriartym a s mnoha jinými v Anglii, která se od té dnešní v mnohém lišila; v místě bílém a čistém, jehož posláním bylo vychovávat šťastné děti, které budou spokojeny s budoucností, předem naplánovanou pro každé z nich. Šlo o určitý experiment, a jak jste si jistě už domyslel, takových jako my bylo mnoho. Do vínku jsme dostali nejen vynikající vnímavost a inteligenci, ale také schopnost napodobovat a touhu předvádět se – jakési histriónství, mohu-li to tak říci. Vedle nás vyrůstaly ještě jiné skupiny dětí, s odlišnými fyzickými a duševními schopnostmi, se skvělými vlohami pro přírodní vědy, matematiku či pedagogickou činnost. Žily tam i skupiny dětí poddajných, které se nerady rozhodovaly a raději poslouchaly jiné.“

Holmesova poslední slova mi připomněla včely dělnice a ihned jsem zaprotestoval. „Ale to je děsivé, Holmesi!“

„I já se na to teď tak dívám, tehdy mi to však ani na mysl nepřišlo. Děti z různých skupin se mezi sebou mísily a společně si hrály. Ačkoliv členové téže skupiny vypadali stejně, rozdílnosti v povaze se přirozeně navenek projevovaly, a tak vzhledem k tomu, že jsme byli od přírody vybaveni jemnou vnímavostí, vzájemně jsme se rozeznávali. To byl můj nejranější výcvik v bedlivém sledování jedinečnosti každého člověka; v mé detektivní kariéře jsem ho pak velmi dobře zúročil. Tyto jemné rozdíly, které se později do značné míry prohloubily, se projevovaly v držení těla, v gestikulaci, ve způsobu řeči. Osobnost mění jak vzhled člověka, tak jeho chování; Moriarty je toho živým důkazem.“

Vrozené sklony dětí z jednotlivých skupin byly zjevné již od

samého začátku. Děti z mé skupiny napodobovaly ostatní, chovaly se nápadně, strhávaly na sebe pozornost, kdykoli to bylo možné, byly velmi soutěživé a žárlivé na projevovanou pozornost. Jsem si jist, že jsme byly ty nejnesnesitelnější děti, které svět zažil! Dobře si vzpomínám na Moriartyho. Už jako chlapec se lišil od ostatních z naší skupiny. Byl stejně nadaný jako všichni ostatní, ale jeho potřeba strhávat na sebe pozornost byla zjevně silnější, jeho touha být středem všeho dění byla větší, jeho závistivost hlubší a potřeba ovládat ostatní mocnější.“

„Chcete říci, že to byl malý tyran.“

„Ano, Watsone, skutečně byl takový, třebaže se tyto rysy vyjevovaly postupně. Byl to člověk s velkým sebeovládáním a svá zklamání skrýval za oním nenápadně vemlouvavým chováním, s nímž jste se setkal rovněž vy; pod tímto šalebným pláštěm však jeho nitro překypovalo nenávistí. Jsem přesvědčen, že tato sebestředná zvrácenost bránila jeho hereckému růstu. Zatímco já jsem se učil poměrně lehce a s chutí plnil své úkoly, Moriarty se neustále potýkal se zlou vůlí, která ho tížila jako břemeno. Držel se mnou krok, ale jakou cenu za to musel platit! A právě zde má své kořeny jeho nenávist ke mně.“

„Teď už rozumím, proč si ten tvor předsevzal, že vás zničí,“ řekl jsem. „Vím už, kde pramení vaše herecké schopnosti a proč jste si s Moriartym tolik podobní, a přece tak rozdílní. Řekl jste, že přicestoval do naší doby, aby si podmanil náš svět. Ale proč jste zde i vy? Přišel jste k nám, abyste nás zachránil?“

„Kdyby to byla pravda, byl bych na to opravdu hrdý. Ne, do vaší doby mě přivedl Moriarty.“

„Ale vždyť vy jste jediný, kdo je schopen zhatit jeho plány!“

„Jeho mozek pracuje zvláštním způsobem, Watsone. Vzal mě sem, protože jsem pro něj představoval výzvu, možnost, aby sám sobě dokázal svou sílu. Na chvíli ve svém vyprávění odbočím, abych osvětlil jeho zvrácené uvažování. Řekl jsem vám, že díky mým studiím se ze mě stal mistr hereckého řemesla. Už ve svých pětadvaceti letech jsem byl věhlasná osobnost. Mé jméno bylo známé i na jiných planetách, než je tato. Jak jsem se již zmínil, v naší

době existuje mnoho forem elektronické zábavy – efektních a někdy prapodivných, jejichž popisování by zabralo příliš mnoho času; nicméně umění živých herců neztratilo s novou technikou krok a vytvořilo si svou vlastní formu divadelní podívané. Herci zůstali pro publikum stejně přitažliví, jako tomu bylo vždycky, a do velkých arénových divadel proudily davy lidí, aby se mohly podívat na své miláčky. Byl jsem mladý a sklízel jsem vavříny. Večer co večer jsem předstupoval před ohromné, burácející publikum a navazoval s ním kontakt; podmanil jsem si je, dojal je, rozesmál, rozplakal nebo donutil žasnout, volat mé jméno. Byl jsem fenomenální herec a publikum mě milovalo.

Moriarty byl také dobrý, ale v jeho umění bylo více vůle než přirozené lehkosti. Zářil, ohromoval, ale nebyl milován a k duševnímu klidu měl daleko. Viděl ve mně rivala a pro souboj se mnou si představoval docela jinou arénu. Věděl, že v naší době je jeho síla omezená, ale že by se se svými schopnostmi klamat a svými vědomostmi o vědě a uspořádání společnosti naší doby mohl v minulosti stát svrchovaným vládcem, a uspokojit tak svou bezmeznou touhu být nejlepším divadelníkem, totiž tím, který bude řídit osud lidstva. Jsem přesvědčen, že se tak chtěl své době zároveň pomstít za ústrky a přehlížení, kterým ho, jak se ve své chorobné mysli domníval, urážela. Doufal, že až se dostane do minulosti, nějakým strašlivým způsobem změní budoucnost. To vše bylo součástí jeho plánu.

Byl v tom však háček: kdyby zmizel, vyklidil by mi pole; mně, který jsem ztělesňoval všechno, co on nenáviděl, totiž nenucenost a přirozenost, které mu scházely. To nemohl dopustit. A tak nastražil léčku, aby mě do ní lapil a násilím přenesl do vaší doby, kterou si předem pečlivě vybral. Jednoho dne mne obelstil, spoutal a naduté mě seznámil se svým plánem. Pak nás oba s pomocí stroje času, kterého se podvodně zmocnil a který se velmi podobal klecím, jež se mi podařilo zrekonstruovat, přenesl sem do vaší doby. Naše těla byla rozložena na elementární částice, vystřelena spirálou času a opět složena v celek na jednom travnatém kopci necelých pět mil od Camfordu, jednoho letního dne roku 1878.“

Holmes se na chvíli odmlčel. Jeho pohled opět zabloudil k rozvlněné hladině Lamanšského průlivu. V tu chvíli jsme již stáli na vrcholu útesu a chystali se sestoupit dolů k Birlingské farmě. Kolem nás hvízdal silný vítr a vzdouval nám kabáty. Kdesi v dálce zaržál kuň. Kavka na kamenné ohradě chraplavě zakrákala, zatřepotala křídly a odletěla na východ. Člun jménem *Racek* už nebyl v dohledu; doufal jsem, že se pohupuje na vlnách ve fulworthském přístavišti a že chlapec je v bezpečí u rodinného krbu. Bylo ke třetí hodině a nízko na nebi se zlověstně sbíraly černé mraky slibující déšť. Vzduch ztěžkl blížící se bouří.

„Anglie našeho věku se tedy měla stát dějištěm vašeho dramatu?“ zeptal jsem se.

„Přesně tak, Watsone.“ Holmes mě vzal za paži a vedl zpět k Birlingské farmě. „Moriarty je opravdový šílenec. ‚Teď se ukáže, kdo je nejlepší a kdo si umí podrobit svět!‘ vrčel, jako kdyby mně na něčem takovém záleželo. Jeho však nezajímá nic jiného a já, protože jsem tady, jsem nucen se tím zabývat, protože se mu musím postavit. Já jediný vím, kdo skutečně Moriarty je a jaké škody může způsobit. Je to šílenec, bohužel s pečeti génia.“

„Takže na vás zkouší svou sílu?“

„Pokud se mu podaří mě zničit dokáže tím svou nadřazenost. A pak nevyhnutelně dosáhne svého konečného cíle, protože váš svět se mu nedokáže ubránit. Teď vidíte, Watsone, jak je ta záležitost vážná, a víte, proč jsem zasvětil život boji se zločinem a zdokonalování detektivních metod, kdykoli a kdekoli to bylo možné, a také proč moje aktivita přesáhla hranice Anglie.“

Nikdy nezapomenu na první okouzující odpoledne, které jsem zažil v Anglii vaší doby. Šok z přesunu časem pominul; Moriarty mě uvolnil z pout, kterými mě předtím svázel. Stáli jsme na kopci ve šťavnaté louce, dívali se do modrého nebe, cítili jsme teplý, voňavý vánek, naslouchali švitoření ptáků, které jsme dosud v tak překrásném prostředí neviděli. Byl jsem nádherou okolní přírody jako očarován; Moriarty ji však vnímal jinak – jako svět, jehož se zmocní a který vysaje. Tohle je jiná Anglie, svěží a bohatá!“ zaskřehotal vítězně. „Uvidíme, co s ní uděláme. Půjdu teď svou

cestou a ty jdi svou. Utkáme se později, to je nevyhnutelné. Tenhle svět nemůžeme rozdělit, musí patřit jen jednomu z nás!“ Obrátil se a odešel pryč. Ještě v dálce jsem viděl jeho siluetu; můj bože, bylo to moje tělo! – hrůzně pokřivené nenávistí a sobectvím, jak se kymácí po cestě a hyzdí svou přítomností venkovskou krajinu. Setkal jsem se s ním až po letech, když vybudoval svou d'ábelskou organizaci a na mé případy začal dopadat jeho stín.“

Zbytek příběhu jsem již znal. Několik dní po svém příchodu se Holmes v Camfordu připojil k herecké společnosti, kde působil Alfred Fish, protože mu poskytla práci, kterou uměl nejlépe.

„Pozoroval jsem herce a učil se od nich,“ vysvětloval mi Holmes, „změnil jsem přízvuk, gesta a chování; zkrátka, stal se ze mě mladý viktoriánský gentleman. Když jsem svou úlohu zvládl, vydal jsem se do Londýna, nikoli však proto, abych zkřížil cestu Moriartymu. Nevěděl jsem nic o tom, co teď podnikal, ačkoliv jsem se toho obával. Když jsem tehdy Alfredu Fishovi řekl, že mě čeká jistý úkol, myslel jsem tím jen to, že jsem se rozhodl věnovat své síly boji se zločinem, ať se objeví kdekoliv, a svou práci jsem chápal jako jakousi přípravu na to, čeho se lidstvo může dočkat od Moriartyho. A také jsem už nechtěl pokračovat v herecké práci. Uvědomoval jsem si, že bych se mohl stát druhým Moriartym, a zakusil jsem již v hojné míře samolibou radost, kterou mi poskytovala moje schopnost strhnout obecenstvo. Rozhodl jsem se tedy, že využiji svých hereckých zkušeností jako detektiv, jehož prvořadou dovedností by mělo být rozpoznat, co se skrývá pod maskou. Na to jsem byl vyškolen velmi dobře. Kromě toho jsem do nové profese mohl vnést veškerou svou horlivost, inteligenci a samozřejmě také laickou znalost vědeckých vyšetřovacích metod, kterou jsem si přinesl z budoucnosti a přizpůsobil vaší době.“

Musím se přiznat ještě k dalším mystifikacím, které mi, jak doufám, odpustíte. Nikdy jsem nestudoval na univerzitě a své první případy, které jsem vám popisoval – kupříkladu Musgraveský rituál, jsem si do posledního puntíku vymyslel. Nejšťastnější událostí od mého příchodu bylo, milý příteli, setkání s vámi před dvaadvaceti lety, v době, kdy jsem si budoval renomé. Prokázal jste mi

neocenitelnou službu, když s vaší pomocí získaly mé vyšetřovací metody světové uznání; za to, stejně jako za mnohé další služby, vám budu vždy vděčen.“

Zaplavila mne vlna pýchy. „Děkuji vám, Holmesi. V Londýně jste si tedy zřídil laboratoř v suterénu domu paní Hudsonové, mám pravdu?“

„Ano.“

„Ted' už chápu, proč musela zůstat utajena. Byl to další z vašich smělých tahů, že jste ji umístil do bezprostřední blízkosti svého bytu. To, že se vám s pomocí našich primitivních materiálů a postupů podařilo zrekonstruovat stroj času, byl, myslím, úžasný výkon. Předpokládám, že vám pomohly odborné publikace Ernesta Rutheforda a dalších badatelů, v nichž jste našel nejnovější vědecké poznatky naší doby. Ale co ty knihy o nadpřirozených jevech?“

Holmes se usmál. „To bylo zajímavé studium, Watsone. Škoda jen, že už nemám čas v něm pokračovat. V mé době, když vědci přišli na způsob, jak cestovat časem, začali také zkoumat jeho možné dopady. Jako příklady uvedu několik otázek: Co když cestou do minulosti člověk změní budoucnost? Co se stane, až se vrátí do své doby? A lze to vůbec provést? V tomto studiu budu průkopníkem. Shromáždil jsem všechny záznamy o záhadných zmizeních a strašidelných zjeveních v naději, že některé z nich mohou ve skutečnosti být případy návštěvníků z jiných dob – možná z mé doby. Pátral jsem po jakémkoliv vodítku, které by mi napovědělo, jak se mám vrátit zpět. Mé výzkumy se však ukázaly jako bezvýsledné, a tak jsem byl nucen sestrojit stroj času sám, bez jakékoli pomoci. Když jsem si tenkrát myslel, že jsem u Reichenbašských vodopádů s Moriartym navždy skoncoval, výzkumy jsem zastavil, protože jsem byl rozhodnut zůstat ve vaší Anglii a podle svých schopností jí sloužit. Když jsem však zjistil, že Moriarty zůstal naživu, věděl jsem, že se musím vrátit ke svým pokusům a sestrojit stroj času, pomocí něhož nás oba vrátím do doby, z níž jsme přišli. Tato cesta, jak vás zbavit Moriartyho, mi připadá správná a přiměřená, a rozhodl jsem se pro ni s konečnou platností. Vráti se se mnou zpátky, živý nebo mrtvý!“

Mezitím jsme došli k Holmesovu domu. Vstoupili jsme dovnitř. V obývacím pokoji bylo již tepleji; přitáhli jsme si rozviklané židle ke krbu. Ani jeden z nás neměl pomýšlení na jídlo. Věděl jsem, že to je pravděpodobné naposled, kdy takto sedím se svým přítelem. Toto pomýšlení a pohnutý příběh, který mi můj věrný přítel vyprávěl, ve mně vyvolávaly zámračky. Cítil jsem, že se blíží vyvrcholení dlouhého, nevyhnutného zápasu a chtěl jsem být, jako vždy, svému příteli nápomocen.

Holmes mi řekl, že ve svém novém plánu počítá rovněž se mnou. Zeptal jsem se ho, jakou úlohu mám v závěrečném jednání sehrát.

Holmes byl pln činorodosti. Zamnul si ruce u ohně, vytáhl dýmku a zapálil si ji. Seděl nakloněn dopředu, lokty na kolenou, konečky prstů opřené o sebe a z úzkých rtů mu stoupaly obláčky dýmu. Mihotavá záře ohně osvětlovala jeho rozhodný obličej, dychtivý jako vždy, když se schylovalo k závěru nějakého dobrodružství.

„V tomto případě mnozí hráli divadlo, Watsone, a tak bude na místě, když k jeho završení dojde na jevišti, co říkáte? Ve středu večer, tedy zítra, bude mít velký Escott v divadle Oxford Theatre of Varieties blízko Soho Square své poslední představení. Jeho vystoupení není veřejně ohlášeno – rozhodl jsem se včera večer a ihned vše zařídil s jedním svým bývalým klientem, který mi dlužil laskavost. Váš úkol bude spočívat v tom, že dnes večer prostě přijedete domů. Moriarty vás bude sledovat; ví, že jen vy ho spolehlivě dovedete ke mně. Spěte klidně a zítra konejte svou obvyklou práci, to jest věnujte se svým pacientům; pak přijďte do divadla na večerní představení. To je všechno; jsem si jist, že vám nehrozí žádné nebezpečí. Přivedete Moriartyho ke mně a já se postarám o ostatní. Jak víte, mám k dispozici třetí klec. V mém vystoupení bude nepostradatelná. Během našeho krátkého rozhovoru Wiggins vyslovil domněnku, že moje klec je zařízení, do něhož chytám zločince, jakási past na lotry. Musel jsem se smát, protože trefil hřebík na hlavičku: je to vnadidlo i past zároveň. Tentokrát mi Moriarty neunikne!“

Vstal a bloudil pohledem po pokoji v domě, jenž se měl stát místem jeho odpočinku v Anglii, kterou si zamiloval. „Vidím, že se

připozdívá. Brzy se přižene bouře. Můj kůň nás doveze do Willingdonu právě včas na zpáteční vlak do Londýna. Doufejme, že nás nedostihne déšť.“

Kapitola 20

Náš vlak mířil do Polegate a ze sussexské krajiny zbyla jen zelenavá šmouha za okny vagónu, do nichž bily proudy vody. Píšťala zněla v zatačkách tesklivě a jakoby zdálky, jako vzpomínka unášená větrem.

Holmes seděl na sedadle proti mně a kouřil dýmku, ve tváři nevyzpytatelný výraz. Třebaže jsem svému příteli věřil, v hlavě mi vířilo, jak jsem se snažil jeho příběh uspořádat. Všechno do sebe zapadalo. V celé záležitosti byla jediná příhoda, která se nejspíše udála dílem náhody, totiž to, že Wiggins navštívil představení velkého Escotta ve varieté Pavilion právě toho dne, kdy jsem mu ukázal onu knihu o divadlech, kterou jsem zachránil z Holmesovy laboratoře.

Během naší cesty drožkou na nádraží do Willingdonu mi Holmes vyprávěl, jak přišla na svět postava velkého Escotta: „Moriarty byl v Londýně, musel jsem tam tedy zůstat také, ale potřeboval jsem se ukrýt pod falešné jméno. Potřeboval jsem také vlákat svého nepřítele do klece. Byli jsme oba herci a oba jsme byli obzvláště zdatní iluzionisté. Moriartyho nenávist ke mně vyrostla z herecké rivality: jeho chorobný mozek byl přesvědčen, že ji pocítuje nejen on, ale i já. Nebylo lepšího způsobu jak ho rozběsnit, a tím oslabit jeho pozornost, než zahrát právě na tuto strunu. Tak se ze mě stal Escott. Věděl jsem, že až si získám věhlas, Moriarty se na mě dřív nebo později přijde podívat. Bylo jasné, že klec pozná, a já jsem počítal s tím, že bude jednat ukvapeně. Nepočítal jsem však s tím, že ho dovedete do mé laboratoře. Klec, kterou tam zničil, byla prototyp; naštěstí jsem měl v záloze ještě dva exempláře. Jeden z nich jistě zničil po našem včerejším útěku z divadla. Nestřetl jsem se s Moriartym, protože jsem vás chránil, Watsoně. Tu druhou klec jsem odvezl do varieté Oxford Theatre, kde na něj bude zítra čekat.“

Nyní Holmes otevřel zcela nečekané téma, domníval jsem se, že

dávno pohřbené: „Nekladete si teď po tom všem otázku, proč jsem kdysi bral kokain?“

„Na to jsem ani nepomyslel. Chcete snad říci, že s tím Moriartyho případ nějak souvisí?“

„Svým způsobem ano. Budete asi zděšen, když vám teď řeknu, že v budoucnosti se lidé budou oddávat mnohým zábavám, mezi nimiž budou také drogy – zvláště lidé od divadla. Svůj návyk jsem si přinesl právě odtud, po několik let jsem ho uspokojoval kokainem. Podařilo se mi s ním skoncovat v době, kdy jsem se domníval, že Moriarty zahynul při pádu na skály v Reichenbašských vodopádech. Pokud jde o mého nepřítele, vašeň pro drogy způsobuje výrazné odlišnosti v jeho vzezření, ztrhané rysy, vpadlé oči. Je s podivem, že ho drogy nezničily, je to však člověk úžasně silný.“

„S nímž, jak doufám, zítra skončujete,“ dodal jsem.

Zpáteční cestou do Londýna jsme toho již mnoho nenamluvili. Když jsme se blížili ke stanici těsně před nádražím Waterloo, sundal Holmes svou cestovní brašnu, vyndal z ní Jenkinsovo příšerné tvídové sako a klobouk a opět se do nich přistrožil.

„Zde vás musím opustit,“ oznámil mi. „Vy vystupte až na Waterloo a domů si vezměte drožku. Dál pak jedněte podle mých instrukcí. Moriarty bude vyčkávat, jak se situace vyvine. Řekl bych, že k vám už chová respekt, Watsone. Plně si ho zasloužíte.“

Zbývalo asi pět minut do chvíle, kdy jsme se měli rozloučit. Hlavou mi vrtala ještě jedna otázka, již jsem se zabýval od chvíle, kdy mi Moriarty naznačil, že Sherlock Holmes není pravé jméno mého přítele. „Rád bych ještě věděl, Holmesi, jak jste vy a Moriarty přišli ke svým jménům?“ zeptal jsem se.

Detektiv se neradostně usmál. „Můj nepřítel je získal svou obvyklou zločinnou cestou. Zavraždil skutečného Jamese Moriartyho, profesora matematiky ve výslužbě, který neměl žádné přibuzenstvo. Ten bezúhonný muž totiž mohl Moriartymu poskytnout v počátcích jeho kariéry novou identitu. Používat jeho jméno bylo pro něj výhodné; publikoval pod ním dvě odborná pojednání – jedno o binomické větě a druhé o planetkách – jejichž pramenem byly poznatky budoucího věku. To bylo naposled, kdy

prozradil něco z budoucího vědění, a myslím, že to mínil jako výsměch vědě vaší doby. Já jsem své jméno tak krutě nezískal, neměl jsem to zapotřebí. Když jsem se dostal do Camfordu, vedly mé první kroky do nejbližší knihovny. Tam jsem při prohlížení knih z vašeho věku narazil na knihu esejů Američana Olivera Wendella Holmese, lékaře, jako jste vy; byl jsem jimi okouzlen. Tehdy a tam jsem se rozhodl, že se budu jmenovat Holmes.“

„A co Sherlock?“

Holmes se zarděl a málem se dal do smíchu. „Představte si, že si můžete zvolit jakékoli jméno, Watson. Jaké byste si vybral? Já bych si vybral jméno Shakespeare; byl jsem mladý a onen básník byl mým idolem. Nemohl jsem se však jmenovat Shakespeare Holmes – pro toho, kdo na sebe zatím nechce poutat pozornost, by to bylo příliš nápadné. Ponechal jsem tedy počáteční písmena a pro zbytek jména jsem se nechal inspirovat jedním z jeho pozoruhodných hrdinů – Shylockem, mazaným židem, který přece jen krvácel; tak se ze mě stal Sherlock.* Sherlockem Holmesem jsem zůstal celá ta léta a zůstanu jím, dokud neodejdu z vaší doby.“

Vstal, uchopil mě za rameno a pevně je stiskl. Vlak se skřípěním zastavil v železniční stanici pod šikmou střechou, z níž se na zem valily proudy vody. „Tak tedy na shledanou. Uvidíme se zítra večer, na konci naší dlouhé společné cesty.“

Roztáhl obličej do širokého úsměvu a v té chvíli přede mnou stál dokonalý obchodní cestující Jenkins, v jehož podobě bych stěží našel Holmesovy rysy. Za chvilku se vlak rozjel do centra Londýna a já jsem se díval, jak Holmes svižným krokem odchází po nástupišti, dokud nezmizel v davu.

Můj přítel měl pravdu. Ani na nádraží Waterloo, ani když jsem jel drožkou domů ulicemi smáčenými deštěm, nebylo po Moriartym ani stopy a také jsem si nevšiml, že by cíhal u mého domu. Holmes se jistě nemýlil, když předvídal, že Moriarty mě přesto bude špehovat a vyčkávat a nazítří večer mě bude sledovat do varieté Oxford Theatre. Připravil jsem si lehkou večeři a po sklence brandy se sodou, nad níž jsem rozvažoval o událostech dnešního dne, jsem se záhy uložil k

---

* Jde, zdá se, o invenci Roberta Lee Halla, nemající oporu u A. C. D.

spánku. Déšť celou noc bez ustání bil do oken a v okapech kvílel vítr. Nazítří v deset hodin jsem již byl ve své ordinaci. Strávil jsem poklidný den se svými pacienty; liják pokračoval s nezmenšenou silou, jak ukazovaly i jejich ošlehané tváře, mokré boty, kabáty a kapající deštníky. V sedm večer jsem opět seděl v drožce a směřoval na Oxford Street. Navzdory bičujícím poryvům deště a větru byla ulice plná povozů. V jednom z nich mě nepochybně následoval Moriarty.

Oxford Theatre bylo jedním z mnoha divadel, která se před vynálezem elektrického osvětlení stala obětí katastrofálních požárů, způsobených nehodami osvětlení plynového. Dvakrát lehla popelem značná část divadla; před deseti lety bylo divadlo zbořeno a znovu vystavěno na původním místě, na křižovatce ulic Oxford Street, Charing Cross Road a Tottenham Court Road, poblíž Soho Square. Drožka zastavila před divadlem, jehož vchod od běžného pouličního ruchu odděloval ozdobný železný plot. Vystoupil jsem na mokrý, lesknoucí se chodník a rozevřel deštník. Kolem houfně přijížděly a pak zase odjížděly drožky a kočáry, cestující vystupovali a navzdory prudkému dešti proudil dovnitř třemi klenutými vchody, nad nimiž zářila světla, dav vesele hlučících návštěvníků. Blížily se Vánoce – zatím jsem neměl čas, abych si to řádně uvědomil – a těmto lidem, kteří se přišli pobavit, nemohlo nic zkazit náladu.

Já jsem však na zábavu neměl ani pomyšlení. Pokušení ohlédnout se přes rameno dozadu bylo velké, ale odolal jsem a připojil jsem se k zástupu lidí vcházejících do divadla.

Brzy poté jsem již seděl v jedné z předních řad křesel v přízemí a čekal; představení mělo začít za deset minut.

Hlediště se zaplňovalo. Po chvilce váhání jsem se kolem sebe nenápadně rozhlédl. Byl jsem v tomto divadle poprvé. Byla to malá příjemná budova, na hony vzdálená bombastickému stylu varieté Pavilion. Balkony podpíraly elegantně klenuté samonosné oblouky, takže výhledu v přízemí nic nebránilo. Horní části hlediště byly vyzdobeny zlatě, modře a bledorůžově. Křesla v přízemí byla polstrována sytým zeleným plyšem, který ladil s krásnou dvoudílnou oponou. Diváci se nechovali tak rozjařeně jako ti ve varieté Pavilion,

byli to ctihodní příslušníci střední třídy, nastrojení do svých nejlepších šatů. Na čelných místech v programu stála dvě známá jména varietního divadla, George Robey, zvaný též král dobré nálady, a Marie Lloydová, a tak vzrušení v hledišti každým okamžikem vzrůstalo.

Měl jsem celý den na to, abych si Holmesův příběh promyslel do všech podrobností. Když jsem se opět usadil v křesle a čekal na první tóny předehry, nemyslel jsem na Moriartyho, číhajícího kdesi vzadu za mnou, ani na nadcházející souboj, nýbrž na Holmese, na muže z daleké budoucnosti. Co nevidět se vrátí zpět a já už nikdy nebudu mít možnost položit mu spoustu otázek, které se mi honily hlavou. Naplnilo mne to lítostí. Co nám přinese budoucnost, ptal jsem se sám sebe. Holmes mi již leccos sdělil: budou vynalezeny létající stroje, přístroje vysílající na dálku obraz a zvuk, rakety, které budou létat k Měsíci, planetám a hvězdám. Tyto úchvatné možnosti mě nadchly, avšak vytváření identických lidských bytostí z těchže buněk mě naplňovalo obavami. Chtěl jsem se však dozvědět víc – například o způsobech léčby nemocí a o dalších pokrocích lékařské vědy. Neměl jsem dost duchapřítomnosti, abych si své otázky vybavil včas a stačil se Holmese zeptat; avšak už když jsme se spolu vraceli za silného deště vlakem ze Sussexu do Londýna, jak jsem to popsal na předchozích stránkách, napadl mě jistý paradox, s nímž jsem se Holmesovi ihned svěřil.

„Myslím, že jsem vám pomohl získat mezinárodní věhlas,“ poznamenal jsem. „Nemohu si však představit, že by budoucnost na Sherlocka Holmese zapomněla. Ve vašem věku o něm přece musí být někde alespoň zmínka. Zachovaly se některé mé spisy? Musel jste mít zvláštní pocity, když jste se dozvěděl, že jste slavná historická postava.“

Holmes odpověděl: „Kdyby to, co se domýšlíte, byla pravda, pak bych znal výsledek svého zápasu s Moriartym, k němuž má dojít zítra večer. Já ho ale neznám, protože v mé době nikdo nic o Sherlocku Holmesovi nevěděl. Váš paradox má podle mého dvojí možné vysvětlení: buď jsem se narodil dříve, než bylo možné změnit minulost a pojmout do ní Sherlocka Holmese, anebo, a to je

pravděpodobnější, existují různé smyčky dějin a my s Moriartym jsme byli vrženi do jedné z nich.“

To mě zmátlo. „Jak si tedy můžete být jist, že vypukne ta strašná válka, kterou jste předvídal?“

„Nejsem si tím jist, a v tom je má naděje. Jestliže minulost, vaše doba, byla změněna tak, aby mne pojala, pak je snad možné ji změnit ještě víc, aby bylo zabráněno světové válce i válkám pozdějším, které všechny byly smutnými doklady lidské hlouposti. Situace je taková, že pokud Moriarty nebude zastaven, k válkám nevyhnutelně dojde.“

Tak jsem se dozvěděl, jaké důsledky bude mít výsledek střetu, k němuž mělo dojít nazítří večer v divadle Oxford Theatre of Varieties.

Konečně světla v hledišti pohasla a orchestr pana W. G. Eatona spustil předeheru. Krátce nato přišel první výstup a za ním další a další. Nevzpomínám si na žádný, s výjimkou vystoupení Marie Lloydové, jejíž košilátá píseň mi vyloudila na rtech hořký úsměv. Po nekonečných akrobatických vystoupeních, komických scénách, v nichž vystupovali bohatí hejskové, chudí povaleči a hihňavé služtičky, a po číslech s cvičenými zvířaty jsem konečně uslyšel, nač jsem tak netrpělivě čekal: „A nyní, dámy a pánové, uvidíte něco, co nebylo ohlášeno v programu! Speciální lahůdka pro vaše potěšení o těchto svátcích dobré vůle! Kouzelník velký Escott!“

Na jevišti se opět objevil průhledný závěs posetý hvězdami a tajemné modravé světlo, které jsem již znal z představení v divadle Pavilion.

Představil jsem si, jaký vztek musí šířat Moriartyho. Teď již jistě ví, že Escott je Holmes. Je možné, že hněv nad detektivovou smělostí oslabí jeho pozornost? Zachvěl jsme se při představě, jak jeho oči za mými zády srší smrtelnou nenávistí.

V Holmesově výstupu opět účinkovali stejní aktéři – pes, kočka, holubi, květiny a pět zázračných krabic, a reakce diváků byla stejně bouřlivá jako předtím v divadle Pavilion. Konečně se na scéně objevila stříbřitá klec – třetí klec, past na Moriartyho. Avšak Holmesova slova, kterými toto vrcholné iluzionistické číslo uvedl, byla tentokrát jiná: „Za chvíli uvidíte kouzlo, jehož podstatu zná

kromě mne jen jeden člověk na světě, ale neumí ho předvést!“ Tato posměšná narážka znamenala jasnou výzvu, již Moriarty musel porozumět. „Má-li kdokoli z vás pochybnosti, necht’ vstoupí na jeviště a přístroj si prohlédne,“ zakončil Holmes.

Čekal snad, že v následující chvíli dojde k očekávanému střetu s Moriartym? Pokud ano, byl zklamán, protože jeho nabídku nikdo nepřijal, na jeviště za ním nikdo nepřišel.

Holmes tedy vstoupil do klece a zahájil číslo.

To, co následovalo, bylo stejné jako v Pavilonu. Třebaže jsem byl již připraven, Holmesův výkon mě přesto znovu ohromil. Zahalen jako mumie do černého pláště, oči zavřené v předstíraném transu, začal se otáčet, stále rychleji a rychleji. A pak ho pohltila třpytivá temnota, rozložila v ohňostroj jisker a můj přítel byl pryč.

Musel jsem si opakovat, že zmizení, jehož jsem svědkem, je jen geniálně provedenou iluzí. Skutečný mechanismus bude uveden do chodu až ve chvíli, kdy Holmes Moriartyho vláká – či donutí vstoupit – do klece.

Obecenstvo vypuklo v jásot. Zelená dvojdílná opona se rychle zatáhla, aby scéna mohla být připravena na nadcházející výstup; konferenciér vyběhl na předscénu, aby ho ohlásil. Pocítil jsem náznak zklamání. Nevěděl jsem přesně, co Holmes zamýšlí, tušil jsem jen, že ať to bude cokoli, dojde k tomu během tohoto Escottova představení. Zkřížilo něco Holmesovy plány, nebo bylo mé očekávání marné? Co nejbezpečněji jsem se rozhlédl hledištěm. Viděl jsem jen bavící se diváky – z nichž v žádném jsem nepoznal Moriartyho – s pohledy spokojeně upřenými na jeviště, kde se právě odehrávala jakási hlučná burleska. Následoval výstup čtyř hráčů na banjo, po něm další dvě nebo tři čísla, až konečně po konferenciérově mnohohlavném poděkování a přání všeho dobrého představení skončilo. Světla v hledišti se rozsvítila a nadmíru spokojení diváci se zvedali ze sedadel a mířili k východu. Jediným nespokojencem v divadle jsem byl já – a nejspíš ještě jeden člověk, Holmes.

Zatímco se hlediště vyprazdňovalo, stál jsem bezradně, nevěda, co mám dělat. Od Holmese jsem žádné instrukce nedostal. Měl jsem

jeho dávného nepřítele dovést sem do divadla, a tento úkol jsem, jak jsem alespoň doufal, splnil. „Moriarty bude vyčkávat, jak se situace vyvine,“ předvídal Holmes. Zjevně tedy stále čeká. Má to snad znamenat, že moje úloha již skončila? Měl bych odejít a nechat Holmese a Moriartyho, aby vybojovali svůj konečný zápas sami?

Tenkrát v divadle Pavilion jsem dostal jednoznačný pokyn, že mám zůstat. Tentokrát nikoliv, a protože jsem nechtěl jakkoli zhatit přítelovy plány, dospěl jsem k závěru, že musím odejít.

Divadlo bylo již zcela prázdné. Vzal jsem si svůj kabát, klobouk a deštník, vyšel jsem z řady, v níž jsem seděl, a dal se uličkou k východu. Kráčel jsem po zeleném koberci a s každým krokem ve mně sílil pocit, že nedělám dobře. Vždyť jsem se s Holmesem ani pořádně nerozloučil a nechtělo se mi věřit, že by zamýšlel nechat mne takto odejít. Stál jsem mu po boku téměř celé čtvrtstoletí, ve všech jeho případech a za okolností často velmi nebezpečných. A teď, na konci jeho rozhodujícího dobrodružství, bych ho měl opustit? Copak mu nemohu už nijak pomoci?

Spolu s posledními opozdílci jsem došel téměř k dveřím do foyeru. Váhal jsem. Myslím, že bych se byl obrátil, kdyby někdo jiný nerozhodl za mě. V té chvíli mě totiž kdosi energicky popadl za rukáv a vtáhl do přítmi pod balkon.

„Tudy, Watsoně,“ uslyšel jsem zašeptat hlas Sherlocka Holmese.

Otočil jsem se a kousek od svého obličeje uviděl potměšilý škleb Jamese Moriartyho. Vrazil mi do žeber chladnou hlaveň pistole, aniž si kdokoli z posledních diváků, vycházejících ven z hlediště, něčeho všiml.

Hrubě mnou smýkl do úzkého výklenku a vmáčkl se tam za mnou. Nepřestával na mne mířit zbraní a varovně sykl, abych se neodvážil promluvit. Divoce mi svíral paži. Těsně u ucha jsem cítil jeho hrozivě hlasitý, přerývaný dech. Ukryti v přítmi jsme viděli, jak dva zřízenci obcházejí prázdné hlediště, kontrolují a zavírají dveře. Konečně odešli bočním východem; poslední zaklapnutí zámku se osudově rozlehlo, jako by oznamovalo neodvratný konec. Moriarty stál tiše, stále mě pevně svíraje. Doufal jsem zoufale, že se podobně jako tehdy v Pavilionu objeví uklízečky, že jedna z nich bude šilená

Alice a z této tísnivé situace mě vysvobodí, ale neobjevil se nikdo. Konečně jsem ucítil, že Moriarty uvolnil své sevření. Bylo to však jen proto, aby mne mohl zatáhnout o kousek dál, do přitmi pod balkonem v zadní části hlediště.

„Ani slovo,“ zasyčel a oči mu v polotemnu blýskaly. Díval se vzhůru a čekal, až osvětlovač ve své budce vysoko nahoře zhasne světla. Vtom hlediště ztemnělo a my jsme se ocitli v šeru, kterým pronikalo jen slabé světlo z elektrických svícnů podél sedadel v přízemí.

Ucítil jsem, jak mi Moriarty sáhl do kapsy, vytáhl z ní můj revolver a hodil jej mezi sedadla. „Teď jste bezbranný jako holubička.“ Konečně mě pustil a poodstoupil. Byl oblečen ve společenském obleku, stejně jako já; velmi se teď podobal Holmesovi, když jsme spolu navštěvovali dvouhodinové koncerty klasické hudby v některé z londýnských koncertních síní. Ve svém černém cylindru a tmavém plášti však Moriarty vypadal zlověstně. Bělo očí a bílé zuby jako by mu v polotmě vítězoslavně blýskaly, když říkal: „Boj mezi mnou a Holmesem rozhodnete vy, doktore. Holmes a já jsme si rovni, jistě už víte proč. Vezmu vás jako rukojmí. Myslím, že jazýček vah se tak vychýlí na mou stranu. Čeká v zákulisí? Pojd'te, ať ho neklameme.“ Mávl pistolí, abych vykročil uličkou k jevišti.

Nehnul jsem se ani o píd'. „Nebudu vaše rukojmí!“ pravil jsem pevně.

Moriartyho hlava sebou začala ještě více škubat a oči se mu zúžily. Jeho tichý hlas nedovedl zakrýt potlačovaný vztek. „Byla by škoda zabít vás hned na místě, pokud to však bude nutné, nebudu váhat ani minutu,“ zasyčel. „Jistě si myslíte, že svému příteli můžete nějak pomoci. Myslíte, že mu posloužíte tím, že zemřete? Abych vašim nadějím hned nezatřhl tipec, doktůrku, navrhuji vám, abyste mě poslechl. Přece se v závěru tohoto jedinečného dobrodružství nevzdáte místa v první řadě? Na vašem místě bych si jeho konec rozhodně nenechal ujít. Tak, hněte sebou!“ Znovu hrozivě zamával pistolí.

Měl pravdu. Skutečně jsem nevěděl, jak by má smrt mohla

Holmesovi prospět, třebaže bych za něj rád ihned položil život. Obrátil jsem se a vykročil uličkou směrem k jevišti.

„A teď hybaj nahoru!“ poručil mi můj přemožitel, když jsme došli k orchestřišti. Vystoupil jsem po schodech na kraji jeviště a protáhl se podél okraje těžké sametové opony dozadu. Moriarty šel těsně za mnou a hlaveň jeho pistole jsem cítil přitisknutou mezi lopatkami.

Jeviště bylo prázdné; přízračné světlo na něj vrhala jediná žárovka vysoko nad prosceniovým obloukem. Jevištní pozadí z posledního čísla dnešního představení, znázorňující dům v Benátkách za svitu měsíce s gondolami plujícími kolem, bylo dosud na místě. Po kleci, Holmesově pasti na Moriartyho, nebylo ani památky; jistě čeká někde v temnu mezi kulisami. I tady, stejně jako v divadle Pavilion, ukazovalo množství škvír v podlaze jeviště, kde se nacházejí četná propadla.

„Běžte opatrně, doktore Watsone, já si také dám pozor,“ varoval mě Moriarty. „Nechci, aby někdo z nás znenadání zmizel, jako se to tak šikovně přihodilo vám, když jsme se setkali naposled.“

Obezřetně jsme se vydali napříč jevištěm. Když jsme byli asi v polovině, Moriarty mi přikázal, abych se zastavil. Udělal jsem to a obrátil se k němu. Nedíval se na mě, ale rozhlížel se kolem po jevišti i nahoru nad něj. „Holmes!“ zakřičel. Prázdný prostor zazněl ozvěnou. „Jsem zde, Holmesi, jak jsi chtěl. Pokud vím, máme schůzku, musíme spolu něco vyřídit, leccos si mezi sebou vyjasnit. Za sebe jsem si do naší debaty přinesl nabitou pistoli s citlivou spouští, kterou teď mířím na prsa doktora Watsona. Byla by škoda nechat tohoto nevinného muže trpět jen proto, že my dva se nemůžeme dohodnout, zvlášť když vezmeme v úvahu, že je to tvůj dávný přítel a věrný, i když hloupý služebník. Ihned se ukaž, Holmesi, jinak to s ním bez váhání skoncuje!“

Moriarty stál ode mě asi šest kroků. Ruka, v níž svíral zbraň, se ani nepohnula, zatímco se jeho shrbené tělo otáčelo doprava a doleva a jeho ostražitě oči prohledávaly každý temný kout na jevišti. Nepochyboval jsem, že se nebude rozpakovat mě zastřelit, jestliže se Holmes neobjeví, a horečně jsem přemýšlel, co bych mohl pro svou záchranu udělat, lze-li podniknout vůbec něco, když tu jsem v

podlaze za Moriartyho zády zahlédl nějaký pohyb. Podíval jsem pozorněji a zkoprněl jsem.

Jedno z propadel se pomalu spouštělo dolů.

Moriarty stále pátral očima v přítmí a pak začal znovu vykřikovat svou výzvu; v mém překvapeném obličeji si nevšiml ničeho, ani neslyšel žádný podezřelý zvuk. Obdélníkové propadlo za ním se úplně otevřelo a na jeho místě se objevila zející díra. Z ní se začala bezhlučně vynořovat, snad díky nějakému mechanismu, jaký jsem viděl v Holmesově knize o divadlech, stříbřitá klec s otevřenou přední stěnou. Uvnitř klece stál Holmes.

Nejprve se objevila známá hlava, pak ramena a tělo. Můj přítel již nebyl oblečen ani nalíčen jako Escott. Kontrast mezi jeho imponujícím zjevem a Moriartyho mrzkou karikaturou byl omračující.

Konečně jsem ty dva muže viděl vedle sebe; konec dlouholetého konfliktu se blížil!

Já jsem však zklamal. Moriarty si všiml nestřeženého záblesku radostného překvapení, který se mi ukázal ve tváři. Všechno bylo ztraceno! Moriarty sebou trhl, vykřikl a otočil se, ještě než klec s Holmesem stačila vystoupat. Holmes duchapřítomně vyskočil z klece nahoru na jeviště, vrhl se na Moriartyho a odrazil stranou jeho ruku se zbraní, kterou na něj zlosyn namířil. Moriarty uvolnil sevření, pistole vylétla vysoko do vzduchu, udeřila o podlahu a odlétla stranou.

Protivníci, ozbrojeni nyní jen svou fyzickou silou, se na sebe vrhli a začali spolu zápasit; hlasitě při tom sténali, přiškrceným hlasem vykřikovali, kleli, padali na zem a znovu vstávali, aby pokračovali v zápase. Padaly strašlivé rány a byly slyšet hrozné zvuky, ale ani jeden ze soupeřů se nevzdával. V šíleném boji na život a na smrt se z jejich rukou staly pařáty. Brzy měli tváře zbrocené krví. Přesto zápasili dál. Při pádu narazili na klec a ta zařinčela. Viděl jsem, že se Holmes snaží dostat Moriartyho do klece. Moriartyho jediným cílem bylo Holmesa zabít. Kutáleli se pryč ode mě, napříč jevištěm. Byl jsem ztuhlý hrůzou, a teprve teď jsem si uvědomil, že musím svému příteli pomoci. Pistole! Musím se jí zmocnit! Bylo však už pozdě.

Zmítající se těla se ocitla jen pár stop od ležící zbraně. Čísi ruka po ní sáhla, sevřela ji za hlaveň a udeřila s ní, a znovu a znovu...

Na zemi zůstalo ležet nehybné tělo. Druhý ze soupeřů, těžce oddechuje, se vrávoravě postavil. Byl to muž se shrbenými zády a kymácející se hlavou.

Jako bych v duchu zoufale vykřikl. Tohle má být konec? Smrt mého přítele a triumf Moriartyho?

Netvor mi nevěnoval sebemenší pozornost. Klekl si, popadl Holmesa pod rameny a vlekl bezvládné tělo ke kleci. Teprve když je vtáhl dovnitř, konečně se ke mně obrátil.

Stále přerývaně dýchal, ale oči mu vítězoslavně svítily. „Nezapomněl jsem na vás, doktore. Udělám s Holmesem to, co se on chystal udělat se mnou, pouze s tím rozdílem, že já se s ním nevrátím do naší doby. Až zmizí, vy a celý svět se mi budete muset postavit bez pomoci velkého detektiva. Řekl bych, že vás všechny čeká pěkné nadělení!“ Samolibě se zasmál a obrátil se, aby dokončil své dílo. Už se chystal zavřít dvířka klece, když se z Holmesových úst vydralo tiché zasténání.

Svitla mi naděje. Můj přítel tedy není mrtev!

Moriarty vytáhl pistoli a namířil ji na Holmesa; detektivova oční víčka se zachvěla a pak otevřel oči.

„Jsem upřímně rád, že jsi při vědomí,“ řekl Moriarty posměšně. „Mám tak příležitost se s tebou obřadně rozloučit. Doufám, že jsi natolik duchapřítomný, aby sis uvědomil, kdo z nás dvou vyšel z dlouhého boje vítězně. Nebud' hloupý a neopovaž se pohnout, dokud svou práci nedokončím.“ Jednou rukou se chystal zavřít dvířka klece, druhou přiložil zbraň k Holmesově hlavě.

Teprve v té chvíli jsem si uvědomil, že chce Holmesa zabít, než ho pošle zpět do budoucnosti.

Můj přítel teď sice ležel bezbranný, ale dlouhý boj, který Moriarty podle svého vítězoslavného vychloubání vyhrál, ještě nebyl dobojován. Můj generál Holmes byl sice téměř poražen, avšak já jako voják jsem se mohl ještě o něco pokusit. Poděkoval jsem v duchu bohu za dnešní déšť, poněvadž mi jím poskytl zbraň – můj deštník. Holmes mi onedhy řekl, že jsem si u Moriartyho získal

respekt; jak vidno, nikoli v dostatečné míře. Moriarty stál ke mně obrácen zády, v domnění, že se neodvážím zasáhnout. S velkým zadostiučiněním jsem mu tedy předvedl, nakolik se mýlil.

Nepozorovaně jsem pozvedl svůj deštník a jeho kostěnou rukojetí jsem Moriartymu zasadil mocnou ránu do týla.

Moriarty padl bezvládně k zemi. Pistole, kterou již nestačil použít, mu vypadla z ruky a s třeskotem spadla na zem.

Holmes, který již nabyl plného vědomí, se podíval na mě a pak na ležící tělo svého úhlavního nepřítele. Úzké rty roztáhl do úsměvu a pak se hlasitě rozesmál. S jistou námahou se postavil na nohy. V týle, kam ho Moriarty několikrát udeřil pistolí, měl pohmožděnin, tvář měl zkrvavenou. Šaty měl potřhané a plné prachu a byl zjevně vyčerpán; přesto ke mně doklopýtal a vřele mě objal.

„Watsone, vy jste mne zase překvapil,“ řekl a uvolnil své sevření. „Jste nejlepší a nejstatečnější muž, jakého jsem kdy poznal!“

Na tato slova budu s hrdostí vzpomínat, dokud budu živ.

„A teď si musím pospíšet.“ Holmes se sklonil a vtáhl bezvládného Moriartyho do klece. Obrátil se ke mně, pevně mi stiskl ruku a vřele se na mne podíval. „Nadešel čas se rozloučit, milý příteli. Víím, že jsem vám leckdy připadal chladný a nepřístupný. Nyní však již znáte důvody, které mě k tomu vedly, a doufám, že mi odpustíte. Odcházím do nejisté budoucnosti. Než odejdu, musím vám však říci, že vás v tomto či kterémkoli jiném věku budu vždy pokládat za svého jediného skutečného přítele.“

S dojetím jsem si všiml, že se mu v očích objevily slzy, avšak jeho slova mě polekala. „Do nejisté budoucnosti, říkáte? Ale vždyť se vrátíte do své doby, v ní si lidé s Moriartym určitě poradí.“

Holmes pustil mou ruku a vstoupil do klece. „Bohužel, ani jedním z toho si nemohu být jist, Watsone. Mechanismus stroje času je velmi citlivý a já nevím jistě, jak ho správně nastavit. Nevím také, zda naše první cesta časem nějak nezměnila budoucnost. Víím jen, že je nutné a správné odstranit Moriartyho z tohoto světa stejným způsobem, jakým se sem dostal.“

Zavřel dvířka klece a pevně je zajistil. Kovový zvuk se rozlehl matně osvětleným jevištěm. Viděl jsem jeho ušlechtilou hlavu,

zakrvácenou, ale nepokořenou. Laskavě se na mě podíval a zmáčkl dva knoflíky na přední straně klece.

„Sbohem,“ slyšel jsem jeho hlas jako z velké dálky.

Klec se zachvěla a za zvuku, který připomínal vzdálené cinkání zvonku, s Moriartym i mým přítelem zmizela.

Nazítří, ve čtvrtek, se má žena večer vrátila z cesty a našla mě podřimujícího v křesle v obývacím pokoji. Sklonila se a políbila mě na čelo. Zamžikal jsem a otevřel oči.

„Zvonila jsem, Johnne, ale tys mi nepřišel otevřít,“ řekla a rozvazovala si stuhu krásného slaměného klobouku, který jí nejspíše darovala její drahá přítelkyně z Kentu. „Měla jsem se celý týden báječně. Copak ty se mě na nic nechceš zeptat?“

Konečně jsem se úplně probral a rozhlédl se kolem. Pootevřenými dveřmi jsem uviděl v hale její cestovní vak, několik kufříků a krabic, které jí drožkář nepochybně pomohl donést dovnitř. Věděl jsem, že má žena teď stráví několik hodin pečlivým vybalováním. Procházela se po pokoji a pečlivě obhlížela každou drobnůstku a každou květinu. Svou roztomilou čínorodostí vyvolala na mých rtech mírný úsměv. Cítil jsem, jak svou uklidňující přítomností postupně naplňuje celý dům, jehož pokoje mi v její nepřítomnosti připadaly nevlídné a prázdné.

Vstal jsem z křesla a vzal ji za ruku. „Jak ses tedy měla během své návštěvy, Violeto?“

Upřela na mě pátravý pohled. „Vypadáš unaveně, Johnne. Promluvme si raději o tom, jak ses měl ty.“ Posadil jsem se vedle ní na divan. „Viděl jsi Sherlocka Holmese?“

„Ano,“ přiznal jsem.

Pronikavě se na mě podívala. „Zažili jste spolu nějaké dobrodružství?“

„Ano, má drahá.“

„A jak se tvému příteli daří?“

„Když jsem ho viděl naposled, vedlo se mu dobře.“

Moje odpověď ji zřejmě uspokojila. Vstala a šla ke dveřím do haly. Měla plnoštíhlou postavu, avšak její chůze působila dosud

mladistvě, téměř koketně. Když uviděla tu neuspořádanou hromadu zavazadel, zamračila se. „Nebudu mít klid, dokud tohle všechno neuklidím. Pomohl bys mi, Johne?“ Zvedla ze země malý kufřík a krabici zabalenou do veselého vánočního papíru. Vstal jsem, abych její žádost splnil. „A nenudí se tvůj přítel na odpočinku?“ zeptala se mne znenadání, otočila se a zůstala stát pod schodištěm.

Zaváhal jsem, ale pak jsem vzal do každé ruky kufr a odpověděl jsem: „Neodešel na odpočinek. Zjistil, že mu ještě zbývá něco dokončit.“

Svraštila obočí. „Tak? No, není divu, že člověk jako Sherlock Holmes má pořád něco na práci.“ Zdrženlivě se usmála. „Víš, nikdy jsem nevěřila tomu, že odešel na odpočinek nebo že někdy odejde do ústraní.“

Najednou postavila kufřík i krabici na zem, přistoupila ke mně, vrhla se mi do náruče a vtiskla mi polibek. „Jsem moc ráda, že jsem zase doma, Johne.“ Podívala se na mě a v očích měla šibalské plamínky. „A když mi nebudeš chtít o tom dobrodružství vyprávět, budeme spolu spokojené mlčet.“

Byly Vánoce a do Nového roku zbývalo sedm dní. Venku vládla mrazivá zima, avšak u krbu v domě číslo 221B na Baker Street bylo útulně teplo. Usrkával jsem brandy a Wiggins si naléval z malé láhve vybrané šampaňské značky Piper Heidsieck, na počest krále Edwarda, jehož sympatické způsoby obdivoval, a jak jsem jej podezíral, také poněkud strojeně napodoboval. Ostatně nebylo divu, můj mladý přítel byl přece herec.

„Kromě toho, že vás sem přivádí přátelství, doktore, které vás sem doufám bude přivádět vždycky,“ řekl mi Wiggins, „má vaše návštěva ještě jiný důvod?“ Na sobě měl svůj modře pruhovaný kaftan, seděl v křesle se zkříženýma nohama a dychtivě se nakláněl dopředu stejně jako tenkrát večer, kdy jsem se mu svěřil se svými starostmi poprvé. Kanárek Kolombína vesele švitořila ve své kleci a pokoj hýřil květinami.

„Copak se mě nechcete na nic zeptat?“ zněla má odpověď.

„Jsem ohleduplný,“ odpověděl Wiggins klidně.

To byla odpověď k zbláznění, protože když se mi Wiggins neozval od naší návštěvy divadla Pavilion, musel jsem za ním přijít a sdělit mu své rozhodnutí, že si Holmesovo tajemství ponechám pro sebe. Byl jsem s Holmesem zajedno, že dvacáté století pro ně není zdaleka zralé.

Wiggins tu zprávu přijal blahosklonně.

„Mohu vám ovšem říci, že v souboji s Moriartym náš přítel zvítězil,“ dodal jsem.

„To jsem rád. Nicméně, nemýlím-li se, rozeznávám ve vašem hlase notnou dávku pýchy. Mám tomu rozumět tak, že jste svému dávnému příteli pomohl?“

Tuto všetečnou, leč věcnou otázku jsem nechal bez odpovědi. „Musím vám říci ještě něco. Jak víte, ta klec a ostatní zařízení Holmesovy laboratoře bylo naprosto zničeno a stejný osud postihl klec v divadle Pavilion – oboje má na svědomí Moriarty. Existovala však ještě třetí klec.“ Zaváhal jsem. „A ta zmizela. Nicméně zařízení k jejímu ovládnutí, které Holmes použil v Oxford Theatre a které bylo nalezeno dole pod jevištěm, se dostalo do mých rukou. Jde o poměrně velké, neskladné přístroje, a protože z Holmesova bankovního účtu stále docházejí platby za pronájem suterénu v tomto domě, napadlo mě, že nejvhodnější místo k jejich uskladnění by mohlo být právě zde. Paní Hudsonovou jsem o svém záměru zpravil a oznámil jí, že věci sem dorazí zítra. Vydal jsem pokyny, aby zařízení bylo sestaveno tak, jak bylo nalezeno pod jevištěm v divadle Oxford Theatre. Jsou to plné tři nákladní vozy. Byl byste ochoten dohlédnout na dělníky pro případ, že by došlo k něčemu nepředvídanému?“

„Jistě. O té kleci mi víc neřeknete?“

Opět jsem váhal. „Jen to, že jste měl pravdu: skutečně to byla jakási past a k Holmesově spokojenosti splnila svůj účel.“

„Děkuji vám, pane doktore.“

Na chvíli se rozhostilo ticho. V krbu praskalo hořící uhlí. Wiggins na mě stále upíral pohled plný živého zájmu. „A nakonec...?“ naléhal na mě.

Dopil jsem své brandy se sodou. Nemohl jsem jeho otázku nechat

bez odpovědi, a tak jsem řekl: „Nakonec Sherlock Holmes z tohoto světa odešel.“

„Je mrtev?“

„Ne, ale... je jinde a jsem si jist, že opět triumfuje nad zlem. Nemyslím, že se někdy vrátí k našim břehům. Anglie a celý svět muže, jako byl on, ještě dlouho nepoznají. Byl to nejlepší a nejmoudřejší člověk, jakého jsem kdy poznal.“

Pak jsem se s Wiggensem rozloučil.

Zakrátko jsem již krácel po Baker Street k domovu po čerstvě napadaném sněhu, který tlumil každý hluk.

Epilog

„Doktore Watsone!“ slyším, jak šeptá sestra Milbanková.

Ruch z ulice utichl spolu s posledními paprsky odpoledního slunce. Usnul jsem nad hromádkou papírů, na nichž jsem pracoval několik posledních dní. Můj úkol je splněn. Hlas zdravotní sestry mě probouzí ze sna, v němž se s Holmesem vydáváme uličkou velkého města, zahalenou v mlze, po stopách záludného zločince. Sestra Milbanková, starostlivá jako vždy, urovnává papíry do úhledné hraničky, vedle položí mé pero a odsune otočný stolek. Podívám se z okna. Elektrické pouliční lampy vytvářejí v mrazivém nočním vzduchu chvějivá světelná kola, která jako nože protínají ostré černé větve holých platanů.

Bohužel, v Sarajevu v roce 1914 ukončila střela úkladného vraha život arcivévody Ferdinanda; z Evropy se stal jeden velký vojenský tábor; jak Holmes předvídal, byla uvržena do strašlivé války. Jeho snaha odvrátit následky Moriartyho ďábelských machinací přišla vniveč. Do konfliktu byly zataženy také Spojené státy. Bojující strany použily nově vynalezených zbraní. Převážně jimi padlo deset milionů statečných mladých mužů; zkosila je palba z kulometů, když vybíhali z bahnitých zákopů a padali na ostnaté dráty, udusil je jedovatý plyn nebo zahubily tanky. Válka přinesla smrt také mladému Wigginsovi, který padl – mohu jen doufat, že s odhodlaným úsměvem na rtech – v roce 1918 na bitevním poli v Argonách.

Sestra Milbanková se na mě podívá široce otevřenýma očima, jako na malé dítě, kterému se právě podařilo postavit domeček z kostek. „Pane doktore, vidím, že na téhle stránce je napsáno ‚Konec‘. Tak vy už jste dopsal svůj příběh!“

„Ano.“

Vyše ke mně zářivý úsměv plný pýchy nad svým pacientem. „A Sherlock Holmes opět zvítězil?“

V tu chvíli pomyslí na strašlivou válku, jíž se mu nepodařilo zabránit. „Ne tak docela,“ odpovídám.

To ji překvapí a trochu také zklame. „Ale já jsem si myslela, že váš přítel byl neporazitelný.“

„Ne vždycky. Byl to člověk, abyste rozuměla.“

Sestra Milbanková neví, jak tomu má rozumět. Raději tedy na mou odpověď nereaguje a dál o ní nepřemýšlí. Sníží mi pod hlavou lůžko, pečlivě kolem mě urovná přikrývku, zhasne světlo a vypluje z pokoje ven jako duch v bílých naškrobených šatech.

Zůstal jsem sám, ponechán svým snům.

Znovu mi přijde na mysl Wiggins, který pro Británii udělal víc, než že za ni položil život. Byl to on, nikoli Holmes, kdo pod jménem Altamont zhatil v roce 1914 plány vrchního velení německých vojsk. (Skromným dílem jsem se o to zasloužil i já.) A byl to opět Wiggins, kdo posléze své dobrodružství sepsal a nazval je *Poslední poklona*; hlavním hrdinou udělal Holmese, jednak proto, aby chránil svou vlastní totožnost (ministerstvo zahraničí totiž bohatě využívalo Wigginsových schopností v oblasti imitování a převleků), ale především proto, aby složil hold svému učiteli. Netuše, že Holmes se na onom dobrodružství nepodílel, otiskl povídku v roce 1917 můj agent dr. Doyle.* (Tento příběh, podobně jako příběh *Lví hřívá*** udržoval čtenáře v mylném přesvědčení, že velký detektiv odešel na odpočinek.)

Nyní se do mých vzpomínek připlétají úvahy o praktických záležitostech. Zítra se u mě zastaví můj právník Murray, syn mého vojenského sluhy, který mi v bitvě u Maiwandu zachránil život. Bude to pracovní návštěva. Někde v trezorech u Coxe a spol. na Charing Cross je starý plechový kufr, na jehož potlučeném víku je napsáno moje jméno. Je napěchován papíry s dosud neuveřejněnými případy Sherlocka Holmese; požádám Murrayho,*** aby právě sem uložil také tento rukopis. Nepřeji si, abych se za svého života stal

---

* Viz *Poslední poklona Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1997.

** Viz *Z archivu Sherlocka Holmese*, Jota, Brno 1999.

*** John Murray, ve skutečnosti vydavatel klasických příběhů A. C. D. o Sherlocku Holmesovi.

terčem pomluv; pokud bych příběh vydal teď, jistě bych byl označen za lháře nebo za starého dětinu. Dnes už si ovšem nemyslím, že naše doba není pro tento příběh zralá. Může z něj čerpat mnohá poučení, přinejmenším výzvu k ostražitostí. A tak nechávám na uvážení své věrné a milující ženě nebo jejím dědicům, zdali se lidstvo dozví pravdu o odchodu Sherlocka Holmese a zdali bude vysvětlena pověst o jeho odpočinku na Sussexské pahorkatině.

Na stěnu nemocničního pokoje už dopadají stíny a mísí se v obrazy, které znamenají dobrodružství. Zjevuje se mi hubený muž s jestřábím profilem a zase slyším důvěrně známý hlas: „Vzhůru, Watsoně, potřebuji vaši pomoc!“

V mém snu se píše rok 1895. Londýn je zahalen do husté žlutavé mlhy, v níž se ukrývá zločin. Ale Sherlock Holmes je mu na stopě.

Jako vždy jsem svému příteli po boku.

PODĚKOVÁNÍ

Mé díky si zaslouží věrní pomocníci z Ramona Street: Ruth, Marcia, Sewall, Marilyn, Jules, Spike, Jim, Kirsten, Charlene, Minuha, Millie, Grant, Myron, Gregg; děkuji Jean, že mi opravila předložky; zvláštní díky patří moudrému Rayovi, který mi ukázal, jak osvětlit scénu. Děkuji Pat, že mi věřila, a Thei za to, že je Thea. Děkuji Deanovi a Shirley Dickensheetovým za to, že si přečetli rukopis neznámého autora, a Jacquesi Barzunovi za jeho pečlivou pozornost. Děkuji své matce a otci za pomoc; děkuji Brianu Hallovi, který mi nadšeně fandil. Děkuji Arthuru Conanu Doylovi za zázračnou postavu Sherlocka Holmese a za Watsona, který žasl nad schopnostmi velkého detektiva.

PŘÍBĚHY SHERLOCKA HOLMESE

14

Robert Lee Hall
SHERLOCK HOLMES
ODCHÁZÍ

Z anglického originálu *Exit Sherlock Holmes*
vydaného nakladatelstvím Charles Scribner's Sons
v New Yorku roku 1977

přeložil Jaromír Klubíčko

Odpovědná redakce, poznámky,
obálka (s použitím obrazu Edvarda Muncha),
vazba a grafická úprava Boris Mysliveček

Jazyková úprava Marie Cafourková
Počítačová sazba písmem Century Old Style
a litografie Vladimír Ludva

Technická redakce Zuzana Klimplová

Tisk a knihařské zpracování

Tiskárny Vimperk, a. s.

V edici Příběhy (sv.34) vydalo roku 2001
jako svou 362. publikaci nakladatelství Jota, s. r. o.

Křenová 19, 602 00 Brno

tel.: 05/43 53 02 14, tel., fax: 05/43 53 02 03

e-mail: jota@jota.cz

www.jota.cz

Vydání první

Počet stran 232